

मॉडर्न

२००१-२००२

ग्रंथालय
विज्ञान
Biotechnology
कला

कॉम्प्युटर
Nss
Sports

वाणिज्य
NCC

शिवछत्रपती पुरस्कार विजेता खेळाडू मंगेश शिंगटे यांचा सत्कार करताना चंद्रशेखर आगाशे महाविद्यालयाच्या प्राचार्या सौ. निमकर, समवेत प्राचार्य अनंत गोसावी.

राष्ट्रीय समूहगान प्रतियोगिता भारत विकास परिषद, मुंबई, संस्कृत गीतात प्रथम पुरस्कार मिळवणारा संघ

॥ ज्ञानमयो भव ॥

प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीचे
मॉडर्न महाविद्यालय, पुणे - ४११ ००५

‘मॉडर्न’ नियतकालिक २००१ - २००२

संपादन समिती

अध्यक्ष

प्राचार्य अ. गो. गोसावी

संपादिका

डॉ. कांचनगंगा गंधे

नियतकालिक समिती सदस्य

डॉ. वायू. आर. वाघमारे

प्रा. सुरेखा परब

डॉ. स्वाती कर्वे

प्रा. डब्ल्यू. आर. अहिराव

प्रा. संजीवनी राहणे

डॉ. के. एस्. काळे

प्रा. आर. व्ही. कुलकर्णी

प्रा. आशा परुळेकर

श्री. व्ही. एस्. खोले (कार्यालयीन कर्मचारी)

From IV

Statement about ownership and other particulars about
'MODERN' - COLLEGE MAGAZINE
PROGRESSIVE EDUCATION SOCIETY'S
MODERN COLLEGE OF ARTS SCIENCE AND COMMERCE
PUNE - 411 005.

1. Place of publication	:	Pune
2. Periodicity of its Publication	:	Annual
3. Printer's Name	:	Praitibha Offset
S. No. 8/6' Karvenagar
Pune - 411 052.
4. Publisher's Name (Whether
Citizen of India) if foreigner
state country of origin	:	Prin. A. G. Gosavi
Modern College of Arts, Science and
Commerce, Pune - 5. (India)
6. Name and address of individuals,
who own the paper and partners
or Shareholdes holding more than
one percent of the total capital	:	Modern College of Arts, Science, and
Commerce, Pune - 5. (India)
	:	Not applicable

I, A.G. Gosavi, hereby declare that the particulars given above are true to the best of my knowledge and belief.

Prin A. G. Gosavi
Signature of Publisher

प्रकाशक	:	प्राचार्य अ. गो. गोसावी, मॉडर्न महाविद्यालय, शिवाजीनगर, पुणे - ४११००५
मुद्रक	:	प्रतिभा ऑफसेट, कर्वेनगर, पुणे - ५२

या नियतकालिकातील लेखांमध्ये व्यक्त झालेल्या मतांशी महाविद्यालयाचे प्राचार्य, संपादिका, नियतकालिक समितीचे सदस्य हे सहमत असतीलच असे नाही.

प्राचार्यांचे मनोगत

शैक्षणिक वर्ष २००१ - २००२ चे वार्षिक आपल्या हाती देताना आनंद होत आहे. भगवद् अभ्यास व अभ्यासेतर कार्यक्रमांचे हे वर्ष केव्हा संपले ते कळलेच नाही. कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या २५ व्या वर्षात १२ वी च्या विद्यार्थ्यांनी नेत्रदिपक कामगिरी करून रौप्यमहोत्सवाची सुरुवात दिमाखात केली. मार्च २००१ मध्ये आपल्या महाविद्यालयाचे शास्त्र शाखेचे सहा विद्यार्थी आणि वाणिज्य शाखेची एक विद्यार्थिनी असे एकूण सात विद्यार्थी गुणवत्ता यादीत चकमले. गेल्या शैक्षणिक वर्षात खंडित झालेली परंपरा या गुणवान विद्यार्थ्यांनी पुढे चालू ठेवली. आणि गेल्या वर्षी मी केलेले आव्हान स्विकारून जिद्दीने पुन्हा आपल्या महाविद्यालयाचे नाव उच्च माध्यमिक शालांत परीक्षेत झळकावले. ह्यासर्वांचे मनःपूर्वक अभिनंदन, त्यांना पुढील शिक्षणासाठी अनेक शुभेच्छा.

उमेश चौधरी आणि निलेश नातू यांनी फिजिक्स आणि दिनकर कबले याने केमेस्ट्रीमध्ये पैकीच्या पैकी गुण मिळवून आपल्या महाविद्यालयाचे नाव उज्ज्वल केले. आपल्या महाविद्यालयातील अकरावीचे विद्यार्थीही विविध स्पर्धांमध्ये चमकले आहेत. सायली लिमये हिने प्रांतीय आणि राष्ट्रीय ऑलिंपियाड मध्ये उत्कृष्ट कामगिरी केली, तर ओनकार दलाल आणि मोहित मित्रा यांनी अतिशय अवघड असलेल्या नॅशनल सायन्स ऑलिंपियाडमध्ये पहिल्या पाचशे मध्ये, तर राज्यस्तरीय पातळीवर अनुक्रमे दुसरा आणि दहावा क्रमांक मिळवून कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या रौप्यमहोत्सवी वर्षात मानाचा तुरा खोवला. त्यांची पुढील training साठी Bhabha Atomic Research Centre, Mumbai येथे निवड झाली आहे. त्याही परीक्षेत त्यांना नक्की यश लाभेल ही खात्री आहे. अमेय परांजपेने मॅक्स म्युलर भवन निबंध स्पर्धेत यश मिळवून जर्मनीला जाण्याची संधी मिळवली. ह्या सर्व गुणवान विद्यार्थ्यांचे विशेष कौतुक !

अभ्यासेतर उपक्रमात देखील विद्यार्थ्यांनी स्पृहणीय यश संपादन केले. ही अभिमानाची गोष्ट आहे. मुंबई येथील राष्ट्रीय समूह गीत स्पर्धेत आपल्या महाविद्यालयाला प्रथम क्रमांक मिळाला. क्रीडा क्षेत्रातील या वर्षीची कामगिरी आतापर्यंतच्या महाविद्यालयाच्या कालखंडात सर्वात भरीव कामगिरी म्हणावी लागेल. मंगेश शिंगटेला मिळालेल्या शिवछत्रपती पुरस्कारामुळे महाविद्यालयाची शान जास्त वाढली. महिला फुटबॉल संघाला आणि पुरुष बॅडमिंटन संघाला मिळालेल्या सुवर्णपदकामुळे, सुबोध पाटीलने रोलर स्केटींगमध्ये भारताचे प्रतिनिधित्व केल्यामुळे, मैदानी स्पर्धेतील वैयक्तिक आणि सांघिक यशामुळे, कुस्ती, नौकानयन, मल्लखांब अशा अनेक विविध क्रीडाप्रकारात मिळालेल्या उल्लेखनीय यशामुळे आपल्या महाविद्यालयाचा सर्वांगीण विकास होत आहे. याची जणू पोचपावतीच मिळाली आहे. छात्रसेनेतील विद्यार्थ्यांनीही आपल्या चमकदार कामगिरीची परंपरा पुढे चालू ठेवली. यंदाचाही पंतप्रधानांचा 'बॅनर' हा सर्वोच्च बहुमान महाराष्ट्राला मिळाला. त्यात मॉडर्नच्या छात्र सैनिकांचा समावेश होता. या सर्व यशस्वी विद्यार्थी मित्रांचे मनःपूर्वक अभिनंदन ! विद्यार्थ्यांबरोबरच महाविद्यालयातील कर्मचाऱ्यांनीही 'कळसुबाई' शिखरावर यशस्वी चढाई करून विद्यार्थ्यांपुढे एक वेगळाच आदर्श ठेवला. त्यांनी ही परंपरा अशीच पुढे चालू ठेवावी.

राष्ट्रीय सेवा योजना कनिष्ठ विभागाने राज्यस्तरावरील उत्कृष्ट युनिट म्हणून तर प्रा. मानसिंग साळुंके ह्यांनी उत्कृष्ट कार्यक्रमअधिकारी म्हणून राज्यस्तरावरील सर्वोच्च बहुमान प्राप्त केला. विद्यार्थ्यांच्या नेत्रदिपक यशाबरोबरच प्राध्यापकांनीही विविध क्षेत्रात भरीव कामगिरी करून दाखवली आहे. काहीनी पी. एच. डी व अन्य उच्च शैक्षणिक पदवी प्राप्त केली तर काहीना

‘आदर्श शिक्षक’ पुरस्कार प्राप्त झाला. काही प्राध्यापकांची विद्यापीठ अभ्यासमंडळावर स्वीकृत सभासद म्हणून नियुक्ती झाली. व्याख्याने, चर्चासत्रे, शोधनिबंध वाचन ह्यासाठीही अनेक प्राध्यापकांना निमंत्रित केले गेले. त्या सर्वांचे अभिनंदन.

महाविद्यालयाच्या विविध अभ्यासक्रमात यंदाच्या वर्षी आणखी एका नव्या अभ्यासक्रमाची भर पडली आहे. विद्यापीठ अनुदान मंडळाने २००१ - २००२ पासून ‘बायोटेक्नॉलॉजी’ ह्या व्होकेशनल अभ्यासक्रमास परवानगी दिली व अभ्यासक्रम यंदापासून सुरु ही झाला.

प्रो.ए.सोसा. चे व मॉडर्न महाविद्यालयाचे एक संस्थापक कै. गुरुवर्य वि. त्र्यं. ताटके, थोर गणित शिक्षक ह्यांचे हे जन्मशताब्दी वर्ष महाविद्यालयातर्फे त्यांना विनम्र आदरांजली.

महाविद्यालयाच्या प्रदीर्घ सेवेनंतर डॉ. माधवी मित्र, प्रा. एस. एन्. भिडे, प्रा. प. दि. आपटे, श्री. चंद्रचूड, श्री. पटवर्धन, श्री. सोडकर हे सहकारी निवृत्त झाले. त्यांना सेवानिवृत्तीनंतरचे आयुष्य आरोग्यदायी व आनंददायी जावो. ह्या शुभेच्छा !

महाविद्यालयाच्या स्थानिय व्यवस्थापन समितीचे सभासद व प्रो. ए. सोसा. च्या नियामक मंडळाचे ज्येष्ठ सदस्य श्री. रवी किराड , व महाविद्यालयाचे ज्येष्ठ कर्मचारी श्री. बी. डी. पासलकर, श्री. व्ही. के खरे ह्यांचे दुःखद निधन झाले. त्यांना विनम्र श्रद्धांजली.

अ. गो. गोसावी

संपादकीय

मॉडर्न महाविद्यालयाच्या नियतकालिकाचा (२००१-२००२ या शैक्षणिक वर्षाचा) अंक आपल्या हाती देताना आम्हाला खूपच आनंद आणि समाधान वाटत आहे. नियतकालिकाद्वारे विद्यार्थ्यांच्या सर्जक, संकलनात्मक लिखाणाला, आत्माविष्काराला वाट मिळते आणि या संपादकीयाच्या द्वारे महाविद्यालयाच्या शैक्षणिक आणि इतर क्षेत्रांतील प्रगतीपथावरील वाटचालीचा थोडक्यात आढावाही घेता येतो.

आपलं महाविद्यालय पुणे विद्यापीठाच्या कक्षेतलं म्हणून महाराष्ट्रातलं आणि म्हणूनच विश्वाचाही एक घटक. आज तंत्रविज्ञानामुळे आपण जगाची कल्पना एक विश्वग्राम (Global Village) म्हणून करू लागलो आहोत हे ध्यानात घेता ज्या व्यापक कोंदणात आपण कार्य करतो त्यातील महत्वाच्या घडामोडींचा आपल्यावर कमी अधिक प्रमाणावर परिणाम होतच असतो. आणि त्या परिणामांनुसार आपल्याला आपली कार्यपद्धती डावपेच आखावे लागतात. यापुढच्या काळात आपल्याला प्राप्त होणाऱ्या संधी आणि आपल्यापुढे उभी राहणारी आव्हाने अशी वैश्विक (Global) असणार आहेत. आणि संधीचा फायदा उठवण्यासाठी आणि आव्हानांना सामोरे जाण्यासाठी लागणारी क्षमता आपल्याला आपल्या शिक्षणयंत्रणेतून, शाळांतून, महाविद्यालयातून, विश्वविद्यालये आणि इतर प्रगत अध्ययन केंद्रातून प्राप्त होणार आहे. हे पाहता आपल्या अवती भोवतीच्या घटनांचा धावता आढावा अपरिहार्यच ठरतो.

अमेरिकेच्या जागतिक आर्थिक प्रभुत्वाची साक्ष देणाऱ्या 'वर्ल्ड ट्रेड सेंटरच्या' दोन इमारतींवर आंतरराष्ट्रीय दहशतवादी संघटनांनी हल्ला केला. साऱ्या जगाला हादरा देणाऱ्या या घटनेची पाळेमुळे जवळजवळ पंचवीस वर्षे मागे जातील. जागतिक अर्थव्यवस्थेचे आणि राजकीय व्यवस्थेचे स्वरूप आता बदलत आहे. 'बहुराष्ट्रीय' अर्थव्यवस्था झपाट्याने रुढ होऊ पाहत आहे. त्यामुळे देशादेशांतील अर्थव्यवस्थांवर याचे विपरीत परिणाम होत आहेत. अमेरिका या नव्या आर्थिक राजकीय मांडणीमागील प्रमुख सूत्रधार असल्यामुळे आणि त्या देशाची मध्यपूर्वेतील देशासंबंधीची भूमिका तद्देशीय लोकांच्या दृष्टीने वाढ्यस्त असल्यामुळे अमेरिका हे दहशतवादाचे प्रमुख लक्ष्य आहे हे उघड आहे. दहशतवादाचे अरिष्ट दूर करण्यासाठी एरवी परस्परांची विरोधक असलेली अमेरिका, ब्रिटन, फ्रान्स, रशिया, चीन ही राष्ट्रे एकमेकांना सहकार्य करीत होती.

या दहशतवादाचा हिंसक अनुभव आपल्या देशाला १३ डिसेंबर २००१ ला आला. भारताच्या सार्वभौमत्वाचे प्रतिक असलेल्या संसद भवनावर अतिरेक्यांनी हिंसक हल्ला चढवला. फेब्रुवारीच्या अखेरील हत्याकांड झालेले गोध्रा येथील भयानक हत्याकांड आणि त्यापाठोपाठ गुजरातमध्ये उसळलेला आणि अजूनही सुरूच असलेला हिंसाचार जातीय तणावातून निर्माण झालेले असले तरी त्यांच्यामागे दहशतवादी संघटना असण्याची संशयभावना सतत सर्वांच्या मनात असते. आपला देशही यापुढे सतत दहशतवादाच्या संकटाने ग्रस्त राहणार आहे. याची खूणगाठ आपण बांधायला हवी.

एकीकडे विज्ञान आणि तंत्रज्ञान यांच्या मदतीने माणूस पृथ्वीवर साक्षात् स्वर्ग निर्माण करू शकेल. पण त्याचबरोबर स्पर्धा आणि आपल्यापेक्षा निराळा विचार करणाऱ्या, निराळी जीवनपद्धती अंगिकारणाऱ्यांचा नायनाट करण्याची हिंसक ईर्ष्या यांतून पृथ्वीवर कधीही नरक निर्माण होऊ शकेल. अशा या परिस्थितीतून मार्ग काढायचा आहे हे ध्यानात घेऊन काही नव्या क्षमता, नव्या धारणा आपल्याला अंगी बाणवाव्या लागतील. शिक्षण क्षेत्राची या बाबतीत महत्वाची भूमिका असेल.

या संदर्भात आपल्या महाविद्यालयाची स्वायत्तेतकडे होणारी वाटचाल विशेष महत्वाची ठरते. स्वायत्तता द्यावी अशा दर्जाची गुणवत्ता आणि अर्हता ज्या महाविद्यालयांपाशी आहे अशा महाविद्यालयांमध्ये आपला क्रमांक खूपच वरचा आहे. संगणकशास्त्र, माहिती आणि संज्ञापन विज्ञान, जैवतंत्रज्ञान या आधुनिकतम विद्याशाखांतील अद्ययावत अभ्यासक्रम आखण्याचे आणि ते यशस्वीरीतीने शिकविण्याची क्षमता आपल्या महाविद्यालयापाशी आहे हे गेल्या तीस-बत्तीस वर्षांत आपण अनेकवेळा दाखवून दिले आहे. बदलत्या काळाची पावले ओळखून अद्ययावत अभ्यासक्रमांचा अंतर्भाव आपल्या शिक्षण क्रमात करण्याच्या दृष्टीने वनस्पतीशास्त्र विभागाने प्रथम वर्ष शास्त्र या वर्षासाठी जैवतंत्रज्ञान (Biotechnology) हा विषय सुरू केला आहे. त्यासाठी विद्यापीठ अनुदान आयोगाकडून (UGC) एक विशेष अनुदान प्राप्त झाले आहे ही बाब उल्लेखनीय आहे. त्याचबरोबर

पारंपारिक विद्याशाखांतर्गत अभ्यासक्रम अद्ययावत करून आपले महाविद्यालय महाराष्ट्रातीलच नव्हे तर भारतातल्या अग्रगण्य महाविद्यालयांमध्ये गणले जाईल अशी ईर्ष्या आपण साधार बाळगू शकतो. *Sky is no limit for the pursuit of excellence* यापुढे हे आपलं ध्येयवाक्य राहील पाहिजे.

उच्च माध्यमिक शालांत परीक्षेचा बारावीचा निकाल महाविद्यालयाच्या गुणवत्तेचा निदर्शक असतो. आत्तापर्यंत 'मॉडर्न' चे अनेक विद्यार्थी यादीत झळकले आहेत. परंतु २०००-२००१ या वर्षी ही परंपरा खंडीत झाली होती. आणि त्यावेळी आपले प्राचार्य अ. गो. गोसावी यांनी ही खंत बोलूनही दाखवली होती. आपल्या निष्णात व अनुभवी शिक्षकांनी आणि गुणवान विद्यार्थ्यांनी हे आव्हान स्वीकारून आपली गौरवशाली परंपरा पुनरुज्जिवित केली आहे. कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या रौप्यमहोत्सवी वर्षी विज्ञान शाखेतल्या सहा तर वाणिज्य शाखेतल्या एका विद्यार्थिनीने बोर्डाच्या यादीत स्वतःचे आणि महाविद्यालयाचे नाव झळकवले आणि क्रिकेटच्या खेळामधील *Loss of form is temporary but class is permanent* या उक्तीप्रमाणे आमचा दर्जा कायम आहे हे दाखवून दिले. आपल्या महाविद्यालयाचा दर्जा टिकवणारे २००१ च्या उच्च माध्यमिक परीक्षेत गुणवत्ता यादीत झळकणारे आमचे विज्ञान शाखेचे विद्यार्थी राजेंद्र शिंदे, सौम्यक सेन, सुमेध देगांवकर, जयेश जोगळेकर, आशीष डोळे, भवानी कृष्णन् आणि वाणिज्य शाखेतील पद्मिनी सोनावणे या सर्व विद्यार्थ्यांचे आणि त्यांच्या मार्गदर्शक प्राध्यापकांचे मनःपूर्वक कौतुक. याशिवाय उमेश चौधरी आणि निलेश नातू यांनी फिजिक्स मध्ये तर दिनकर बिले यांनी केमेस्ट्रीमध्ये १०० पैकी १०० गुण मिळवले त्यांचे विशेष कौतुक. सायली लिमये हिने राज्यस्तरीय आणि राष्ट्रीय गणित ऑलिंपियाड स्पर्धेत अनुक्रमे चवथे आणि अकरावे स्थान पटकावले. तर अमेय परांजपेने मॅक्स मुलर भवन तर्फे आयोजित केलेल्या निबंध स्पर्धेत भरघोस यश मिळवून जर्मनीला एक महिना वास्तव्य आणि तिथला अभ्यास करण्याची संधी मिळवली. ओनकार दलाल आणि मोहित मित्रा ह्या दोघांनी नॅशनल सायन्स ऑलिंपियाड मध्ये पहिल्या पाचशे मध्ये आणि त्याच राज्यस्तरीय स्पर्धेत अनुक्रमे दुसरे आणि दहावे स्थान पटकावले. या सर्वांचे आणि त्यांना मार्गदर्शन करणाऱ्या प्राध्यापकांचे मनःपूर्वक अभिनंदन. याशिवाय मिलींद खंदारे, सनी शेटी, क्षितिजा देशपांडे, सौदामिनी नाईक, गजानन नेरकर यांनीही विविध शैक्षणिक स्पर्धांमधून स्पृहणीय यश मिळवले आहे. त्यासर्वांचे मनःपूर्वक अभिनंदन.

पुणे विद्यापीठाच्या तृतीय वर्ष कॉम्प्युटर परीक्षेत सर्व विद्यार्थ्यांमध्ये आपल्या कॉलेजची प्रियांका बाली प्रथम आली. आम्ही आजच्या युगातल्या विषयामध्येही आघाडीवर आहोत हे तिने दाखवून दिले. तिचे मनःपूर्वक अभिनंदन. आणि पुढे कॉम्प्युटर क्षेत्रात तिची याही पेक्षाही जास्त प्रगती होवो ही सदिच्छा !

आपल्या महाविद्यालयातील विद्यार्थी फक्त शैक्षणिक क्षेत्रातच आघाडीवर नाहीत तर त्यांनी इतर क्षेत्रातही स्पृहणीय यश मिळवले आहे. मुंबई येथे झालेल्या राष्ट्रीय समूह गीतस्पर्धेत आपल्या महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी 'ने मजसी ने परत मातृभूमीला' हे स्वातंत्र्यवीर सावरकरांचे संस्कृतमध्ये अनुवादित केलेले गीत सादर केले. त्यात त्यांना प्रथम क्रमांक मिळाला. यात भाग घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांचे आणि त्यांना मार्गदर्शन करणाऱ्या सर्व शिक्षकांचे विशेष अभिनंदन केले पाहिजे.

या वर्षी क्रीडा विभागातही आपल्या विद्यार्थ्यांनी नेत्रदीपक कामगिरी केली आहे. 'तायक्रॉंदो' मध्ये उत्कृष्ट कामगिरी केल्याबद्दल मंगेश शिंगटे याला शिवछत्रपती हा मानाचा पुरस्कार मिळाला. इतक्या लहान वयातच त्याच्या ह्या कामगिरीचे विशेष कौतुक आणि त्याचा आम्हाला सार्थ अभिमानही आहे. त्याच्या भविष्यातल्या वाटचालीसाठी अनेकानेक शुभेच्छा. कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या सुबोध पाटीलनं रोलर स्केटिंग स्पर्धेत भारताचं प्रतिनिधित्व केलं आणि दक्षिण आफ्रिका, फ्रान्स, तैवान इथे झालेल्या स्पर्धेतून ३ सुवर्ण, २ रौप्य आणि १ बॉन्झ अशी पदके मिळवली. लहान वयातली ही त्याची नेत्रदीपक कामगिरी नक्कीच विशेष उल्लेखनीय आहेत. त्याच्या भावी वाटचालीकडे आता फक्त महाविद्यालयाचेच नव्हे तर सर्व भारताचे लक्ष आहे, त्यालाही अनेकानेक शुभेच्छा ! वैयक्तिक कामगिरीबरोबर सांघिक कामगिरीमध्येही आपले महाविद्यालय अग्रेसर आहे. वरिष्ठ आंतरमहाविद्यालयीन स्पर्धेत आपल्या महिला फुटबॉल संघाने सुवर्णपदकासह सांघिक विजेतेपद संपादनं तर पुरुष बॅडमिंटन स्पर्धेतही आपल्या संघाने सुवर्णपदक पटकावलं. मैदानी स्पर्धेचं सर्वसाधारण विजेतेपदही आपल्याच महाविद्यालयाने मिळवलं आहे. ही नक्कीच अभिमानाची गोष्ट आहे. आंतरविद्यापीठीय सायकलिंग स्पर्धेत पुणे विद्यापीठाला एकूण १९ पदकं मिळाली त्यात आपल्या विद्यार्थ्यांचा सिंहाचा वाटा आहे. याशिवाय कुस्ती, नौकानयन, बास्केटबॉल, मल्लखांब, मैदानी स्पर्धेतही आपल्या

महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी अतिशय उल्लेखनीय यश मिळवले. काही विद्यार्थ्यांची वैयक्तिक कामगिरीही इतकी दर्जेदार होती की त्यांची महाराष्ट्र संघात निवड झाली आहे त्यांचे आणि त्यांच्याकडून कसून तयारी करवून घेणारे आणि त्यांना प्रोत्साहन देणाऱ्या सर्व प्राध्यापकांचे मनःपूर्वक अभिनंदन!

पुणे विद्यापीठाने आयोजित केलेल्या युवा महोत्सवांतर्गत विविध स्पर्धांमध्ये आपल्या विद्यार्थ्यांनी स्पृहणीय यश मिळवून या क्षेत्रातही आम्ही अग्रेसर आहोत हे दाखवून दिले.

प्रस्तरारोहण, गिर्यारोहण हे शारीरिक क्षमता वाढवण्याचा आणखी एक क्रीडा प्रकार. यातही आपल्या महाविद्यालयातील विद्यार्थी आणि कर्मचारी वर्ग अग्रेसर आहे. नरेंद्र आगाशे या तृतीय वर्ष वाणिज्य शाखेतल्या विद्यार्थ्याने खोपोली जवळचा 'मोराडी' हा अपराजीत सुळका त्याच्या साथीदारांसह सर केला. शिवाय नाणेघाटातील जीवघन किल्याजवळील वानरलिंगी या ३५० फूट उंचीच्या सुळक्यावर चढून आमच्यात जिद्द, चिकाटी, नियोजन आणि पुरेपूर शारीरिक क्षमता आहे हे दाखवून दिले. विद्यार्थ्यांच्या या उपक्रमांची यादी पाहिली तर आता विद्यार्थ्यांना किती विविध प्रकारे आपली सर्जकता सिद्ध करता येते हे दिसून येते. ३१ डिसेंबर २००९ ह्या दिवशी आपल्या महाविद्यालयातील ऑफिस कर्मचाऱ्यांनी 'कळसुबाई' या महाराष्ट्रातील अत्युच्च (५३०० फूट) शिखरावर जाऊन आम्हीही या गिर्यारोहणात मागे नाही हे दाखवून दिले.

महाविद्यालयाची गुणवत्ता फार मोठ्या प्रमाणात त्यातल्या निष्णात प्राध्यापकांच्या गुणवत्ता वृद्धिंगत करणाऱ्या अथक प्रयत्नांवर अवलंबून असते. अशा प्राध्यापकांची कामगिरी विद्यार्थ्यांच्या कामगिरी इतकीच मोलाची असते. त्यांच्याही कामगिरीचा उल्लेख करताना आम्हाला अभिमान वाटतो.

राष्ट्रीय योजनेला सुरुवात झाल्यापासून आपल्या महाविद्यालयाने या योजनेच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना समाजसेवेचे, समाजाशी असलेली आपली बांधिलकी समजून घेण्याचे धडे अतिशय प्रयत्नपूर्वकपणे दिलेले आहेत. अगदी सुरुवातीपासूनच महाविद्यालयातील वरिष्ठ प्राध्यापकांनी या उपक्रमाला वेळ देऊन निष्ठेने मार्गदर्शन केले आहे. आणि प्राचार्यही सतत या योजनेच्या पाठीशी उभे राहिले आहेत. या सर्व गोष्टींचे फलस्वरूप म्हणजे प्रा. मानसिंग साळुंके यांचा महाराष्ट्र शासनाने 'सर्वोत्तम कार्यक्रम अधिकारी' म्हणून केलेला यथोचित गौरव आहे. आतापर्यंत NSS मध्ये केलेल्या कामाची ही अतिउत्कृष्ट पोचपावतीच आहे. त्यांचे सर्व प्राध्यापकांतर्फे मनःपूर्वक अभिनंदन! त्यांनी आणि NSS मधल्या त्यांच्या सहकाऱ्यांनी केलेल्या उत्कृष्ट कामगिरीमुळे यंदाचा राष्ट्रीय सेवा योजनेचा महाविद्यालयीन पुरस्कारही आपल्याच कॉलेजला मिळाला आहे.

आमच्या इतर काही प्राध्यापक सहकाऱ्यांच्या कामगिरीचा गौरवपूर्ण उल्लेख करणं आवश्यक आहे. प्रा. गीताराम गायकवाड हे मॉडर्न महाविद्यालयाचे विद्यार्थी, विद्यार्थीप्रिय शिक्षक आणि संस्थेचे भ्रवशाचे कार्यकर्ते आहेत. त्यांचा दीर्घ अनुभव आणि अंगी असलेली कार्यक्षमता ओळखून भारतीय जैन संघटनेने त्यांना आदर्श शिक्षक पुरस्कार बहाल केला आहे. प्रा. जगदीश चिंचोरे त्यांच्यातल्या गुणांना बागलाण रोटरी क्लबने पारखून त्यांना पुरस्कार देऊ केला आहे. कनिष्ठ महाविद्यालयाचे सर्व प्रश्न योग्य रितीने हाताळण्याची त्यांच्यात असलेल्या क्षमतेचे ही एक प्रकारची पोचपावतीच आहे. महाविद्यालयातले इतर प्राध्यापक सहकारी आपले काम चोख बजावीत असतात. पण त्यातही अनेकांचे कार्य विशेष उल्लेखनीय असते. गेल्या वर्षीपासून सोसायटीच्या मान्यवरांनी याची दखल घेऊन त्यांना पुरस्कार देऊन यथोचित गौरव करण्याचे ठरवले. यंदाच्या वर्षी ह्या पुरस्कारांचे मानकरी आहेत डॉ. सुलभा देऊस्कर (इलेक्ट्रॉनिक्स विभाग) प्रा. कांचन राजाध्यक्ष (गणित विभाग), प्रा. दत्ता लिमये (अर्थशास्त्र विभाग), आणि शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांमध्ये आहेत श्री. रवींद्र काळे (कार्यालयीन विभाग) आणि श्री. दगडू शेंडकर (पदार्थ विज्ञान विभाग) ह्या सर्वांचे मनःपूर्वक अभिनंदन! प्रा. नीता पाटील यांनी सादर केलेल्या वनस्पतीशास्त्र विषयातल्या प्रबंधास मान्यता मिळून ह्यांना पुणे विद्यापीठाने 'विद्या वाचस्पती' (Ph.D.) ही पदवी बहाल केली. तसेच वाणिज्य क्षेत्रातील अभ्यासाबरोबर कायद्याचा अभ्यास करून डॉ. भारती डोळे यांनी LLB ही पदवी प्राप्त केली. त्या दोघांचेही अभिनंदन! राष्ट्रीय एकात्मता शिबीरात काम करणं ही भाग्याची गोष्ट आहे, कारण विविध प्रांतातील विद्यार्थ्यांशी एकाच वेळेला संवाद साधता येतो, विचारांची देवाण घेवाणही करता येते. अशा विद्यार्थ्यांशी समन्वय साधून त्यांना कार्याची कल्पना देणे अत्यंत महत्वाचे असते. आपल्या महाविद्यालयातील प्रा. पोपटराव सांबारे यांची आनंदपूरसाहिब (पंजाब) येथे राष्ट्रीय एकात्मता शिबीरात समन्वयक म्हणून नेमणूक

झाली होती. त्यांचेही अभिनंदन ! गणित विभागाच्या प्रमुख प्रा. प्रमिला चिकटे यांची गणित विभागातून 'सायन्स फॅकल्टीवर' निवड झाली, तसेच डॉ. यशवंत वाघमारे आणि प्रा. अशोक कांबळे यांची अनुक्रमे अकौंटन्सी आणि कायदा व्यवस्था शाखेतल्या अभ्यास मंडळाचे स्वीकृत सदस्य म्हणून नियुक्ती झाली. त्यांच्यात असलेल्या गुणांची कदर विद्यापीठाने केली आहे असे म्हटले तर ते जास्त उचित होईल. सर्वांचे मनःपूर्वक अभिनंदन ! याशिवाय प्रा. दत्ता लिमये, प्रा. मानसिंग सालुंके यांची प्रो. ए. सोसायटीच्या आजीव सदस्यपदी तर प्रा. भालचंद्र भोमे यांची कनिष्ठ महाविद्यालयाची पर्यवेक्षक म्हणून नियुक्ती झाली. त्यांचेही अभिनंदन ! यंदा प्रा. अलका कांबळे आणि प्रा. बाळकृष्ण एनगे ह्यांची या वर्षीच्या NSS चे कार्यक्रम अधिकारी म्हणून नव्याने नेमणूक झाली. रा. से. यो. आणि राष्ट्रीय छात्र सेना यांनी रक्तदान शिबीर आयोजित केले होते. सर्व रक्तदात्यांचे आभार. याशिवाय आपल्या महाविद्यालयात अनेक विभागात संशोधनपर कार्य चालते. अनेक प्राध्यापक आपले शोधनिबंध विविध Seminars, Conferences आणि Research Journals मध्ये प्रसिद्ध करतात. त्यांच्या संशोधनासाठी UGC त्यांना Research Grant ही देते. आपल्या महाविद्यालयातील अनेक प्राध्यापकांची या क्षेत्रात राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय स्तरावर भरीव कामगिरी आहे त्या सर्वांचे मनःपूर्वक अभिनंदन ! त्यांचे संशोधनकार्य जगमान्य होवो ही सदिच्छा !

आमच्या गुणवान सहकाऱ्यांच्या कामाचे कौतुक करताना आता ज्या सहकाऱ्यांचा सहवास आम्हाला लाभणार नाही. त्यांचे स्मरणही अपरिहार्य आहे. प्रा. पद्माकर आपटे (माजी प्राचार्य), डॉ. माधवी मित्र, प्रा. श्रीधर भिडे, प्रा. विजय जोशी, डॉ. कर्नावट आणि ग्रंथालयातील श्री. ए. एस. चंद्रचूड, श्री. एस. एन. पटवर्धन आणि श्री. डी. एस. सोंडकर हे सर्व २००१ - २००२ या शैक्षणिक वर्षाच्या कालावधीत निवृत्त झाले. आपले अध्यापनाचे आणि विभागीय काम निरलसपणे, सचोटीने आणि चोख पार पाडणाऱ्या या आमच्या माजी सहकाऱ्यांनी विविध उपक्रमात भाग घेऊन त्यांच्या अनुभवाचा लाभ सर्वांना करून दिला होता. या सर्वांची उणीव आम्हाला नक्कीच जाणवणार आहे. या सेवानिवृत्त सहकाऱ्यांचे उर्वरित आयुष्य सुखसमृद्धीचे आणि आनंदाचे जावो अशी शुभेच्छा आम्ही व्यक्त करतो.

आमचे काही सहकारी या वर्षी काळाने हिरावून नेले. त्यांच्या निधनाचे दुःख मोठे आहे. भूगोल विभागातील एक कर्मचारी श्री. बी. डी. पासलकर यांना ऑगस्ट २००१ मध्ये तर ३१-८-२००१ मध्ये निवृत्त झालेले कार्यालयातील कर्मचारी श्री. व्ही. के. खरे यांना फेब्रुवारी २००२ मध्ये देवाज्ञा झाली. आपल्या संस्थेच्या नियामक मंडळाचे एक सदस्य श्री. रवी किराड यांचे ३० मार्च २००२ रोजी दुःखद निधन झाले. संस्थेवर झालेला हा आघात फार मोठा आहे. या सर्वांना महाविद्यालयाची श्रद्धांजली.

वि. त्र्यं. ताटके सर यांच्या अथक प्रयत्नांमुळे आणि प्रा. शंकरराव कानिटकर यांनी घालून दिलेल्या भक्कम पायावर, १९७० साली आपले महाविद्यालय सुरू झाले. ताटके सरांनी अत्यंत काळजीपूर्वक व साक्षेपाने तज्ञ आणि अनुभवी प्राध्यापक वर्ग साऱ्या महाराष्ट्रातून गोळा केला. प्रयोगशाळाही आंतरराष्ट्रीय मानदंडानुसार झाल्या पाहिजेत असा त्यांचा आग्रह होता. त्यामुळे आजही आपल्या प्रयोगशाळा नमुनेदार आहेत. गणित विषयाचे अतिशय उत्कृष्ट शिक्षक म्हणून ताटके सरांची ख्याती होती. या थोर शिक्षकाचे, प्रशासकाचे आपल्यावर मोठे ऋण आहे. या त्यांच्या जन्मशताब्दी वर्षात त्यांच्या समर्पित जीवनास आमचे शत प्रणाम.

हे नियतकालिक प्रसिद्ध करताना अनेकांचा हातभार लागलेला आहे हे मुद्दाम सांगण्याची आवश्यकता नाही. संपादकीय समितीतील सदस्यांनी मला वेळोवेळी सहकार्य केले. याशिवाय प्रा. वंदना जोशी, प्रा. विनोद सूर्यवंशी यांनी लेखांची निवड करण्यात मदत केली. त्यांचे आणि समितीतील सर्व सदस्यांचे माझ्यातर्फे मनःपूर्वक आभार. महाविद्यालयाचे प्राचार्य नियतकालिकाचे संपादक असतात. त्यांचा सल्ला, सहाय्य अतिशय मोलाचे असते. त्यांनी वेळोवेळी मार्गदर्शन केले त्यांचेही मी कृतज्ञापूर्वक आभार मानते. महाविद्यालयातील कर्मचारी, कार्यालयीन सेवक वर्ग आणि सहकारी व ऑफिस सुपरिटेण्डंट यांचे मनःपूर्वक आभार. ह्या अंकाचे मुद्रण अतिशय सुबकपणे आणि विजेचा लपंडाव असूनही वेळेत करून दिल्याबद्दल प्रतिभा ऑफसेटचे श्री. दत्तात्रय प्रभू आणि श्री. शामराव माळवदे यांचे संपादक मंडळ अत्यंत आभारी आहे.

नियतकालिक पूर्ण करण्यासाठी कितीही कष्ट केले तरी 'त्रुटी' राहतातच या त्रुटींबाबत उदार दृष्टीकोन ठेवून आपण या नियतकालिकाचे स्वागत कराल अशी आशा व्यक्त करते.

डॉ. कांचनगंगा गंधे

कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या रौप्यमहोत्सवानिमित्ताने

प्रा. लीना पाटणकर

मराठी विभाग

मॉडर्न महाविद्यालयाचा कनिष्ठ विभाग सुरू झाल्याला यंदा पंचवीस वर्षे पुरी होत आहेत. 'पंचवीस' हा आकडा मला तर चटकन् खराच वाटत नाही. महाविद्यालयातल्या वातावरणाची हीच तर गंमत आहे. पंचवीस वर्षे इतर कुठल्या नोकरीत काढली असती, तर 'तोच तोपणा'च्या कंटाळ्याची चार पुटे तरी मनावर चढली असती (व्यक्तिपरत्वे त्या पुटांची जाडी थोडी कमी/जास्त)! पण महाविद्यालयात, त्यातूनही कनिष्ठ महाविद्यालयात काम करणाऱ्यांना हा कंटाळा जाणवतच नाही. शाळेतून इथे दाखल होणारे, दरवर्षीचे नवे, उत्सुक चेहरे, त्यांचा ओसंडून वाहणारा उत्साह त्यांच्या आशा-आकांक्षा, त्यांची स्वप्ने, भाबड्या शंका आणि प्रश्न ! हे सगळे कधीच बदलत नाही आणि बदलूही नये; आणि या तोच तो पणामुळेच तर इथले वातावरण इतके जिवंत ! इथे शिकेपणा नाही. सतत उत्साही तारुण्याने रसरसलेल्या या परिसरात वावरणारे सगळेच मनाने तरुण-उत्साही नाही राहिले तरच नवल ! पण आपल्याला सरणाऱ्या वर्षाचे भान नसले, तरी काळ पुढे जात असतोच. कनिष्ठ महाविद्यालयाचे हे रौप्यमहोत्सवी वर्ष. या निमित्ताने मागे वळून पाहिले की मग जाणवते - पुलाखालून बरेच पाणी वाहून गेले आहे.

मॉडर्न महाविद्यालयाच्या 'धाकट्या पाती'चे काम १९७७ सालच्या जूनमध्ये बारावीच्या वर्गाच्या रूपाने सुरू झाले. त्याच्या पुढच्या वर्षी अकरावीचेही वर्ग सुरू झाले आणि 'कनिष्ठ महाविद्यालय' अधिकृतरीत्या अस्तित्वात आले. आज कनिष्ठ महाविद्यालयात शिकवणारे बरेचसे शिक्षक सुरुवातीच्या दोन-तीन वर्षांत सेवेत दाखल झालेले आहेत. नुकत्याच पदव्या मिळवून

शिकवायला आलेल्या त्यावेळच्या आम्हा तरुण शिक्षकांची फळीच्या फळी कनिष्ठ महाविद्यालयात तयार झाली. पण सुरुवातीला नव्यांच्या बरोबरीने जुन्याजाणत्या प्राध्यापकांनीही कनिष्ठ वर्गांना शिकवलेले आहे. तिथे तुमचे वर्ग - आमचे वर्ग असला प्रकार नव्हता. काही मंडळी आधी कनिष्ठ महाविद्यालयात काम करून मग वरिष्ठ महाविद्यालयात दाखल झाली आहेत. या ना त्या निमित्ताने बहुतेकांचा कनिष्ठ महाविद्यालयाशी संबंध आलेला आहे.

पहिल्या वर्षीच्या नोंदी पाहिल्या तर 'मॉडर्न'च्या आगेमागे सुरू झालेल्या इतर कनिष्ठ महाविद्यालयांच्या संदर्भात, 'मॉडर्न'ने राबवलेल्या उपक्रमांचे आणि वातावरणाचे वेगळेपण चटकन लक्षात येते. पहिल्या वर्षी जेव्हा फक्त बारावीचे वर्ग सुरू झाले, तेव्हा अकरावीचे वर्ग शाळेतच होते. त्या निमित्ताने शाळांच्या शिक्षक व मुख्याध्यापकांशी विचारांची देवाणघेवाण केली गेली. विद्यार्थ्यांच्या हिताचा विचार महत्त्वाचा मानून सहकार्याचा हात पुढे केला गेला. सरकारी आदेशांसाठी अडून न बसता स्वाध्याय, गृहपाठ, चाचणी परीक्षा पहिल्या वर्षापासून घेतल्या गेल्या. नव्या साच्याशी जुळवून घेणे सोपे व्हावे म्हणून पालक मेळावाही पहिल्याच वर्षी घेतला गेला.

प्रारंभी वाणिज्य शाखेच्या पाच, शास्त्र शाखेच्या चार आणि कला शाखेच्या एका वर्गाला परवानगी मिळालेली होती. नंतर ही संख्या दोन्ही वर्षांचे वर्ग धरून वाणिज्य आठ, शास्त्र आठ आणि कला दोन अशी वीसावर येऊन स्थिरावली. ती अद्यापही तशीच आहे पण या वीस वर्गांतील विद्यार्थ्यांसाठी राबवल्या जाणाऱ्या उपक्रमांमध्ये

मात्र सातत्याने भर पडत राहिली. अभ्यास आणि कला, क्रीडाक्षेत्रातील उपक्रमांमुळे 'मॉडर्न'चे नाव होत गेले. विविध क्षेत्रांत महत्त्वाकांक्षा बाळगणारे विद्यार्थी सतत वाढत्या संख्येने 'मॉडर्न'कडे येत राहिले आणि त्यांनी 'मॉडर्न'चे नाव आणखी मोठे केले. पुढे वरिष्ठ महाविद्यालयात आणि नंतर बाहेरच्या जगात चमकणाऱ्या अनेक 'ताऱ्यांची' जडणघडण प्रथम 'मॉडर्न'च्या कनिष्ठ महाविद्यालयात झाली.

अभ्यासाचे क्षेत्र - ज्यासाठी मुळात विद्यार्थी महाविद्यालयात येतात ते हे सर्वात महत्त्वाचे क्षेत्र. महाविद्यालय नवे होते. त्या वेळी हुशार विद्यार्थ्यांचा ओढा साहजिकच मोठ्या नावाच्या, जुन्या महाविद्यालयांकडे असे. पण त्यामुळे नाउमेद न होता आम्ही 'स्कॉलर्स बॅच'चा उपक्रम सुरू करायचे ठरवले. आहेत त्यांतलेच हुशार विद्यार्थी निवडून त्यांचा बारावीचा अभ्यासक्रम एप्रिलमध्येच सुरू करून नोव्हेंबरमध्ये पूर्ण करायचा. त्यांना परीक्षांचा, प्रॅक्टिकल्सचा भरपूर सराव द्यायचा. त्यांच्यासाठी बाहेरच्या तज्ज्ञांची व्याख्याने ठेवायची आणि त्यांना अभ्यासाला भरपूर सवड मिळेल असे पाहायचे. हा उपक्रम अठरा-वीस वर्षांपूर्वी प्रथम शास्त्र आणि नंतर वाणिज्य शाखेसाठी सुरू झाला. असा हा उपक्रम फक्त 'मॉडर्न'मध्येच होता आणि आहे. हे करताना इतर विद्यार्थ्यांकडे जराही दुर्लक्ष होऊ दिले जात नाही. सुट्टीत येऊन शिकवण्याबद्दल कोणाचीही तक्रार नाही. अतिशय कमी शुल्कात हा लाभ मिळत असल्याकारणाने हुशार विद्यार्थ्यांची आर्थिक परिस्थितीही त्यांच्या प्रगतीच्या आड येत नाही. वीस वर्षांपूर्वीच्या या रोपट्याचा आता डेरेदार वृक्ष झाला आहे आणि त्याची फळे जगाला दिसत आहेत. इतक्या वर्षांत असंख्य शास्त्र शाखेचे विद्यार्थी वैद्यकीय आणि अभियांत्रिकीला गेले आहेत. कित्येकांनी बारावीच्या गुणवत्ता यादीत स्थान मिळवले आहे. विषयांमध्ये पहिल्या क्रमांकाची बक्षिसे मिळवली आहेत. विक्रम गोडबोले, वासंती नवाथे, गिरिजा देव, विनीत राजाध्यक्ष, राजेंद्र

शिंदे, विनय काकडे या शास्त्राच्या; आणि प्रीती लाहोटी, शिल्पा गुर्जर, अर्चना नारवे, कांचन नारवे, चैताली कोलते, पद्मिनी सोनावणे या वाणिज्यच्या विद्यार्थ्यांनी तर गुणवत्ता यादीत एक ते दहा क्रमांकांत स्थान मिळवले आहे.

क्रीडा क्षेत्र - दुसरे महत्त्वाचे क्षेत्र म्हणजे खेळाचे. 'मॉडर्न'ने दुसऱ्याच वर्षी म्हणजे ७८ साली फक्त कनिष्ठ महाविद्यालयांसाठी क्रीडास्पर्धा भरवल्या. १२ संघांनी त्यांत भाग घेतला. ॲथलेटिक्स आणि खो-खो या खेळांत आमचे विद्यार्थी विशेषत्वाने चमकले. पुढे दर वर्षी आंतरवर्गीय क्रीडास्पर्धा होऊ लागल्या. त्याचा पुरेपूर फायदा खेळाडूंना झाला. अर्जुन, शिवछत्रपती, राणी लक्ष्मीबाई पुरस्कारविजेत्या अनेक क्रीडापटूंनी आमचे क्रीडांगण आणि क्रीडा शिक्षकांचे श्रम सार्थकी लावले. निशा अंबिके, नीता अंबिके, वसुधा तुमपल्लीवार, नंदिनी कुलकर्णी, मिथिला जबडे, संगीता ताटके, सीमा जोशी, अतुल वाकणकर, अश्विन पुंडलिक, आंतरराष्ट्रीय व्हॉलिबॉल स्पर्धा खेळलेला सुरेश गायकवाड, आंतरराष्ट्रीय स्केटींग स्पर्धेत उतरलेला सुबोध पाटील आणि सोळा वर्षांखालील जागतिक अजिंक्यपद बुद्धिबळ स्पर्धेत भारतातले तिसरे सीडिंग मिळवणारा जयंत गोखले हे सगळे 'मॉडर्न'च्या कनिष्ठ विभागाचे विद्यार्थी!

कला क्षेत्र - या क्षेत्राबाबत तर असे म्हणावे लागेल की, मॉडर्नच्या प्रांगणात ताऱ्यांचा चमचमाटच आहे. पुण्यातल्या संगीत - नाट्य - नृत्य स्पर्धां तर आमच्या विद्यार्थ्यांनी यश मिळवलेच, पण राज्य आणि अखिल भारतीय पातळीवरही 'मॉडर्न'चे विद्यार्थी चमकले. संगीताच्या क्षेत्रातल्या महाकवी कालिदास, गदगकर (कल्याणी), नगर लायन्स क्लब, दादर - माटुंगा कल्चरल सेंटर, लोकसत्ता आयोजित 'भावरंग', विविध महाविद्यालयांचे आणि विद्यापीठांचे युवकमहोत्सव, व्हर्ल्ड या स्पर्धांपैकी एकही स्पर्धा जिंकायचे आमच्या विद्यार्थ्यांनी बाकी ठेवले नाही. नाटकाच्या क्षेत्रातला मानाचा पुरुषोत्तम

करंडक (सलग दोन-तीन वर्षे), रसवंती करंडक हे आपण मिळवले. अनेक नाट्य आणि पथनाट्य स्पर्धा जिंकल्या. शास्त्रीय आणि लोकनृत्य स्पर्धामधून पहिली-दुसरी बक्षिसे मिळवली. किती यादी घायची? सचिन जांभेकर, त्यागराज खाडिलकर, अजित टेंबे, गौरी दामले, संजीव मेहेंदळे, संजीव आणि राजीव तांबे, जितेंद्र कुलकर्णी, दीपक उपाध्ये या आमच्या विद्यार्थ्यांनी संगीताच्या क्षेत्रात दृष्ट लागेलसे यश मिळवले आहे. विभावरी आपटे, शैलेश लेले, कांचन नारवे, मनोज चव्हाण यांच्या कार्यक्रमाच्या जाहिराती वर्तमानपत्रांत सतत झळकतात. राहुल नगरकर, अमोल चिपळूणकर, अच्युत जोग आणि शिरीष कुलकर्णी यांनी तर दोन वर्षे इतर महाविद्यालयांना एकही संगीत स्पर्धा जिंकू दिली नव्हती. जुनुका देशपांडे, दीप्ती घुगरी आणि शंतनू अभ्यंकर यांनी 'क्षितिज' सारखी कठीण स्पर्धाही सहज जिंकून दाखवली. भारत विकास परिषदेची राष्ट्रीय समूहगान प्रतियोगिता आमच्या विद्यार्थ्यांनी दोनदा जिंकली.

नाटकाच्या क्षेत्रातील गगनविहारी बोराले, शुभदा शहा (बोराले), निमिष तोटे, अजित शिरोळे, मंजूषा दातार ही मंडळी आमचीच. अनिरुद्ध खुटवड आणि विनय पेशवे एनएसडीत चमकले. 'मु. पो. बोंबिलवाडी' या सध्या गाजणाऱ्या नाटकाचा लेखक परेश मोकाशी आमचा विद्यार्थी. 'हसायदान' फेम मकरंद टिल्लू इथेच घडला. आमच्या अंतर्गत क्रीडास्पर्धासारख्याच आमच्या नाट्याभिनय, एकांकिका, भावगीत, नाट्यगीत, समूहगीत, द्वंद्वगीत स्पर्धाही वीस वर्षे चालू आहेत. वर उल्लेखलेली सगळी मंडळी या स्पर्धांत प्रथम चमकली आणि मग चमकतच राहिली. परेश मोकाशीला नाट्यविषयक अंतर्गत स्पर्धेत एका वर्षी 'स्पर्धा सर्वोत्तम' सन्मान मिळाल्याची नोंद आहे. एके वर्षी कथाकथनात परेश मोकाशीला प्रथम आणि मकरंद टिल्लूला द्वितीय क्रमांक मिळालेला आहे. माजी आय.ए.एस. अधिकारी, 'चाणक्य मंडळ'चे संस्थापक अविनाश धर्माधिकारी,

आय.ए.एस.मधले सुनील दाढे आणि आय.पी.एस. मधले सदानंद दाते हे आमचे विद्यार्थी. दाते आणि दाढे या दोघांनी ही कला मंडळाच्या स्पर्धेत कथाकथन आणि वादविवादाची बक्षिसे आणि शिष्यवृत्त्या मिळवल्या आहेत. पुणे जिल्हा परिषदेचे माजी अध्यक्ष जालेंदर कामठे यांनी एक वर्ष कलामंडळ प्रतिनिधी म्हणून काम केले आहे. शहर युवक काँग्रेसचे माजी अध्यक्ष संजय बालगुडे आणि नगरसेवक नीलेश निकम हे आमचेच विद्यार्थी.

या सगळ्या यशामागे 'मॉडर्न'चे कष्ट आहेत. एवढ्या वर्षांत मिळून काम केलेले आजी-माजी शिक्षक, प्राचार्य, उपप्राचार्य, पर्यवेक्षक सगळ्यांनी दिलेला वेळ आणि घेतलेल्या श्रमांचे हे फळ आहे. पंचवीस वर्षांत प्राचार्य म्हणून प्रा. लिमये, प्रा. परांजपे, प्रा. आपटे यांनी काम पाहिले. उपप्राचार्य म्हणून प्रा. चिरपुटकर आणि प्रा. आपटे यांनी काम केले. पर्यवेक्षक म्हणून प्रा. परब, आर. व्ही. जोशी, प्रा. चिंचोरे, प्रा. गायकवाड, प्रा. जयश्री कुलकर्णी, प्रा. दशपुत्रे, प्रा. घैसास प्रा. जोर्वेकर यांनी जबाबदारी सांभाळली आणि सध्या प्राचार्य अ. गो. गोसावी, उपप्राचार्य प्रा. चिंचोरे आणि पर्यवेक्षक प्रा. भोमे हे कनिष्ठ महाविद्यालयाची धुरा सांभाळताहेत.

मागे वळून पाहताना मनात येते पंचवीस वर्षे किती सुखाची गेली आपल्या आयुष्याची! वाईट प्रसंग आले, कडू घोटही गिळावे लागले; पण आता त्याचे दुःख वाटत नाही. पंचेचाळिशी-पन्नाशीकडे झुकलेले आम्ही 'रौप्यमहोत्सवी' शिक्षक नव्यांना बरोबर घेऊन अजूनही आनंदाने काम करतो आहोत. महाविद्यालयातच नव्हे तर बाहेरही असंख्य वेळा 'सर' किंवा 'मॅडम' अशी हाक कानावर येते तेव्हा खरोखर असे वाटते की देवाने (आणि सरकारने) अजून पंचवीस वर्षे शिकवण्याची संधी दिली तर किती बरे होईल!

कनिष्ठ महाविद्यालये : अधांतराची २५ वर्षे

१९७६ साली १०+२+३ हा नवा राष्ट्रीय शैक्षणिक आकृतिबंध अस्तित्वात आला. यंदा या घटनेला २५ वर्षे पूर्ण होत आहेत. या रौप्यमहोत्सवी वर्षानिमित्त मॉडर्न महाविद्यालय, पुणे ५ येथे सोमवार दि. २९ व मंगळवार दि. ३० एप्रिल या दोन दिवसांत 'कनिष्ठ महाविद्यालयाची २५ वर्षे - समस्या व उपाय' या विषयावर एक चर्चासत्र आयोजित केलेले आहे. शिक्षण उपसंचालक, शिक्षण उपसंचालनालयातील अधिकारी, नामवंत शिक्षणतज्ज्ञ, पुणे जिल्ह्यातील कनिष्ठ महाविद्यालयांचे उपप्राचार्य, पर्यवेक्षक, शिक्षक, मुख्याध्यापक व वरिष्ठ महाविद्यालयांचे प्राचार्य या चर्चासत्रास उपस्थित राहणार आहेत. एकूण पाच सत्रांत हे चर्चासत्र संपन्न होईल. या संदर्भात मॉडर्न महाविद्यालयाच्या कनिष्ठ विभागाचे उपप्राचार्य प्रा. जगदीश चिंचोरे व वाणिज्य विभागातील शिक्षक जयंत जोर्वेकर या दोघांनी मिळून हा लेख लेहिला आहे.

१९७६ साली १०+२+३ हा नवा राष्ट्रीय शैक्षणिक आकृतिबंध अस्तित्वात आला. या आकृतिबंधानुसार दहावीनंतर +२ हा स्तर उच्च माध्यमिक किंवा कनिष्ठ महाविद्यालयीन स्तर म्हणून प्रस्थापित झाला. अकरावी व बारावी अशी दोन वर्षे या +२ स्तरात समाविष्ट झाली. शैक्षणिक सोयी व सुविधा यांचा विचार करून अकरावी

व बारावीचे काही वर्ग वरिष्ठ महाविद्यालयांना जोडले गेले, तर काही वर्ग शाळांना जोडले गेले. प्रारंभीच्या काळात कनिष्ठ महाविद्यालयात कला, शास्त्र आणि वाणिज्य अशा तीन विद्याशाखांचा +२ स्तरावरील स्वतंत्र अभ्यासक्रम शिकवला जाऊ लागला. नंतरच्या काळात संगणक, इलेक्ट्रॉनिक्स व किमान कौशल्यावर आधारित असे अभ्यासक्रम शिकवले जाऊ लागले. कनिष्ठ महाविद्यालयाला शिकवणाऱ्या शिक्षकांची, पदव्युत्तर पदवी आणि बी.एड. किंवा डी. एच. ई. ही शैक्षणिक अर्हता शासकीय पातळीवर ठरवली गेली.

कनिष्ठ महाविद्यालये अस्तित्वात आली. त्यामागे एक फार महत्वाचा विचार होता. दहावीची शालान्त परीक्षा उत्तीर्ण होणाऱ्या १५/१६ वर्षे वयाच्या पौगंडावस्थेतील विद्यार्थी-विद्यार्थिनीला नीट विचार करून स्वतःचे करियर निवडता यावे, वरिष्ठ महाविद्यालयात शिकवल्या जाणाऱ्या विस्तृत अभ्यासक्रमाची पायाभूत ओळख व्हावी, स्वतःचे स्वतंत्र व्यक्तिमत्त्व कसे घडवता येईल, शैक्षणिक-सांस्कृतिक-वैचारिक विकास कसा साधता येईल याविषयी विद्यार्थ्यांच्या मनात जाणीव निर्माण व्हावी अशा अनेक अर्थाने +२ स्तर राष्ट्रीय शैक्षणिक आकृतिबंधात समाविष्ट झाला.

परंतु जसाजसा काळ पुढे सरकू लागला. तसातसा वास्तव आणि वस्तुनिष्ठ पातळीवर, वेगवेगळे अनुभव समस्यांच्या स्वरूपात उभे राहिले. प्रतिवर्षी या समस्यांचे प्रमाण वाढतच राहिले आहे. कनिष्ठ महाविद्यालयीन

पातळीवर आज २५व्या वर्षात सुद्धा अनेकविध समस्या आहेत. सर्वच समस्यांचा एकत्रित विचार या लेखात करणे अवघड असले तरी चर्चासत्रात चर्चित्या जाणाऱ्या महत्त्वाच्या समस्यांना या लेखात स्पर्श करता येईल.

कनिष्ठ महाविद्यालयासमोरील समस्या

(अ) प्रशासकीय पातळीवरील समस्या -

१. कनिष्ठ महाविद्यालयांचे प्रशासन नेमके कसे असावे याविषयी खास करून कनिष्ठ महाविद्यालयांसाठीच असलेली मार्गदर्शक तत्त्वे विकसित झालेली नाहीत. जी कनिष्ठ महाविद्यालये वरिष्ठ महाविद्यालयांशी संलग्न आहेत त्यांचे प्रशासन वरिष्ठ महाविद्यालयीन प्रशासनाप्रमाणे व जी कनिष्ठ महाविद्यालये शाळांना जोडलेली आहेत. त्यांचे प्रशासन शालेय प्रशासनाप्रमाणे चालवले जाते. याबाबत स्वतंत्र विचार होणे जरूरीचे आहे.

२. कनिष्ठ महाविद्यालयांना स्वतंत्र युनिट म्हणून शासकीय मान्यता मिळायला हवी, तसेच स्वतंत्र संवर्ग निर्माण व्हायला हवा.

३. दहावीची परीक्षा झाल्यानंतर अकरावीत प्रवेश ही एक स्वतंत्र समस्या आहे. दहावी उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांना नामवंत महाविद्यालयात प्रवेश हवा असतो. असा प्रवेश मिळणे कठीण आहे. केवळ गुणवत्तेच्या निकषावर 'केंद्रीय पद्धतीने प्रवेश' ही योजना सुरू झाली आहे. तथापि गुणवत्तेच्या निकषावर प्रवेश दिलेल्या विद्यार्थीसंख्येत नंतर खूप बदल घडतो. पालकांची मानसिकता, विद्यार्थ्यांची मानसिकता लक्षात घेऊन नंतर ही संख्या वाढते. तथापि या वाढीव संख्येचा परिणाम विचित्र होतो. एकेका वर्गात १००-१५०-१६० असे विद्यार्थी असतात. त्यामुळे अध्ययन-अध्यापन या प्रक्रिया

सुरळीत होत नाहीत असे निरीक्षण आहे. अकरावीत प्रवेश ही एक डोकेदुखी होऊन बसली आहे. जवळजवळ महिना-दीड महिना या प्रवेशप्रक्रियेचे काम सुरू असते. प्राचार्य, उपप्राचार्य, मुख्याध्यापक, शिक्षक, शिक्षकेतर कर्मचारी या सर्वांवर खूप ताण पडतो.

४. कनिष्ठ महाविद्यालयासाठी म्हणून स्वतंत्र शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांची नियुक्ती करता येत नाही. त्यामुळे शाळेतील किंवा महाविद्यालयातील उपलब्ध कार्यालयीन शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांवर कामाचा असह्य ताण पडतो.

५. कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षकांना दरवर्षी घ्यावी लागणारी शासकीय मान्यता (Govt. Approval) हा एक खरोखर अतिशय ताणतणावाचा विषय आहे. वर्षाच्या प्रारंभी शिक्षक म्हणून कामावर रुजू झालेल्या शिक्षकाची मान्यता वर्षअखेरीस येते. दरम्यान त्यांना पगारही मिळत नाही. याबाबतही विचार व्हायला हवा आहे. शिक्षकांना लवकर मान्यता कशी मिळेल या दृष्टीने काही निश्चित धोरण ठरले पाहिजे.

६. बऱ्याच ठिकाणी कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षकांचे पगार वेळेवर होत नाहीत. काही काही ठिकाणी तर चार-पाच महिने उलटून जातात तरीही पगार होत नाहीत. त्यामुळे शिक्षकांच्या आर्थिक समस्या अधिक गुंतागुंतीच्या झालेल्या आहेत.

७. बाहेरील क्लासेसमुळे महाविद्यालयात विद्यार्थ्यांच्या अनुपस्थितीचा प्रश्न गंभीर बनलेला आहे. अर्थात याचा फटका वरिष्ठ महाविद्यालयांनाही बसला आहे. तेव्हा यासंदर्भातही विचार व्हायला हवा आहे.

८. दोन वर्षांपूर्वी शासनाने 'शिक्षणसेवक' अशा पदावर शिक्षकांची नियुक्ती करण्यास मान्यता दिली. २५०० रु. वेतनावर शिक्षकांनी शिक्षणसेवक म्हणून

काम करावे हे कितपत योग्य आहे? यामुळे शिक्षकांच्या उपलब्धतेचा प्रश्नही उभा राहतो आहे. चांगले शिक्षक भविष्यकाळात मिळतील का, असा एक गंभीर प्रश्न मनात उभा राहतो.

(ब) कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षकांपुढील समस्या

१. कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षकांची आजची स्थिती 'त्रिशंकू'सारखी आहे. तो माध्यमिक शिक्षकही नाही आणि वरिष्ठ महाविद्यालयातील प्राध्यापकही नाही. त्यामुळे त्याच्या वेतनश्रेणीसंदर्भात अनेक समस्या आहेत. समान शैक्षणिक अर्हता असूनही त्याला निश्चित वेतनश्रेणीसाठी अनेकदा संघर्ष करावा लागलेला आहे. अल्पकालीन संप, लाक्षणिक संप, उपोषण, दीर्घकालीन संप, शासनदरबारी माराव्या लागणाऱ्या हजारो चकरा, शासनाने दिलेल्या आणि मान्य केलेल्या वेतनासंदर्भात जेव्हा जी. आर. निघतो त्या वेळी त्यात असणारी विसंगती... या सर्व बाबींमुळे गेली २५ वर्षे कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षक त्रासलेला आहे.

२. वर्गातील प्रचंड विद्यार्थी. संख्या आणि त्यांना द्यावे लागणारे शिक्षण ही एक शिक्षकांच्या समोरील मोठी समस्या आहे. १५० ते १६० विद्यार्थ्यांना प्रतिदिनी ४५ मिनिटांचे किमान चार-पाच तास शिकवणे खरोखरीच अवघड गोष्ट आहे.

३. आजच्या कनिष्ठ महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांची मानसिकता ज्ञानार्जनाऐवजी बारावीच्या परीक्षेत किती टक्के गुण मिळतात या एकाच मुद्यावर एकवटलेली आहे. विद्यार्थी हा 'परीक्षार्थी' झाल्यामुळे तो फक्त मार्कांचा विचार करतो. बारावीच्या परीक्षा हे एक विचित्र रणांगण बनले आहे. त्यामुळे अखंड अभ्यास, मानसिक ताण-तणाव, जास्त मार्कासाठी क्लासेसचा आधार या सगळ्यांत

हा कोवळा जीव दडपला जातो आहे. या पौगंडावस्थेतील मुलांना कसे सांभाळावे असा कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षकांपुढे प्रश्न आहे.

४. शिक्षकांना सध्या वार्षिक किरकोळ रजा ८ मिळतात. १० अर्जित रजा आहे. याबाबतही नीट विचार व्हायला हवा आहे.

५. भविष्य निर्वाह निधी, पेन्शन या बाबतीत कनिष्ठ महाविद्यालयीन स्तरावर निश्चित धोरण असावयास हवे आहे.

६. विद्यार्थ्यांना भविष्यकाळात स्वतंत्र व्यवसाय करून आपला उदरनिर्वाह करता यावा या विचाराने +२ स्तरात किमान कौशल्यावर आधारित असे तंत्रशिक्षणाशी संबंधित अभ्यासक्रम समाविष्ट करण्यात आले, परंतु किमान कौशल्यावर आधारित अभ्यासक्रम शिकवणाऱ्या शिक्षकांच्या वेतनश्रेणीबाबत अजून खूप तफावत आहे. आता हे वर्ग जिल्हा परिषदेला जोडण्यात येणार आहेत असे समजते. त्यामुळे गुंतागुंत अजून वाढणार आहे.

७. विनाअनुदानित तत्त्वावर मान्यता देण्यात आलेल्या कनिष्ठ महाविद्यालयांसमोर फीपासूनचे वेगळेच प्रश्न आहेत. शिक्षकांचे पगार, विद्यार्थ्यांची प्रात्यक्षिके, प्रशासन, इमारत वगैरे अनेक प्रश्न आहेतच.

(क) कनिष्ठ महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांपुढील समस्या

१. सर्वात महत्त्वाचा प्रश्न आहे तो अकरावी प्रवेशाचा ! गुणवत्तेच्या निकषापर्यंत पोहोचू न शकलेल्या विद्यार्थ्यांनाही अकरावीत प्रवेश मिळतो हे खरे असले तरी प्रवेश मिळालेली शाळा किंवा महाविद्यालय त्याला सोयीचे मिळेलच असे नाही.

२. शाळेत अकरावीला प्रवेश मिळाला तर बारावीची

परीक्षा दिल्यानंतर विद्यार्थ्याला प्रथम वर्षासाठी महाविद्यालयात प्रवेश मिळणे अवघड जाते. कारण त्याच महाविद्यालयातील त्यांचे विद्यार्थी व त्याच महाविद्यालयातील रिपीटर्स यांना प्रथम प्रवेशाचा हक्क असतो. त्यामुळे इतरांना नानाविध समस्यांना तोंड द्यावे लागते.

३. बारावीचे वर्ष हे विद्यार्थ्यांच्या एकूण मानसिकतेवर परिणाम करणारे ठरते. परीक्षेचे टेन्शन, मार्काविषयीची धास्ती, शास्त्र शाखेच्या विद्यार्थ्यांवर अधिक ताण. पालकांच्या अपेक्षा, मेडिकल - इंजिनियरिंग - संगणक शाखेकडे प्रवेश मिळण्यासाठी आवश्यक गुण मिळण्यासाठी करावी लागणारी मेहनत, धडपड अशा अनेक बाबी महत्त्वपूर्ण आहेत.

समालोचन

प्रशासकीय, शिक्षकांच्या दृष्टिकोनातून, विद्यार्थ्यांच्या दृष्टिकोनातून वर दिलेल्या काही समस्या, काही प्रश्न पाहिल्यानंतर एक गोष्ट सर्वांनाच मान्य करावी लागेल, की कनिष्ठ महाविद्यालयीन स्तरावर शासकीय, शैक्षणिक पातळीवर जेवढे नेटके नियोजन व्हायला हवे होते तेवढे झालेले नाही. आज कनिष्ठ महाविद्यालये अस्तित्वात येऊन पंचवीस वर्षे झाली तरी कनिष्ठ महाविद्यालयासंदर्भात कोणतेच निश्चित असे नियोजन, धोरण झालेले नाही.

वास्तविक +२ हा स्तर अतिशय महत्त्वाचा आहे. शालेय पातळीपर्यंत शैशव जपलेला विद्यार्थी जेव्हा तारुण्यात पदार्पण करतो त्या वेळी तो +२ स्तरावर शिक्षण घेत असतो. त्याच्यात नैसर्गिकरीत्या शारीरिक - मानसिक - भावनिक बदल घडत असतात. नवनवीन जाणिवा विकसित होत असतात. महाविद्यालयीन जीवन म्हणजे मुक्तपणे जगण्याचा काळ, असा एक चमत्कारिक समय

त्याच्या मनात असतो. याच विचारात तो कनिष्ठ महाविद्यालयात पदार्पण करीत असतो. तेव्हा त्याच्या या पौगंडावस्थेच्या काळात त्याच्यावर कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षकांकडून उत्तम संस्कार झाले पाहिजेत ही सर्वांचीच स्वाभाविक अपेक्षा आहे, परंतु वास्तव पातळीवर कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षकच असंख्य तांत्रिक समस्यांनी, आर्थिक समस्यांनी बेजार झालेला असतो. त्याच्या एकूण अस्तित्वाचाच विचार नीटपणे न केला गेल्यामुळे त्याची मानसिकता अस्थिर झालेली असते.

आपल्याकडे एकूणतःच शिक्षक हा घटक उपेक्षिलेला दिसतो. एका बाजूने शिक्षक म्हणजे नवी पिढी घडवणारा शिल्पकार असे म्हणायचे, आणि दुसऱ्या बाजूने त्याच्या समस्या सोडवायच्याच नाहीत असे एक विचित्र वास्तव निर्माण झालेले दिसते.

समाजाने सुद्धा कनिष्ठ महाविद्यालयीन विद्यार्थी, शिक्षक यांचा गांभीर्याने विचार करण्याची गरज आहे.

कनिष्ठ महाविद्यालयासाठी विविध उपक्रमही राबवले गेले पाहिजेत. शासनाने वरिष्ठ महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजनेचा लाभ कनिष्ठ महाविद्यालयीन स्तरावर उपलब्ध करून देऊन एक नवी सुरुवात केलेली आहे. तथापि राष्ट्रीय सेवा योजनेसारखेच इतर उपक्रमही कनिष्ठ महाविद्यालयीन पातळीवर सुरू झाले पाहिजेत.

पंचवीस वर्षे झाली, परंतु कनिष्ठ महाविद्यालयाचे हे 'अधांतर' संपलेले नाही. पंचविसाव्या वर्षाच्या निमित्ताने का होईना, पण कनिष्ठ महाविद्यालयांना एक स्वतंत्र अस्तित्व (संवर्ग) बहाल करून शासकीय पातळीवर या समस्यांचे निराकरण व्हावे असे वाटते. तरच हे 'अधांतर' संपुष्टात येईल.

★★★

**राष्ट्रीय सेवा योजना -
उत्कृष्ट कार्यक्रम अधिकारी पुरस्कार
प्रा. मानसिंग सदाशिव साळुंके**

**राष्ट्रीय सेवा योजना + २ स्तर (कनिष्ठ महाविद्यालय)
उत्कृष्ट कार्यक्रम अधिकारी राज्य स्तरीय पुरस्कार २०००-२००१**

प्रा. मानसिंग साळुंके हे सन १९७८ पासून राष्ट्रीय सेवा योजनेमध्ये काम करीत आहेत. दारुबंदी, कुष्ठरोग, पुनर्वसन केंद्रामध्ये श्रमदान, वृक्षारोपण, पल्स पोलिओ निर्मूलन मोहिम, गुजरात भूकंपग्रस्तांसाठी निधी, व्यवसाय मार्गदर्शन कार्यशाळेचे आयोजन, ग्रामीण महिलांना अर्थार्जनाच्या संधी निर्माण करणे, नेत्रचिकित्सा शिबीर, एडस् जाणीव कार्यशाळा इत्यादी उपक्रम राबविलेले आहेत.

पुणे, अहमदनगर, रायगड, सोलापूर या जिल्ह्यांच्या कार्यक्रमअधिकाऱ्यांना एकत्र आणून राष्ट्रीय सेवा योजनेची कार्यशाळा आयोजित केलेली होती. महाविद्यालयाला प्रा. साळुंके यांच्या नेतृत्वामुळे १९९६ ते आत्तापर्यंत दिंडीगूल (तामिळनाडू), दीव, आनंदपूरसाहिब (पंजाब) येथील राष्ट्रीय एकात्मता शिबीरामध्ये आणि अमरावती (महाराष्ट्र) राजकोट (गुजरात) येथील प्रजासत्ताकदिन पूर्व प्रशिक्षणात संधी मिळालेली आहे.

सन २००१ - २००२ पासून त्यांनी वडिलांच्या स्मृती प्रित्यर्थ 'सर्वोत्कृष्ट शिबीरार्थी' 'कै. सदाशिव पांडुरंग साळुंके' पारितोषिक ठेवलेले आहे. प्रा. साळुंके यांनी आत्तापर्यंत २३ वेळा रक्तदान केलेले असून 'रक्तदाता डायरी' मधून गरजूंना मदत केली जाते.

राष्ट्रीय सेवा योजनेचा उत्कृष्ट कार्यक्रम अधिकारी म्हणून प्रा. साळुंके यांना रोख रु. ५०००/-, स्मृती चिन्ह, प्रमाणपत्र आणि महाविद्यालयास स्मृतीचिन्ह मा. ना. दिलीप वळसे पाटील, उच्च व तंत्र शिक्षण मंत्री यांच्या हस्ते नुकताच प्रदान करण्यात आला.

त्यांनी केलेल्या कामाच्या गौरवामुळे महाविद्यालयाच्या कीर्तीमध्ये भर पडली याचा सर्वांना अभिमान आहे.

‘Best Teacher Award’ by CRSI

Dr. Sushama Joag is a recipient of ‘Best Chemistry Teacher Award’ of Chemical Research Society of India in 2002.

The CRSI was founded in 1998 and Prof. C. N. R. Rao is the President. As a part of annual national symposium of the society, held this year in Pune, applications were invited for ‘Best Chemistry Teacher Award’ from undergraduate teachers affiliated to colleges in Pune region. On recommendation by a well-constituted committee of subject-experts for assessment of applications, a large number of applications were received, two names were selected for this award : Dr. Sushama Joag from Modern College. Dr. P. G. Pol from Fergusson College. The award were announced and given during the session on ‘Chemistry Education’ conducted in Balgandharva Rangmandir on 2 nd Feb 2002 as part of the symposium, at the hands of Prof. C. N. R. Rao.

In his plenary lecture Prof. Rao advocated an integral approach in chemistry education rather than the traditional compartment alligned teaching.

Highlights of Bio-data of Sushama Joag are as :

1. First carrier from first year of school to Post Graduate.
2. Teaching is of over different theory courses at under graduate level encompassing Organic Chemistry, Physical Chemistry, Prio Chemistry, Analytical Chemistry and Environmental Chemistry.
3. Teaching three different courses in Organic Chemistry and Environmental Chmistry at P.G. level and four different courses in UGC sponsored Refresher courses for College teachers
4. Research publications in National, International journals, Articles in Chemistry Education and Physics Education and Popular Article an Environmental Chemistry
5. Post Doctoral at Bangor (N. Wales) and Oxford.
6. Active in popularisation of Science in general and Chemistry in particular at College and School level by organizing and contributing in various activities within and outside college.

अनुक्रमणिका

मराठी

* कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या रौप्यमहोत्सवानिमित्ताने - प्रा. लीना पाटणकर	नऊ
* कनिष्ठ महाविद्यालये : अधांतराची २५ वर्षे - प्रा. जगदीश चिंचोरे, श्री. जयंत जोर्वेकर	बारा
१) आई, थोर तुझे उपकार ! - प्रसाद पसरणीकर	१
२) मला आवडलेले व्यक्तिमत्व - जॉर्ज कार्व्हर - दीपाली सुर्यवंशी	२
३) आनंदाने जगण्याची दहा सुत्रे - मंजूषा आवाळे	३
४) मन वढाय वढाय - पल्लवी सुतार	४
५) बेकार तरुणाचे मनोगत - प्रज्ञा वडनेरे	५
६) 'फ्रेंडशिप डे' ची गरज आहे का? - अमृता सर्वज्ञ	६
७) कहाणी प्रदुषणाची ! आपल्या गावाची ! - उँकार गरूड	८
८) मानसशास्त्र शिकता शिकता..... - सीमा बहिरट	१०
९) दहशतवाद आणि सामान्य माणूस - धनश्री	११
१०) 'आठवणी मनात जपलेल्या' - मधुरा पोटे	१३
११) '११ सप्टेंबर - मंगळवार - काळा दिवस का ठरला?' - हेमलता बलकवडे	१५
१२) आठवणी - स्मिता सांगडे	१७
१३) मैत्री - उर्मिला व्यास	१७
१४) डॉ. आंबेडकरांना अभिप्रेत असलेला समाज आणि व्यसनमुक्ती - दत्तात्रय वाडेकर	१८
१५) आंतरराष्ट्रीय आण्विक दहशतवाद आणि भारताची भूमिका - मिलिंद कांबळे	२०
१६) आधुनिक काळाचे द्रष्टे - स्वामी विवेकानंद - स्मिता पाटील	२२
१७) किल्ल्यांचे संरक्षण - एक सामाजिक जबाबदारी - सागर वाळके	२४
१८) एक आगळे वेगळे विश्व - निलिमा पानसरे	२५
१९) महाराष्ट्राचे लाडके व्यक्तिमत्व - पु. ल. देशपांडे - निलिमा पानसरे	२७
२०) आठवणी - विशाखा सानप	२८

२१) हरण्यातलं जिंकणं - विशाखा सानप	२९
२२) भूतकाळ - अभिजीत थिंगळे	३०
२३) दहशतवाद आणि सामान्य मनुष्य - संध्या घुले	३१
२४) माझा आवडता चित्रपट : वीर सावरकर - गजानन नेरकर	३४
२५) पिढीतील अंतर - अमरजा आफळे	३६
२६) पाउले चालती - रवींद्र काळे	३८
२७) हसा आणि दुःख विसरा - सविता दिघे	४१
२८) किरण बेदींची मुलाखत - अमृता संभूस	४२
२९) अष्टपैलू व्यक्तिमत्त्वाचा पारसमणी - पु. ल. देशपांडे - उज्वला कोळेकर	४४
३०) यशाच्या शिखरावरून - प्रा. राजीव कुलकर्णी	४६

काव्य

१) चारोळ्या - पल्लवी कुलकर्णी	३
२) अंतरीच्या भावना - रूपाली कलशेटी	७
३) तो एक अश्रू - सीमा गायकवाड	७
४) नावात काय असतं? - मनाली उदास	९
५) मैत्री - तेजश्री जगताप	१०
६) आम्ही पण बसतो लेखचरला - रवी जोशी	१२
७) मला सांगाचयं - स्मिता सांगडे	१४
८) असा आहे माझा भारत महान - अपर्णा बोस्से	१६
९) मैत्री - सीमा गायकवाड	१६
१०) जीवन - शलाका गवळी	१९
११) तीन गोष्टी लक्षात ठेवा - सीमा गायकवाड	२१
१२) आधार - निलेश गोरे	२३
१३) अवशेष - भाग्यश्री काजलकर	२४

१४) गुरु-शिष्य - अपर्णा बोर्से	२६
१५) आयुष्य - पल्लवी कुलकर्णी	२८
१६) जीवन - श्वेता नाझरकर	२९
१७) नातं - पल्लवी कुलकर्णी	३०
१८) हे असंच घडणार - रेणुका कुलकर्णी	३३
१९) चारोळ्या - श्वेता नाझरकर	३३
२०) कशासाठी? - अनुराधा झरेकर	३५
२१) भेट - राम पायाळ	३७
२२) फूल - स्मिता पाटील	३७
२३) आपलं - शेषराव कुलकर्णी	४०
२४) निरोप - सीमा गायकवाड	४०
२५) सांगणं - श्वेता नाझरकर	४१
२६) प्रेम - स्नेहल नाईक	४३
२७) एकतर्फी प्रेम - अपर्णा बोर्से	४३
२८) भूकंप - मेघा कुलकर्णी	४५
२९) अशी माणसं भेटावीत - शेषराव कुलकर्णी	४६
३०) कुठल्यातरी बळणावर आयुष्यात - पल्लवी कुलकर्णी	४७
३१) बहर - रंजना शिंदे	४७
३२) हा तिरंगा कोणाचा - दिनेश मुळे	४७
३३) सांग प्रिये - केतन सोनवणे	४८
३४) जोडीदार - सायली आठल्ये	४८
३५) आठवण - भाग्यश्री काजलकर	४८

३६) मन - दर्शनकुमार नेरकर	४९
३७) निराळे प्रेम - अनुराधा झरेकर	४९
३८ हे राम - दर्शनकुमार नेरकर	४९
३९) कविमनाची व्यथा - शीतल कापरे	५०
४०) मैत्री - अश्विनी सकुंडे	५०
४१) श्रावणमास - मनीषा साबळे	५०
४२) मैत्री - रेवती बेल्लेकर	५१
४३ मृगजळामागे धावणे - भाग्यश्री काजलकर	५१

हिंदी विभाग

१) कुछ दूर हमारे साथ चलो - प्रणिता बुरबुरे	५२
--	----

कविता

१)यादों के सहारे - दर्शनकुमार नेरकर	५४
२) सच पुछो तो - दर्शनकुमार नेरकर	५४
३)Rose Day - आश्विनी राणे	५४
४)'दोस्ती' - विजय दाभाडे	५५
५)पतझड - भाग्यश्री काजलकर	५५
६)'न कोई' - दर्शनकुमार नेरकर	५५
७)वात्रटिका - अभिजीत धिंगळे	५५
८)ऐसा भी एक वक्त था। - सायली आठल्ये	५६
९) दर्द ए दिल - सुभा सरकार	५६
१०) परिवर्तन - विजय दाभाडे	५६

ENGLISH

1) Do You Have A 100% Attitude In You ? - Prashant Pillai,	57
2) Humorous Definitions - Vishwas Babre,	59
3) Is It Necessary to Celebrate Friendship Day? - Manali Naik	60
4) That's College Life - Denny Cherian	61
5) Terrorism & Common Man - Regina Rozario	62
6) Terrorism - Mamta Sisdiys	63
7) Man and His Morals - Leena Phalak	64
8) 10 Years Later - Dhaval Kulkarni	65
9) "Alienation in modern poetry." - Bhausahab Daundkar	68
10) Personality Development - Chaitali Kolte	70
11) The Western Ghat: an Ecodevelopment approach - Ashwini Rane	73
12) A Touch of Friendship - M. Lohia	75
13) Sebi & Stock Exchange Regulation - Leena Phalak	76
14) Terrorism And India - Neha Naik	78
15) Globalisation And Indian Industry - Anand Pillay	79
16) Should Shakespeare be a part of Compulsory English Course? - Varsha Aphale	81
17) "Wordsworth's Theory of Poetic Diction As Expressed In his Preface To The Lyrical Ballads" - Ulka Sansane	84
18) The ISRO Stall At The N C S C - Nadiu	89
19) A Decade of Economic Liberalization in India - Dilip Balan	90
20) Group Discussion and Interviews - Dilip Balan	91
21) The National Science Olympiad - Prof. S. K. Barve	94

POEMS

1) Students - Shweta Nazarkar	58
2) An Unknown Tale Of An Afghan Refugee - Dhaval Kulkarni,	59
3) Oh ! Artis - Kalyani Ratnaparkhi	60
4) “ Back To One’s Roots” - Neelam Gangawane	61
5) Always Remember - Shweta Nazarkar	64
6) The View Of The Horizon - Dhaval Kulkarni	74
7) An Aim - Pallavi Jawale	77
8) Read This - Shraddha Kulkarni	79
9) A Long Path to Pass long - Regina Rozario	83
10) Lessons Of Life - Leena Phalak	83
11) India Yesterday Was: - Shraddha Kulkarni	86
12) If ‘The Titanic’, The Movie Was Made In India - Sonal Khinvasara	86
13) Values - Bhagyashree Kajalkar	86
14) The Crux Of Enmity - V. Chalasany	87
15) My Hero - Ankur Bhojane	88
16) Why Cry? - Abhijeet Thigale	95
17) A Ray Of Light - Poonam Prasad	95
18) Freedom - Roopa Ganiger	96
19) Recipe Of Friendship - Priyanka Kanchan	96
20) How Selfish I am! - Ujjwala More	96
21) A Joke	96
वार्षिक अहवाल २००१ - २००२	९७

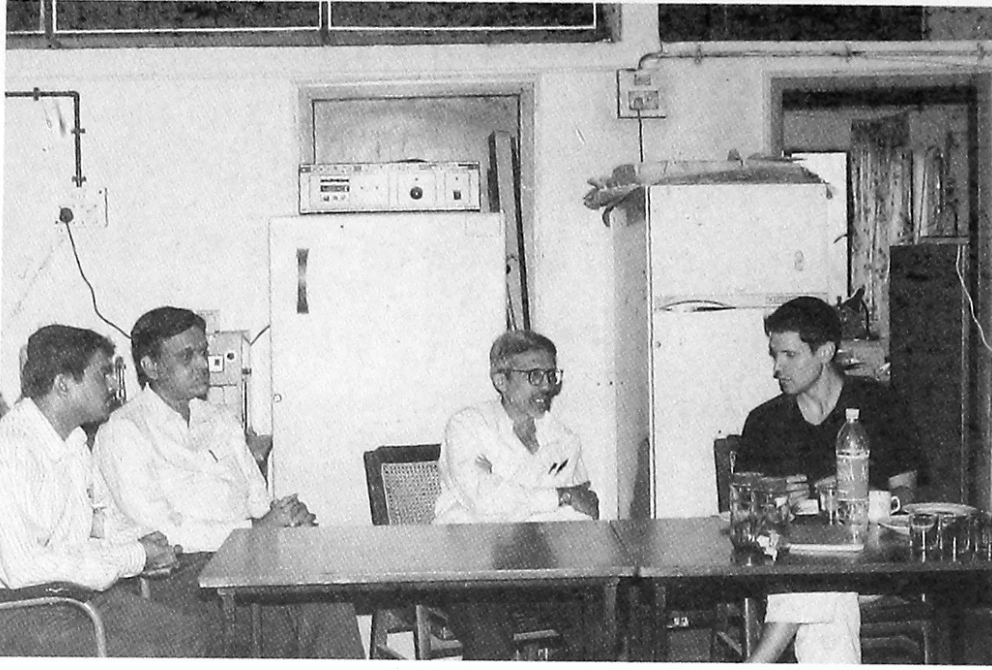

‘सरस्वती पूजन’ करताना
प्राचार्य अनंत गोसावी

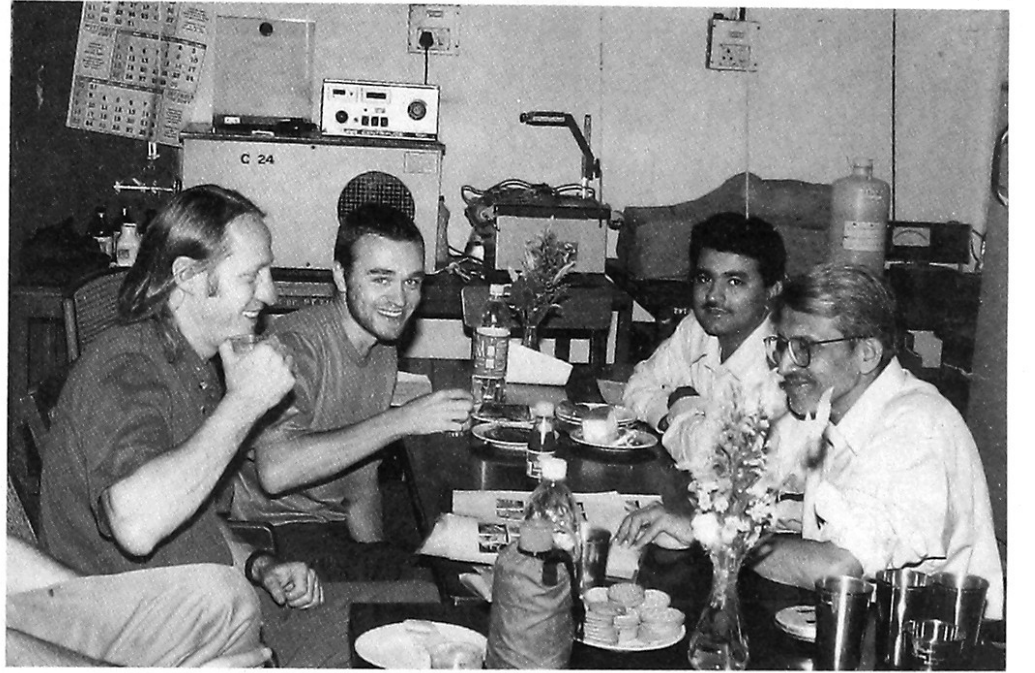
खंडेनवमी निमित्त
ग्रंथालयात आयोजित
केलेल्या पुस्तक प्रदर्शनास
प्राचार्यांची भेट

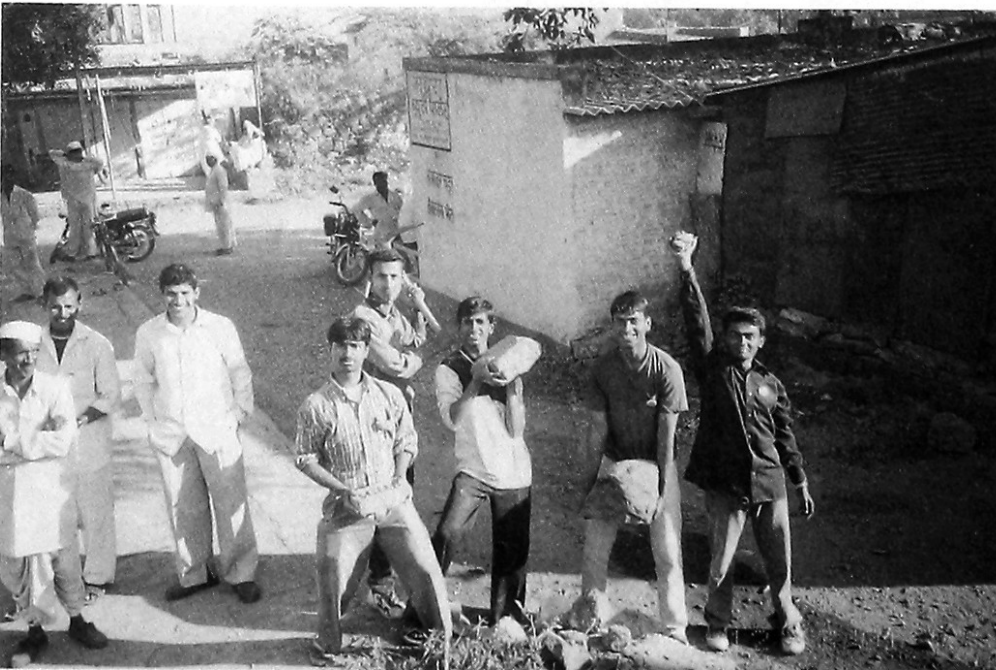
मराठी विभाग आयोजित
चर्चासत्र

इंग्लंडमधील 'बायोनेट
इंटरनॅशनल' चे डॉ. स्मिथ यांची
प्राणिशास्त्र विभागास भेट.

ब्रिटीश म्युझियम
लंडनमधील संशोधकांची
प्राणिशास्त्र विभागास भेट.

राष्ट्रीय सेवा योजनेचे विद्यार्थी
मरकळ येथे श्रमदानाची तयारी
करीत असताना.

राष्ट्रीय सेवा योजना
कनिष्ठ आणि
वरिष्ठ विभाग

राष्ट्रीय
छात्र सेना

कलामंडळ

साहित्य संघटना

नियोजन मंडळ

वाणिज्य संघटना

शास्त्र संघटना

क्रीडा समिती

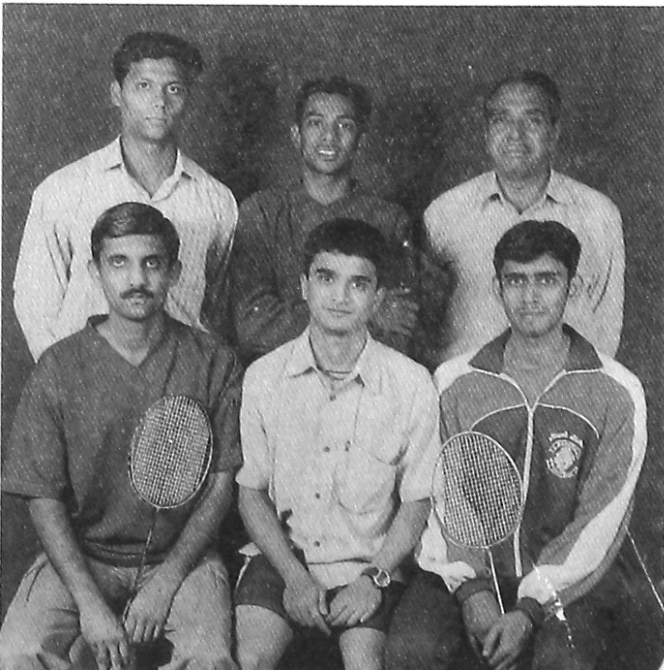
मैदानी स्पर्धा
विजेता संघ

महिला फुटबॉल
विजेता संघ
(वरिष्ठ विभाग)

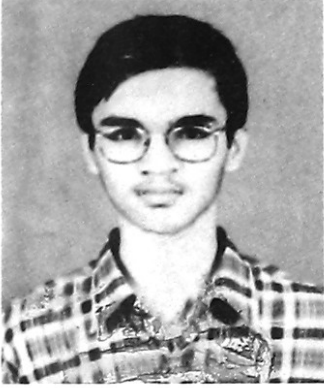

व्हॉलिबॉल
उपविजेता संघ
(वरिष्ठ विभाग)

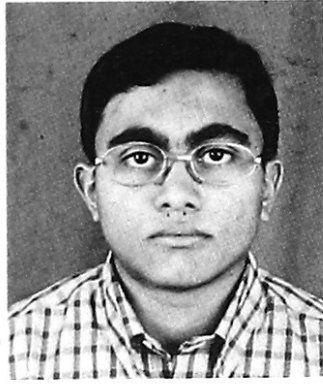

बॅडमिंटन स्पर्धेत
अजिंक्यपद
मिळवणारा संघ

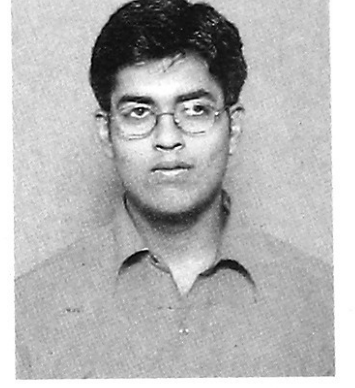
उच्च माध्यमिक परीक्षा २००१ पुणे विभाग, गुणवत्ता यादीतले आमचे विद्यार्थी
विज्ञान शाखा

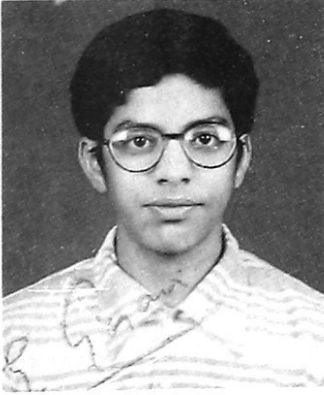
राजेंद्र शिंदे
२ रा क्रमांक

सौम्यक सेन
८ वा क्रमांक

सुमेध देगांवकर
१० वा क्रमांक

जयेश जोगळेकर
११ वा क्रमांक

भवानी कृष्णन्
१४ वा क्रमांक

आशिष डोले
१६ वा क्रमांक

वाणिज्य शाखा

पद्मिनी सोनावणे
११ वा क्रमांक

अभिनंदनीय यशाचे मानकरी

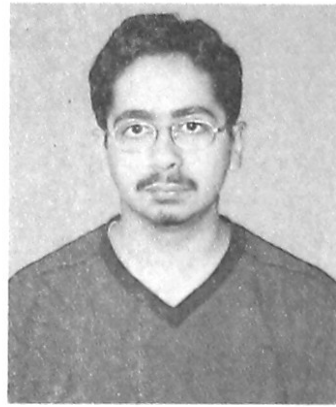
सौदामिनी नाईक (कनिष्ठ महाविद्यालय)
'सर्वोत्कृष्ट विद्यार्थी' पारितोषिक

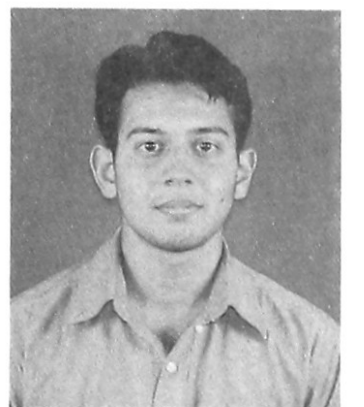
कांचन नाखे (वरिष्ठ महाविद्यालय)
'सर्वोत्कृष्ट विद्यार्थी' पारितोषिक

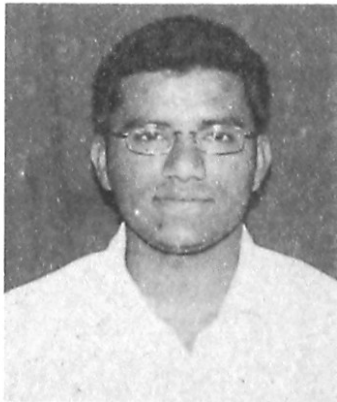
ओनकार दलाल
नॅशनल सायन्स ऑलिंपियाड च्या
गुणवत्ता यादीत

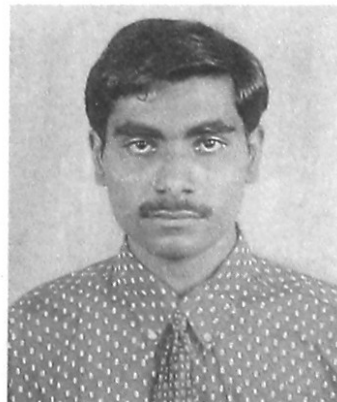
मोहित मित्रा
नॅशनल सायन्स ऑलिंपियाडच्या
गुणवत्ता यादीत

अमेय परांजपे
मॅक्सम्युलर भवनची
'जर्मन स्कॉलरशिप'

प्रदीप गव्हाणे
सर्वोत्कृष्ट शिबिरार्थी
कै. सदाशिव सालुंके पारितोषिक
(कनिष्ठ विभाग)

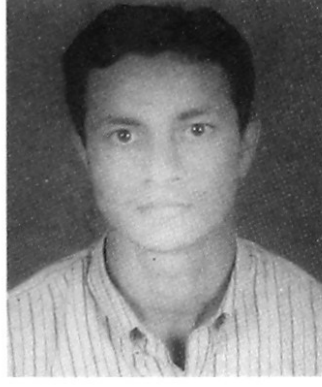

संदीप साबळे
सर्वोत्कृष्ट शिबिरार्थी
कै. बाळनाथ पाठक पारितोषिक
(कनिष्ठ विभाग)

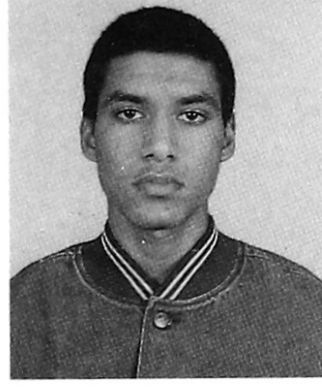
क्रीडा क्षेत्रातील यशाचे मानकरी

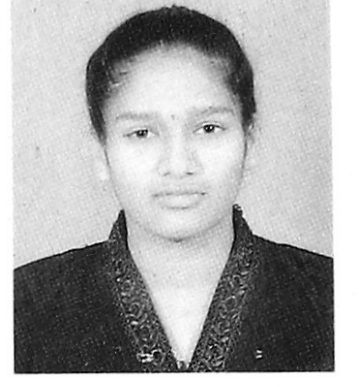
मंगेश शिंगटे

सचिन चव्हाण

सुबोध पाटील

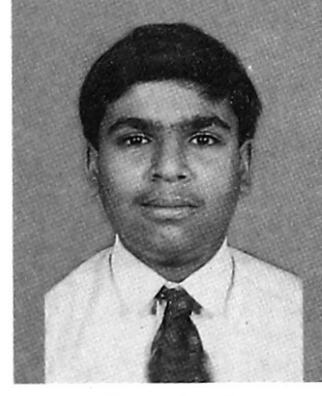
प्रियांका पारसवार

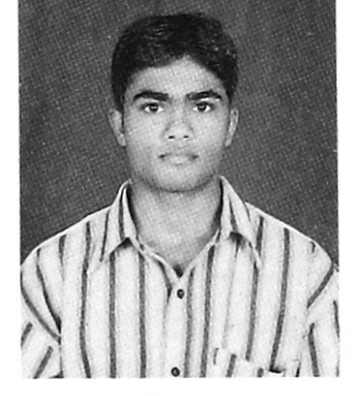
तुंणार सुतार

दीपाली सन्मुख

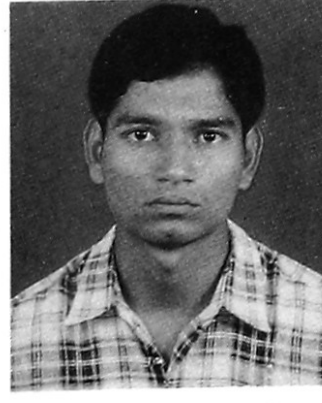
वैभव ढेकणे

प्रविण पवार

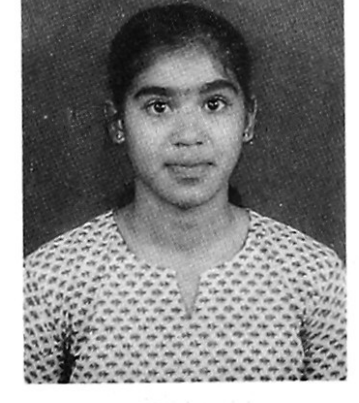
आराधना सिंग

अभय वाघोलीकर

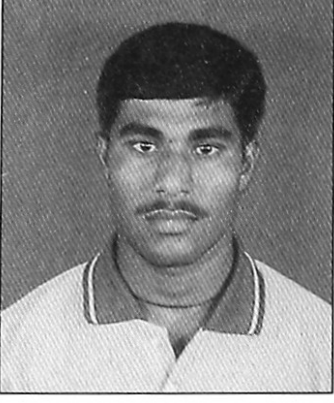

प्रितम सालकर

ग्रीष्मा मल्या

क्रीडा क्षेत्रातील यशाचे मानकरी

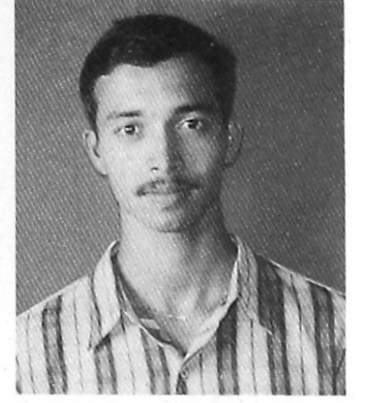
सचिन लवटे

भाग्यश्री निंबाळकर

स्मिता कारिवाडेकर

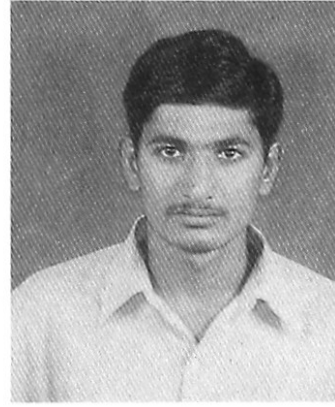
आनंद किबीले

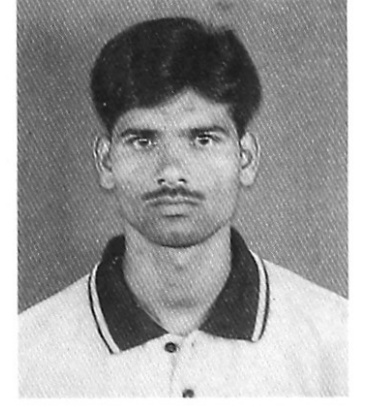
विकास माळी

स्वप्निल जाधव

विलास राठोड

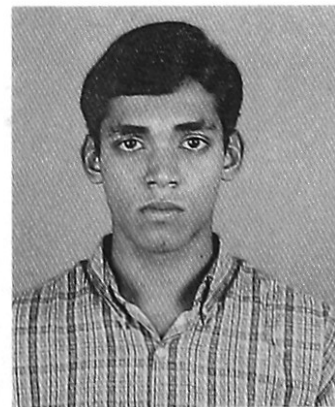
विठ्ठल राठोड

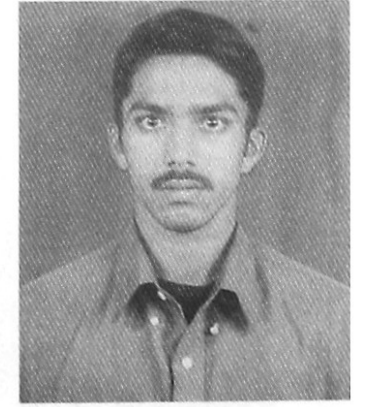
अविनाश रेडके

हेमंत थोरात

अविनाश गायकवाड

संजय पाटील

राष्ट्रीय छात्रसेनेतील गुणवंत

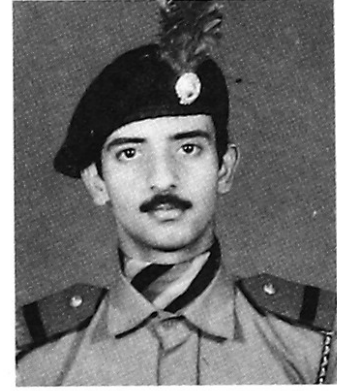
CSM अमित वनारसे

Sgt विजय पाटील

SUO संग्राम शिंदे

JUO समीर पानसे

JUO अभिजित देशमुख

SUO रंजीत सोमवंशी

राष्ट्रीय छात्रसेनेतील गुणवंत

Cdt / Cpl प्रविण सस्ते

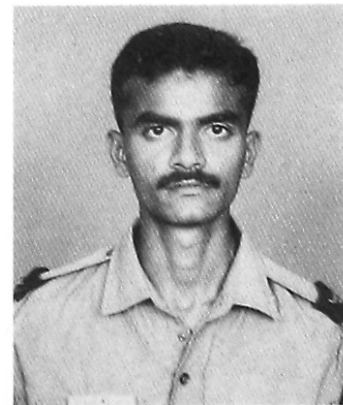
Cdt / L.F.C. दीपक फुलसुंदर

Cdt / Cpl अभिजीत पारखी

Cdt / Cpl विशाल पाटील

Cdt / L.F.C. स्वप्नील जगताप

प्राध्यापकांचे यश

प्रा. गीताराम गायकवाड
भारतीय जैन संघटनेतर्फे
आदर्श शिक्षक पुरस्कार

डॉ. सुषमा जोग
केमिकल रिसर्च सोसायटी तर्फे
'बेस्ट केमिस्ट्री टीचर अवॉर्ड'

प्रा. जगदीश चिंचोरे
'बागलाण' रोटरी पुरस्कार

प्रा. नीता पाटील
Ph.D. पदवी प्राप्त

डॉ. भारती डोळे
L.L.B. पदवी प्राप्त

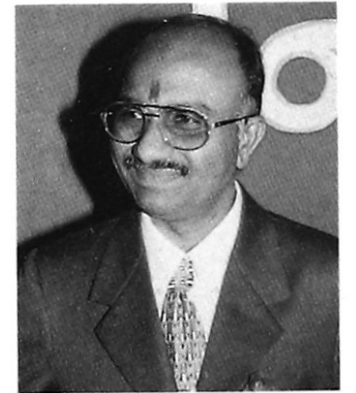
डॉ. कांचनगंगा गंधे
टोकियो, जपान येथे शोधनिबंध सादर

प्रा. प्रमिला चिकटे
गणित अभ्यास मंडळातून
विज्ञान शाखेवर निवड

डॉ. यशवंत वाघमारे
'अकौन्टसी' या अभ्यासमंडळावर
स्वीकृत सदस्य म्हणून नियुक्ती

प्रा. अशोक कांबळे
'व्यापारी कायदे' या अभ्यासमंडळावर
स्वीकृत सदस्य म्हणून नियुक्ती

प्राध्यापकांचे यश

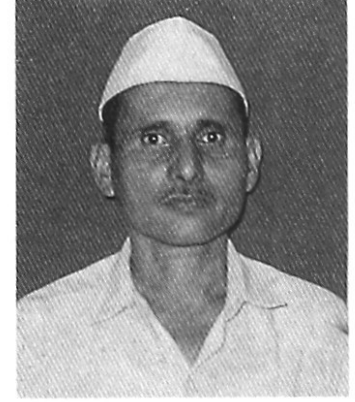
डॉ. सुलभा देऊस्कर
प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीचा
'आदर्श शिक्षक' गौरव पुरस्कार

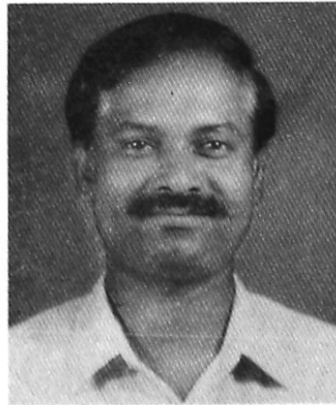
प्रा. कांचन राजाध्यक्ष
प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीचा
'आदर्श शिक्षक' गौरव पुरस्कार

श्री. रवींद्र काळे
प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीचा
'आदर्श शिक्षकेतर कर्मचारी' गौरव पुरस्कार

श्री. दगडू शेंडकर
प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीचा
'आदर्श शिक्षकेतर कर्मचारी' गौरव पुरस्कार

श्री. विष्णुपंत आव्हाड
वरिष्ठ लिपीकपदी पदोन्नती

प्राध्यापकांचे यश

प्रा. मानसिंग साखुंके
राष्ट्रीय सेवा योजना राज्यस्तरीय
उत्कृष्ट कार्यक्रम अधिकारी पुरस्कार

प्रा. दत्ता लिमये
प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीचे 'आजीव
सदस्य' आणि 'आदर्श शिक्षक' गौरव पुरस्कार

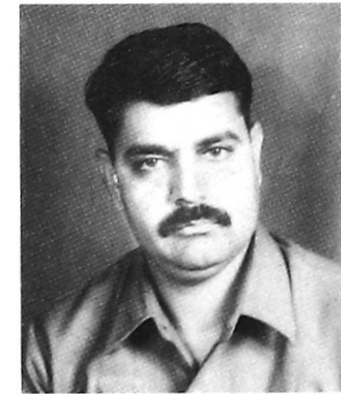
प्रा. अलका कांबळे
राष्ट्रीय सेवा योजना
कार्यक्रम अधिकारी

प्रा. भालचंद्र भोमे
कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या
पर्यवेक्षक पदावर नियुक्ती

प्रा. बाळकृष्ण एनगे
राष्ट्रीय सेवा योजना
कार्यक्रम अधिकारी

प्रा. पोपटराव सांबारे
आनंदपूर साहिब (पंजाब) येथे
राष्ट्रीय एकात्मता शिबिरात
समन्वयक पदावर नियुक्ती

श्रद्धांजली

कै. रवी किराड

आपल्या संस्थेच्या नियामक मंडळाचे (Business Council) सदस्य श्री. रवी किराड यांचे ३० मार्च २००२ रोजी दुःखद निधन झाले. श्री किराड १९८६ साली संस्थेच्या नियामक मंडळावर निवडून आले. त्या निवडणुकीपासून संस्थेच्या इतिहासातील प्रगतीशील युगाची सुरुवात झाली असे म्हटल्यास वावगे होणार नाही. संस्थेच्या गेल्या १६-१७ वर्षांतील प्रगतीत श्री. किराड यांचा अतिशय महत्वाचा वाटा होता. त्यांनी विविध समित्यांवर काम केले. कॉलेज कमिटीचेही ते दिर्घकाळ सदस्य होते. संस्थेच्या विविध शाखांतील शिक्षक, प्राध्यापक आणि इतर कर्मचाऱ्यांशीही त्यांचे अतिशय सौहार्दपूर्ण संबंध असत. संस्थेतील पेचप्रसंगी, मतभेदाच्या वेळी ते त्यांच्या मृदु व समन्वयशील वृत्तीने सर्वांना एकत्र ठेवण्याची महत्वाची कामगिरी बजावीत. त्यांच्याकडून संस्थेच्या प्रगतीला आणखी पुष्कळ हातभार लागायला हवा होता. काळाने त्यांना आपल्यातून अकालीच ओढून नेले. हे दुःख फार मोठे आहे. त्यांच्या कुटुंबियांच्या शोकात आम्ही सर्व सहभागी आहोत. ईश्वर मृताम्यास शांती देवो.

कै. बी. डी. पासलकर

श्री. बी. डी. पासलकर यांचे १२ ऑगस्ट २००१ रोजी दुःखद निधन झाले. श्री. पासलकर महाविद्यालयाच्या पहिल्या दिवसापासून सेवेत होते. मनमिळावू स्वभाव, सदैव इतरांना मदत करण्याची वृत्ती या गुणांमुळे श्री. पासलकर हे शिक्षक आणि शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांमध्ये लोकप्रिय होते. ते आज आपल्यात नाहीत हे फार मोठे दुःख आहे. त्यांच्या कुटुंबियांवर जो आघात झाला त्यात आम्ही सर्व सहभागी आहोत. ईश्वर मृताम्यास शांती देवो.

कै. व्ही. के. खरे

श्री. व्ही. के. खरे हे दिनांक १२ मार्च २००२ रोजी कालवश झाले. श्री. खरे आपल्या महाविद्यालयाच्या कार्यालयात हिशेबनीस म्हणून काम करीत होते. ३१ ऑगस्ट २००१ रोजी ते महाविद्यालयातून निवृत्त झाले. निवृत्तीनंतरचा कालावधी त्यांना जास्त उपभोगता आला नाही. आणि काही महिन्यातच त्यांचे निधन झाले. ईश्वर त्यांच्या आत्म्यास शांती देवो.

आई, थोर तुझे उपकार !

प्रसाद पसरणीकर, ११ वी वाणिज्य

आई असते एक धागा,
वातीला उजेड दावणारी समईतील जागा,
घर उजळतं तेव्हा तिचं नसतं भान,
विझून गेली अंधारात की सैरावैरा धावायलाही
कमी पडतं रान !

खरंच आई ही एक अशी शक्ती आहे, की जी देवांच्या देवत्वाला देखील पुरून उरेल. 'आई' या दोन अक्षरांतच इतकं सामर्थ्य आहे, की यापुढे माणसाला जगातील इतर गोष्टी खुल्लक वाटतील. 'आ' म्हणजे आत्मा आणि 'ई' म्हणजे ईश्वर यावरूनच कदाचित 'आई' हा शब्द आला असावा.

माझी आई मूळ कोकणातली. माणसांनी भरलेल्या अशा एका संयुक्त कुटुंबात मोठी झालेली. त्यामुळे एकमेकांना समजून घ्यायचं, हे वळण तिला बालपणापासूनच लागलेलं. हीच शिकवण तिने आम्हा भावंडांपर्यंत पोहोचवली.

माझ्या आईला वाचनाची खूप आवड आहे. तिने पदवीही संपादन केली आहे. पण केवळ आमच्याकडे दुर्लक्ष होईल म्हणून तिने नोकरी करायचे सदैव नाकारले. सदा हसतमुख, प्रसन्न चेहरा, हे तिच्या व्यक्तिमत्त्वाचे प्रमुख वैशिष्ट्य आहे. घरी आलेल्या सर्वांशी ती आपुलकीने वागते.

लहान मूल म्हणजे ओल्या मातीचा गोळा. योग्य वयातचं माझ्या आईने माझ्यावर सुसंस्काराचे वलय निर्माण केले. मला आठवते.... मी रडत आलो, की ती कावरीबावरी व्हायची. 'घार हिंडते आकाशी; तिचे चित्त पिलापाशी' या उक्तीप्रमाणे मी आजारी असलो, की माझ्या बिछान्याजवळ तिने रात्री जागून काढल्या. अजूनही तिने माझ्या डोक्यावरून हात फिरवला, की माझे सगळे श्रम व कष्ट नाहीसे झाल्यासारखे वाटतात. म्हणूनच 'आई', ही वात्सल्याची साक्षात मूर्तिमंत देवताच नाही का?

सत्ता, मत्ता, विद्वत्ता हे आईपुढे कःपदार्थ असतात. कुणापुढेही न वाकलेला जगजेता सिकंदर आईपुढे नतमस्तक

होतो. जिजामातेने बालशिवाजी हिंदवी स्वराज्याची ज्योत पेटवली. आजचे आपले पंतप्रधान त्यांच्या आईनेच घडवले. आईची थोरवी काय सांगावी? श्रेष्ठ-कनिष्ठ, असा भेदभाव ती करत नाही. अपंग बालकाबद्दल तिला वाटणारा कळवळा उत्कट असतो.

आईचे कृपाछत्र एवढे विशाल आहे, आणि तिचे उपकार एवढे अमाप आहेत, की सात वेळा काय, पण शंभर वेळा जन्मूनही ते फिटणार नाहीत. म्हणूनच, कवी यशवंत यांनी म्हटलं आहे, 'स्वामी तिन्ही जगांचा, आईविना भिकारी.' समाजऋण, पितृऋण, देशऋण फिटेल पण आईचे ऋण हे कधीही फिटणार नाही. आकाशाचा कागद, समुद्राची शाई, आणि वृक्षाची लेखणी केली तरी आईची थोरवी ही लिहिता येणार नाही. म्हणूनच, मी म्हणेन,

आकाशात् पतितं तोय

यथागच्छति सागर,

सर्वदेवनमस्कारं, मातरं प्रतिगच्छति.

मातेच्या श्रेष्ठत्वाची कसोटी लागते ती कुपुत्राच्या बाबतीत. कारण मातेशिवाय जगात त्याचा अन्य कोणी वाली नसतो. घरी-दारी सर्वत्र त्याला अपमान सोसावे लागतात. प्रत्यक्ष जन्मदाता पिताही त्याला घराबाहेर काढतो. अशा वेळी ती माता मात्र आपल्या कुपुत्राला जवळ करते. म्हणूनच कवी मोरोपंत म्हणतात,

पिता जरी विटे-विटो न जननी कुपुत्री विटे!

सर्वस्वी परावलंबी असलेल्या आपल्या बालकाला ती नयनांचा दिवा व तळहाताचा पाळणा करून सर्वतोपरी सांभाळते. जीवनरूपी मंदिराला आईरूपी भक्कम पायाच नसेल, तर त्या यशोशिखराला काय महत्त्व?

म्हणूनच मी म्हणेन की

न ऋण जन्मदेवे फिटे !!

◆ ◆ ◆

मला आवडलेले व्यक्तिमत्व - 'जॉर्ज कार्व्हर'

दीपाली सूर्यवंशी, द्वितीय वर्ष विज्ञान

"Start where you are, with what you have. Make something of it. Never be satisfied." खरंच हे वाक्य एका थोर शास्त्रज्ञाने किती सार्थ करून दाखवले. 'जॉर्ज कार्व्हर' हेच ते व्यक्तिमत्व जे मला मनापासून आवडले, पटले आणि आपणही त्याचे काही गुण आत्मसात करावे असे वाटले.

एका निग्रो दाम्पत्याचा कर्तृत्ववान मुलगा. त्याच्या लहानपणीच वडील अपघातात मरण पावले आणि आईला पळवून नेण्यात आले. हा निग्रो असल्यामुळे त्याच्या समाजाला गुलाम म्हणून राबवण्यात येई. पण त्याला सांभाळले ते 'मोझेस सुसान' कार्व्हर या दाम्पत्याने. त्याला लहानपणी आपले नाव सुद्धा मिळवावे लागले. लहान असताना त्याला बोलतासुद्धा येत नव्हते. तो अगदी मुका होता. आणि शरीराने अतिशय दुबळा पण बुद्धीने मात्र सर्वांना मागे टाकणारा. त्याला लहानपणीच वनस्पतिशास्त्रात रुची निर्माण झाली. तो शेजाऱ्यांच्या बागा तसे कार्व्हरांचे शेत तोच बघत असे. त्यामुळे त्याला 'छोटा माळीगदा' ही गोड पदवी मिळाली. नंतर कार्व्हर दाम्पत्यानेच त्याचे नाव 'जॉर्ज' ठेवले. त्याचे लहानपण तर पूर्ण कामाच्या ग्याड्यात हरवून गेले. शिक्षणासाठी त्याला कार्व्हर दाम्पत्याला मंडून एकटेच दुसऱ्या गावी जावे लागले. पण शिकत असताना त्याला पोट भरण्यासाठी कामेही करावी लागली. कोणाकडे स्वयंपाकी म्हणून तर कोणाकडे धोबी म्हणून त्याने काम केले. कडाक्याच्या थंडीत त्याने रात्री गोठ्यात काढल्या. पैसा जवळ नसल्यामुळे त्याने आपले शिक्षण मध्येच थांबवावे लागत असे. पैसा मिळाला की पुन्हा पुस्तके आणावे आणि शिक्षण पुन्हा सुरू करावेच. एकदा 'जॉर्ज' आपल्या हातात पुस्तके घेऊन एका दुकानासमोर उभा असताना दोन गोऱ्या माणसांनी त्याने ही पुस्तके चांगली आहेत, असे समजून बरेच मारले. आणि ती त्याची कष्टाने मिळवलेली पुस्तके हिसकावून घेऊन त्याला हाकलून दिले. का तर तो निग्रो होता. त्या वेळी निग्रोंना शिकण्याची परवानगी नव्हती. त्यांना गुलाम समजले जात असे. पण त्याने पुन्हा काम केले. बरेच कष्ट उपसले आणि पुन्हा

शिक्षण सुरू केले. पण यासाठी त्याला बरेच दिवस शाळा बंद ठेवावी लागली. अशाप्रकारे कष्ट उपसत उपसत त्याचे जीवन चालले होते. त्यामुळे आता तो मुका पोरगा, दुबळा मुलगा आता अगदी सशक्त आणि चांगला बोलणारा झाला होता. त्याने आयुष्यात कुणाकडूनही फुकट मदत स्वीकारली नाही. तसेच प्रत्येक ठिकाणी तो काहीतरी नवीन शिकत राहीला. जसे मारियाआत्या या चर्चमध्ये भेटलेल्या बाईकडे तो विणकाम शिकला. म्यूलर बाईकडे पाव, विस्किटे, मसाला इ. करण्यास शिकला. तसेच सेमॉर मावशीकडे तो धुलाईचे काम शिकला व त्याने आपलेही एक छोटेसे धुलाईकेंद्र स्थापन केले आणि त्यातून जो पैसा मिळे त्यात तो आपले शिक्षण भागवत असे. जॉर्ज सर्वांचाच लाडका ठरला. पुढे त्याचे शालेय शिक्षण पूर्ण झाल्यावर तो हायलँड विद्यापीठात प्रवेश मिळवण्यास गेला तेव्हा त्याला सर्वोत्तम मार्क होते तरी निग्रो असल्यामुळे त्याला प्रवेश नाकारण्यात आला. तो थोडा निराश झाला. पण शेवटपर्यंत त्याने आपली जिद्द सोडली नाही. कारण तडाखे सहन करणाराच ताठ उभा राहू शकतो याची जाणीव त्याला बालपणातच झाली होती. पुढे त्याला प्रा. विल्सनने आपल्या खास निग्रोंसाठी असलेल्या महाविद्यालयात प्रवेश दिला. आणि तो त्याचा भाग्यदिवस ठरला. पुढे याच जॉर्जने 'मायकॉलॉजी' (Mycology) हा विषय निवडला. १९९६ साली Agricultural & Bacterial Botany या विषयाची उच्चपदवी संपादन केली. आणि प्रा. विल्सन आणि त्या महाविद्यालयाचा नावलौकिक वाढवला. त्याला त्याच महाविद्यालयात शिक्षक म्हणून नेमण्यात आले. आता तो आपल्या बांधवांना 'वनस्पतीवरील संभाव्य रोग व रोग-प्रतिबंधक उपाय' याविषयी माहिती देऊ लागला.

आता हा जॉर्ज 'जॉर्ज वॉशिंग्टन कार्व्हर' या नावाने ओळखला जाऊ लागला. त्यांनी हस्कभी सारख्या उजाड जागेला स्वर्गासारखे बनवून टाकले. त्यांनी लोकांना शेंगदाण्यापासून, रताळ्यापासून हजारो पदार्थ बनवण्यास शिकवले. मातीपासून रंग तयार करून एक पूर्ण चर्च रंगवून दाखवले. १९९९मध्ये

त्यांनी फिरते कृषिमहाविद्यालय सुरू केले. आणि आपल्या शेतकरी बांधवांची सर्वतोपरी सेवा केली. त्यांना नीटनेटके राहण्यास शिकवले. त्यांना आरोग्याविषयी ज्ञान दिले. असा हा जॉर्ज जो लहानपणी फक्त आपल्या छोट्या मित्रांबरोबर (झाडे, पाने, फुले) वेळ घालवत असे त्यांचे दुःख फक्त तोच जाणत होता. तो आता ऐवढा मोठा शास्त्रज्ञ बनला. त्यांना १९२८ रोजी सिंपसन कॉलेजकडून डॉक्टरेट ही पदवी देण्यात आली. १९४०मध्ये International Federation of Architects, Engineers, Chemists and Technicians तर्फे मानपत्र देण्यात आले.

असा हा छोटा माळीदादा ज्याला लहानपणी नीट शब्द देखील उच्चारता येत नव्हते, गुलाम म्हणून अनेकांनी ज्याची हेटाळणी केली, ज्याला शिक्षणासाठी काबाड कष्ट करावे लागले, रस्ते खोदावे लागले, धुणी धुवावी लागली, स्वयंपाक करावा लागला आणि आयुष्यभर आई-वडिलांशिवाय कातडीच्या रंगाला प्राधान्य देणाऱ्या या ऐवढ्या मोठ्या जगात जगावे लागले तो ५ जून १९४३ रोजी काळ्या आईच्या स्वाधीन झाला.

खरेच धन्य आहेत ते माय, बाप ज्यांनी या थोर व्यक्तीला जन्म दिला आणि धन्य ते ज्यांनी-ज्यांनी त्याला आपल्याकडे आसरा दिला.

आजकालच्या विद्यार्थ्यांना मी एकच विनंती करू इच्छिते, की जरी आपण कार्की नसलात तरी एक विद्यार्थी आहात. विद्यार्थ्यांसारखेच राहा. विद्यासंपादन करून त्याचा उपयोग चांगल्यासाठीच होईल याचा प्रयत्न करा.

★ ★

चारोळ्या

पल्लवी कुलकर्णी, तृतीय वर्ष कला

ओठांच्या दोन पाकळ्या

सांगायला जातात मनातल्या भावनांच्या लाटी

पण वेडं मन साथ देत नाही

म्हणतो होईल पुन्हा गाठीभेटी

आनंदाने जगण्याची दहा सुत्रे

मंजूषा आवाळे, तृतीय वर्ष कला

जगण्यावर आणि स्वतःवर प्रेम करा

- (१) जबरदस्त इच्छाशक्ती व प्रामाणिक प्रयत्नाने, विश्वासाने कार्य करा.
- (२) ज्या गोष्टी आपल्या हाताबाहेरच्या आहेत त्यांच्याबाबत विचार करण्यात एक क्षणही वाया घालवू नका.
- (३) इतरांना मदत करा. त्यामुळे कठिण परिस्थितीत मदत करणारे मित्र-मैत्रीणी तुम्हाला मिळतील. चांगली मित्रता निर्माण करून संगोपन करा.
- (४) तुम्ही जसे आहात तसे राहा. दुसऱ्याचे अनुकरण केल्याने फार मोठी किंमत मोजावी लागते. व आनंद कधीच प्राप्त होत नाही.
- (५) तुम्ही गाठू शकाल व वास्तवात येऊ शकतील अशीच ध्येये ठरवा.
- (६) बदल होणे हा निर्सर्गाचा नियम आहे. आजची प्रतिकूल परिस्थिती उद्या राहीलच असे नाही. आशावादी राहा. आणि नेहमी सकारात्मक विचार करा.
- (७) आपण अपराधी असल्याची भावना कधीही मनात आणू नका. न्यून गडांची भावना मनातून काढून टाका.
- (८) कधीही भिऊ नका. न भिता जबाबदारी पत्करायला शिका. ते आत्मविश्वास वाढवण्याचे गुणित आहे.
- (९) प्रतिकूल काळ, परिस्थिती हे उत्कृष्ट शिक्षक आहेत. त्यांच्याकडून शिकून तुम्ही स्वतःला कायमचे सावरू शकता.
- (१०) जीवनशैली व विचारप्रणालीत पुढील दहा दृष्टिकोन वाढवा.

१. श्रद्धा	६. ठामपणा
२. सकारात्मक विचार	७. विश्वास
३. आत्मविश्वास	८. प्रेम
४. दीर्घाद्योग	९. प्रार्थना
५. सकारात्मक प्रतिमा	१०. काम

★ ★

मन वढाय वढाय

पल्लवी सुतार, ११ वी कला

मन वढाय वढाय । उभा पिकतलं ढोर ।

किती हाकला हाकला । फिरी येत पिकांवर ।

शरीर आपण पाहत असतो. मन मात्र मानत असतो. मनामुळे सर्व काही कळते. पण मन मात्र पुरते कळत नाही. ते भासते पण दिसत नाही. ते असते पण भेटत नाही. त्याच्याशिवाय आपले पान हलत नाही. जागेपणी ते जग दाखवते. झोपेत ते स्वप्न पाहते. झोपेतून उठल्यावर आपली ओळख पटवते. आणि उरल्यासुरल्या आणि संकल्पित कामांची यादी पुढे ठेवते. शरीराला अवयव असतात. इंद्रियांनी ते घडलेले असते. त्याच्या रचनेत पचन, श्वसन, अभिसरण अशा संस्था सहभागी होतात. या संस्था म्हणजे विशिष्ट कार्याला वाहून घेणाऱ्या इंद्रियांचे संवादी समूह असतात. शरीर अभ्यासणे व मार्गी लावणे हे काम सोपे आहे. मन मात्र सदैव कुठेतरी दडून राहते.

काही मानसशास्त्रज्ञ एक विदारक भूमिका घेतात. ती स्वीकारणे सामान्य माणसांना शक्य नसते. ते म्हणतात मन या नावाची वेगळी गोष्ट नाही. तो एक शब्द आहे. ते एक नाव आहे. उदा. एखाद्या नावाचे गाव असावे. गावात घरे असावीत, माणसे रहावीत, वाहने आढळावीत, सभा भराव्यात, संस्था चालाव्यात हे सगळे असावे आणि या सर्वांच्या बेरजेला दिलेला गाव हे एक केवळ नाव असावे. मात्र त्या नावाची स्वतंत्र गोष्ट प्रत्यक्षात नसावी. तरी त्या कल्पनेने आपल्या अंतरंगात घर करून रहावे असा मनोरंजक प्रकार घडत राहतो. सर्वांच्याच बाबतीत सतत घडणारी ही गोष्ट मुद्दाम कोणी तपासून घेत नाही.

एडवर्थ नावाचा मानसशास्त्रज्ञ माइंड याऐवजी माइंडिंग हा शब्द पसंत करतो. मन हा एक प्रक्रिया प्रवाह आहे. कोणाही जीवाला किंवा व्यक्तीला जगात राहताना अनेक हालचाली कराव्या लागतात. जड वस्तूंप्रमाणे स्थिर राहता येत नाही. समोर काय आहे ते पाहावे लागते. ओळखावे लागते, ते स्वीकारावे किंवा नाकारावे लागते, कालांतराने ते आठवावे लागते व जरूर पडल्यास ते बदलण्याची कल्पना करावी लागते. व जरूर पडल्यास ते बदलावेही लागते. मातीच्या विटा करणे, विटांपासून घर तयार करणे, त्या घरात राहून संसार करणे, हे सर्व जीवन अभियोजन असते. या एकूण अभियोजनात अंतर्भूत असणारे वर्तनव्यापार हे मानसिक व्यापार मानले

जातात. त्यांना मेंदल ऑक्टिव्हिटी म्हटले जाते. अशा सर्व क्रियांच्या समुच्चयास 'मन' हे नाव देण्याचे काम पिढ्यान् पिढ्या कळत अथवा नकळत घडत आले आहे. मन हे समुदायवाचक व संघातसूचक नाम आहे.

काही भारतीय तत्त्वज्ञ 'मन' हे एक आंतरिक इंद्रिय मानतात. ज्ञानेंद्रिये आणि त्यांचे विषय यांत संबंध निर्माण करण्याचे काम मन करते. उदा. एखादी वस्तू आपण शोधत असतो. ती जवळ आणि समोर असते पण ती नजरेत भरत नाही. कारण आपले मन थान्यावर नसते. वस्तू आणि इंद्रिय यांची गाठभेट घडवणारे मन मध्ये पडत नाही तोपर्यंत वस्तुबोध घडत नाही. मन जन्मभर अशी मध्यस्थी करते.

केवळ अशा तत्त्वचर्चेने आपले समाधान होत नाही. नेमके सत्य कळत नाही. हळहळ मात्र वाढत जाते. काही दार्शनिक चित्त किंवा अंतःकरण हा शब्द पसंत करतात. बाह्य जगताचे संस्कार ग्रहण करण्याचे काम डोळा, कान, त्वचा ही बहिर्मुख ज्ञानेंद्रिये करतात. या संस्कारांचे वर्गीकरण आणि व्यवस्थापन करण्याचे कार्य अंतःकरण करते. करण म्हणजे साधन किंवा उपकरण. मन हे त्याचेच एक अंग असते.

आपल्या अंतर्दामी एक अज्ञात आणि अमूर्त जग आहे. त्यालाच आपण कधी मन तर कधी आत्मतत्त्व असे म्हणतो. शब्दांच्या या सगळ्या खटपटी व्यर्थ ठरतात.

शेवटी एखादे ब्रह्मर्षी प्रश्न उपस्थित करतात 'जे डोळ्यांना दिसत नाही, पण डोळे ज्यामुळे पाहू शकतात, जे कानांना ऐकू येत नाही, पण कान ज्यामुळे ऐकू शकतात, ज्यांची चव चाखता येत नाही, पण रसना ज्यामुळे कार्यरत होते, असे ते रहस्यमय तत्त्व कोणते?' शेवटी तेही थकतात आणि म्हणतात ..न इति, न इति ...नेति नेतिज्ञानदेव म्हणतात. ठाव न पवता जयाचा ।

मनेसि मुरडली वाचा ।

डोळ्यांना जग दिसावे, पण स्वतःकडे मात्र पाहता येऊ नये, मनाने जग जाणावे, पण स्वतःला मात्र ओळखू नये, हा विनोद अनादि आहे. माणसाने भूगोलापासून खगोलापर्यंत सगळे जग कॅमेरा हाती घेऊन टिपले. आपलेही अनेक फोटो काढून घेतले. पण त्यांच्याजवळ त्यांच्या मनाचा फोटो नाही. हे दुःख आपण कोणाला सांगावे? आपल्या स्वतःच्याच मनाला.

म्हणून म्हणतात 'सुंदर देहापेक्षा सुंदर मन श्रेष्ठ.'

★ ★

बेकार तरुणाचे मनोगत

प्रज्ञा वडनेरे, ११ वी कला

कुणी नोकरी देता का हो नोकरी?

कुडीतला जीव जगवण्यासाठी

जात्या श्वासांना धोपविण्यासाठी

कुणी नोकरी देता का हो नोकरी ?

ओळखलतं? नाही ना? अहो ओळखाल तरी कसे?
ज्याला स्वतःचीच ओळख नाही त्याला तुम्ही ओळखलं नाही.
यात नवल ते काय? मीच सांगतो,

आपल्या दुर्दैवाच्या आलेखाचा

आहे जो स्वतःच चित्रकार

ज्याच्या जीवनात सैतानांचा हाहाकार

तो मी बेकार.

माझं नाव किशा. तसं नाव किशोर दत्तात्रय गोगावले.
पण बेकारीच्या उन्हात माझ्या नावातली बाकीची अक्षरं वितळून
गेली. आता राहिला फक्त किशा. चौकातल्या कट्ट्यावर गप्पा
झोडणारा किशा.

माझा जन्म झाला कोकणातल्या कुठल्यातरी
खेड्यात. पण पैसा कमवायला माझा बाप या मुंबई महानगरीत
आला. हातावरलं पोट. कुठंतरी मजुरी करून रातच्याला दोन
पाच रुपये गोळा करून आणायचा. त्यालाबी पुढं दारूचा नाद
लागला. दिवसभर दारू ढोसायचा आणि रात्री येऊन आईकडं
पैसे मागायचा. लाथाबुक्यांनी झोडायचा. माझी आई गरीब
गायीसारखीच चार घरची धुणी भांडी करून कसंबसं घर
झाकायची. पण बाप पुढं दारूतच गेला. मला शिकवून मोठं
केलं ते माझ्या आईनं. दाद घायला पाहिजे तिच्या जिद्दीला
आणि परिस्थितीशी झुंजण्याच्या चिवटपणाला!

माझी आई! किती उपकार आहेत तिचे माझ्यावर! चार
घरचं उष्टं खरकटं काढलं. प्रसंगी स्वतः उपाशी राहिली पण माझ्या
शिक्षणात खंड पडू दिला नाही. माझा किशोर एक दिवस नाव
काढील एवढीच आस ती मनी बाळगून आहे. पण तिचा किशोर...

..... तिच्या किशोरला चिणून टाकलय तुमच्या

समाजानं बेकारीच्या भिंतीत. तुमच्या समाजात माझ्या
गुणवत्तेला किंमत शून्य. माझ्या मार्कलिस्टला किंमत शून्य.
माझ्या प्रशस्तिपत्रकांना किंमत शून्य. तिथं किंमत आहे फक्त
टेबलाखालून सरकवलेल्या हिरव्यागार आणि कोन्या करकरीत
नोटांच्या बंडलांना.

माझी प्रशस्तिपत्रकांची फाईल घेऊन मी मोठ्या
उत्साहात शिरतो साहेबांच्या केबिनमध्ये. माझी प्रशस्तिपत्रकं
त्याच्या रुक्ष नजरेखालून जातात. माझ्या अपेक्षेप्रमाणे
'वंडरफुल!', 'व्हेरी गूड!', 'असे शब्द त्यांच्या तोंडून बाहेर पडत
नाहीत. पुन्हा त्यांची नजर माझ्या चेहऱ्याकडे वळते. त्या
कोरड्या नजरेतली पैशाची आणि वशिल्याची मागणी मला स्पष्ट
दिसते आणि न राहवून मी कळवळतो, 'साहेब! मी फार गरीब
आहे. माझी आई माझी वाट पहात असेल. साहेब मला नोकरीची
फार गरज आहे. साहेब.' पण माझा आवाज पैशाच्या
दऱ्याखोऱ्यात केव्हाच विरून गेलेला असतो.

मी घरी तसाच परततो. माझी आई डोळ्यांत तेल
घालून माझी वाट पहात असते. माझा उतरलेला चेहरा बघून
भकास हसते. तिच्या त्या हसण्यातल्या वेदना, विव्हलता मला
स्पष्ट जाणवते. मी वेडापिसा होतो. पण मी हतबल आहे.
हतबलतेच्या बेड्यांनी माझे हात पाय जखडलेले आहेत. माझ्या
आईच्या आशा, आकांक्षा, स्वप्नं सारं काही मातीमोल, निरर्थक.

आणि याला कारणीभूत आहे..... होय याला
कारणीभूत आहे मेलेल्या माणसाच्या टाळूवरचं लोणी खाणारा
तुमचा उच्चभ्रू पांढरपेशा समाज. तुमचा समाज मला जगण्याचा
हक्क देतो पण माणूस म्हणून जगू देत नाही. माझी आई मर मर
राबते आहे. मी मात्र खातोय दिवसातून चार वेळा आणि हिंडतोय
इकडून तिकडे चकाट्या पिटत. ओरडतोय भीक
मागितल्यासारखा.

कुणी नोकरी देता का हो नोकरी?

आई-बापांचे पांग फेडण्यासाठी,

भावंडांची शरीरे झाकण्यासाठी,

वितभर पोटाची टिचभर खळगी

सुखाच्या भाकरीने भरण्यासाठी

कुणी नोकरी देता का हो नोकरी ?

★ ★

‘फ्रेंडशिप डे’ ची गरज आहे का?

अमृता सर्वज्ञ, १२ वी वाणिज्य

मनातल्या अत्यंत खासगी बेटावर आपण ज्याला घेऊन जातो असा तो आपला मित्र. आपल्या जखमांना जपणारा. सैरभर जगण्याला तोलून धरणारा. आपली तगमग, तडफड आपल्या स्वप्नांतल्या परीपर्यंत पोचवणारा. आपल्या प्रेमाची वेल ज्याच्या आधाराने फुलते, असा मित्र! आपण रांगू लागतो आणि खांद्यावरून जातो..... या सान्या प्रवासात मित्रच असतो श्वासाइतका सोबत, आणखी काय सांगू मी मित्राबद्दल?

मैत्रीला गरजांचा, अपेक्षांचा, देवाण-घेवाणीचा स्पर्श झाला तर मैत्रीची शुद्धता कमी होते. अवेळच्या बहरासारखी मैत्री गळून पडते. मैत्रीला तडे जातात. मग या मैत्रीच्या फटी भरण्यासाठी समजूतदारपणाची माती नाही मिळत. मित्र हरवतो तो पुन्हा न सापडण्यासाठीच!

ग्रीटिंग कार्ड आणि भेटवस्तूंनी नखशिखांत सजलेल्या गॅलऱ्या, उत्साहाने ओसंडून वाहणारा कॅम्पस आणि हातात फ्रेंडशिप बेल्ट घेऊन मित्रांच्या /मैत्रीणींच्या शोधात फिरणारी गर्दी...

सध्या ‘फ्रेंडशिप डे’ कॉलेज कॅम्पसमध्ये प्रचंड जोशात साजरा होऊ लागला आहे. ६ ऑगस्ट हा दिवस संपूर्ण जगभर ‘फ्रेंडशिप डे’ म्हणून सर्व तरुण उत्साहात साजरा करतात. आपल्या महानगरातील कॉलेजपासून गावपातळीवरील मुला-मुलींचा उत्साह ओसंडून वाहत असतो.

आज मैत्री करायलाही वर्षाची एखादी तारीख ठरवून मैत्रीकरता औचित्य साधावं लागतं. हेच मुळात खऱ्या मैत्रीला बाधा आणणारं वाटतं. खरंच, कुणालाही एक ग्रीटिंग दिलं, मनगटावर फ्रेंडशिप बेल्ट बांधला की झाल! ती समोरची व्यक्ती आपला मित्र बनते, असंच तर हा फ्रेंडशिप डे आपल्याला सांगत नसेल? मैत्री ही खरंच इतक्या सहजासहजी घडणारी प्रक्रिया आहे का? मान्य आहे की, व्यक्तीला जीवनात अनेक मित्र असतात. परंतु त्या सर्वच मित्रांबद्दल आपल्या मनात सारखीच भावना असू शकते असं नाही. त्या सर्वांमध्ये एखादाच असा असतो की त्याच्याकरता मन वाटेल ते करायला तयार असते.

मैत्री नेमकी कशी असावी? तर मैत्री ती जिथे कोणतंही स्थान नसतं-जात-पात-धर्मांला. जिथे असते फक्त एकमेकांबद्दल सहानुभूती, आपुलकी, जिव्हाळा. जिथे असते परस्परान्करता कशाचाही त्याग करण्याची वृत्ती आणि जिथे मनाची तयारी असते एक दुसऱ्यांकरता केव्हाही समर्पित होण्याची... याला म्हणावे मैत्री. आणि मैत्रीत सर्वात मौल्यवान असतो ‘विश्वास’! जर दोन मित्रांमध्ये परस्परान्बद्दल विश्वासाची भावना नसेल तर त्यांच्यात मैत्री होऊच शकत नाही. जगात कुठेही कुणाचाही विश्वास संपादन करणं एकवेळ सोपं आहे. मात्र सर्वात कठीण आहे एकमेकांबद्दल असणारा तो विश्वास आयुष्यभर टिकवणं आणि ज्याला हे जमतं त्याला मग मैत्रीसाठी असे ‘फ्रेंडशिप डे’ कधीच साजरे करावे लागत नाही. कारण उजाडणारा प्रत्येक दिवस हा त्यांच्यासाठी ‘फ्रेंडशिप डेच’ असतो. आजच्या धकाधकीच्या जीवनात अशी विश्वासाच्या भक्कम बळावर जोपासावी जाणारी मैत्री दुर्मिळच म्हणावी लागेल. आज व्यक्तीपेक्षा त्याच्या खिशासोबत मैत्री करणारेच अधिक आढळतात.

‘फ्रेंडशिप डे’ चे औचित्य साधून अनेक तरुण-तरुणी फ्रेंडशिप बेल्ट बांधून एक दुसऱ्याचे मित्र होतील; पण आपण ज्या व्यक्तीशी मैत्री करीत आहोत ती व्यक्ती खरंच आपला जिवाभावाचा मित्र/मैत्रीण होऊ शकेल काय, याची पारख करून घ्यायला हवी, कित्येक वेळा असं होतं की ‘फ्रेंडशिप डे’ चा मान राखायचा म्हणून किंवा ‘कुछ कुछ होता है’ मधल्या शाहरुखसारखं कित्येकांना असे बेल्ट बांधून पाहण्याच्या नादात आपण अनेकांना असे फ्रेंडशिप बेल्ट बांधून मोकळे होतो पण नंतर त्या व्यक्तीशी आपला संपर्कही येत नाही. त्यामुळे आपण ज्याच्याशी मैत्री करीत आहोत त्या व्यक्तीशी आपण आयुष्यभर ही मैत्री निभवू शकणार की नाही याबद्दल स्वतःच आत्मपरीक्षण करून घेणं महत्वाच ठरतं कारण खरी मैत्री तीच ज्यात दोन जीवांचं किंवा मनांचं निःस्वार्थ, प्रांजळ आणि विश्वासपूर्ण मीलन होतं.

जसे आधी सांगितल्याप्रमाणे मैत्रीमध्ये जात-धर्म गरीब-श्रीमंत याला स्थान नव्हते. त्याचप्रमाणे मैत्रीमध्ये तो किंवा ती असा लिंगभेदही नव्हता. हवी होती ती एकमेकांच्या सुखदुःखात असणारी साथ.

पाश्चात्य संस्कृतीच्या प्रभावामुळे 'बॉय फ्रेंड आणि गर्ल फ्रेंड' अशा दोन संकल्पनांचा उदय झाला आणि मग मैत्रीला थोड्या मर्यादा पडल्या. पूर्वी हा भेद अस्तित्वात नव्हता. ही मैत्री फारच निर्मळ व निरागस होती. या मित्र-मैत्रिणींच्या घोळक्यात कोणीही प्रवेश करू शकत होते. पण आज हे चित्र बदलत चालले आहे. आणि मग या मित्रत्वाची शुद्धता कुठेतरी हरवल्यासारखी वाटते.

★ ★

अंतरीच्या भावना

रूपाली कलशेट्टी, द्वितीय वर्ष वाणिज्य

उमललेल्या कळीचं हसणं

बरंच काही सांगून जातं

जीवनात हसण्यासाठी

सुंदरशा मोराच नाचणं

बरंच काही सांगून जातं

जीवनात आनंदासाठी

उडणाऱ्या पक्ष्यांच गाणं

बरंच काही सांगून जातं

आपल्याला झेप घेण्यासाठी

बहरलेल्या झाडाचं बहरणं

बरंच काही सांगून जातं

जीवन देण्यासाठी

आईच रागवणं

बरंच काही सांगून जातं

जीवन घडवण्यासाठी

मनातल्या मनात हसणं

वरंच काही सांगून जातं

अंतरीच्या भावनासाठी

★ ★

तो एक अश्रू

सीमा गायकवाड , ११ वी विज्ञान

तो एक अश्रू बाहेर येत होता, डोकावत होता

त्याला मी थांबवलंय ...

उद्याच्या आशेने...

पापण्याआड लपून वाट पाहतोय तो

कोणाची?

एका हास्याची

मला कोणी समजून नाही, सामावून घेणार हवंय

मला जाणणारं हवंय

माझ्यासाठी थांबणारं हवंय

त्यालाच तो अश्रू दिसेल

कदाचित याचीच तो अश्रू वाट पहात असेल

मग कदाचित उद्या बाहेर आल्यावर

त्याचा मोती होईल

आणि मग अशा मोत्यांची माळ मला

घालायला फार आवडेल, जपायला फार आवडेल

ती घेऊन मिखायला फार आवडेल

पण ही किमया तर एका पट्टीच्या

जादूगारालाच जमेल

पण मग तो मिळेल कुठे?

असाच.....अचानक

का तोही त्या अश्रूंसारखा

डोकावतोय....

आणिआणि

त्याला थांबवलंय कोणीतरी

माझ्यासारखं

हे एक न उलगडणारं कोडे आहे

जेव्हा ते उलगेले तेव्हा

तिथे तो अश्रूही नसेल

आणि तो जादूगारही

असेन फक्त मी....आणि मीच

डोकावणारी ...थांबलेली ...

★ ★

कहाणी प्रदूषणाची ! आपल्या गावाची!

ॐकार गरूड, द्वितीय वर्ष विज्ञान

एक आटपाट नगर होतं. तिथे सोन्याची देवळं रावळ होती. अन्नधान्याची शेत होती. कमळं असणारी सरोवरं होती. गावात टुमदार घरं होती. घराचं घरपण जपणारी माणसंही होती. शेजारधर्म पाळत होती. पाप कारायला कचरत होती.

गावात लक्ष्मी अन् सरस्वती सुखानं नांदत होत्या. गावच्या पेठांमध्ये धनधान्य, सोनंनाणं, कापड-चोपड, मेवा-मिठाई, अक्रोड-बदाम, पिस्ते-काजू, केशर कस्तुरी आणि बरंच काही यांची रेलचेल होती.

प्रत्येक पेठेत किमान एक तालीम होती. त्या तालीम त गावातली तरुण पोरं घाम गाळत होती. त्याच गावात अनेक वेदोनारायण आपल्या घरी पाठशाळेत वेदांचं ज्ञान नव्या पिढीला देत होते. गावात श्रीमंत धर्मरत, दानरत अशा पेशव्यांची हवेली अन् हुकूमत पण होती. त्यांच्या तलवारीचं पाणी अटकेपार पोचलं होतं.

पण शे- दोनशे वर्षांपूर्वी ते गाव म्हणजे एक लहान 'वाडी' होतं. गावच्या खतेला कोणी वाली नव्हता. गावात म्लेंछ येत, जाळपोळ करत, गोधन-स्त्रीधन सर्व लुबाडत नि खतेला त्रासून जात. पण त्या गावच्या जहागिरदाराच्या मुलांनी या सर्वांवर अंमल बसवला. गाव बहरलं स्वराज्याचा विराट खेळ मांडला. गावानं बाळसं धरलं.

.....काळ पुढं सरकत होता. मराठा सत्ता पतन पावली. साहेबांचं राज्य आलं. पण गाव एकूण मजेत होतं. जनता पायी, पैसा असेल-ऐपत असेल तर घोड्यानं प्रवास करत होती. गावातला सधन वर्ग पालख्यांचा वापर करत होता. तालेवार घरंदाज स्त्रिया मेण्याशिवाय वाड्याबाहेर पाऊल ठेवत नव्हत्या. बग्गी, टांगा हीच वाहतुकीची साधनं होती. साहेबानं गावाला नगरपालिका दिली. नियोजनबद्ध रस्ते, त्यावर दिवे दिले. गाव विद्येचं माहेरघर बनलं.

.... काळ पुढं सरकत होता. देशाला स्वातंत्र्य मिळालं. जगानं दोन महायुद्धं पचवली होती. देशभरातला मध्यमवर्ग

जागृत होत होता. गोषात वावरणारी, माजघर आणि स्वयंपाकघरात वावरणारी स्त्री शिकू लागली.

शेतात राबणारा, वेदमंत्र शिकवणारा, दोर वळणारा, भांडी घडवणारा त्या गावचा नागरिक सरकारी कार्यालय, शाळा, कॉलेज, कारखाने, बँका आणि उपहारगृहातनंही काम करू लागला. सगळेच संदर्भ बदलले. गाव प्रचंड वाढलं. बदलत्या काळाबरोबर गावाला थंड हवेचं गाव, पेन्शनरांचं गाव, विद्येचं आद्य स्थान, स्वच्छ, नेटकं गाव अशी नावं मिळाली.

..... काळ बराचं पुढं सरकला होता. देशाच्या स्वातंत्र्याला चाळीस वर्ष झाली. देशात उद्योगधंदा फार वाढला. पर्यायानं त्या गावचंही पूर्वीचं गोंडस आटोपशीर रूप पारच बदललं. १९६१ च्या महापुरात जुनं गाव वाहून गेलं. गावचं गावपण, आपलेपणा पापभीरूता, शेजारधर्म, गावची एक स्वतःची आकडबाज हेकेखोर वृत्ती पण पुरात वाहून गेली. आणि १९८० सालाच्या आसपास ते गाव बनलं एक अक्राळ विक्राळ भयावह असं औद्योगिक महानगर.

..... काळ पुढे सरकतच होता. गावातल्या मध्यमवर्गाकडे बऱ्यापैकी पैसा येऊ लागला. घरातली स्त्री तर केव्हाच मिळवती होऊन आपल्या संसारात आपला सिंहिणीचा वाटा उचलू लागली होती. मध्यमवर्गीय जनतेच्या संख्येतही भराभर भर पडतच होती. गावात येईल त्याला रोजगार मिळत होता. मग गावावर परप्रांतीयांचे प्रचंड लोंढे आक्रमण करू लागले. सगळी वाहतूकव्यवस्था कोलमडली. पारंपरिक साधने तोकडी पडू लागली. पण विज्ञानाने बरीच प्रगती केली होती. त्या गावाजवळच एका स्वदेशी कारखानदाराने एका नव्या वाहनाचा शोध लावला. तीन-चार लोक सामावणारे, तेलार चालणारे, आकाराने आटोपशीर, काळ्या पिवळ्या रंगाचे वाहन म्हणजे 'तेलटांगाच' म्हणा ना फार प्रिय झाले! तसे हजारो तेलटांगे गावात खपले.

पालखी, मेणा, बग्गी, घोडा, टांगा, असली नावं

सुद्धा व्यवहारातून हद्दपार झाली. गावच्या प्रशासनानं तर पन्नास-पन्नास लोक एकेका वेळेला वाहून नेईल अशा लाल रंगाच्या शेकडो गाड्या जनतेच्या सेवेला दिल्या.

दुसऱ्या एका कारखानदाराने तर तेलावरच चालणारी काळ्या पिवळ्या रंगाचीच पण ६-७ माणसे वाहून नेऊ शकतील एवढी मोठी वाहने बाजारात आणली. अहो तेलावर चालणाऱ्या बग्याच! त्या पण शेकडोंनी खपल्या.

पण वाढत्या जनतेला ही सर्व वाहनं अपुरी पडू लागली. मग आली तेलावर चालणाऱ्या दुचाकी वाहनांची प्रचंड मोठी लाट. याकरता कर्ज पण उपलब्ध होतं. लोकांकडे पैसा होता. हे तेलघोडे लाखोंनी खपले. पण कमावणाऱ्या स्त्रियांना त्यांचा आकार, वजन फारच गैरसोईचं व्हायला लागलं होतं. मग आले नाजूक, हलके, कमी वजनाचे तेलघोडे. बाजारात त्यांनी तर विक्रीचा उच्चांक गाठला.

गावात एक अति धनवान असा वर्ग होता. सार्वजनिक वाहनांतून फिरल्यानं म्हणे यांच्या प्रतिष्ठेला क्षती पोहोचत असे. या वर्गाकडं प्रचंड पैसा होता. मग तो खर्चाचा कसा, या चिंतेनं ते हैराण असत. पण फोर्ड साहेबाने त्यांच्या या प्रश्नांची उकल फार आधीच करून ठेवली होती. गावातल्या या वर्गाने देशी विदेशी बनावटीच्या चार लोक अत्यंत आरामात बसतील एवढ्या सुंदर रंगाच्या आणि तेलावर चालणाऱ्या गाड्यांना उदार आश्रय दिला. अहो! त्यांना या तेलावर चालणाऱ्या पालख्यां फार प्रिय झाल्या. भोई नकोत की कहार नकोत तेल भरा, चालू लागा.

पण गावचे स्ते फारच अरुंद आणि किचकट रचनेचे होते. गावच्या प्रशासनानेही त्यांच्या अवस्थेकडे फार दुर्लक्ष केले होते. स्ते खणणे, मग ते बऱ्याच दिवसांनी भरणे आणि परत लगेच खणायला सुरुवात करणे. हेच सर्व खात्यांचे मुख्य काम होते.

पण सकाळी आणि संध्याकाळी स्त्यांवर वाहने प्रचंड संख्यनं येत. प्रत्येक चौकात तेलघोडे, तेलटांगे, तेलबग्गी, तेलगाड्या आणि तेलपालख्या यांची प्रचंड प्रमाणात गर्दी आणि पर्यायाने कोंडी होऊ लागली. वाहनांच्या घातक धुरात अवघे शहर बुडून जाऊ लागले. पण सामान्य जनता आपल्या रोजच्या व्यवहारात मग्न होती. हो, पण गावात श्वसनाच्या रेंग्यांचे प्रमाण

बऱ्यापैकी वाढले. तरुण मुले, आजी, आजोबा आणि गोबऱ्या गालांची सोनेरी केसांची बालके पोटभर धुराचे प्राशन करतच होती. खोकत होती. धापा टाकत होती.

गावात धोकादायक वायूंचं प्रमाण गेले सहा-सात महिने अतिधोकादायक पातळीच्या नेहमीच दुप्पट आहे. आज त्या गावाला 'प्रदूषण' नावाच्या अजगराने जिवंतपणे अर्ध-गिळलंय पण गावाला याची कल्पनाच नाही.

चल उठूयात त्या प्रदूषण रूपी अजगराच्या पोटात शिरून त्याला फाडूयात! नवी पिढी वाचवूयात तेलवाहनांच्या मोहाला टाळूयात.

फक्त 'पुणेकरच' हे करू शकतात!

★ ★

नावात काय असतं ?

मनाली उदास, द्वितीय वर्ष कला

नावात काय असतं

नावात सगळं काही असतं ॥१॥

प्रत्येकाचं मन असतं

मनातील भाव असतो

आणि त्याचं जगच

त्याच्या नावाभोवती असतं ॥२॥

प्रत्येकाचं रूप असतं

रूपातील रंग असतो

आणि त्याच्या रूपामुळेच

त्याच्या नावात गोडवा असतो ॥३॥

प्रत्येकाचा अहंपणा असतो

अहंपणातच तो स्वतः असतो

आणि त्या सर्वांचं मूळच

त्याच्या नावाभोवती असतं. ॥३॥

मानसशास्त्र शिकता शिकता....

सीमा बहिरद, ११वी कला

महाविद्यालयात प्रवेश घेताना विद्यार्थ्यांना अनेक अडचणींना, धावपळीला तोंड द्यावे लागते. त्यात कित्येक निर्णय घ्यावे लागतात. जे निर्णय येणाऱ्या काळात महत्त्वाचे असतात, त्यांतलाच एक विषयनिवडीचा. विषय निवडताना विद्यार्थी साधारणपणे आवडी-निवडी, मित्र-मैत्रिणींनी घेतलेले विषय, माहिती असलेले विषय-क्षेत्र याचा विचार करतात. काही विद्यार्थी अगोदरच कोणता विषय घ्यायचा हे ठरवतात. तर काही विद्यार्थी अगदी यांत्रिकपणे विषय निवडताना दिसतात. त्यामुळे विषयाचा अभ्यास करताना वेगवेगळे अनुभव येतात. तेच अनुभव मानसशास्त्र शिकत असताना आम्हा विद्यार्थ्यांना आले. कारण कुणी मैत्रिणीने घेतला म्हणून मानसशास्त्र विषय निवडला, तर काहींना या विषयातच करिअर करायचे आहे. तेव्हा या एका वर्षात मानसशास्त्र शिकता शिकता मानसशास्त्राने आम्हाला काय दिले याचे प्रत्येकाचे अनुभवविश्व इंद्रधनुष्यी आहे.

सुरुवातीला अगदी अबोल असणारी योजना आता स्वतःची मते धाडसाने व्यक्त करू लागली आहे. कारण तिच्या मते 'अभिव्यक्ती करण्याचं धाडस मानसशास्त्र शिकताना आलं. सामाजिक जाणवा वाढल्या. सामाजिक प्रश्नाविषयी वाचन करण्याची, विचार करण्याची सवय लागली.' तर सुमित्राला नेहमी भूतं-खेतं, अंधश्रद्धा, संमोहन याविषयी मनात अनेक प्रश्न असायचे. त्या सगळ्या प्रश्नांची समाधानकारक उत्तरे तिला मानसशास्त्रातून मिळू लागली. त्यामुळे त्यावर कुणी प्रश्न विचारला तर ती स्वतः उत्तरे देऊ शकते.

स्नेहलचा अनुभव थोडासा वेगळा आहे. ती म्हणते, 'विचार करण्याची एक विशिष्ट दिशा देण्यात मानसशास्त्राचा निश्चितच उपयोग होतो आहे. नवनवीन विषय ऐकायला मिळताहेत. यातील संकल्पनांचा दैनंदिन जीवनात पडताळा घेतल्यामुळे छोटे-मोठे प्रश्न सोडवायला मदत झाली. तर आश्विनीच्या मते तिची सामाजिक गोष्टींकडे, घटनांकडे गगन्याची दृष्टी अधिक विस्तारली. एक म्हणजे मुलगी म्हणून यमाजात वावरताना येणाऱ्या समस्यांना तोंड देण्यासाठी मानसशास्त्र तिला बळ देते. अभ्यासक्रमाचा उपयोग म्हणजे

समाजात स्त्री-पुरुष भेद असून नये असे तिला वाटते.

सीमाचा म्हणजे माझा अनुभव थोडासा वेगळाच आहे. कुठल्याही विषयावर सामाजिक अंगातून विचार करण्याची निश्चित दिशा मिळते आहे. वेगवेगळ्या स्पर्धामधून, चर्चामधून, कार्यक्रमांमधून विविध विषय मांडताना मानसशास्त्राची मदत होत आहे. आणि त्याचबरोबर स्वतःची मते, विचार, तत्त्वे यांना निश्चित स्वरूप मिळू लागले आहे.

मला वाटते विषय कोणताही असो, त्याचा अभ्यास करताना केवळ गुणांसाठी त्या विषयाचा अभ्यास केला तर शिकण्यातली मजाच निघून जाते. प्रत्येक विषयाचे स्वतःचे वेगळे महत्त्व आहे. सामाजिक उपयोजन आहे. त्याचा अनुभव घेणे त्यावर स्वतः विचार करणे, स्वतःची मते नोंदवणे फार महत्त्वाचे आहे. सगळ्यांच्या प्रतिक्रिया पाहिल्या तर प्रत्येकाच्या व्यक्तिमत्त्व विकासात मानसशास्त्र महत्त्वाचे ठरते. प्रत्येक विषय व्यक्तिमत्त्व विकासासाठी पोषक ठरतो. पण त्याकरता केवळ अभ्यासक्रमाचा विचार न करता वेगवेगळे उपक्रम-कार्यक्रम चर्चा झाल्या तर जास्त रंगत येते. जे आम्हाला मानसशास्त्र शिकताना समजले आणि इतर विषयांमधली गोडी सुद्धा वाढली. कारण मानसशास्त्र शिकता-शिकता सगळ्यांच्याच विचारांचा प्रवास हा संकुचित विचारांकडून व्यापक, विस्तारित विचारांकडे होऊ लागला आहे.

★ ★

मैत्री

तेजश्री जगताप, ११ वी वाणिज्य

खरी मैत्री असते निःस्वार्थी
तीच तर देते आपल्याला जगण्याची स्फूर्ती
चुकेल तिथे हटकणारी
तसेच बरोबर तिथे पाठीवर थाप मारणारी
सुखात सहभागी होणारी
दुःख वाटून घेणारी
जीवनाच्या वळणावर मार्गदर्शन करणारी
तसेच वाईट वळणांवर जाताना अडवणारी
मैत्रीत नसतो कसलाही स्वार्थीपणा
तिच्यात असतो फक्त निःस्वार्थीपणा

★ ★

दहशतवाद आणि सामान्य माणूस

धनश्री, प्रथम वर्ष कला

आखिल सृष्टी परिषद भरलेली होती. कोण नव्हते त्यांत? मानव, प्राणी, देव, दानव, सर्वजण बसलेले होते. सर्वजण आनंदात दिसत होते. परंतु मनुष्यप्राणी मात्र थोडासा दुःखी दिसत होता. कारण विचारले असता त्याला लाभलेल्या अल्पायुष्याबद्दल तो नाराज होता. त्याच्या मताप्रमाणे एवढ्या अल्पायुष्यात काय-काय करणार? त्याची स्वतंत्र विचारशक्ती हे बोलत होती. थोडावेळ संपूर्ण परिषदेत शांतता पसरली.

मग विचारविनिमयाने सर्व प्राण्यांनी आपापले थोडे-थोडे आयुष्य मानवाला देऊ केले. इथेच झाला हव्यास वृत्तीचा जन्म. गाढव, बैल, घोडा या सर्वांनी कोणतीही अपेक्षा न करता मानवाला आपले आयुष्य देऊ केले. तेव्हापासून मानव स्वतःचे आयुष्य फक्त चांगले जगतो. आणि वरदान मिळालेल्या आयुष्यात कधी बैलासारखे अपार कष्ट उपसतो, तर कधी ध्येयासाठी घोड्यासारखा धाव धाव धावत असतो. कधी त्याला मार, लाथा खाव्या लागतात. तर कधी घराची राखण करत बसावे लागते. हे सर्व त्या-त्या प्राण्यांचे गुण-अवगुण त्यांच्या आयुष्याबरोबर मानवाला चिकटले.

आहे त्यात समाधान न मानता 'अजून अजून' ची हाव धरून प्रत्येक क्षणी स्वतःचे माणूसपण विसरत चालला आहे. याचप्रमाणे माझेही कोणावर तरी प्रभुत्व असावे, मी सुद्धा कोणावर तरी सत्ता गाजवावी या वृत्तीतूनच दहशतवादाचा खतपाणी घातले गेले. इतरांवर प्रभुत्व गाजवल्याने एक प्रकारचा आनंद मिळतो. अशी मानसिकता बनल्याने याचे प्रमाण वाढत गेले आणि येथेच महाभयंकर अशा दहशतवादाचा पाया घातला गेला. आणि अजूनपर्यंत हा प्रश्न अनुत्तरितच आहे.

माणसाच्या मनात असलेल्या एक प्रकारच्या भीतीमुळे दहशतवादाचा प्रसार होतो. मृत्यू हे अटळ सत्य आहे मग का? का त्याला भिऊन आपण अन्याय सहन करत राहायचं आणि तेही आपली कोणतीही चूक नसताना उगीचच त्याचा बाऊ करायचा?

लोकशाही म्हणजे लोकांनी लोकांच्यासाठी चालवलेले

सरकार! पण या खादी पेहराव घालून सत्तेवर आलेल्या लोक-नेत्यांनी लोकांच्यासाठी या शब्दाचे रूपांतर स्वतःसाठी चालवलेले सरकार असे करून आमचा गौरव केला आहे. आणि मग आम्ही सामान्य माणूस या सरकारला नालायक ठरवून आपल्या देशभक्तीचे ढींढोरे काढतो. पण त्यांना नालायक म्हणताना, त्यांना असमर्थ ठरवताना पर्यायाने आपण आपल्यालाच शिव्या घालतो कारण त्यांना निवडून देणारेही आम्हीच असतो याचेही आम्हाला भान राहत नाही. इतके आम्ही आंधळे आहोत.

किती गर्वाने आम्ही छाती फुगवून सांगतो की आमचा देश स्वतंत्र होऊन आज ५३ वर्षे होत आली! याचा जल्लोष साजरा करण्यासाठी आम्ही फटाक्यांची आतषबाजी करतो. रोषणाईत १५ ऑगस्ट व २६ जानेवारी आम्ही साजरी करतो. पण दुसऱ्याच दिवशी आमचा राष्ट्रध्वज कुठल्यातरी कचरापेटीची शोभा वाढवताना दिसतो. हीच आमची देशभक्ती! अखेर कशाचा जल्लोष साजरा करतो हो आम्ही? बेसुमार लोकसंख्यावाढीचा, की वाढलेल्या गुन्हेगारीचा, की वाढलेल्या बेकारीचा, की माणसाच्या वाढलेल्या आत्मकेंद्री वृत्तीचा, नक्की कशाचा? पैसा म्हणजे सर्वस्व! तो जवळ असला की मी काहीही खरेदी करू शकतो. पण माणुसकीचे मोल पैशापेक्षा कितीतरी जास्त आहे. हे का विसरला माणूस!

काय दिले या दहशतवादाने? वित्तहानीबरोबरच नैसर्गिक हानीचा प्रसाद दिला आहे. या दहशतवादी सैतानाने आज तालीबानच्या या क्षेत्रावर हल्लाएवढे मृत्युमुखी..... बुश असं म्हणालाबस् याशिवाय दुसरी हेडलाईनच नाही हो आजकालच्या वर्तमानपत्रात. या बॉम्बहल्ल्यामुळे प्रचंड वित्तहानी तर होतेच पण त्याबरोबर प्रदूषणातही प्रचंड वाढ होते. एकूणच सर्व नैसर्गिक जीवनचक्रच ढासळते. धर्माच्या नावाखाली दंगेधोपे करणाऱ्यांना देशभक्त म्हणावे की देशासाठी कोणतीही अपेक्षा न ठेवता प्राणत्याग करणाऱ्यांना देशभक्त म्हणावे हेच कळत नाही. पण या सर्वांत या निरपराध जनतेचाच नाहक बळी जातोय. नक्की हा देश कोणांच मूठभर श्रीमंतांचा

(३०%) की काबाडकष्ट करून पोट भरणाऱ्या (७०%) सामान्य जनतेचा? त्यांनी आता आपली झापडे बाजूला सारून आपल्या अधिकारांची मागणी केली पाहिजे. त्यांनी खडबडून जागे होऊन निर्भीडपणे उभे राहिले पाहिजे.

आता गेले ते दिवस. कोणीही आगरकर, टिळक, सावरकरांसारख्या महाविभूती येणार नाहीत. आता आपणच आपले बोट धरून पळाले पाहिजे. यासाठी सर्वांनी एकत्र येऊन विशेषतः तरुणांनी आता हे काम हाती घ्यायला हवे. आता बास झाल्या त्या जातीपातीच्या कुबड्या! स्वतःच्या पायावर उभे राहून चालण्याचा आनंद काही निराळाच असतो. एक माणूस म्हणून जगण्याचा प्रत्येकाला अधिकार आहे. आम्ही आमची संस्कृती पुन्हा अस्तित्वात आणूच. हेच माझे आजच्या युवापिढीला आवाहन आहे. आता कोणीही आम्हाला आमच्या ध्येयापासून परावृत्त करू शकत नाही.

या अशा अनेक प्रकारच्या दहशतवादाने माणसाला आपले गुलाम बनवले आहे. आणि या गुलामीमुळेच मानवी जीवन दहशतवाद नावाच्या किड्याने पोखरत चालले आहे. मी तुझ्यापेक्षा श्रेष्ठ असे भासवण्यात आपल्याला काय आनंद मिळतो हेच कळत नाही. अहो जिथे त्या निर्मात्यानेच आपल्यात भेद केला नाही मग आपण भेद करणारे कोण? काय अधिकार आहे आपल्याला? विश्वकल्याण मागणाऱ्यांचा आपला देश आज पैशाच्या रंगात रंगून बेधुंद होऊन स्वकेंद्री वृत्तीने जगत आहे. केवढे हे दुर्भाग्य!

आपणच आता प्रयत्नांची पराकाष्ठा करून या दहशतवादी नामक रावणाला जाळले पाहिजे.

जागे व्हा माझ्या मित्रांनो, जागे व्हा आणि लढा व यशस्वी व्हा.

★ ★

आम्ही पण बसतो लेक्चरला

रवी जोशी, प्रथम वर्ष वाणिज्य

आम्ही पण बसतो लेक्चरला, आमावास्या पौर्णिमेला,
कारण आम्हाला कधी कधीच वेळ मिळतो लेक्चरला बसायला
कॉलेजमध्ये कितीतरी प्रोग्रॅस असतात
आणि ते सगळेच आम्हाला बघायचे असतात

अहो लेक्चर्स तर रोजच असतात

पण प्रोग्रॅस मात्र कधी कधीच असतात.

मग ते मिस करून कसं चालेल आम्हाला?

पण आम्हीही बसतो ना लेक्चरला, आमावास्या पौर्णिमेला.

कॉलेजमध्ये कितीतरी डेज असतात

मित्र-मैत्रिणींचे वाढदिवस असतात

जे वर्षातून फक्त एकदाच येतात

मग मोठी जंगी पार्टी नको व्हायला?

त्यासाठी चार/पाच लेक्चर बुडले तरी चालेल आम्हाला कारण
आम्ही पण बसतो लेक्चरला आमावास्या पौर्णिमेला.

तस आम्हाला नाही आवडत लेक्चर बुडवायला

म्हणून कधी-कधी आम्ही पण जातो लेक्चर अटेंड करायला

पण जेव्हा आम्हाला बसायचं असतं लेक्चरला

तेव्हा मॅडमच लेक्चर ऑफ देतात आम्हाला

त्याचं कधी-कधी खूप वाईट वाटतं आम्हाला

तरीही मोठ्या मनाने माफ करतो आम्ही मॅडमना

कारण आम्हीही बसतो लेक्चरला आमावास्या पौर्णिमेला.

घरी वेळ असतोच की अभ्यास करायला

म्हणून आम्हाला नाही आवडत लेक्चरला बसून वेळ वाया
घालवायला

आम्ही येतो कॉलेजच्या मित्र-मैत्रिणींना भेटायला

त्यांच्याशी मनसोक्त गप्पा मारायला

हेच दिवस असतात मजा करायला

म्हणूनच आम्ही बसतो लेक्चरला आमावास्या पौर्णिमेला.

लेक्चरला नाही बसलो तरी घरी अभ्यास करू

आई-वडिलांचे स्वप्न साकार करू

आमच्या कर्तव्यांची जाणीव आहे आम्हाला

मोठे होऊन काहीतरी करून दाखवू जगाला

पण जीवन जगताना थोडी मजा नको करायला?

म्हणूनच आम्ही पण बसतो लेक्चरला आमावास्या पौर्णिमेला.

★ ★

‘आठवणी ...मनात जपलेल्या’

मधुरा पोटे, पदव्युत्तर वाणिज्य

मला आजही कॉलेजचा पहिला दिवस आठतोय..... कसं असेल आपलं कॉलेज? वातावरण कसं असेल? फार नाही पण एखादी तरी मैत्रीण नक्की भेटेल का? शिक्षक कसे असतील? अशा अनेक प्रश्नांमुळे मनात थोडीशी धास्ती, काहीसं दडपण त्यात कायम चित्रपटातून पाहिलेलं कॉलेज ॲटमॉसफिअर काहीतरी विचित्रच वाटत होत. कुठेतरी मनाच्या कोपऱ्यात आता आपण कॉलेजमध्ये जाणार म्हणजे फक्त एन्जॉयमेंट अशीही भावना होती.

पण आठवडाभरातच दडपणाची जागा एका नट या उत्साहाने घेतली. सुरवातीपासूनच अनेकांशी मैत्री जडली. मैत्रीची रूपं वेगळीकुणाशी सहवासातून फुललेली मैत्री..... तर कुणाशी सहजचवाटलं म्हणूनकाहींचे आपल्याशी विचार जुळले म्हणून तर काहीजणांचा स्वभाव आवडला म्हणून जडलेले मैत्रीचे बंध या मैत्रीतून आनंद तर मिळालाच पण एकमेकांच्या सहवासात विचारांचा ठेवाही गवसला. कॉलेजमध्ये जडलेले हे मैत्रीचे बंध असेच दृढ राहतील असा ठाम विश्वास आहे.

कॉलेज लाइफ म्हणजे मौजमजा आणि यासाठी लेक्चरला न बसता, कॉलेजच्या कट्यावर गप्पा मारत बसणं वाढदिवस असेल तर परवडत असो किंवा नसो एकमेकांना हॉटेलात पार्टी देणं कॉलेजला जातोय म्हणून घरात सांगणं नि सगळ्यांनी मिळून एखादा चित्रपट पहायला जाणं सतत इतर ग्रुपमधल्या मुलामुलींची चेष्टा करणं म्हणजेच कॉलेज लाइफ एन्जॉय करणं अशी बहुतेक महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांची मानसिकता असते. अर्थात आनंद मिळवण्याची प्रत्येकाची पद्धत वेगळी असते. पण कॉलेजच्या बाहेर राहून जशी मजा येते, त्याहूनही अधिक मजा वर्गामध्ये बसून लेक्चर्स ऐकण्यात आणि ज्ञान मिळवण्यात व त्या-बरोबरीने इतर उपक्रम करण्यात येते. हे आम्ही अनुभवाने शिकलोय.

महाविद्यालयीन जीवनातल्या अनेक आठवणी

आहेत.. त्यांतल्या काही स्मृतींना उजाळा देण्याचा हा प्रयत्न-

मला अकरावीतलं स्नेहसंमेलन आठवतंय. कॉलेजचं पहिलच वर्ष होतं आणि प्रत्येकाच्या उत्साहाला जणू काही उधाण आलं होतं. .. वर्गातल्या सर्वांनी स्नेहसंमेलनात सहभागी व्हायचं ठरवलं आणि कितीतरी प्रकारच्या कलांचं सादरीकरण त्या वर्षी झालं. मुलामुलींनी एकत्र येऊन यशस्वीपणे सादर केलेलं हा पहिलच कार्यक्रम खूप काही शिकवून गेला. ... नंतर दरवर्षीच स्नेहसंमेलन झालं पण अकरावीतल्या कार्यक्रमाची सर काही इतर कार्यक्रमांना आली नाही.

आमच्या ग्रुपमध्ये वाचनाची आवड सर्वांनाच होती. वाचनाचा छंद जडला तो या कॉलेजजीवनातच... कोणीही एखादं पुस्तक वाचलं की मग आम्ही सगळेजण ते वाचत असू. यातूनच वाचनाची गोडी वाढली. ज्याप्रमाणे अनेक कथासांग्रह, प्रेमकथा, कविता, कादंबऱ्या वाचल्या त्याचप्रमाणे सगळ्यांनी मिळून ‘एक होता कार्व्हर’, ‘बर्मुडा ट्रॅंगल’, ‘आय डेअर’, ‘Staying OK’, ‘Jonathon Livingston Seagull’, ‘Chicken Soup for Teenagers’ यासारखी अनेक निवडक पुस्तकेही वाचली. प्रत्येक पुस्तक वाचून झाल्यावर आम्ही सगळे त्यावर आपापली मतं व्यक्त करू लागलो आणि विचारांची देवाणघेवाण होत गेली.

**‘Start with where you are
with what you have
make something of it
and never be satisfied.....!’**

हा कार्व्हरचा विचार आपोआप मनात कोरला गेला. वाचनाचा आमचा छंद आजही आम्ही जोपासलाय....

आम्ही एफ वर्गामध्ये असताना आम्हाला कॉलेजमधल्या वाणिज्य संघटनेविषयी माहिती मिळाली आणि त्या वर्षभरातल्या जवळजवळ प्रत्येक स्पर्धेत आम्ही सहभागी झालो. प्रत्येक स्पर्धेत यश मिळेलच असं नाही पण त्या निमित्ताने आपण खूप वाचतो. एखाद्या विषयावर चिंतन करतो. या सगळ्यातून बुद्धीला चालना मिळते. अनेक नवीन अंळखी होतात. सभा धीटपणा येतो आत्मविश्वास वाढतो. याचा जाणीव आम्हाला झाली. अशाचप्रकारच्या सुप्त कलागुणांना वाव देण्याची संधी या वाणिज्य संघटनेमुळे प्राप्त झाली.

लक्षात राहण्यासारखी स्पर्धा होती- 'हस्तलिखित' तयार करण्याची. आम्ही मैत्रिणींनी मिळून या स्पर्धेत उतरायचं ठरवलं त्या क्षणापासून हस्तलिखित पूर्ण होईपर्यंत सतत आम्ही खटपट करीत होतो. अनेकांच्या मुलाखती घेतल्या....अनेकांना त्यांची मतं विचारली.... पुस्तकाची मांडणी जास्तीत जास्त आकर्षक करण्याचा प्रयत्न केला. आमच्या या हस्तलिखिताला प्रथम क्रमांक मिळाला आणि आम्ही केलेली खटपट यशस्वी झाल्याची पावती मिळाली. पुस्तक तयार करताना अनुभवलेला आनंद या यशामुळे द्विगुणित झाला.

अभ्यासाच्या वेळी अभ्यास आणि इतर वेळी मनसोक्त मजा करणं हे आमचं एन्जॉयमेंटचं सूत्र होतं. आम्ही शक्यतो लेक्चर्सना नियमित बसत असल्यामुळे आमचे शिक्षकांशीही छान सूर जुळले होते. या लेक्चर्समधून तर खर ज्ञान मिळत होतं. आपले शिक्षक खूप छान शिकवतात हे समजण्यासाठी आपण एकदा तरी वर्गात बसावं लागतं हे आम्हाला समजत होतं. आणि म्हणूनच कदाचित आम्हाला वारंवार लेक्चर्स बंक करण्याची बुद्धी कधी होत नसे. ...याच शिक्षकांनी आम्हाला ज्ञान दिलं. जीवनमूल्ये शिकवली.... कोणतीही अडचण असेल मग ती अभ्यासातली असो किंवा अभ्यासेतर उपक्रमातलीकिंवा वैयक्तिकही ...आम्ही शिक्षकांपर्यंत ती पोचवत असू... शिक्षकांची कधी भीती अशी वाटलीच नाहीभीती असेलच तर ती आदरयुक्त भीती होती .

आमच्यापैकी कुणाला गाण्याची तर कुणाला लेखनाची आवड होती.... कुणाला कवितेची तर कुणाला सतत इतरांना हसवण्याचीअशा विविध आवडी असलेल्या आम्ही मैत्रिणी एकत्र आलो की खूप धमाल करतो. ...अगदी सहज कुठल्याही विषयावर मनमोकळेपणाने गप्पा मारतो....इतर कुणी आमची विनाकारण खोडी काढण्याचा, चेष्टा करण्याचा प्रयत्न केला तर त्याला सडेतोड उत्तर द्यायला अजिबात कचरत नाही. ...कोणत्याही नवीन व्यक्तीला आमच्या मैत्रीत सामील करून घ्यायला आमची कधीच हरकत नसते. ...आठवतायत मला आम्ही लोकलमधून कॉलेजमधे येईपर्यंत मारलेल्या गप्पा...खूप खूप हसायचो आम्ही गप्पात विषयांना बंधन नसायचं आणि गप्पांना अंतही नसायचा..

अगदी कुडकुडत थंडीत सकाळी उठून कॉलेजला यायचो तेव्हा वाटेत प्यायलेला गरमगरम वाफाळलेला चहा मला आठवतोय ..लवकर कॉलेजमधे पोचायचो त्यावेळी बघितलेलं दाट धुक्यात हरवलेलं कॉलेज आठवतंय.... कॉलेजच्या इमारतींच्या सर्वात वरच्या मजल्यावरून पाहिलेला सुंदर सूर्योदय आठवतोय. याच कॉलेजच्या कट्ट्यावर आम्ही अनेक प्रकारची स्वप्न रंगवलेली आठवतात... याच कॉलेजमधे एकमेकांची चेष्टामस्करी करत पोटं दुखेपर्यंत हसत हसत आम्ही अनेकदा जसा वेळ घालवलाय त्याचप्रमाणे आपल्याला परीक्षेत चांगले गुण मिळावेत म्हणून अभ्यास कसा करावा अशा विषयांवरही चर्चा करण्यात घालवलाय....

कॉलेजची पदवीपर्यंतची वर्षे अगदी पटकन निधून गेली. अनेक अनुभवअनेक आठवणी मनात आहेत. पदवीनंतर आमच्या सगळ्यांच्या वाटा बदलल्या आहेत. ..अर्थात जुळलेले मैत्रीचे बंध मात्र अतूट आहेत... महाविद्यालयात मिळालेल्या जीवनमूल्यांच्या शिदोरीमुळेच आमच्यापैकी काहीनी याच कॉलेजमधे पदव्युत्तर शिक्षणासाठी देखील प्रवेश घेतलाय.

यापुढे यशाकडे अखंड झेप घ्यायची असं मनाशी ठरवून प्रत्येकजण आपली शैक्षणिक गुणवत्ता अधिकाधिक वाढवण्याचा प्रयत्न करतोय.....

★ ★

मला सांगायचं

स्मिता सांगडे, ११ वी विज्ञान

मला तुला सांगायचंय

प्रत्येक क्षण तुझ्या समवेत घालवायचाय

प्रत्येक क्षणी तुलाच समोर बघायचंय

तुझ्या माझ्या आठवणींचे एक घरकुल बांधायचंय

आपल्या दोघांच्या स्वप्नांच सुंदर जग साकारायचंय

माझं मन मृगजळाप्रमाणे तुझ्या मागं धावतंय

तुला शोधण्यासाठी अंधारातही इकडे तिकडे भटकतंय

दुसऱ्यासाठी नाही तर तुझ्यासाठी जगायचंय

रूपाने नाही तर गुणांनी तुला जिंकायचंय

माझं तुझ्यावर प्रेम आहे,

एवढंच तुला सांगायचंय

★ ★

‘११ सप्टेंबर-मंगळवार - काळा दिवस का ठरला?’

हेमलता बलकवडे, प्रथम वर्ष कला

दहशतवाद म्हणजे केवळ भीषणता, भयानकता, हिंसा, विध्वंस. आज दिसणारे दहशतवादाचे स्वरूप हे आज उदयाला आलेले नाही. दहशतवाद हा फक्त शस्त्र, अस्त्र, अण्वस्त्रे, बॉम्ब यांनीच निर्माण करता येतो असे नाही. आपल्या वर्तनातूनही तो व्यक्त होतो. प्रत्येक घरात, प्रत्येक व्यक्तीत दहशतवाद हा असतोच. प्रत्येकाला कशाची ना कशाची दहशत असतेच. ‘बळी तो कान पिळी’ या (उक्ती) म्हणीप्रमाणे बलवान किंवा सामर्थ्य असणारे इतर दुर्बलांमध्ये आपली दहशत निर्माण करत असतात. आणि या सर्वांतून निर्माण होतो फक्त संघर्ष. एकमेकांना नामोहरम करण्यासाठी सुरू होते स्पर्धा.

आजपर्यंत या दहशतवादाने अनेक बळी घेतलेत आणि या दहशतवादाने झालेली अपरिमित हानी भरून निघणार नाही. याचे अगदी ताजे आणि ज्वलंत उदाहरण म्हणजे ११ सप्टेंबर - मंगळवार २००१ रोजी अमेरिकेची आर्थिक राजधानी समजल्या जाणाऱ्या ‘वर्ल्ड ट्रेड सेंटर’ या इमारतीवर हल्ले करून ही इमारत क्षणात बेचिराख करून टाकली. सुमारे १०० वर्षांपूर्वी ११ सप्टेंबर १८९३ या विश्वबंधुत्वदिनी विवेकानंदांनी शिकागोच्या सर्वधर्म परिषदेत बोलताना अमेरिकेचा गौरव करताना, ‘सुसंस्कृत राष्ट्रांच्या आघाडीवर शांतीचा ध्वज फडकावीत तू पुढे पुढे जात असावे,’ असा संदेश दिला होता. याच दिवशी अमेरिकेत नांदणारी शांतता दहशतवाद्यांनी नष्ट केली. अमेरिकेच्या इतिहासातील तो ‘काळा मंगळवार’ ठरला. हजारो नागरिक या हल्ल्यात मृत्युमुखी पडले. सकाळच्या प्रसन्नवेळी या हल्ल्यात अनेक जीव अंधारात गेले. येथे नुकत्याच कामावर गेलेल्यांना आज आपण आपल्या प्राणांना मुकणार याची पुसटशी जाणीवही झाली नसेल. घरातून निघताना आजचा निरोप हा आपला शेवटचा निरोप असेल असे वाटलेही नसेल. पण क्षणार्धात होत्याचे नव्हते झाले. जगातील सर्वांत मोठी आपली भक्कम बांधणी असलेली इमारत क्षणात वाऱ्याच्या एका झुळकेने पत्त्यांचा बंगला कोसळावा तशी कोसळली. नाहक अनेकांनी प्राण गमावले. यात दोष कुणाचाच नव्हता. हा हल्ला केवळ युद्ध म्हणून नव्हे तर केवळ

सूड, सत्ता आणि सर्व विश्वावर आपले वर्चस्व सिद्ध करण्यासाठी केला गेला.

दुसऱ्या महायुद्धानंतर जगात दोन महाशक्ती उभ्या राहिल्या. त्यापैकी सोव्हिएत संघाच्या प्रणालीचा आपल्याच वर्चस्वाखाली नाश झाला. आणि अमेरिका जागतिक महासत्ता बनली. या महासत्तेला आव्हान देण्याचे सामर्थ्य कोणातही नाही असे वाटत असतानाच तालीबानप्रणीत चळवळीने ‘जिहाद’च्या नावाखाली काही विशेष संस्कृतीच्या लोकांना सोडून इतरांचा छळ मांडला आहे. अनेक ठिकाणी जनसंहार निर्वेधपणे चालू आहे. त्यांना पैसा, हत्यारे व मनुष्यबळाची कमतरता भासणार नाही, याची काळजी त्यांनी घेतली आहे. हा ‘लढा’ काळाच्या खूप खोलात दडलेला आहे. हा हल्ला म्हणजे महासत्तेला उघडपणे आव्हानच दिलेले आहे. हजारो माणसे एका क्षणात जाळली, चिरडली जात असताना व हजारो डॉलरची संपत्ती नष्ट होत असताना हताशपणे बघण्याशिवाय अमेरिका काहीच करू शकली नाही.

आज जरी अमेरिका युद्धाला तयार असली तरी पण आज कित्येक वर्षे या दहशतवाद्याला खतपाणी घालण्याचे कार्य अमेरिकेनेच केलेले आहे. अमेरिका युद्धाचा पवित्रा घेत असली तरी तो दहशतवाद्यांच्या विरोधात नसून ११ सप्टेंबरला झालेली त्यांची अमूल्य मनुष्यहानी व वित्तहानी आणि दहशतवाद्यांनी केलेल्या संहाराचा तो सूड आहे. अनेक वर्षे रान मोकळे मिळाल्याने दहशतवाद्यांनी अनेक राष्ट्रांना वेठीस धरले आहे.

युद्ध पुकारण्याशिवाय अमेरिकेपुढे दुसरा पर्यायच उरलेला नाही. दहशतवादावरचा हा हमला आत्मघातकी आहे. हे युद्ध भडकले तर यात बेसुमार जनसंहार व वित्तहानी होईल. याचे परिणाम फार भयंकर आणि संहारक असतील. विजेत्यांना विजयाचा आनंद वाटणार नाही, इतका संहार होईल. पराभूतांना त्याची खंत वाटणार नाही. कारण तेच त्यांचे उद्दिष्ट आहे. या सर्वांचा विचार करता मनात प्रश्नांचे काहूर उठते. ‘माणसे युद्ध का करतात? केवळ खेळायचे म्हणून युद्ध खेळले जात नाही.

युद्धामागे फार मोठा अपमान, अत्याचार किंवा सूडाची भावना असते. माणूस लढणारा प्राणी आहे. तो परिस्थितीशी लढतो. माणसे मारण्यासाठीही लढतो. अमेरिकेने शत्रूला नष्ट करण्यासाठी 'आम्हाला बळ दे' अशी परमेश्वराकडे सामुदायिक प्रार्थना केली, तशीच तालिबाननेही केली. दोघांच्या प्रार्थनेचे उद्दिष्ट एकच ते म्हणजे 'हे परमेश्वरा, माणसे मारण्यासाठी आम्हाला शक्ती आणि सामर्थ्य दे' असेच !

माणसे देवाच्या, धर्माच्या नावाखाली माणसांना मारतात. एकमेकांवर निर्दयपणे अत्याचार करतात. हे दुष्टचक्र थांबणार तरी केव्हा? असा प्रश्न सामान्यांना पडत असतो, माणुसकीला कोण जपणार? फुले कोण फुलवणार? बागा कोण वाचवणार? असे प्रश्न उपस्थित होतात.

पण, हे सगळे कुठेतरी थांबवायला हवे. संहार, मनुष्यहानी, थांबायला हवी. एकमेकांवर अत्याचार करून युद्धभूमी रक्तंजित करण्यात काय अर्थ आहे.

म्हणूनच माणसांची मने जपायला हवीत. जोडायला हवीत.

'केव्हा तरी, कुठे तरी थांबायला हवे,
सुंदर सृष्टीला वाचवायला हवे.'

★ ★

मैत्री

सीमा गायकवाड , ११ वी विज्ञान

जोडलेले नाते तोडायचे नसते,
तोडलेले नाते जोडायचे असते
हसत-खेळत चालायचे असते
सुख दुःख हसत झेलायचे असते
डोळ्यांनी सर्व पहायचे असते
कानांनी सर्व ऐकायचे असते
जुन्या आठवणींना दडपण घालायचे असते.
मैत्री ही अशीच असते नकळत जपायची असते

★ ★

असा आहे माझा भारत महान

अपर्णा बोरसे, द्वितीय वर्ष वाणिज्य

संत महंत बुद्धिवंत विचारवंतांची इथे खाण ।

विपुलतेची विविधतेची नैसर्गिक संपत्तीची नाही वाण ।

क्रांतिवीरांनी स्वातंत्र्यासाठी गमावले जीवन-प्राण ।

असा आहे माझा भारत महान ।

शंकराचार्य, बुद्ध, महावीर, नानक जहान ।

धम्म संस्कृतीचा आम्हाला अभिमान ।

बंकिमचंद्र शायर, इकबाल टागोर गुणवान ।

देशभक्तिपर गीत लिहिले गाऊ त्यांचे गुणगान ।

असा आहे माझा भारत महान ।

लालबहादुर शास्त्री अभिमानास्पद पंतप्रधान ।

दिला नारा जय जवान जय किसान ।

त्यात नेतार्जींचा त्याग महान ।

पवित्र मानती गंगाजल स्नान ।

असा आहे माझा भारत महान ।

उत्तरेला हिमालय आमचा भव्यदिव्य रक्षण कमान ।

दक्षिणेला तिन्ही सागर आमच्या देशाला वरदान ।

डॉ. भाभा, जगदीशचंद्र बोस शास्त्रज्ञ बुद्धिमान ।

देशाला मिळवून दिला जागतिक बहुमान ।

झाशी, भगतसिंग, तात्या, आझाद मोठे बलिदान ।

असा आहे माझा भारत महान ।

★ ★

आठवणी

स्मिता सांगडे, ११ वी विज्ञान

‘आयुष्याच्या प्रवाहात खूप गोष्टी घडतात.
सूर्योदयापासून सूर्यास्तापर्यंत अनेकजण भेटतात.
खूपजण आपल्याजवळ येतात आणि दुरावतातही
खूपजण आपल्याला शब्द देतात आणि विसरतातही
सूर्यास्तानंतर मात्र स्वतःची सावलीही दूर जाते
शेवटी मात्र आपण एकटेच आहोत असे वाटते
पण आपण एकटे कधीच नसतो. कधीच.
सोबत असतात त्या. आठवणी फक्त आठवणी.’

‘आठवणी!’ आठवणी म्हटल्या तर तशा खूप असतात. माणूस जन्मल्यापासूनच्या आठवणी मनात साठवून जगभर वावरत असतो. परंतु काहीच मनाच्या मंदिरात बंदिस्त असतात. काही आठवणी विसरता विसरता आठवायच्या असतात तर काही आठवणी विसरणेच हिताचे असते.

आठवणींच्या भवऱ्यात कधी अडकायच नसतं असं म्हणतात पण कधी याच भवऱ्यात अडकून सागराच्या तळाशी आपल्या सुंदर, मधुर, क्षणांना आपल्या माणसांना त्यांच्या सहवासाला नव्याने अनुभवायला जायचे असते.

‘गुलाबाच्या कोमलतेप्रमाणे असतात सुखद आठवणी आणि त्याच्या काट्यांप्रमाणे असतात दुःखद आठवणी.’ सुखद आठवणी आठवल्या की त्या चेहऱ्यावरचे हास्य खुलवतात आणि दुःखद आठवणी आठवल्या की त्या डोळ्यांच्या कडा ओल्या करतात.

आठवणींच्या भव्य आणि दिव्य अशा आकाशात आपण कधी पक्ष्याप्रमाणे झेप घेतली तर आपल्याला जाणवते की, आपण आपल्या गतआयुष्यात खूप काही गमावले, कमावले, दुःख सोसले, सुख उपभोगलं, आपल्या हातून काहीतरी अयोग्य घडले तर काही गोष्टी योग्य घडल्या. रात्रीच्या अंधारातील आकाशातल्या चांदण्या मोजणे जितके अशक्य तितकेच आयुष्यात घडलेल्या आठवणी कागदावर उतरवणे अशक्य!

अशा या आठवणी माझ्या आणि तुझ्या, त्याच्या आणि त्याच्या जीवनात घडलेल्या आणि यापुढेही घडणाऱ्या!

★★

मैत्री

उर्मिला व्यास, तृतीय वर्ष कला

आयुष्यात प्रत्येकालाच गरज असते ती मैत्रीची. एकाकी व्यक्ती कठीण प्रसंगात व्यवस्थित समायोजन करू शकत नाही. परंतु त्याच व्यक्तीला एखादा मित्र किंवा मैत्रीण असेल तर आपल्या जीवनातील येणारी सुख-दुःख वाटून ती व्यक्ती परिस्थितीला सामोरी जाते. मैत्री अवलंबून असते ती विश्वासाच्या नात्यावर. पण मैत्रीचा पायाच जर कमकुवत राहिला तर?..... असे होऊ नये यासाठी पुढील रेसीपी वापरा. प्रयोग करा.

प्रयोगकर्ता / प्रयुक्त - तुम्ही स्वतः व तुमची मैत्रीण / मित्र
प्रस्तावना - मैत्री असावी सूर्याच्या तेजासारखी
मैत्री असावी अंधान्या रात्री,
आसमंत उजळून टाकणाऱ्या शीतल चंद्रसारखी
मैत्री असावी आधारवडासारखी
मैत्रीचे कंगोरे असावे विश्वासाच्या अतूट नात्याने बांधलेले
तेव्हाच जगेल मैत्री निखळ पाण्यासारखी
व. पु. काळे यांनी ‘वपुर्झा’ त म्हटलेच आहे की मैत्रीचं नातं असतं दुधातील सायीसारखं

साहित्य- विश्वासाच नातं, आपुलकी, क्षमा करण्याची वृत्ती, सहनशीलता, मृदू भाषा, प्रसंगी कठोरपणा.

कृती- शब्दफुलोऱ्यात हवा अतूट विश्वास. याच विश्वासाला तडा जाईल असे वागू नका. कारण तडकलेली काच पुन्हा जुळत नाही. मैत्रीच्या नात्यातून मत्सरीपणा, हवेदावे वजा करा. बेरीज करा, आपुलकी क्षमाशीलतेची. मैत्रीण/मित्राच्या दुःखात फुंकर घाला त्यामुळे आधार वाटेल. आनंदात सहभागी व्हा. आनंद द्विगुणित होईल. गुणदोषासकट मैत्रीचा स्वीकार करा. कारण छेडलेल्या सतारीच्या तारेतील सप्तसूर जुळतील तेव्हाच ते ऐकण्यास मंजूर वाटतात. मृदू भाषा. प्रसंगी कठोरपणा ठेवा. खोटे अहंकार बाळगू नका.

निष्कर्ष - प्रयोग वरवर पाहता सोपा परंतु कृतीत आणण्यास कठीण. अशक्य मात्र मुळीच नाही. निखळ मैत्री टिकून राहण्यासाठी आवश्यक आहे फक्त सामंजस्य आणि परस्परांमधील विश्वासाची.

★★

डॉ. आंबेडकरांना अभिप्रेत असलेला समाज आणि व्यसनमुक्ती

दत्तात्रय वाडेकर, तृतीय वर्ष कला

मला त्या दिवशी वेगळाच हुरूप चढला होता. कारण तो दिवसही तसाच महत्त्वाचा होता. आज भारताचा स्वातंत्र्य-प्रजासत्ताक दिन असल्यामुळे माझ्या उत्साहाला भरती आली होती. मी माझ्याजवळील छायाचित्रे चाळीत बसलो होतो. ते एक-एक पाहता-पाहता माझा आनंद द्विगुणित होत होता. आनंदाला पारावार उरला नाही. ती एकाचढ एक छायाचित्रे त्यामध्ये महात्मा गांधी, कार्ल मार्क्स, चर्चिल, लिंकन, टिळक यांची छायाचित्रे पाहत होतो. पण माझी नजर खिळली ती बाबासाहेबांच्या छायाचित्रावर. 'मरावे परी कीर्तिरूपे उरावे' या उक्तीप्रमाणेच बाबासाहेबांचे नाव आज भारताच्या इतिहासात नव्हे तर जगाच्या महात्म्यांमध्ये आहे.

या महान व्यक्तीचा जन्म १४ एप्रिल १८९१ रोजी एका खेडेगावात झाला. अत्यंत गरीब परिस्थितीत असलेल्या कुटुंबामध्ये त्यांचा जन्म झाला. लहानपणीच कुशाग्र बुद्धिमत्तेच्या जोरावर ज्ञान संपादन केले. पण हे प्राप्त करताना अनेक डोंगर आडवे आले. पण या सर्वांना पार करून त्यांनी आपले ध्येय प्राप्त केले. अव्वल दर्जाचे कायदेपंडित, राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र या विषयांमध्ये डिग्री मिळवली. अशा कितीतरी डिग्न्या मिळवल्या. पण या सर्व गोष्टींचा उपयोग आपल्या दुर्लक्षित दलित बांधवांसाठी करायचा हा बाबासाहेबांनी निर्धार केला. आणि त्यांच्यावरचा अन्याय दूर करायचा आणि समता निर्माण करायची ही उद्दिष्टे ठेवली. घटनानिर्मितीत मोठा वाटा उचलून ती समृद्ध बनवली. त्यांनी आपल्या कार्यप्राप्तीसाठी अनेक संघटना काढल्या आणि सदैव आपल्या समाजाच्या विकासाची स्वप्ने पाहिली. तो समाज आज असा आहे का? पण त्यांचे विचार आजच्या समाजाला अत्यंत आवश्यक आहेत.

ते आपल्या समाजाची प्रगती होण्यासाठी सांगतात, 'आज आखिल पृथ्वीच्या पाठीवर प्रत्येक व्यक्ती, प्रत्येक समाज, दर एक राष्ट्र नव्हे तर एकंदर मनुष्यप्राणी उन्नतीच्या क्षेत्रात सारखी धडपड करून मानवांमध्ये समाजांमध्ये, राष्ट्रांमध्ये आपल्याला योग्य, प्रतिष्ठित दर्जा मिळवण्याचा कसून प्रयत्न

करीत आहेत.' अशावेळी या हिंदुस्थानातील आमचा हा कोटीवर समाज केवळ निद्रावश राहीला आहे. अशी परिस्थिती असली तरीही आपण आपली प्रगती करत राहावी यातच आपले सार्थक आहे.

हिंदुस्थानातील हिंदु धर्मामध्ये जातींची एक उतरंड आहे आणि त्याच्या तळाशी दलित समाज आहे. असे असले तरीही आज जवळपास जातीयता नष्ट झाली आहे. स्वतःला कमजोर समजू नये. प्रत्येक व्यक्तीने स्वतःचा विकास करून घ्यावा. हिंदु धर्माला जातीयता हा शाप लागला आहे. जातीयता हा हिंदु धर्माला जडलेला अल्सर आहे. जातीयता संपवल्याशिवाय समता निर्माण होणार नाही. तर बाबासाहेबांना जातीविरहित समाज अपेक्षित आहे. ते म्हणतात, 'गुलामांना गुलामगिरीची जाणीव करून द्या म्हणजे ते आपली गुलामगिरी झुगारून देतील व आपली उन्नती साधतील व जगाच्या पटलावर आपल्या नावाचा ठसा उमटवतील.' झाले ते गेले. जे होणार ते जाणार म्हणून आज जिवंत असलेले तुम्ही चाललेली घडी वाया जाऊ न देता पुढे व्हा व आपली प्रगती करा. आणि आपल्या अज्ञान बांधवास हात द्या. व आपल्याबरोबर पुढे आणून जगामध्ये आपले नाव करून दाखवा. मी अशक्त, मी अज्ञानी, मी कमी शिकलेला, माझ्या हातून काय होणार आहे, मी कशाला या भानगडीत पडू असा विचार करू नका. यामुळेच आपली प्रगती खुंटते. सर्वांनी शिकावे, ज्ञान मिळवावे व ज्ञानरूपी सागर पार करावा, असे बाबासाहेबांना वाटत होते. म्हणून ते म्हणतात, 'शिका संघटित व्हा व संघर्ष करा' खरी लोकशाही अस्तित्वात आणायची असेल तर सर्व थरातील लोकांना शिक्षण देणे आवश्यक आहे. शिक्षणाशिवाय दुसरा पर्याय नाही. 'जो शिकेल तो वाचेल' म्हणून ते सांगतात, जे कोणी शिकलेले असतील त्यांनी दुसऱ्याच्या शिक्षणासाठी प्रयत्न करावा. ज्या आपल्याला सवलती आहेत त्याचा पुरेपुर उपयोग करून घ्यावा. दुसऱ्यावर अन्याय होणार नाही याची काळजी घ्या. हेच खरे तत्त्वज्ञान आहे. हे विसरू नका. मी स्वतः माझ्या समाजाचा व राष्ट्राचा

विकास करीन असे सर्व भारतीयांना ते सांगतात.

या सर्व गोष्टी समाजाच्या विकासासाठी आहेत. पण व्यसनार्थीनता हा समाजाला जडलेला रोग आहे. आणि हा रोग नाहीसा केला नाही तर समाजाच्या प्रगतीऐवजी अधोगती होईल. अनेक दुःखांपैकी हे एक दुःख बाबासाहेबांचे होते. व्यसन ही काही आजची समस्या नाही. ती पुरातन काळापासून आजपर्यंत जाणवत आहे. त्यामुळेच पहिले अफूचे युद्ध चीन व ब्रिटिश यांमध्ये झाले. यातूनच इतिहासप्रसिद्ध नानकिंगचा तह झाला व चीनवर ब्रिटिशांनी आर्थिक गुलामगिरी लादली. व्होडका प्राशन करणारा रशियातील समाज हे व्यसनाधीनतेचे दुसरे उदाहरण असा पूर्वीपासून माणूस व्यसनाच्या आहारी गेला होता. अशा समाजाला मार्क्सच्या धर्म ही अफूची गोळी आहे हे लोकांच्या प्रत्ययास आणून देऊन लेनिनने रशियन लोकांना काम करण्यास प्रवृत्त करून मागासलेल्या रशियास आधुनिक रशियात परावर्तित केले. पण आज व्यसन करणे फॅशन बनली आहे. आणि ती चुकीची आहे. बाबासाहेब सांगतात, तुम्ही व्यसनाच्या आहारी जाऊ नका. व्यसनमुळे तुम्ही तुमच्या पायावर कुऱ्हाडीचा आघात करीत आहात.

अल्कोहोल शरीराला हानिकारक आहे. निकोटिनही आरोग्याला उपयुक्त नाही. अशा आम्ही पदार्थांचे सेवन करू नका. 'Health is Wealth' म्हणूनच भारताच्या राज्यघटनेतील मार्गदर्शक तत्वांमध्ये व्यसननिर्मूलन करण्याचे सांगितले आहे. बाबासाहेब सांगतात, मी अनेक तासन् तास अभ्यास केला पण मला सिगरेट, तंबाखू यांची गरज भासली नाही. पण आजच्या तरुण पिढीला दोन तासाच्या अभ्यासात हे पदार्थ लागतात. हे चुकीचे आहे.

व्यसनमुळे व्यक्ती वैफल्यग्रस्त बनते. मानसिक ताणतणाव वाढतो. शरीर निकामी होते. आणि आपणच आपल्या सुंदर जीवनाचा नाश करतो. आपणच नव्या संकटांना आमंत्रण देतो. व सुखकर जीवनापासून वंचित होतो. व खऱ्या आनंदाला मुक्ततो. बाबासाहेब म्हणतात, या व्यसनरूपी राक्षसाचा नाश करा. नाहीतर तुमची उन्नती होणार नाही. हे खरे सत्य आहे. पण नाण्याला दोन बाजू असतात. त्याचप्रमाणे याही गोष्टीला दोन बाजू आहेत. व्यसन नेहमी वाईटच असते असे नाही. चांगली व्यसने असू शकतात. त्याला आपण फक्त

छंद असे गोंडस नाव देतो. खुद्द आंबेडकरांनाही एक व्यसन होते ते म्हणजे वाचन. वाचन हे त्यांना जडलेले व्यसनच होते. कुणाला गायनाचे तर कुणाला चित्रकलेचे अशी विविध चांगली व्यसने आहेत. म्हणून काही संत म्हणतात, 'सुसंगती सदा घडो सुजन वाक्य कानी पडो' हे खरे आहे. कारण चांगल्या माणसामुळे चांगली व्यसने जडतात. पण वाईट व्यसनाचा त्याग केलाच पाहिजे.

असे कितीतरी संदेश बाबासाहेबांनी दिले. ज्याप्रमाणे रूसो नसता तर फ्रेंच राज्यक्रांती झाली नसती त्याप्रमाणे आंबेडकर नसते तर या समाजाचा उद्धार झाला नसता. हे सत्य आहे. समता, स्वातंत्र्य, बंधुता, व्यसनविरहित समाज निर्माण व्हावा ही त्यांची इच्छा होती. असा हा महान पुरुष युगान युगे होणार नाही.

★ ★

जीवन

शलाका गवळी, द्वितीय वर्ष वाणिज्य

जीवन हे जीवन असतं
जे प्रत्येकाने जगायचं असतं
जीवन एक उजाडलेला दिवस असतो
तो आनंदाने घालवायचा असतो
जीवन एक काळोखी रात्र असते
ज्यामध्ये एक स्वप्नांची दुनिया असते.
जीवन एक रचलेला डाव असतो
जो प्रत्येकाने खेळायचा असतो.
जीवन एक कोड असतं
जे प्रत्येकाने सोडवायचं असतं
जीवन एक बंधन असतं
ज्यात प्रत्येकाने गुंतायांचे असतं.
जीवन एक मृत्यूमार्गही असतो
ज्यावर प्रत्येकाने चालायचं असतं

★ ★

आंतरराष्ट्रीय आण्विक दहशतवाद आणि भारताची भूमिका

मिलिंद कांबळे, द्वितीय वर्ष कला

सर्वसाधारणपणे युद्ध कोणाच्या हिताचे नसते. तरी देखील अशी युद्धे का लढली जातात, हा एक प्रश्नच आहे. आतापर्यंत छोटीमोठी युद्धे व दोन जागतिक युद्धे जगाने अनुभवली आहेत. त्यांत दोन्ही बाजूंचे नुकसान फार मोठ्या प्रमाणावर घडून आले आहे.

पूर्वीच्या काळात युद्धे होत असत, पण त्या काळातील शस्त्रे इतकी हानिकारक नव्हती, जेवढी आजची शस्त्रे आहेत. या शिवाय त्या काळात युद्ध केवळ सैनिकांपुरते मर्यादित होते. वृद्ध, मुले, व स्त्रिया यांना युद्धापासून अल्लिप्त ठेवले जाई. आजच्या प्रगत शस्त्रांमुळे हे शक्य राहिले नाही. आज प्रत्यक्ष युद्धभूमीपेक्षा बाहेरच युद्धे चालतात. थोडक्यात आजची युद्धे ही तज्ज्ञांची युद्धे मानली जातात. अशाच काहीशा स्थितीत भारत व पाकिस्तान येऊन पोचले आहे.

यापूर्वी म्हणजे दोन्ही देश स्वतंत्र झाल्यानंतर आतापर्यंत चार युद्धे झाली आहेत. आताही हे दोन्ही देश युद्धाच्या तयारीत आहेतच. त्यामुळे असे वाटू लागले आहे. पाकिस्तान आपल्या गरिबी, निरक्षरता, सामाजिक विकास. दारिद्र्य व आर्थिक मागासलेपणा या मूलभूत गोष्टींकडे दुर्लक्ष करीत आहे.

१९६५ व १९७१ या दोन युद्धांत अमेरिकेने पाकिस्तानला शस्त्रपुरवठा केला व आता अमेरिकेसोबत चीनही शस्त्रपुरवठा करीत आहे. या वेळी परिस्थिती गंभीर होण्याचे कारण हे आहे, की भारत व पाकिस्तान ही दोन्ही ही राष्ट्रे अण्वस्त्रसज्ज झाली आहे.

भारताने १९७४ साली पहिली अणुचाचणी केली त्याला प्रत्युत्तर म्हणून अमेरिकन सरकारने पाकिस्तानला अणुशस्त्रधारी राष्ट्र बनवण्यास सुरुवात केली. अलीकडे १९९८ च्या मे महिन्यात भारत व पाकिस्तान यांनी अणुबॉम्बची यशस्वी चाचणी केली आहे. व ही दोन्ही राष्ट्रे परमाणु संपन्न झाली आहेत.

काही तज्ज्ञांच्या मते पाकिस्तानचा अणुबॉम्ब

भारताच्या अणुबॉम्ब पेक्षा अधिक शक्तिशाली व अधिक संहारक आहे. त्यात बराचसा तथ्यांश आहे. कारण पाकिस्तानचा अणुबॉम्ब पूर्णपणे चिनी बनावटीचा आहे. चीनने अणुबॉम्बच्या पन्नासपेक्षा अधिक चाचण्या केलेल्या आहेत. त्या मानाने भारताने अणुबॉम्बच्या फारशा चाचण्या घेतलेल्या नाहीत. भारताकडे अण्वस्त्र वाहून नेणारे क्षेत्रांमध्ये जास्तीत जास्त ५०० कि. मी. पल्ल्यावरील लक्षावर मारा करू शकतात. तर पाकिस्तानकडे ११०० कि. मी. पल्ल्यावरील लक्षावर मारा करणारी क्षेत्रांमध्ये आहेत.

भारताचे सैनिक मंडळाने पाकिस्तानपेक्षा नक्कीच अधिक आहेत. भारताचे नौदल पाकिस्तानपेक्षा अडीच पटीने शक्तिशाली आहे. येत्या काही महिन्यांत भारत रशियाकडून पाणबुड्या खरेदी करणार आहे. रणगाडे, विमाने दारूगोळा व इतर शस्त्र-अस्त्र पाकिस्तान पेक्षा अधिक प्रभावी व संख्येने जास्त आहेत.

नुकतेच पाकिस्तानने चीनकडून मानवरहित चालक विमाने खरेदी केली आहेत. त्यांची किंमत ५० कोटी अमेरिकन डॉलर इतकी आहे. परंतु भारताने इस्त्रायलकडून अशी विमाने खरेदी करण्याची इच्छा व्यक्त केली, तेव्हा अमेरिकेने इस्त्रायल वर दबाव टाकून ही खरेदी लांबणीवर टाकली आहे. अमेरिकेच्या अशा दुटप्पी भूमिकेमुळे दक्षिण आशियात तणाव कमी होण्याऐवजी वाढीस लागला.

नुकतेच रशियाने अण्वस्त्रे विकण्यास प्रारंभ केला आहे. बाजारात यांची किंमत वसूल करण्यासाठी रशिया ब्रम्हदेशातून खाद्यपदार्थ, लाकूड व अन्य जीवनउपयोगी वस्तू आपल्या देशात नेणार आहे. भारताचे व ब्रम्हदेशाचे संबंध चांगले असले तरी मागील चार दशकांपासून ब्रम्हदेशातील सत्ता सैनिक सरकारकडे आहे. थोडक्यात चीन व पाकिस्तानपाठोपाठ ब्रम्हदेश हा भारताचा शेजारी अण्वस्त्रधारी बनला आहे. येथे लक्षात घेण्याची गोष्ट अशी की, यापूर्वी दुसऱ्या महायुद्धामध्ये अमेरिकेने जपानवर अणुबॉम्ब टाकले आहेत. त्या वेळी झालेली

भीषण हानी जगाने पाहिली आहे. त्या वेळच्या अणुबॉम्बपेक्षा आजचे अणुबॉम्ब अधिक विनाशक आहेत.

अलीकडेच झालेल्या दहशतवाद्यांच्या अमेरिकेवरील मोठ्या हल्ल्यामुळे अमेरिका व ईस्त्रायल अशा एका गटाला प्रशिक्षण देत आहे की, जो पाकिस्तानमधील अण्वस्त्रे सुरक्षित बाहेर काढील. भारत, अमेरिका व इतर बड्या राष्ट्रांना ही अण्वस्त्रे दहशतवाद्यांच्या हाती लागतील व ती सर्वजण नष्ट करून टाकतील अशी भीती वाटत आहे. तरी देखील मूळ समस्या सुटेल असे वाटत नाही. कारण अमेरिका व चीनसह इतर अनेक युरोपियन राष्ट्रे पाकिस्तानला शस्त्र-अस्त्र, तंत्रज्ञान व आर्थिक मदत करीत आहेत. आता जगाच्या लक्षात येऊ लागले आहे. की पाकिस्तान हे एक दहशतवाद्यांचे प्रमुख केंद्र आहे. उशिरा का होईना, जग भारताच्या भूमिकेचे समर्थन करीत आहे. त्यातल्या त्यात बड्या राष्ट्रांना त्यांची चूक कळू लागली आहे. ही जमेची बाजू आहे.

आज भारत व पाकिस्तान अणुबॉम्बचा पहिल्यांदा वापर करणार नाही. असे सर्व जगाला सांगत आहे. परंतु भारत पाकिस्तानच्या भूमीवर आतपर्यंत शिरले तर पाकिस्तान अणुबॉम्बचा वापर भारताविरुद्ध केल्याशिवाय राहणार नाही. दुसरे असे की, पाकिस्तानमध्ये सत्ता सैनिकांच्या (लष्कराच्या) हाती आहे. व पाकिस्तानमधील सैन्यात जवळ जवळ बऱ्याच लोकांना अणुबॉम्ब वापरण्याची माहिती आहे. याउलट भारतीय सैन्यात अणुबॉम्ब वापराची माहिती काहीच जणांना आहे. थोडक्यात, अणुबॉम्बचे युद्ध भारतालाच अधिक हानिकारक ठरेल.

दोन्हीही देश बरोबरच स्वतंत्र झाले. भारताने लोकशाही शासनपद्धती स्वीकारून नियोजनांच्या मार्गाने आपला आर्थिक विकास करण्याचा प्रयत्न केला. मात्र पाकिस्तानमध्ये आजपर्यंत हुकूमशाही व लोकशाही यांचा लपंडाव सुरू आहे. त्यामुळे येथील कोणत्याच शासनाने आर्थिक प्रगती करण्याकडे फारसे लक्ष दिलेले नाही. आज अफगाणिस्तानवरच्या अमेरिकन हल्ल्यामुळे बरेच अफगाण नागरिक पाकिस्तानमध्ये आश्रय घेत आहेत. त्यातच मे १९९८ च्या अणुस्फोट चाचणी मुळे पाकिस्तानवर जगातील विकसित राष्ट्रांनी आर्थिक बंधने घातली आहेत. त्यामुळे आज

पाकिस्तानची अर्थव्यवस्था कोसळण्याच्या मार्गावर आहे.

याउलट भारतावर जगाने आर्थिक बंधने लादूनही भारताची अर्थव्यवस्था चांगल्या स्थितीत आहे. नुकत्याच आलेल्या आर्थिक मंदीमुळे जगातील इतर अर्थव्यवस्थांच्या मानाने भारताची अर्थव्यवस्था फारशी ढासाळलेली नाही. व इतर देशांना आर्थिक मंदीमुळे ज्या समस्यांना सामोरे जावे लागत आहे त्या समस्या सध्या तरी भारतापुढे मोठ्या प्रमाणावर उद्भवल्या नाहीत.

सारांशाने असे सांगता येईल की, पाकिस्तानने गेल्या चौदापंधरा वर्षांपासून काश्मीरच्या स्वतंत्र संग्राम या गोंडस नावाखाली जे छुपे युद्ध सुरू केले आहे त्याचे प्रत्यक्ष युद्धात रूपांतर झाल्यास पाकिस्तानची अर्थव्यवस्था पूर्णपणे कोसळून पडेल यात कोणाचेही दुमत नाही. त्यामानाने भारताची अर्थव्यवस्था युद्धाचा सामना करण्याच्या स्थितीत आहे. म्हणजेच आर्थिकदृष्ट्या पाकिस्तानला हे युद्ध नक्कीच परवडण्यासारखे नाही.

थोडक्यात, सैनिकीदृष्ट्या शस्त्र-अस्त्रांच्या बाबतीत व आर्थिक प्रगतीच्या बाबतीत पाकिस्तान भारतापेक्षा दुबळा आहे. म्हणजे सर्वच बाबतीत युद्ध हे पाकिस्तानच्याच तोट्याचे आहे.

★ ★

तीन गोष्टी लक्षात ठेवा सीमा गायकवाड, ११ वी विज्ञान

तीन गोष्टी आयुष्यात एकदाच मिळतात

आई, वडील व तारुण्य

तीन गोष्टींपासून सावध राहावे

वाईट संगत, स्वार्थ व निंदा

तीन गोष्टींचा आदर करावा

माता, पिता व गुरु

★ ★

आधुनिक काळाचे द्रष्टे - स्वामी विवेकानंद

स्मिता पाटील, द्वितीय वर्ष कला

‘अमेरिकेतील भगिनींनो आणि बंधूनों’ हे शब्द ऐकताच तपस्वी, द्रष्टा व संन्यासी अशी रूपे अंगभूत असलेल्या स्वामी विवेकानंदांचे चित्र डोळ्यासमोर येते. कधी कधी अशा कोणीतरी व्यक्ती पृथ्वीवर जन्म घेतात व सर्वांच्या जगण्याला एक नवा अर्थ व नवी दिशा प्राप्त करून देतात. स्वामी विवेकानंददेखील असेच महान व्यक्ती होते. त्यांनी जीवनाचे जे खरे मर्म सर्वांना सांगितले ते सर्व त्यांनी स्वतः अनुभवले होते. म्हणून त्यांचे विचार हे आपल्याला लवकर पटतात. विवेकानंदांच्या सखोल ज्ञानाचा प्रत्यय येऊन त्यांच्यासमोर मस्तक आपोआप आदराने विनम्र होते. त्यांचे हे विचार तरुण पिढीला प्रेरणादायी ठरतात. म्हणून आपल्याला देशाची उन्नती करायची असेल तर आपण सर्वांनी त्यांचे विचार वाचून ते आत्मसात करून त्याप्रमाणे आचरण केले पाहिजे.

स्वामी विवेकानंदांचा जन्म १२ जानेवारी १८६३ रोजी झाला. विवेकानंदांनी लहानपणापासूनच एकाग्रचित्ततेचा गुण विकसित केल्यामुळे त्यांना विलक्षण स्मरणशक्ती प्राप्त झाली होती. या असामान्य बुद्धिमत्तेमुळे वयाच्या केवळ आठव्या वर्षी ते ईश्वरचंद्र विद्यासागर यांच्या मेट्रोपोलिटन इन्स्टिट्यूट मध्ये प्रसिद्ध झाले. त्यांनी वेद, उपनिषदे, गीतेचा आणि त्यावरील भाष्यांचा, शास्त्रे, पुराणे आणि अभिजात संस्कृत वाङ्मयाबरोबरच सर्व धर्मांतील पवित्र ग्रंथांचे अध्ययन केले होते. योगविद्येच्या अध्ययनासाठी त्यांनी वैद्यकशास्त्राचा देखील अभ्यास केला होता. कॉलेजजीवनात त्यांना शेलीचे ‘हीम टू इंटेलिक्चुअल ब्यूटी’ या विश्वाच्या एकरूपतेविषयी आध्यात्मिक तत्त्व सांगितलेल्या कवीने अगदी वेड लावले होते. या काळात ते मूर्तिपूजेला विरोध असणाऱ्या ब्राम्होसमाजाच्या प्रभावाखाली होते.

विवेकानंद हे स्वतंत्र विचारांचे व प्रखर बुद्धिवादी होते. १८८८ च्या शेवटापासून ते १८९० या कालखंडापर्यंत त्यांनी भारतभ्रमण केल्यावर त्यांना त्यांचे गुरु श्रीरामकृष्णांच्या

मार्गदर्शनावरून कळाले की आपले जीवन हे केवळ स्वतःच्या मुक्तीकरीता झटणाऱ्या एखाद्या सामान्य संन्याशासारखे नसून आपण एक महान कार्य करण्यासाठी आले आहोत. ते स्वतः असे म्हणतात की गुरूंनी दाखवलेल्या मार्गाने मी जर गेले नसतो तर जगाला जीवनसंदेश सांगण्यासाठी माझ्याठायी असलेली क्षमता व तत्परता हे गुण मी वापरून एवढी मोठी व्यक्ती झालेच नसतो.

भारतभर फिरताना त्यांना सर्व ठिकाणी दुःखदैन्याचे भीषण चित्र उत्कटपणे जाणवले. आपल्या देशाच्या अधोगतीची कारणे व देशाची प्रगती व उन्नती करण्याचे मार्ग त्यांनी त्या काळी लोकांना सांगितले होते. विवेकानंदांचे विचार हे एखाद्या नदीच्या प्रवाहाप्रमाणे आहेत. ते कधीच जुनाट व बुरसटलेले वाटत नाहीत. आपल्या प्रश्नांना व समस्यांना त्यांनी आपल्याला समजतील व पटतील अशा रीतीने उदाहरणे देऊन त्यांची उकल करण्याचा प्रयत्न केला. त्यांनी सांगितलेले विचार हे आपल्याला ह्या आधुनिक काळातही उपयोगी वाटतात.

भ्रमंतिकाळात ज्ञान मिळवण्याच्या प्रेरणेतून त्यांनी अनेक पंडितांच्या व साधूंच्या भेटी घेतल्या पण सत्य धर्माचे व ईश्वराच्या अस्तित्वाविषयीचे खरे ज्ञान त्यांना रामकृष्णांकडूनच मिळाले. जागतिक व्यासपीठावर त्यांनी पहिल्यांदाच जाहीरपणे सांगितले की धर्माचे स्वरूप, तत्त्व, विचार व त्यांची वैशिष्ट्ये यांत भिन्नता असली तरी ती सर्व एकाच सत्याकडे जाणारी आहेत. व त्या सत्याचा आपल्याला विसर पडल्यामुळे आपल्याला हिंसा व स्तुपात दिसून येतात.

विवेकानंदांचे विचार अत्यंत उदारमतवादी आहेत. मनुष्याला स्वतःच्या पायावर उभे करणारे व मनाचा विकास साध्य करू शकणारे शिक्षण द्यावयास हवे. कारण कोणतेही ध्येय प्राप्त करण्यासाठी मनाची एकाग्रता असणे फार आवश्यक असते. स्त्रिया व शूद्र लोकांनाही संस्कृत शिकवण्याचा त्यांनी प्रयत्न केला. आपल्याजवळील ज्ञान हे दुसऱ्याला दिल्याने वाढते

असे ते म्हणत. यासाठी त्यांनी भारतातच नव्हे तर भारताबाहेरही अनेक विद्यालये व मठांची स्थापना केली.

विवेकानंद हे देशभक्त संन्यासी होते. त्यांनी राजकारणात सक्रिय भाग घेतला नसला तरीही देशातील चळवळीवर व राजकीय घटनांवर त्यांचा प्रभाव जाणवण्याइतका मोठा होता. विवेकानंद नेहमी म्हणत, 'वीस हजार टन गप्पा मारण्याऐवजी एक औस आचरण केले तर ते अधिक श्रेयस्कर ठरेल.'

आधुनिक मानवजातीचे विवेकानंद हे प्रतिनिधी आहेत. विशेषकरून भारतीय तरुणांसाठी त्यांच्यासारखा दुसरा नेता व मार्गदर्शक असूच शकत नाही. आज प्रत्येक नेत्यामध्ये त्यांचे गुण असावे असे वाटते कारण आजकालच्या भस्कटलेल्या तरुण पिढीला योग्य नेतृत्वाची व दिशा देण्याची अत्यंत गरज आहे. तरुण पिढीने विवेकानंदांनाच आपला आदर्श समजून देशाचे भवितव्य घडवण्यासाठी प्रयत्न केला पाहिजे. देशामध्ये नुसती माणसे असणे फारसे उपयोगाचे नाही, तर चांगले राष्ट्र निर्माण करण्याची प्रवृत्ती त्यांच्यामध्ये असायलाच हवी. व लोकांमध्ये ती प्रवृत्ती निर्माण करण्याचे सामर्थ्य विवेकानंदांच्याच विचारांमध्ये आहे.

११ सप्टेंबर १८९३ रोजी अमेरिकेतील शिकागो येथील विश्वधर्मपरिषदेच्या उद्घाटनाच्या वेळी ७००० श्रोत्यांपुढे भाषण करताना, 'अमेरिकेतील भगिनीनो व बंधुनो,' हे शब्द उच्चारताच दोन मिनिटांपर्यंत सभागृहात टाळ्यांचा कडकडाट होत होता. दुसऱ्या दिवशी वर्तमानपत्रांनी त्यांनाच विश्वधर्मपरिषदेतील सर्वोच्च सर्वोत्कृष्ट आणि सर्वात महत्त्वपूर्ण व्यक्ती म्हणून गौरविले. त्यांच्या सर्वच व्याख्यानांचा मूळ सूर एकच होता. तो म्हणजे त्यांचा सार्वभौमिक व सर्वसमावेशक भाव. त्यांनी दिलेल्या भाषणांतून त्यांनी अमेरिकन व ब्रिटिश यांच्या मनात भारतदेशाविषयी आत्मीयता निर्माण केली. त्यांच्या विचारांमुळे पाश्चिमात्य मनाची माणसेदेखील प्रभावित झाली. पश्चिमी देशातील संस्कृतीचे व जीवनपद्धतीचे आंधळेपणाने अनुकरण न करता तेथील विज्ञान आणि तंत्रज्ञान यांचे ज्ञान घेऊन राष्ट्राचा विकास साधावा, अशी त्यांची इच्छा होती. थोडक्यात, विवेकानंदांनी माणूस घडविणारे धर्मतत्त्वज्ञान सर्वाना सांगितले होते. अशा या महान व्यक्तीचे निधन ४ जुलै

१९०२ रोजी झाले. फक्त ३९ वर्षांच्या काळात त्यांनी सर्वाना अत्यंत मोलाचा संदेश दिला.

विवेकानंद या व्यक्तीची पूजा करित राहणे किंवा त्यांचा केवळ नामजप करून त्यांच्याविषयी आदर व्यक्त करणे पुरेसे नाही. त्यांनी नेहमीच एक विचार सांगितला, की मी ज्या कल्पना, तत्त्वे तुम्हाला सांगितली ती समजावून घ्या, स्वीकारा आणि मगच ती आचरणात आणा. असे झाले तरच त्यांनी जो वारसा सर्वाना दिलेला आहे त्याला योग्य न्याय मिळाल्यासारखे होईल. आधुनिक समाजनिर्मितीचे जे स्वप्न त्यांनी पाहिले होते ते आपण सर्वांनी मिळून साकार करण्याचा प्रयत्न केला पाहिजे.

★ ★

आधार

निलेश गोरे, द्वितीय वर्ष वाणिज्य

झुले काट्यांचा पाळणा

फूल फुलता राहीना

केवळ माझ्या प्रेमाला

आधार कोणाचा मिळेना

श्वास लाभलेत थोडे

जगण्याला पुरे तेवढे

क्षणभंगुर अधुरं जीवन

हाकेवरती माझं मरण

चालवलेल्या जीवनाच्या भिंतीचे

फक्त तूच केले सारवण

माझ्या प्रेमाची भाग्यरेषा झाली

तूच माझ्या देहाची सावली.

हसू फुलावं तुझ्या मुखावर

फुलासारखंच सदैव सुंदर

मला इतकेच पुरे आहे

खरंच! आणखी काय हवं आहे?

★ ★

किल्ल्यांचे संरक्षण - एक सामाजिक जबाबदारी

सागर बाळके, द्वितीय वर्ष वाणिज्य

महाविद्यालयीन जीवनात आपण तरुण मंडळी कोणत्या ना कोणत्या गड-किल्ल्यांवर सहलीला फिरायला जातो. पण आपल्यातील काहीजण आपल्या आठवणी तेथे ठेवून जातात. तेथील जुन्या भिंतींवर अथवा दगडांवर कोणा दोघांचे प्रेमाचे प्रतीक असलेले अक्षर बदामात काढतात. अनेक कागद, अर्धवट सिगरेट्स व त्याची खोकी कचरापेटीत टाकल्याप्रमाणे टाकतात. काहीजण तर येथे मांसाहार आणि मद्यपान सर्रासपणे करतात. तेव्हा प्रश्न असा पडतो की 'लाइफ एनजॉय' करणे यालाच म्हणतात का? हीच का आपली भारतीय संस्कृती?

एखाद्या किल्ल्यावर गेल्यावर जेव्हा काही लोकांनी कोरलेली, रंगवलेली प्रेमाची अक्षरे दिसतात तेव्हा खरोखर मन हळहळते. मनात विचार येतो की काय वाटत असेल तानाजी मालुसरेला? ज्याने स्वतःचे रक्त येथे सांडले. जर शेवटच्या श्वासापर्यंत लढला, धारातीर्थी पडला. सिंहगड हे नाव सार्थक ठरवले. काय वाटत असेल कान्होजी जेधेला? ज्याने राजगडावर सर्वांच्या समोर स्वराज्यासाठी घर, दार, मुले, बाळे, जहागिरी या सर्वांवर पाणी सोडले. काय वाटत असेल मुरारबाजी देशपांडेला? ज्याने पुरंदरावर शत्रूच्या रक्ताची कारंजी उडवली. काय वाटत असेल कोडाजी फर्जदला? ज्याने अवघ्या मूठभर मावळ्यांनिशी एका रात्रीत पन्हाळा सारखा तालेवार किल्ला घेतला. साक्षात मृत्यूवर हल्ला चढवणाऱ्या या पराक्रमाला खरोखरच तोड नाही.

आजही हे किल्ले या वीरांच्या पराक्रमाची साक्ष देत या महान भूमीवर छाती ताणून उभे आहेत. जणू काही ते सांगत आहेत, 'हो! आम्ही पाहिला शिवरायांचा पराक्रम, स्वराज्य कधीही न जिंकता येणारे मराठी मने आम्हीच आहोत या ऐतिहासिक घटनांचे साक्षीदार.' पण आज या किल्ल्यांची स्थिती काय आहे, याचा विचार आपण केला आहे का?

आज किल्ल्यांवर एके काळी स्वतंत्र मराठी मनाच्या अस्मितेचा प्रतीक असलेला शिवरायांचा भगवा ध्वज फडकत होता. म्हणूनच या किल्ल्यांवरील दगड अन् दगड सोन्याहून

मोलाचा आहे. शिवाजीमहाराजांनी एवढे मोठे स्वराज्य निर्माण केले पण स्वतःचे नाव त्यांनी कोठेच कोरून ठेवले नाही. असे हे महाराष्ट्राच्या इतिहासाचे गौरव असणारे किल्ले आज कोणत्या स्थितीत आहेत? येथील दरवाज्यांवर, दगडांवर अनेक प्रेमवीरांनी आपल्या आठवणी कोरल्या व रंगवल्या आहेत. अनेकांनी येथे बिस्किटांचे, गोळ्यांचे कागद, दारूच्या बाटल्या, सिगरेट्सची खोकी इत्यादी कचरा केला आहे आणि करत आहेत. हीच का आपल्या पूर्वजांच्या पराक्रमाची किंमत?

नाही! आपल्या तरुण पिढीची एक सामाजिक जबाबदारी आहे. आपण आपल्या गड-कोटांची अशी दुर्दशा होऊ देणार नाही. आणि कोणाला करूही देणार नाही. प्रत्येक तरुणांचे हे कर्तव्य आहे.

आज काही स्वयंसेवी संस्था गड स्वच्छतेचे आणि लोकजागृतीचे उपक्रम घेतात. आपणही यामध्ये सहभागी व्हावे. यामुळे पुढील अनेक पिढ्या लहान मुलांना शिवरायांनी कशा प्रकारे स्वराज्य उभारले आणि कशा प्रकारे स्वराज्य अनेक वीरांनी या किल्ल्यांवर पराक्रमाची शर्थ केली हे सांगू शकतील.

मित्रांनो, आपल्याला जर काही निर्माण करता येत नसेल तर आपल्या पूर्वजांनी निर्माण केलेल्या वैभवाची तरी आपण दुरावस्था आणि नाश करायला नको.

★ ★

अवशेष

भाग्यश्री काजलकर, प्रथम वर्ष वाणिज्य

जगण्याची नवी सुरुवात करताना
जुन्याच मातीवर उभे असतो आपण
आकाशाच्या दिशेने वळत नाहीत डोळे
असतो तो एक मुक्तीचा लकाकता क्षण अन्
बाकी अवशेष आपल्या भूतकाळातले.

★ ★

एक आगळे वेगळे विश्व

निलिमा पानसरे, द्वितीय वर्ष कला

प्रत्येकाला नेहमीच वाटत असते की आपल्या आयुष्यात कधी ना कधी चांगला काळ येईलच. आणि म्हणूनच आपण जेव्हा शाळेत असतो तेव्हा आपल्याला कॉलेजच्या जीवनाचे आकर्षण असते. आणि जेव्हा आपण कॉलेजात जातो तेव्हा कधी एकदा आपण आपल्या आयुष्यात पहिली कष्टाची कमाई कमावतो याचे आपल्याला आकर्षण असते. पण जेव्हा एकदा आपण त्याच त्या दिवसभराच्या रहाटगाड्याच्या चाकोरीत भरडले जातो तेव्हा आपल्याला आपण केलेल्या घाईमुळे आज आपण कुठे येऊन पोहोचलो याची जाणीव होते. तसेच आयुष्यातील चांगल्या दिवसांचा क्षणांचा आनंद लुटू न शकल्याचा पश्चात्ताप होतो. आणि म्हणूनच या चाकोरीत भरडले न जाता आयुष्यातील प्रत्येक आनंद लुटता यावा यासाठी हा लेख मी लिहीत आहे.

‘महाविद्यालयीन जीवन’ हा प्रत्येकाच्या आयुष्यातील एक सुवर्णकाळ असतो. याच काळात आपण आपल्या आयुष्याच्या उच्च, उत्तुंग शिखरावर स्वतःची शक्ती, बुद्धिमत्ता, जोम यांच्या साहाय्याने पोहोचू शकतो. याच काळात आपण स्वतःचे हक्काचे असे एक वेगळे व्यासपीठ निर्माण करू शकतो. आणि याच व्यासपीठावरून आपण आपल्यात असणारी बुद्धिमत्ता, निर्मितक्षमता, वक्तृत्व, नृत्य यांसारख्या सुप्त गुणांना विविध स्पर्धेत भाग घेऊन वाव देत असतो. व्यक्ती ही आपले आगळे वेगळे असे व्यक्तिमत्व जरी विविध मार्गांनी निर्माण करीत असली तरी तिची मूल जडणघडण ही प्रथम होते ती महाविद्यालयातच.

कॉलेजात असताना आपली ओळख ही विविध स्तरांतून आलेल्या, विविध संस्कृतींच्या मित्रांशी होते. या मित्रांद्वारेच आपण अनेकविध गोष्टी शिकू शकतो. यातूनच भिन्न संस्कृतीतील मूल्यांची देवाणघेवाण होण्यास मदत होते. तसेच कॉलेजात तासाला बसल्याने आपल्याला विविध विषयांचे ज्ञान तर मिळतेच पण त्याचबरोबर आपल्यात ग्रहण करण्याची क्षमता, समजण्याची क्षमता, लक्ष केंद्रित करण्याची वृत्ती व ज्ञान.

स्वबळावर मिळवण्याची वृत्तीही निर्माण होते. कॉलेजात आपण फक्त पुस्तकाद्वारे मिळवलेले ज्ञान हेच फक्त महत्त्वाचे नसते, तर त्याचबरोबर फावल्या वेळात वृत्तपत्र वाचणे, चरित्रे, मासिके, लेख वाचणे असे किंवा इतर चांगले छंद आपण स्वतः जोपासून ज्ञान मिळवले पाहिजे. या काळातच आपण आपल्या विचारांना मोकळी वाट करून देण्यासाठी, तसेच लिखाणकौशल्ये आत्मसात करण्यासाठी एखाद्या कथेचे निवेदन किंवा वाचकांची पत्रे या सदरात तसेच वार्षिक नियतकालिके यांत आपण लिहू शकतो. यामुळे आपला शब्दकोष वाढण्यास मदत होते. स्वतःजवळ विपुल शब्दकोष असणे हा चांगल्या भाषणाचा आत्मा आहे. याच्या साहाय्यानेच आपण परस्परांत सुसंवाद निर्माण करू शकतो. आणि म्हणूनच आपल्या हक्काच्या व्यासपीठाचा पुरेपूर फायदा करून घेण्यासाठी प्रत्येकाने जेव्हा जेव्हा नृत्य, कला, गायन, वादन, चित्रकला अशा विविध क्षेत्रांत भाग घेण्याची संधी मिळेल तेव्हा तिचा पुरेपूर वापर केला पाहिजे. ती गमावता कामा नये. तरच आपले सुप्त गुण बाहेर येतील, झळकतील. अशाप्रकारे या महाविद्यालयाद्वारेच दैनंदिन जीवनाच्या चाकोरीबद्ध चौकटीतून आपण बाहेर पडून आपली खऱ्या अर्थाने या विशाल जगाशी ओळख होईल. स्वामी विवेकानंदांच्या शब्दांत सांगायचे झाले तर - ‘Education is not mere stuffing of the brain, but training of the mind and character. It is man-making, character-making and assimilation of ideas. It is the manifestation of perfection already in man.’

महाविद्यालयीन जीवन हे विविध ताणतणावाबरोबरच मौजमजेचा आनंद मनसोक्त उपभोगण्याचा, एखादी चांगली कृती करण्याचा किंवा पराक्रम गाजवण्याचा काळही समजला जातो. अशावेळी कॉलेजच्या जीवनाचा आनंद लुटत असताना एकीकडे आपला पैसा, शक्ती तर खर्च होतेच, पण दुसरीकडे आपला बहुमूल्य वेळही खर्च होतो. म्हणून हे टाळण्यासाठी आपण स्वतः कोणत्या गोष्टी कराव्यात आणि कोणत्या करू नयेत यांत एक सीमारेषा आखून घ्यायला हवी. केवळ दिवसरात्र कष्ट केल्यानेच यश मिळते असे नाही, तर त्यासाठी आपल्या अंगी चिकाटी असणेही महत्त्वाचे आहे.

जेव्हा आपण कॉलेजात महान व्यक्तींची आत्मचरित्रे

वाचतो तेव्हा आपल्याला समजते की या व्यक्तीनादेखील स्वतःच्या आयुष्यात संघर्ष हा करावा लागला आणि मगच त्यांच्या हातून अपूर्व अशा गोष्टी घडल्या आणि म्हणूनच आपण गांधीजी, विवेकानंद, मार्क्स, हिटलर, फ्रँकलिन रूझवेल्ट सावरकर यांसारख्या महान व्यक्तींची आत्मचरित्रे आपण कॉलेजजीवनातच वाचायला हवी. यातूनच आपल्याला इतरांपेक्षा वेगळे व्यक्तिमत्त्व घडवण्याची प्रेरणा निर्माण होते. प्रत्येक गोष्टीकडे एका वेगळ्या दृष्टीने (Positive View) पाहण्याची, त्यावर विचार करण्याची वृत्ती आपल्यांत निर्माण होते. वाचनाची आवड निर्माण होते. स्वामी विवेकानंद म्हणतात की, 'Arise awake and stop not till the goal is reached.'

जर आपल्याला आपले महाविद्यालयीन जीवन सोन्यासारखे बहुमूल्य बनवायचे असेल तर काही गोष्टी या प्रत्येकाने अंगी बाणवायला हव्यात.

- (१) निरर्थक आळसात वेळ घालवू नका.
 - (२) मित्र-मैत्रिणींची निवड काळजीपूर्वक व योग्य करा.
 - (३) स्वतःतील गुणदोष जाणून घेण्याआधी गोष्टीचा योग्य विचार करून त्यातील सत्य प्रथम जाणून घ्या.
 - (४) आपले विचार, भावना, वागणूक, यांत सुसंवाद एकवाक्यता निर्माण करण्याचा प्रयत्न करा.
 - (५) कोणत्याही विषयावर बोलण्याआधी त्यावर प्रथम विचार करा.
 - (६) लालसा, लोभ यांच्या अधीन होऊ नका.
 - (७) शक्तीपेक्षाही हुशारी ही अधिक उत्कृष्ट असल्याने शक्तीपेक्षा ज्ञान मिळवण्यावर भर द्या.
 - (८) वाईट सवयींपासून दूर राहा.
 - (९) इतरांच्या धर्माबद्दल सहिष्णू राहा.
 - (१०) प्रत्येकाच्या मताला आदर द्या.
- या वरील सर्व गोष्टी आत्मसात केल्या तरच आपण आपल्या महाविद्यालयीन जीवनाचा खरा आस्वाद, आनंद लुटू शकतो आणि मगच आपण म्हणू शकतो की,
'College is knowledge!
Fills us with courage!
Helps us to face life at every stage
College is a privilege,
Write your memories on a golden page.'

अशारीतीने मित्रांनो, जेव्हा आपल्याला भविष्यकाळाच्या जीवनात पदार्पण केल्यानंतर हे मागील महाविद्यालयीन जीवन आठवेल तेव्हा आपल्याला हे कॉलेजचे दिवस अभिमानाने, प्रेमाने व आनंदाने परिपूर्ण असे वाटतील. असे हे महाविद्यालयीन जीवन हे सुवर्ण क्षणांसारखे चिरंतन स्मरणात राहील.

★ ★

गुरु-शिष्य

अपर्णा बोरसे, द्वितीय वर्ष वाणिज्य

गुरुविना ज्ञान खोटे ।

कुणी होऊ शकत नाही कधीही मोठे ।

गुरु-शिष्य असावे कसे ।

द्रोणाचार्य - एकलव्य होते जसे ।

गुरुने दिले शिष्याला ज्ञान ।

समाजासाठी उपयोग झाला फारच छान ।

गुरुकडे असते ज्ञानाची खाण ।

शिष्याला देतात ते ज्ञानाचे दान ।

गुरु देतो आपल्या जीवनाला आकार ।

दुर्गुण आणि दुराचाराचे आणू नका विचार ।

गुरु सांगतात सत्याची कास धरा ।

ज्ञान तत्त्व - ज्ञानाचा प्रसार करा ।

गुरुने आत्मबल वाढवले ।

सहा शत्रूंचे नायनाट झाले ।

काम, क्रोध, लोभ, मोह, मद, मत्सर झिडकारले ।

यशस्वी जीवनाचे स्तंभ उभारले ।

गुरु म्हणती शूर निर्भय बना ।

सर्व विश्वाला बनवा मजबूत करा ।

सर्वात मोठे धन कोणते प्रश्न हा केला ।

विद्या-धन सर्वधन प्रधानम् बोला ।

गुरुने शिष्याला हा मंत्र दिला ।

★ ★

महाराष्ट्राचे लाडके व्यक्तिमत्व - पु. ल. देशपांडे

निलिमा पानसरे, द्वितीय वर्ष कला

भारतभूमी ही अनेक संत, कलावंत, साहित्यिक यांच्या अमोल कर्तृत्वाने संपन्न झालेली भूमी म्हणून समजली जाते. या भूमीला खऱ्या अर्थाने धन्य करणारे अनेक संत, कलावंत होऊन गेले. तसेच मराठी भाषेला समृद्ध करण्यासाठी वि. स. खांडेकर, कुसुमाग्रज, आचार्य अत्रे व इतर अनेक साहित्यिक होऊन गेले. यापैकी एक म्हणजे सर्वपरिचित असे 'भाई' होत.

'भाई' म्हटले की आपल्या डोळ्यासमोर उभे राहते ते 'महाराष्ट्राचे लाडके व्यक्तिमत्व' असणारे पु. ल. देशपांडे यांचे एक उमदे, बहुंगी व्यक्तिमत्व.

मराठी साहित्याच्या वेलीवर १९१९ सालीच पु. ल. नावाचे एक सुंदर फूल उमललं होते. फुलाच्या सुगंधाचा दखल जसा खोलवर रुजत जातो तसेच पु. ल. चे बहुंगी व्यक्तिमत्व तितक्याच प्रभावी विविधांगी कार्याने मराठी माणसांच्या मनात खोलवर रुजत जाते.

पु. ल. चे संपूर्ण नाव 'पुरुषोत्तम लक्ष्मण देशपांडे'. त्यांचा जन्म मुंबईत कुलाब्याजवळ जोगेश्वरी भागात झाला. लहानपणापासूनच पु. ल. बहुरूपी, बहुगुणी होते. शालेय जीवनापासूनच त्यांना संगीत, नाटक, साहित्य, कला यांबाबत विलक्षण आवड होती.

पु. ल. हे थोर नाटककार, विनोदी लेखक, ललित लेखक, गायक, संगीतकार होते. पु. ल. नी 'ती फुलराणी', 'असा मी असामी', 'वाऱ्यावरची वरात' ही पुस्तके लिहिली. 'अपूर्वाई', 'पूर्वंग' ही प्रवासवर्णनात्मक तर 'अंमलदार', 'सुंदर मी होणार', 'तीन पैशाचा तमाशा' ही नाटके लिहिली. याशिवाय 'नारायण', 'अंतू बर्वा', 'रावसाहेब' इ. व्यक्तिचित्रे व 'बटाट्याची चाळ', 'नसती उठाटेव' यासारखी विनोदी पुस्तके लिहिली. मोठेपणी पु. ल. नी अनेक चित्रपटांच्या कथा लिहिल्या. तसेच चित्रपटांचे दिग्दर्शनही केले. 'गुळाचा गणपती', 'देवबाप्पा' हे त्यांचे चित्रपट तुफान गाजले.

पु. ल. च्या लेखनात मानवी प्रवृत्तींमधील विसंगतींचे विनोदी व उपहासगर्भ दर्शन होते. जीवनाच्या अनेक अंगांना स्पर्श करणारा, कारुण्याची किनार असलेला व हसवतानाच अंतर्मुख करणारा विनोद हे त्यांच्या वाङ्मयाचे ठळक गुणविशेष आहेत. मानवी जीवनातील सत्य, त्यातील विसंगती, मानवी स्वभाव याबद्दलचे त्यांचे निरीक्षण अतिशय सूक्ष्म व थक करणारे आहे.

पु. ल. नी नेहमी स्वतःला आवडतील त्या सर्व गोष्टी केल्या. भाषण करताना देखील ते लोकांना समजेल व लोकांशी सहज गप्पा माराव्यात असं भाषण ते करायचे. त्यांच्यात लोकांना हसवण्याची ताकद होती. त्यांचा विनोद हा कधीच कुणाला बोचणारा नव्हता. आणि यामुळेच त्यांनी लोकांच्या मनात आपले अढळ स्थान निर्माण केले. अशाप्रकारे दिग्दर्शक, गायक, निर्माता, लेखक याचबरोबर एक उत्कृष्ट अभिनेता या सर्व गुणांती निपुण असलेले अष्टपैलूधारी व्यक्तिमत्व असलेले पु. ल. हे केवळ शहरांतच नव्हे तर खेड्यापाड्यातही लोकांच्या मनात सदैव स्मरणात राहिले. पु. ल. च्या या 'बहुरूपी, बहुगुणी' व्यक्तिमत्त्वाने मराठी माणूस पुलंकित झाला.

अशा या थोर लेखकाला भारत सरकारने 'पद्मश्री' ही पदवी देऊन गौरवले. कशाचीही अपेक्षा न करता पु. ल. हे सर्वाना हसवत राहिले. पण शेवटी मात्र सर्वाना दुःखसागरात लोटून ते निघून गेले. १२ जून २००० साली पु. ल. ची प्राणज्योत मावळली. लोकांना हसवणारे पु. ल. अजरामर झाले.

'हास्याचा धबधबा' समजले जाणारे पु. ल. हे 'मरावे परी कीर्तिरूपी उरावे' याचे एक मूर्तिमंत उदाहरण आहेत. आजच्या युगात एखाद्या व्यक्तीत एवढे कलागुण सापडणे तर सोडाच पण दुसरे पु. ल. होणेही अशक्य आहे. स्वतः एवढे महान असूनही विरोधकांवर प्रेम करणारे, दुसऱ्यांच्या गुणांची कदर करून त्याला दिलखुलास दाद देणारे थोर साहित्यिक होते. अशा या भारदस्त बहुंगी व्यक्तिमत्व असलेल्या पु. ल. साऱ्या अष्टावधानी, चतुरस्त्र साहित्यिकाला माझे शतशः प्रणाम

★ ★

आठवणी

विशाखा सानप, ११ वी वाणिज्य

आठवणी कधी धुंद, कधी मंद

आठवणी कधी आदि कधी अंत

आठवणी कधी गोड कधी कडू

आठवणी कधी हसू कधी रडू

अन् आठवणी कधी मी तर कधी तू

आठवण! आठवण म्हणजे स्मृती. आठवण म्हणजे मनाच्या तंगलहरींतून दिलेली दाद.

खरंच, आठवणींचं विश्व किती निराळ असतं नाही! म्हटलं जात भूतकाळाकडं कधी वळून पाहू नये. परंतु आठवणीही विसरू नये. उलट मी तर म्हणेन माणूस जगतो तो खरा फक्त आठवणींवरच. माणसाच्या स्मृतिपटलावर अनेक गोष्टी कोरलेल्या असतात. पण त्यातल्या काहींना अनन्यसाधारण महत्त्व त्यानं दिलेलं असतं. मनाच्या हिंदोळ्यावर आठवणी झोके घेत आयुष्याला सुखद दुःखद वळण देत असतात. मनाच्या गाभान्यात जळणाऱ्या ज्योती होतात या आठवणी. आयुष्यात येणाऱ्या प्रत्येक आडवाटांवर सोबत करतात या आठवणी. एखाद्या गोष्टीच्या विरहाची तर कधी अचानक घडलेल्या प्रसंगाची आठवण करून देतात या आठवणी. तर कधी आठवणीही स्मतात आठवणींत.

आठवणीत स्मायला एखादा क्षणही पुरेसा असतो. मनपाखरू या आठवणींच्या विशाल आकाशात स्वच्छंद उडायला शिकतं. जीवनाचा आनंद लुटतं. हा आनंद लुटताना अनेक अनुभवांची शिंदेरी जमा होते. ती जीवनाला एक आदर्श असं वळणं देते. त्यांच्या साहाय्याने अनेक संकटांना तोंड देण्याचा आत्मविश्वास प्राप्त करून देतात या आठवणी.

खरंच आठवणी नसणारा एखादा माणूस हा अगदी विरळाच असेल. पण माझ्या मते ही गोष्ट तर नक्कीच अशक्य आहे. कारण माणसाचं मनं आठवणींच्या प्रवासात उतरते ते खासगी बेटावरच. ते म्हणजे मनाच्या एका कोपऱ्यात. अगदी जिवापाड जपलेलं, आपल्या एखाद्या आवडत्या व्यक्तीबरोबर

घालवलेला वेळ, त्याच्या जपलेल्या आठवणी यांची साक्ष देत असतं. अन् प्रत्येकालाच ते हवं असतं. उलट मी तर म्हणेन या धकाधकीच्या जीवनात प्रत्येकजणच हे आठवणींचं खासगी बेट जपत असतो.

आठवणींच्या रूपाने का होईना, आपण एकमेकांना स्वतःच्याच प्रतिबिंबात शोधत असतो. असं म्हणण्यापेक्षा गवसतो अन् उद्गार निघतात आठवणी कधी तुझ्या कधी माझ्या. अशा या आठवणी तुम्हा आम्हा सर्वांच्याच.

★ ★

आयुष्य

पल्लवी कुलकर्णी, तृतीय वर्ष कला

आयुष्य म्हणजे काय,

कोणाला उमगलंय?

सगळ्यांनाच ते एक

अवघड कोडं वाटलंय

काट्यांची रास असते

तसा फुलांचा बहरही असतो

म्हणून काट्यांच्या कुरुपतेपेक्षा

फुलांचंच सौंदर्य न्याहाळायचं असतं.

कोणास वाटतो हा स्वर्गीय भास

तर कोणाला स्वप्नांचा आभास

कोणास वाटते सत्त्वपरीक्षा

कोणास दैन्य, दुर्दशा

सुखाला साथ देताना

दुःखालाही सामोरं जायचं असतं

मात्र दुःखाला हळहळताना

रुपेरी क्षणांना गमवायचं नसतं.

आयुष्य हे लोभस सुखदुःखाचं

तलम लेणं असतं

एकदा संपल्यावर पुन्हा मागूनही

न मिळणारं दैवी देणं असतं.

★ ★

हरण्यातलं जिकणं

विशाखा सानप, ११ वी विज्ञान

ओल्या गार मातीत ते बी रुजलं. माती आईनं त्या बी बाळाला आंजारून गोंजारून जोजावलं. त्या मायेनं बी च टणक, कणखरपण मृदू झालं. मातीच्या मायेनं ते मऊ मऊ झालं. त्याचं उद्धटपणाचं कवच गळून पडलं. आणि त्या अंकुराला दोन कोवळ्या पानांचे हात फुटले. त्या हातांची ओंजळ करत, त्यानं सूर्यदिवाला प्रकाशाचं दान मागितलं. सूर्यानं हसत हसत किरणांच्या कोंदणातून प्रकाशाचं लेणं लाल चुटुक पानांच्या ओंजळीत टाकलं. पान हरखलं हिखेपणानं सजलं. तरारलं, वाढलं. आणखी पानांचे धुमारे त्याला फुटू लागले. उलट्या दिशेने मुळांचे पाय मातीआईला दुश्या देत तिच्या आंतरभागात विसावले. त्याचंही कौतुक करीत माती आईनं कुठली कुठली खनिजं मुळांच्या ओठांशी आणून पोचवली. त्या जीवनरसाचं भोजन करून बी च बाळ, बाळसं धरू लागलं. त्या अंकूर बाळाचं कौतुक सान्या सृष्टीनं केलं. मातीन त्याला जीवन दिलं, आभाळानं त्याला पाणी पाजलं, वाऱ्यानं गोंजारलं, पाखरांनी अंगाई गीतं म्हटली. सान्या सृष्टीनं त्याला दिलं. पानांचे हिखे झुबके वाढू लागले. मग त्या अंकुरवेलीला कळीचं बाळ उगवलं. हळूहळू त्या कळीच फूल होत होतं. सौंदर्यानं नटलेलं ते फूल उपकाराच्या ओझ्यानं वाकून गेलं. पहाटेच्या अंधारात आभाळाकडे पाहता पाहता दवबिंदूचे अश्रू त्याच्या पाकळ्यांवर तरारले. पाकळ्यांच्या कानाशी कुजबुजून वाऱ्यानं कळीला साद घातली. तोही बैचेन झाला. व म्हणाला, 'का ग मुली! रडतेस कशाला? कशाचं दुःख होतंय तुला?'

दवबिंदूचे टपोरे अश्रू झटकत कळीनं म्हटलं, 'वारे दादा! सगळ्यांनी मला दिलं, वाढवलं, गोंजारलं. पण मी कोणाला काहीच दिलं नाही रे!? आता मी काय देऊ

वाऱ्यानं हसऱ्या हातानं कळीच्या कानात फुंकर घातली. वेडी रे वेडी! रडतेस कशाला, देण्याचं ज्याला वेड लागलं त्यानं रडायच नाही. त्यानं स्वतः हसायचं आणि दुसऱ्याला हसवायचं. तुझ्या मृदूमुलायम पाकळ्या आणखी हसतील. त्यातला सुगंध जगावर उधळून टाक. तुझ्याजवळचे मधाचे बुधले

भुग्यांना, फुलपाखरांना दान दे. आणखी परिपक्व हो. मग तुझ्या कुशीत ही पाखरं विसावतील. त्यांना तुझा रंग दे. श्वास दे. मग सृष्टी कशी तृप्त होईल! पूस डोळे. तुझ्या अंतरंगात बघ. तुझ्याजवळ देण्यासारखं खूप आहे. ते देण्याचा संकल्प कर. देणं हेच आत्म्याचं लेणं असतं. त्या लेण्यानं कुणी हरत नाही. उलट अमर होतं. तुझ्या अंतरात्म्याचे रंग फुलतील. पाकळ्या उमलतील. सर्वस्व दे. आत्मानंद भेटेल. तुझ्या देण्यानं हे जग हसेल. बहरेल. पूस डोळे. वाऱ्यानं बोलता बोलता आपल्या गार बोटांनी कळीच्या देठाला गुदगुल्या केल्या. त्यानं गदगदत कळी हसली. पूर्ण फूल झाली. यथाकाल तिनं सगळ्यांचं देणं देऊन टाकलं. पण ते देता देता तिनं दुसऱ्या त्याग बीजाला जन्माला घातलं. त्या त्यागाचा संदेश ओठात मिटून नवं बी जमिनीकडे झेपावलं. माती आई कृतार्थ झाली. देण्याच्या स्पर्धेत सगळे जिकले होते. ते भाग्य आपणही मिळवू या.

★ ★

जीवन

श्वेता नाझरकर, प्रथम वर्ष वाणिज्य

असे काही क्षण येतात जीवनात,
का आले म्हणून घाबरायचं नसतं
जीवन हे असंच असतं.
असे काही धागे गुंततात हृदयात
का गुंतले म्हणून तोडायचे नसतात
जीवन हे असंच असतं.
अशा काही व्यक्ती भेटतात जीवनात
का भेटतात म्हणून खडसावायचं नसतं
जीवन हे असंच असतं.
इतके काही क्षण हसरे असतात
पकडता येत नाही म्हणून रुसायचं नसतं
जीवन हे असंच असतं.

★ ★

भूतकाळ

अभिजीत थिंगळे, तृतीय वर्ष कला

अचानक कुठूनशी झुलुक आली. त्या मंद झुलुकेनं भूतकाळाची बंद कवाडं एकाएकी किलकिली झाल्यागत झाली. अधीरतेने मन त्या इवल्याशा फटीतून आत जाऊ पाहू लागलं. वर्तमानाचे पाश तोडण्याचा प्रयत्न करू लागलं. ठाऊक होतं, शक्य नाही हे कदापिही, पण तरीही वेडं मन धावत होत, धडपडत होतं. भूतकाळाच्या ओढीनं....

काय गंमत आहे नाही! भविष्यकाळ जगण्याची ओढ लावतो, वर्तमान उमेद देतो, तर भूतकाळ देतो आधार. कितीही कटू असल्या तरी आपल्या आठवणी हव्याहव्याशा वाटतात. आणि वर्तमानातं नेहमी सावलीसारख्या सोबत करतात. इथं विचार नसतो जर-तर चा! असं असतं तर, तसं असतं तर अशा कल्पना केव्हाच मागे पडलेल्या असतात. असंच झालं नि तसंच झालं, हेच काय ते सत्य! मग असं का झालं? हा प्रश्न मात्र तेवढा वेथे विचाराधीन असतो. कारण वर्तमान आणि भविष्य या आपल्या भाऊबंदांना भूतकाळाने ही। अनमोल अनुभव शिदोरी बहाल केली आहे.

कधीमधी एकान्तात हा भूतकाळ एकटेपणाचा मित्र बनून येतो. भविष्याच्या स्वप्नरंजनात रमण्यापेक्षा एकट्या माणसाला भूतकाळ जवळचा सोबती वाटतो. कारण भविष्यासारखा तो निराकार नाही. त्याला स्वतःचा अर्थ आहे. स्वतःच अस्तित्व आहे. शिवाय प्रत्येक वर्तमान आणि भविष्याचं तो एक मूर्त रूप आहे. आपल्या उदरात अनेक कडूगोड आठवणींना दडवणारा एक काळपुरुष आहे.

काही महत्त्वाकांक्षी श्लोक म्हणतीलही की काय ठेवलंय भूतकाळात? त्यापेक्षा वर्तमान जगा नि भविष्याकडे नजर ठेवा. आयुष्य अधिक सुखकर करा. पण मित्रांनो आपण सारेच जण या ना त्या मार्गाने भूतकाळाचं देणं लागतो. भविष्यकाळ काय आपण पाहिलाय? वर्तमान तर जगतोय, पण या जगण्यावर असते भूतकाळाची गडद छाया.

भूतकाळात असतं भरतीचं उधाण नि ओहोटीचं नैगश्य, साफल्याचा आनंद नि वैफल्याची बेसूर सुरावट. प्रिय

जनांचं गोड स्मित नि अप्रियांचं छद्मी हसणं, कुठे आपलेपणाची ऊब तर कुठे काट्यांची उधळण. आपण मात्र धावत असतो एका अनामिक ओढीने लुकलुकणाऱ्या चांदणीगत वाटणाऱ्या त्या अंधुकशा आशादीपाच्या रोखानं. क्षणाक्षणाच्या हिशेबानं. भूतकाळानं दिलेल्या ऊर्मीनं, वर्तमानाच्या साथीनं नि भविष्याच्या रोखानं. गाठायचं असतं क्षितिजापलीकडलं आकाश. क्षितिजाचं भौगोलिक सत्य माहीत असूनही आपण मात्र कायम धावत असतो 'उद्याच्या' 'क्षितिजा' च्या शोधात 'इथे To Be' आणि 'Not To Be'चा वाद नसतो. मनात विचार फक्त 'Must Be' चाच. आपल्याच अनुभवांनी आपण समृद्ध होत राहतो.

वाटलंच तर कधीकधी स्मृतींचा आठव करत धडपडतच असतो जगण्यासाठी. या अशाश्वत जीवनासाठी भूतकाळाच्या साथीनं, नि वर्तमानाच्या जोडीनं, अबोध भविष्यासाठी!

★ ★

नातं

पल्लवी कुलकर्णी, तृतीय वर्ष कला

कधीतरी, कुठेतरी

असंच अनामिक नातं बनलं जातं
मैत्रीला प्रीतीचं सिंचन मिळालं की
विश्वासाचं नाजूक फूल उमलत जातं

नात्यामध्ये गुंतत जाताना

भावनांना जपायचं असतं

प्रेमाच्या सुवासिक फुलांना

शब्दांमध्ये गुंफायचं असतं

नात्यातला गोडवा

चिरंतन ठेवायचा असतो

आज, उद्या अन् प्रत्येक क्षणात

कणाकणाने वाढवायचा असतो.

सुखद क्षण आठवणीत

साठवून जगायचं असतं

नात्यामध्ये बहरून

नात्यामध्येच फुलायचं असतं

★ ★

दहशतवाद आणि सामान्य मनुष्य

संकलन - संध्या घुले, ११ वी कला

प्रत्येकालाच आपल्या देशाबद्दल अभिमान असतो. आपल्या देशाबद्दल प्रत्येकाच्या मनात आदर्शाची भावना असते. देशासाठी लोक सर्वत्याग करण्यास तयार असतात. असा हा आपला देशाभिमान असतो. पण कधी काळी या अभिमानाचे रूपांतर दुराभिमानात होते. आणि दहशतवादासारखे प्रश्न निर्माण होतात. प्रत्येक देशभक्त माणसाच्या मनात देशात कुठेही होणारी फुटीरतेची चळवळ, त्यासाठी होणारा दहशतवाद यातून अस्वस्थता निर्माण होतेच. काही वर्षांपूर्वी 'दहशतवाद' आपापल्या मनात दूरवर जम्मू-काश्मीर, पंजाबमध्ये घडणाऱ्या काही घटना अशा अर्थाने निगडित होतात. परंतु गेल्या काही वर्षांतील घटनांनी हे चित्र झपाट्याने बदलले आहे. हे सर्व देशाबद्दलचा दुराभिमान व सत्तेचा हव्यास याचमुळे होते. असे म्हणणे फारसे वावगे ठरणार नाही.

'दहशतवादी कृत्याचा बदला घेण्यासाठी देशातील अनेक नेते व असंख्य नागरिक मागणी करत आहेत. मला व माझ्या कुटुंबाला जे भोगावं लागले, तेच इतर कोणा निरपराधींना भोगावे लागू नये, असे मला वाटते. बदल्याच्या भावनेने ओथंबलेले देशातील नेत्यांचे शब्द कानावर पडल्याने माझ्या दुःखावर डागण्याच दिल्या जात आहेत. त्याचबरोबर अमेरिका हा एक शांतताप्रिय व कायद्याचं राज्य असलेला देश आहे. या माझ्या पतीच्या समजुतीलाही धक्का बसत आहे. 'मी ओसामाला ओळखत नाही. मी त्याला बघितलेलेही नाही, पण जगात कोठेही काही घडले, की त्याचे खापर आमच्यावर का फोडले जात असते आणि आमच्यावरच कारवाईची कुऱ्हाड का कोसळते. हेच मला कळेनासे झाले आहे. मी तर अल्लाला आता असं साकडे घातले आहे, की जेव्हा केव्हा अमेरिकी विमाने येतील, तेव्हा त्यांनी टाकलेला पहिला बॉम्ब माझ्याच घरावर पडू दे आणि त्यात माझ्यासह माझ्या कुटुंबाचा अंत होऊ दे.

या दोन प्रतिक्रिया आहेत, दोन महिलांच्या. पतीच्या मृत्युमुळे दुःखाचा पहाड कोसळूनही स्वतः सावरून उभे राहून विवेकाचे भान ठेवणाऱ्या आणि दारिद्र्य व दुःखाने पिचून

गेल्याने मृत्यूला कवटाळून सुटका करून घेऊ पाहणाऱ्या अशा दोन महिलांच्या एक अमेरिकेसारख्या संपन्न व सामर्थ्यशाली देशातील आणि दुसरी दारिद्र्याच्या खाईत खितपत पडलेल्या व वर्षानुवर्षांच्या यादवीनं भग्रावस्थेत पोचलेल्या अफगाणिस्तानातील.

पहिली प्रतिक्रिया आहे अँम्बर अँम्ब्युडसनची. अँम्बरचा पती क्रेग हा लष्करी अधिकारी होता. आणि दहशतवाद्यांनी पॅटर्गॉनवर केलेल्या हल्यात तो मारला गेला. हल्ल्याचा बदला म्हणून अमेरिकेने ज्या अफगाणिस्तानवर ह सुरू केले आहेत त्या देशाच्या काबूल या राजधानीत राहणा- फरिदाची ही दुसरी प्रतिक्रिया आहे. अँम्बर व फरिदा यांच्या प्रतिक्रियांमागे एक प्रश्न दडला आहे माणसं हिंसाचाराला प्रवृत्त का होतात?

गेल्या महिनाभरात ओसामा बिन लादेनचे एक छायाचित्र अनेक वृत्तपत्रांत प्रसिद्ध झाले आहे. भाऊ व बहीण यांच्यासह अमेरिकेत गेलेला असताना ओसामाचे हे छायाचित्र घेण्यात आले होते. या छायाचित्रातील ओसामा हा २०-२२ वर्षांपूर्वीच्या तरुण पिढीचा प्रतिनिधी होता. बेलबॉटम पॅट, फुलाफुलांचा शर्ट, केंसांची झुलपं राखणारा त्या छायाचित्रातील ओसामा हा सुखी आयुष्याची स्वप्ने बघणारा एक स्वच्छंदी तरुण होता. अशा या ओसामाचे स्वतःच्या जिवावर उदार झालेल्या आणि इतरांचे जीव कस्पटासमान लेखणाऱ्या एका कडव्या धर्मवेड्या तरुणात रूपांतर कसं झालं? आणि एका ध्येयापायी जीवन झोकून देणाऱ्या तरुणांची मोठी फौज ओसामाला आपल्या पाठीशी कशी उभी करता आली? जिवाची पर्वाही न करणारी ही मनोभूमिका या तरुणात कशी घडवली गेली?

हा इस्लामचा प्रभाव आहे. त्या धर्माच्या विचारसरणीतच या अतिरेक्यांची बीजे आहेत असे म्हटले तर मग श्रीलंकेतील तमिळींचे काय? ते हिंदू आहेत आणि म्हणून ते आमचे आहेत. असं शिवसेनाप्रमुख बाळासाहेब ठाकरेही

मानतात. हिंदू धर्म हा काही किताबी धर्म नाही. हिंदू धर्म सहिष्णू असल्याचे आपण मानत आलो आहोत. तरीही हे आत्मघात करून घेणारे तमिळ वाघ कसे काय तयार झाले? अशी कोणती वैशिष्ट्यपूर्ण परिस्थिती आहे की, तमिळी तरुण प्रभाकरनच्या मागे जाऊन 'ईलम' साठी आत्मघात करून घ्यायला सहज तयार होत असतात? वांशिक वेडापायी तमिळी वाघ असा आत्मघात करण्यास प्रवृत्त होतात. आणि त्यांचा नेता असलेल्या प्रभाकरनची विचारसरणी ही फॅसिस्ट आहे असा आरोप केला तर आणखी प्रश्न निर्माण होतात. पहिला म्हणजे वांशिक विद्वेषाचे बळी ठरलेले तमिळी हा काही जगातील पहिला समाजघटक नव्हे. दक्षिण आफ्रिकेतील कृष्णवर्णीय तर काही शतके या वांशिक विद्वेषाची झळ सोसत आहेत. त्यांनी या विद्वेषाच्या विरोधात लढा दिला आणि असंख्य कृष्णवर्णीय मारले गेले. पण या लढ्यात भाग घेणाऱ्यांनी आत्मघातकी पथके स्थापन केली नव्हती. ... आणि प्रभाकरनची विचारसरणी फॅसिस्ट आहे, म्हणून तो हिंसाचाराला प्रवृत्त होतो. आणि त्याच्या लेखी मानवी आयुष्याची किंमत शुद्धक असते. अस मानलं तर माओ, स्टॅलीन, पोल पॉट यांच काय? हे सारे नेते तर साम्यवादी विचारांचे पाईक होते. साम्यवादी विचार हा पुरोगामी माणुसपणाला किंमत देणारा, कोणाही माणसाला प्रतिष्ठेचे आयुष्य जगायला मिळायला हवे असे म्हणणारा. तरीही माओ, स्टॅलीन यांच्या कारकीर्दीत लाखो लोक मारले गेले. पोल पॉटने तर कंबोडियातील जनतेचं पद्धतशीररित्या शिरकाणच केलं. अगदी हिटलरनी ज्यूंचे केले. त्या धर्तीवर मग फॅसिस्ट आणि कम्युनिस्ट असेच असतात. ही हिंसा हा त्यांच्या विचारसरणीचा भाग आहे. लोकशाहीत असे क्वचितच घडतं असं म्हटलं तरी प्रश्न निर्माण होण्याच थांबत नाही.

अमेरिका हे लोकशाहीचे झगझगते उदाहरण म्हणून दाखविले जातं. पण या देशाचे 'रेकॉर्ड' काय आहे? व्हिएटनामसारख्या देशात अमेरिकी सैनिकांनी जी हत्याकांडे केली, देशातील निबिड जंगलात कम्युनिस्ट लपून राहतात म्हणून रासायनिक फवारे मारून सगळी जमीन नापीक करण्याचे जे तंत्र अमेरिकेने अवलंबिले आणि हजारो व्हिएटनामी लोकांचा बळी घेणारे जे प्रचंड बाँबहल्ले अमेरिकेने केले, ते हिंसक साम्यवादापासून जगाला वाचवण्यासाठीच ना! पण स्टॅलीन

आणि माओ यांनी केलेला हिंसाचार आणि जॉन केनेडी यांच्यापासून अनेक अमेरिकी अध्यक्षांनी व्हिएटनामसंबंधी राबवलेले धोरण यांत काही फरक आहे काय? आणि आज अमेरिका काय करत आहे? आधीच यादवीमुळं अश्मयुगात गेलेल्या अफगाणिस्तानवर बाँबहल्ले करून अमेरिकेच्या हाती काय लागणार आहे? त्यामुळं लोकशाही राज्यव्यवस्थेची प्रतिमा झळाळून उठणार आहे काय? लोकशाहीसाठी हे सगळे होत असेल तर मग तालिबान व ओसामा हे भस्मासुर लोकशाही असलेल्या अमेरिकेनेच उठवले ना?

असे एक ना अनेक प्रश्न. उद्या ओसामा सापडला वा मारला गेला आणि तालिबानची राजवट नष्ट होऊन तेथे अमेरिकेच्या मर्जीतील सरकार आलं तरी फरिदासारख्या असंख्य महिलांचे जिणे सुसह्य होईल किंवा अँम्बरसारख्या महिलेला आपलं दुःख विसरून विवेकाचा आवाज उठवावा लागणार नाही. असे अनुमान बांधता येईल का? तसे करणे धारिष्ट्याचे ठरेल. याचा अर्थ हे हिंसेचे चक्र अव्याहतपणे असेच चालत राहणार काय? ते तसे चालू नये असा प्रयत्न मोहनदास करमचंद गांधी या व्यक्तीने केला होता. आपण त्यांना महात्मा बनवले आणि जगानंही ते मानले. मात्र अहिंसा व सत्य या दोन मूल्यांचा आग्रह धरण्याचे आणि ती अमलात आणण्यासाठी सर्वस्व पणाला लावण्याचं धाडस नेल्सन मंडेला वा मार्टिन ल्युथर किंग आणि जयप्रकाश नारायण यांसारखे नेतेच दाखवू शकले. इतरांनी हिंसेचीच सोयीस्कर चाकोरी केली. म्हणूनच 'तुम्ही आम्हाला मोहनदास करमचंद गांधी दिलेत, आम्ही तुम्हाला महात्मा गांधी परत केले.' असे मंडेला म्हणू शकले.

असे म्हणणारे नेते जेव्हा पाय रोवून उभे राहतील आणि आपल्या मागं जनमानस उभं करतील, तेव्हाच अँम्बर आणि फरिदा यांच्या व्यथांना उत्तर सापडेल. अन्यथा हे हिंसेचे चक्र असेच अव्याहतपणे चालू राहिल्यास अँम्बर आणि फरिदाच काय पण यांच्यासारख्या अनेक स्त्रियांचे हे प्रश्न कधीच सुटणार नाहीत. या प्रश्नांना कधीच उत्तर मिळणार नाहीत.

जो लोदेन अमेरिकेला जिवंत अथवा मृत पाहिजे आहे, त्या लोदेनला एकेकाळी अमेरिकेने पोसले व रशियन लोकांचा पराभव करण्याकरता त्याला सर्व प्रकारचे लष्करी साह्य केले. त्याचा आपल्या फायद्याकरता उपयोग करून घेतला.

तोच लदेन आज पक्का दहशतवादी बनून त्राही ..त्राही भगवान करून सोडत आहे. कारणे काहीही असोत. पण लदेन कट्टर मुस्लिम मूलतत्त्ववादी बनून नुसत्या अफगाणीस्तानात तालिबान सरकार स्थापून स्वस्थ बसला नाही. तर दहशतवाद्यांकरता पाकिस्तानात पाकव्याप्त काश्मीरमध्ये व अफगाणिस्तानात त्याने आधुनिक शस्त्राचे शिक्षण देणारी केंद्रे त्यांनी स्थापन केली. व चेचेंन्या, काश्मिर, कोसावे, कझाकिस्तान वगैरे ठिकाणी दहशतवाद्यांकडून छुप्या स्वान्या करून तेथील लोकांचे जीवन अस्थिर करून तेथे जगणे कठीण करून टाकले. त्यांच्या दृष्टीने अमेरिका भारत, ईस्त्रायल ही शत्रुराष्ट्रे आहेत.

मात्र अमेरिकेवर प्रखरपणे इतक्या पद्धतशीरपणे कुणालाही चाहूल लागू न देता जो प्रहार करून जवळजवळ ७ ते ८ हजार निष्पाप लोकांचे बळी काही मिनिटांत काही क्षणांतच घेतले गेले. एवढेच नव्हे तर प्रबळ अशा पेंटॅगॉनवर हल्ला करून तेथील जवळजवळ ८०० लोकांना नाहीसे करून जगाला हादरून सोडले. अमेरिका स्वस्थ बसणार नाही व आपल्यावर झालेल्या हल्ल्याचा सूड घेतल्याशिवाय राहणार नाही, हे निश्चितच. त्यात कदाचित निष्पाप अफगाणी नागरिक मरतील सुद्धा; पण ते युद्धात अटळ असते.

★ ★

हे असंच घडणार

रेणुका कुलकर्णी, ११ वी वाणिज्य

मला माहीत होतं तू असंच करणार,
मिणमिणत्या दिव्याला पणती म्हणणार,
मला माहीत होतं तू असंच बोलणार,
जे माझ्या मनाला छेदून पार जाणार.
नजरेच्या लपवाछपवीत आपला खेळ चालू राहणार,
मध्येच कुणीतरी येऊन हा खेळ विस्कटणार,
मला माहीत होतं हे असंच घडणार,
डोळ्यांची भाषा तुला कधी नाही कळणार.
उद्याची स्वप्ने मी आजच रंगवून ठेवणार,
तू येणार अन् हळुवारपणे घेऊन जाणार,
मिटलेल्या पापणीला तुझा स्पर्श जाणवणार,
पापणी उघडताच तू नाहीसा झालेला असणार.
तू आनंदी झाला की मी आनंदी होणार,
तू दुःखी झाला की मी दुःखी होणार,
तुला माहीत आहे हे असंच घडत जाणार,
या सर्वातलं गुपीत तुला न मला कधी नाही कळणार

★ ★

चारोळ्या

श्वेता नाझरकर, प्रथम वर्ष वाणिज्य

जीवन जंगणं कठिण झालं
म्हणून मरायचं ठरवलं
वर जाऊन पाहतो
तर तिथही डोनेशन मागितलं.
भावनेला कर्तव्याची
जोड द्यावी लागते.
आयुष्यात एवढीच एक
तडजोड करावी लागते.
इतकी निमंत्रणं देऊनही
सुख घरी आलं नाही
दुःखानं मात्र घरात शिरताना
दारसुद्धा वाजवलं नाही.
देवळात जाऊन माणसं
दुकानात गेल्यासारखी वागतात
चार-आठ आणे टाकून
काही ना काही मागतात.

★ ★

माझा आवडता चित्रपट : वीर सावरकर -

गजानन नेरकर, १२ वी वाणिज्य

‘की घेतले व्रत न हे आम्ही अंधतेने
लब्ध - प्रकाश इतिहास- निसर्ग माने
जे दिव्य दाहक म्हणूनी असावयाचे
बुद्ध्याची वाण धरिले करि हे सतीचे’

वि. दा. सावरकर

स्वातंत्र्यवीर सावरकर यांच्या काव्यातील वरील पंक्ती या क्रांतिकारी कार्याचे मूर्तिमंत उदाहरण असून सावरकरांची दुर्दम्य देशभक्ती या शब्दांतून व्यक्त होते.

होय! स्वातंत्र्यवीर सावरकर हे स्वातंत्र्यसमरातील थोर सेनानी व क्रांतिकारकांचे प्रेरणास्थान होते. आजही त्यांच्या क्रांतिकार्यात देशभक्तीची प्रचीती येते.

स्वातंत्र्यासाठी आयुष्यभर झुंजेन, अशी बालपणीच प्रतिज्ञा केलेल्या स्वातंत्र्यवीर विनायक दामोदर सावरकरांनी स्वातंत्र्ययज्ञात स्वतःचे आयुष्य समर्पित करून खऱ्या अर्थाने प्रतिज्ञा पूर्ण केली. अशा या महान क्रांतिसूर्याचे जीवनकार्य लोकांसमोर यावे, या हेतूनेच नुकताच प्रदर्शित झालेला चित्रपट ‘वीर सावरकर’ याची निर्मिती झाली असावी.

‘वीर सावरकर’ या चित्रपटाचे दिग्दर्शन वेद राही यांनी केले असून त्याची निर्मिती सावरकर दर्शन प्रतिष्ठानने बावूजी ऊर्फ सुधीर फडके यांच्या अध्यक्षतेखाली केली आहे.

स्वातंत्र्यवीर विनायक दामोदर सावरकरांची भूमिका मूळचा बंगाली रंगभूमीचा कलाकार शैलेंद्र गौड याने केली आहे. सावरकरांची पत्नी यमुनाबाई हिची भूमिका नवनी परिहार यांनी, मातृतुल्य येसूवहिनींची भूमिका मृणाल कुलकर्णी यांनी, तर सावरकरांचे वरिष्ठ बंधू बाबाराव यांची भूमिका रोहितांश गौड यांनी केली आहे. पटकथा व संवाद वेद राहींचे आहेत. लोकमान्य टिळक यांनी स्वातंत्र्यवीर सावरकरांना इंग्लंडला जाण्यास मदत केली व इंग्लंडमध्ये सावरकर श्यामजी कृष्ण वर्मा यांच्या ‘इंडिया हाउस’ मध्ये वास्तव्य करत होते. सावरकरांनी मित्र मेळा व ‘अभिनव भारत’ यासारख्या संस्थांची स्थापना केली. मादाम

कामा आणि लाला हरदयाल यांचा त्यांना पाठिंबा मिळाला. सावरकरांनी इंग्लंडहून भारतात पुस्तकातून बंदुका पाठवल्या. त्यांनी सामाजिक जनजागृती करून अशा अनेक क्रांतिप्रेरक हालचाली केल्या.

सावरकरांनी मॅझिनी या इटालीच्या थोर देशभक्ताची आत्मकथा मराठीत अनुवादित करण्याचे ठरवले असता इंग्रजांनी कीर्तिकर नामक भारतीय हेर त्यांच्यावर नेमून त्यांच्या हालचालींवर लक्ष ठेवण्याचे ठरवले. सावरकरांनी कीर्तिकरला चोरी करताना पाहिले असूनही क्षमा केली. व चुकीबद्दल पश्चाताप म्हणून इंग्रजावरच हेरागिरी करण्याचे सुचवले.

सावरकर एका प्रतिष्ठित इंग्रजी हॉटेलात गेले असता भारतीय व इंग्रज असा भेदभाव केला जात होता. याचा सावरकरांनी तीव्र निषेध केला व ते हॉटेलाच्या बाहेर आले. हॉटेलात त्यांनी केलेली वादावादी दोन तरुणांनी ऐकली होती. त्यांची नाव मदनलाल धिंग्रा व व्ही. व्ही. एस. अय्यर अशी होती. त्यांनी सावरकरांशी ओळख करून घेतली व ते दोघे सावरकरांच्या विचारांनी प्रभावित झाले. एकदा घाईघाईने कशाचाही विचार न करता इंग्रजांवर बाँबहल्ला करण्यास निघालेल्या सेनापती बापटांची सावरकरांनी कानउघडणी केली.

एकदा सावरकर व त्यांचे मित्र एकत्र बसले असताना सावरकरांच्या पुत्राचा मृत्यू, बायको व वहिनी यांना सरकारने बेघर केले व बाबारावांना जन्मठेप या दुःखद बातम्या कानावर येऊन ते निराश झाले. मदनलाल धिंग्रा याने अतिशय शौर्याने कर्नल वायली नामक क्रूर इंग्रज अधिकाऱ्याला यमवदनास पाठवले. सावरकरांना याचे कौतुक वाटले. धिंग्राविरुद्ध ठगव पास होणाऱ्या सभेत सावरकरांनी धिंग्राचे समर्थन केले व त्या ठावाचा निषेध केला. सावरकर व मदनलाल धिंग्रा यांची शेवटची भेट अत्यंत हृदयस्पर्शी झाली. सावरकरांनी भारतात येण्याचे ठरवले. पण १३ मार्च १९१० ला त्यांना इंग्लंड येथे अटक झाली. व खटला भारताकडे सुपूर्त केला गेला. सावरकरांना जहाजाद्वारे भारतात आणण्याचे ठरले. १ जुलै १९१० रोजी

सावरकरांना हातांत बेड्या घालून लंडनच्या मोरिया जहाजात नेले गेले. एका सच्च्या देशभक्तावर देशद्रोही नावाचा खोटा शिक्का इंग्रजांनी मारला होता. स्वातंत्र्याची तेजस्वी शलाका मिखणारा हा पक्षी सारी बोट न्याहाळीत होता. जहाज फ्रान्सलागत आल्याची जाणीव झाली असता सावरकरांच्या मनात विचारचक्र सुरू झाले व शेवटी विचार पक्का झाला. ते शौचकूपात गेले. अंगातील झगा काचेच्या तावदानाच्या खुंटीस लांबला. बाहेरच्या शिपायाला काही दिसेना. सावरकरांचे मन वज्राचे होते. छाती पोलादाची होती. व मन देशप्रेमाच्या अग्निफुलांनी ओसंडत होते. त्यांनी मातृभूमीचे स्मरण करून आपला किडकिडीत देह त्या जहाजाच्या पोर्टहोलमधून झोकून दिला. व उडी थेट समुद्रात घेतली. ही उडी अगदी 'ऐतिहासिक' ठरली. पण इंग्रज पाठलाग करत फ्रान्सला आले. व त्यांनी सावरकरांना अटक केली. भारतात आल्यावर सावरकरांना ५० वर्षे जन्मठेप सुनावली गेली. त्यांची काळ्या पाण्याच्या शिक्षेसाठी अंदामान तुरुंगात (धरतीवरचा दुसरा नरक) खानगी केली. तिथला क्रूर जेलर जनरल बॅरी होता. त्याचा तुरुंगात खूपच दसारा होता. शारीरिक कष्ट, काथ्या कुटणे, कोलू ओढणे सारे सावरकरांना करावे लागे. सावरकरांनी असंख्य वेदनादायक अत्याचार सहन करून जेलमधील अन्याय, भेदभाव यांचा विरोध केला.

कोलूवर कमीत कमी ३० पौंड तेल काढावे लागे. एकदा सावरकरांनी जास्त तेल काढले. तेल मोजणान्याने त्यांना तसे सांगितले. तेव्हा सावरकर म्हणाले, 'अंग्रेज सरकार को डुबोनेके लिए उतना काफी है'. हे अप्रतिम आणि डोळ्यांच्या कडा ओलावणारे दृश्य चित्रपटात दाखवले आहे. सावरकरांनी सरकारला एका पत्रात त्यांचा छळ कळवला. जनरल बॅरी याला चुकीचा पश्चात्ताप झाला व त्याने कैद्यांच्या सर्व अटी मान्य केल्या. सावरकरांनी कैद्यांना सुशिक्षित करून प्रेरणा दिली.

अंदामानातून १३ वर्षांनी येरवड्यात खानगी झालेल्या सावरकरांची ६ जानेवारी १९२४ ला सुटका झाली. ते त्नागिरीत राहू लागले. 'माझी जन्मठेप' हे आत्मचरित्र व 'कमला' हे काव्य त्यांनी लिहिले. चित्रपटात गांधी-सावरकर भेट, गांधी-सुभाषचंद्र बोस यांची भेट झाल्याचे दृश्य सुरेख घेतले आहे. आजारी वरिष्ठ बंधू बाबाराव यांची सावरकरांनी काळजी घेतली.

अखेर १५ ऑगस्ट १९४७ ला स्वातंत्र्यवीर सावरकरांच्या मनातील स्वतंत्र भारताचे स्वप्न साकार झाले. पण भारत-पाक फाळणीने सावरकर निराश झाले. या देशात अनेक क्रांतिकारक झाले. पण 'स्वातंत्र्यवीर' फक्त एकच झाला.

असीम राष्ट्राभिमान, जाज्वल्य राष्ट्रभक्ती, निःसीम देशहितकार्य व निरपेक्ष स्वातंत्र्यचळवळ या सर्व गुणांनी ओतप्रोत भरलेले व्यक्तिमत्त्व म्हणजे स्वा. सावरकर. सावरकरांनी भारतीय तरुणांना दिलेला संदेश 'भारतीय युवकांनो व्हा पुढे, शस्त्रास्त्रे उचला आणि भारत मातेच्या पायांतील शृंखला तोडून टाका. आम्हाला हुतात्मा नाही विजेते वीर व्हायचे आहे.'

स्वातंत्र्यवीर सावरकरांसारखा लढवय्या पुरुष पुन्हा होणार नाही. म्हणूनच वीर सावरकर हा माझा सर्वात आवडता व अविस्मरणीय चित्रपट आहे!

★ ★

कशासाठी?

अनुराधा झरेकर, द्वितीय वर्ष विज्ञान

कधीतरी अबोल धरायचा असतो,
पुन्हा साद घालण्यासाठी.

कधीतरी भांडायचेही असते,
एकमेकांची समजूत घालण्यासाठी.

दुरावाही कधीतरी येत असतो,
प्रेमाचे मोल कळण्यासाठी.

कधी कधी दूर जायचेही असते,
पुन्हा पुन्हा भेटण्यासाठी.

कधीतरी बदलायचेही असतात मार्ग,
पुन्हा एकत्र येण्यासाठी.

विरहाचे क्षण सोसायचे असतात,
सोबतीचे क्षण अनुभवण्यासाठी.

अन्त्या क्षणांच्या स्मृती जतन करायच्या असतात,
एकांतात आठवण्यासाठी.

★ ★

पिढीतील अंतर

अमरजा आफळे, द्वितीय वर्ष वाणिज्य

‘बाई बाई बाई, काय ही आज कालची मुलं, वाटेल तशी वागतात. आमच्या वेळी मुली असं नव्हतचं!’ अशा तऱ्हेची वाक्ये प्रत्येक पिढीतील माणसे आपल्या नंतरच्या पिढीतील माणसांना म्हणताना आपण ऐकत असतो. प्रत्येक माणूस त्याची पिढी किती छान होती, सुसंस्कृत होती, हे सांगण्याचा प्रयत्न करत असतो. आपल्या घरातलेच उदाहरण घ्या. घरात आजी-आजोबा असतील, तर त्यांना आपल्या जुन्या रूढींचा, संस्कारांचा, परंपरांचा खूप अभिमान असतो. साहजिकच त्यांची आपल्या मुलांकडून, नातवंडांकडून त्याचप्रकारची अपेक्षा असते. पण घरातील मुलांमध्ये नव्या नव्या फॅशनची क्रेझ असते. त्यांना जुन्या परंपरा, रूढीप्रमाणे वागायला आवडत नसते. त्यामुळेच नातवंडे अपेक्षेप्रमाणे वागली नाहीत की आजी-आजोबांचे बिनसते. मग ते शेरामारून मोकळे होतात. ‘आमच्यावेळी मुली असं नव्हतेचं’ काय या मुलांचे होणार आहे देव जाणे. पिढीतील अंतर म्हणजे फक्त आजी-आजोबा ते नातवंडे किंवा आई-वडील ते मुलं एवढेच असे नव्हे. आजकाल एखादे वीस वर्षांचे पोरने देखील पाच-सहा वर्षांच्या पोराला म्हणताना दिसते, ‘अरे आमच्या वेळी असं नव्हतं.’

हे सगळे सांगण्याचा उद्देश एवढाच की, माणसांचे आयुष्य इतके वेगाने बदलतेय की कालची फॅशन आज एकदम जुनी, शिळी होऊन जाते. माणसांचे मन हे नव्या नव्या गोष्टींकडे, नव्या फॅशनकडे चटकन आकर्षित होत असते. माणूस समाजात घडतो-वाढतो समाजसंस्थेत होणारे बदल हे माणसाला बदलायला भाग पाडतात. परिस्थितीनुसार जो वागेल तोच यशस्वी होईल, हे आजच्या स्पर्धात्मक युगाचे समीकरणच बनले आहे. या धावत्या जगामध्ये रूढी-परंपरा-संस्कार या गोष्टींचा विचार करत बसायला कोणालाही वेळ नाही.

पिढीतील अंतर यावर जेव्हा आपण विचार करतो त्या वेळी तऱ्हेतऱ्हेच्या पिढ्यांची उदाहरणे डोळ्यापुढे येतात. उदा. आई-मुलगी, वडील-मुलगा आणि सर्वात महत्त्वाचे म्हणजे सासू आणि सून. आता आई आणि मुलगी या दोन

पिढ्या आपण लक्षात घेतल्या. तर त्या दोघींचे नात हे रक्ताचे असते तरीदेखील दोघींच्या विचारांमध्ये बऱ्याच वेळी खूप भिन्नता आढळते. आईची काम करण्याची पद्धत वेगळी असते. मुलीची वेगळी असते. आपल्या मुलीने आपल्यासारखेच व्यवस्थित, पद्धतशीर काम करावे अशी प्रत्येक आईची अपेक्षा असते. आजकालच्या बहुतेक मुलींना स्वयंपाकाची किंवा घरकामाची फारशी आवड राहिलेली दिसत नाही. त्यामुळे आधीच मुलीच्या भावी आयुष्याच्या काळजीत असलेल्या आईला मुलगी कामात लक्ष घालत नाही, हे पटत नाही. कारण तिला वाटते की आपली मुलगी सर्वगुणसंपन्न असावी. पुढे लग्नानंतर तिला त्रास होऊ नये. मुलगी काम करत नाही म्हटलं की ती बोलायला सुरुवात करते. ‘आमच्यावेळी मुली कशा लगालगा कामं करायच्या. आम्हाला कधी सांगायची वेळच आली नाही की बाई आता हे काम कर, ते काम कर. तुझ्या वयाची असताना मला पुरणाच्या पोळीसकट सगळा स्वयंपाक येत होता.’ प्रत्येक मुलीला आपल्या आईइतकं जवळचे कोणीच नसते. त्यामुळे तिला असे वाटते की माझी आई माझ्या मैत्रीणीसारखी असावी. आईमधला आईपणा तिला नको असतो. आईमधलं मैत्रीणपण संपून जेव्हा आईपण जागे होते त्यावेळी मुलीच्या भावना दुखावतात व त्यातून कलह निर्माण होतात.

आता मुलगा आणि वडील ह्या नात्याचा विचार केला तरी या दोघांमध्ये नातेही मैत्रीचं असावे असे म्हणतात. पण प्रत्यक्षात ते असतं का, याचा विचार कोणीच करत नाही. बऱ्याच वेळी या दोघांमध्ये सुसंवाद कमी आणि विसंवादच जास्त असतात. कित्येक घरात तर मुलगा वडिलांशी किंवा वडील मुलाशी अजिबातच बोलत नाहीत, असे दृश्य पहायला मिळते. त्यांच्यातील संवाद हा मुलाच्या आईमार्फत चाललेला असतो. हे सर्व दोन पिढ्यांतील विचारांच्या भिन्नतेमुळेच होते. मुलाला आपल्या कॉलेजच्या मित्रांप्रमाणेच राहावंसं वाटते. छान छान कपडे घालावेत, दररोज दोन चाकी गाडीवरून कॉलेजमध्ये मिखावे. हे बऱ्याचशा वडिलांना पटत नाही. मग आईशी वडील बोलतात. ‘तुझा मुलगा फार शहाणा झालाय. कमवायची नाही अकल. नुसतं त्या मित्रांसारखं गाडीवरून हिंडायला हवयं. माझे वडील मला सायकल पण देत नव्हते.’

सगळ्यात विचित्र नाते म्हणजे सासू आणि सुनेचे.

प्रत्येक सासूची देखील सुनेकडून अपेक्षा. माझ्या सुनेनं परंपरा, रूढी सांभाळाव्यात. माझ्या अपेक्षेप्रमाणेच वागावे. सून नव्या पिढीतील असते. तिला या अपेक्षांप्रमाणे जगणे आवडत नाही. त्यातून वाद निर्माण होतात. सासू जुन्या वळणाची असल्याने लग्नात कुठे काही कमी पडलं की सुनेला त्रास द्यायला सुरुवात होते. रोज आपण वर्तमानपत्रांत वाचतो. 'सासरच्या छळाला कंटाळून विवाहतेची आत्महत्या, हुंडाबळी इ.' प्रत्येक वेळी सासूचीच चूक असते असं नाही. पूर्वीसारखी एकत्र कुटुंबव्यवस्था आजकालच्या बहुतेक मुलींना आवडत नाही. कोणत्याही प्रकारच्या बंधनात त्यांना राहायला आवडत नाही.

दोन पिढ्यांमधील या कलहास असलेले प्रमुख कारण म्हणजे अपेक्षा. प्रत्येक माणूस हा विशिष्ट अपेक्षेखाली जगत असतो. आपल्या सभोवतालच्या माणसांनी आपल्या अपेक्षेप्रमाणे वागावे असे त्याला वाटत असते. जुन्या पिढीतील लोकांना वाटते, नव्या पिढीतील लोकांनी आपल्या अपेक्षेप्रमाणे राहावे. आणि नव्या पिढीला वाटते जुन्या पिढीने बदलत्या काळाप्रमाणे बदलावे. ही अपेक्षाच नात्यांमध्ये वितुष्ट निर्माण करते. दुसरे प्रमुख कारण म्हणजे आजच्या नव्या पिढीवर नव्या चित्रपटांचा खूपच प्रभाव आहे. जो-तो सिनेमातल्या नट-नट्यांप्रमाणे वागू पाहतो. पूर्वीच्या काळी हा प्रभाव नव्हता असे नाही. पूर्वीचे लोक घरात सगळे एकत्र खायचे-प्यायचे, गप्पा गोष्टी करायचे. आजकाल मुले घरात कमी, बाहेरच जास्त असतात. शाळा-कॉलेज-क्लासेस या सर्वांमुळे मुलांना घरात थांबायला वेळच नसतो. त्यामुळे घरातल्या लोकांशी संवाद साधायला वेळच मिळत नाही. दिवसभर ज्या लोकांच्या सहवासात तीं मुले असतात त्यांचा प्रभाव त्यांच्यावर जास्त पडतो.

जर दोन पिढ्यांमधील नाती मजबूत करायची असल्यास दोन्ही पिढ्यांतील माणसांनी कुठेतरी वेळ पडेल तिथे माघार घेतली पाहिजे. जुन्या पिढीतील लोकांनी आपल्या जुन्या रूढी-परंपरांची सारखी गाणी न गाता बदलत्या काळाप्रमाणे बदलण्याचा प्रयत्न केला पाहिजे. आणि नव्या पिढीने देखील एक गोष्ट लक्षात घेतली पाहिजे की जगाच्या धावत्या गाडीत प्रवास करत असताना आपली सामाजिक मूल्ये आपले संस्कार यांना कोठेही धक्का लागणार नाही.

★ ★

भेट : राम पायाळ, द्वितीय वर्ष कला

तुझ्या पहिल्या भेटीने
मला वेड लावून गेलीस
जाताना मात्र मनात
घर करून गेलीस

दुसऱ्या भेटीने मात्र
मी तुझा तू माझी झालीस
वाटलं आता जमलं
जाताना थोडी लाजून गेलीस
तिसऱ्या भेटीत तर
साफ नकार दिलास
जुळणाऱ्या हृदयाचे
तुकडे करून गेलीस

घाव असे देऊन गेलीस की
क्षणभर झोपू न शकलो
काळीज जळून राख झाले
पण डोळ्यांनी रडू न शकलो.

★ ★

फूल : स्मिता पाटील, द्वितीय वर्ष कला

नाजूक असे फूल
मनाला भुरळ घालते
काट्यांचे पांघरूण
ती अंगावर ओढते
कोमल अशा फुलाला
काट्यांशिवाय रहावेना
दुःखाशिवाय माणसाचे
जीवन हे पूर्ण होईना
सर्वांना सुगंध देणे
हेच त्याचे कर्म
यात ना कोणती जाती
ना कोणता धर्म
देवाला वाहिल्यावर
निर्माल्य त्याचे होई
असे हे पावित्र्य
शब्दात सांगता न येई

★ ★

पाउले चालती

रवींद्र काळे, कार्यालयीन कर्मचारी

खूप दिवसांपासून एक इच्छा मनात घर करून बसली होती.

रतनगड -कळसूबाई पदभ्रमण कार्यक्रम व्हायला हवा.

समस्या अनेक

कौटुंबिक, व्यक्तिगत आणि नोकरीच्या कामांतून वेळ कसा काय काढायचा?

पदभ्रमणासाठी आपल्या बरोबर कोण कोण येतील?

रतनगड-कळसूबाईचा प्रांत सर करणं म्हणजे अवघड काम।

आपल्याला जमेल ना?

प्रश्नांचे भुंगे मनात फिरत असताना एकीकडे या समस्यांवर मार्ग काढण्याचे प्रयत्न सुरूच होते.

'प्रयत्नांती परमेश्वर' म्हणतात ते काही खोटे नाही

शेवटी प्रयत्नांना यश आलं

रतनगड-कळसूबाई पदभ्रमण जायचं निश्चित झालं

मन उत्साहाने गच्च भरलं. निसर्गाच्या सान्निध्यात जाण्यासाठी एक वेगळ्याच प्रकारचं चैतन्य फुलायला लागलं

हे पदभ्रमण अवघड असल्याने शारीरिक आणि मानसिक तयारी करायला हवी

विशेषतः बरोबर येऊ इच्छिणारे आणि ज्यांना पदभ्रमणाचा अनुभव नाही अशांची शारीरिक आणि मानसिक पूर्वतयारी कसून करून घेणे फार महत्वाचे असते.

मग एकेका गोष्टीला प्रारंभ केला

प्रथम नियोजन - पदभ्रमणासाठी लागणारे साहित्य खरेदी करणे, साहित्याची समप्रमाणात विभागणी, सर्वांचे मनोबल भक्कम राहील अशा पद्धतीने दिलेल्या सूचना. येणाऱ्या संभाव्य अडचणींची अप्रत्यक्षपणे, मनावल खचू न देता करून दिलेली जाणीव, रोज चालण्याची प्रॅक्टिस, अशा गोष्टी टप्प्याटप्प्याने पूर्ण करून पदभ्रमणाचा दिवस गाठला.

दि. २९ डिसेंबर २००९

संध्याकाळी ६ वाजता पुणे स्टेशनला पोहोचलो

६.२० वाजता आम्हाला घेऊन इंद्रायणी निघाली.

रात्री ९ वाजता कल्याण

कल्याणला उतरलो. थोडी विश्रांती घेतली. १०-४० वाजता

मुंबई-कुर्ला गाडीने कल्याण ते इगतपुरी हा सव्वातीन तासांचा प्रवास पूर्ण करून रात्री १२-१५ वाजता इगतपुरी गाठली.

स्टेशनलगतच्या बसस्थानकावर गेलो.

पहाटे भंडारदर्याला जाण्यासाठी बस होती.

तोपर्यंतचा वेळ बस स्थानकावरच काढला.

डोळ्यांत झोप मावत नव्हती. बस स्थानकावर डुलक्या घेत बसून राहिलो.

पहाटे ४-३० वाजता एस. टी. मिळाली. गाडीत चढलो.

५ वाजता गाडी सुटली. डुलक्या घेणे सुरूच होते.

६-१५ वाजता भंडारदरा -शेंडी नावाचे ठिकाण.

एस. टी. तून उतरलो.

आता अपेक्षित स्थळी पोचण्यासाठी दुसरे प्रवासी वाहन शोधणे गरजेचे आहे. म्हणजे जीप किंवा ट्रॅक्सची शोधाशोध. पाहू या. आधी फ्रेश व्हायला हवे. शेंडी येथे भंडारदरा बँक वॉटर जवळ गेलो. प्रातर्विधी, आंघोळ उरकली. ताजेतवाने झालो. मग गरम गरम चहा आणि भजी यावर ताव मारला. आणि एक जीप पकडून मुर्शीद या छोट्या गावी पोचलो. भंडारदर्याच्या बँक वॉटरच्या सभोवताली असलेल्या गावात जाण्यासाठी सानवाडी ग्रामपंचायतीने एक होडी ठेवली आहे. ही होडी दिवसभर प्रवाशांसाठी वापरली जाते.

या होडीने रतनवाडीत जाता येते. रतनवाडी ही रतनगडच्या पायथ्याशी आहे.

त्या होडीने १० वाजता आम्ही रतनवाडीस पोचलो

पाण्याच्या कडेकडेने चालत होतो. प्रचंड जलौघ, नीरव शांतता, प्रसन्न सकाळ

निसर्गाच्या त्या रम्य दर्शनाने सारे आनंदले. पाण्यात यथेच्छ डुंबण्याचा अनुभव घेतला. खूप फ्रेश वाटले. कोणाच्याही चेहऱ्यावर ताण नव्हता.

परत थोडा नाश्ता करून रतनवाडीत पोचलो . ३० डिसेंबर मनात कोरला जात होता.

रतनवाडीत आम्ही आमच्या सॅक्स व इतर सामान ठेवून फक्त पाण्याच्या बाटल्या आणि नाश्याची पिशवी बरोबर घेतली.

घड्याळात पाहिले दुपारचे १२ वाजता होते.

चलो रतनगड

पदभ्रमणाला प्रारंभ झाला.

नासाभराच्या अंतराने एक सुंदर हेमाडपंथी असे अमृतेश्वराचे

मंदिर दिसले. मंदिर अतिशय सुरेख होते. कोरीव काम कलात्मक होते. छत, खांब, प्रवेशद्वार, गाभारा येथील कोरीव काम पाहून थक्क झालो. मंदिरात छान गारवा जाणवला. इथेच ताणून घावी असं वाटलं. पण समोर रतनगड दिसत होता. मनाला आवर घातला. आणि मार्गस्थ झालो.

बरोबरच्या सार्थीदारांत ४५/५० वर्ष वयाची मंडळी होती. त्यांना सांभाळत सावरत निघालो. काही बाबी त्यांना मुद्दाम सांगितल्या नव्हत्या. उदा. रतनगडावर टप्पाटप्पावर लोखंडी शिड्या आहेत. एक चिमणी क्लाइम्ब आहे. चढताना त्रास होतो. पण हे मुद्दामच सांगितले नव्हते.

पावले उचलली. काही अंतर चालल्यावर पहिली मोठी लोखंडी शिडी दिसली.

चला रे काहीजण शिडी पाहून बिचकले. पण काय करणार? मागे जाणे शक्य नाही, थांबणे शक्य नाही.चलो घ्या देवाचे नाव आणि चढा शिडी. वेगवेगळे अनुभव घेत सारे एकेक शिडी पार करीत चिमणी क्लाइम्बपाशी पोहचले. चिमणी क्लाइम्ब - दोन दगडी सुळवयांतून एकच माणूस एका वेळी जाऊ शकतो. अतिशय अरुंद कपार. उंची ३० फूट.

हळूहळू, सावकाश, थरथर थांबवीत, मनाला बजावत एकेकाने चिमणी पार केली. ३.३० वाजता रतनगडच्या माथ्यावर पोहचलो ..अहाहा ..निसर्गाचे मनमोहक दर्शन झाले. वर निळेशार आभाळ भंवती, सह्याद्रीचे कडे, कपारी पाण्याच्या माळा.. हिरवीगार संपत्ती ..मन वेडावले.

रतनगडावर ७-८ पाण्याच्या टाक्या आहेत. रत्नादेवीचे मंदिर गुहेत आहे. जवळ एक मुक्काम करण्याजोगी गुहा आहे. या गुहेला एक लोखंडी कोलॅप्सिबल गेट बसवले आहे. इतर गडांप्रमाणे जादा बांधकाम नसल्याने इथला निसर्ग मूळ स्वरूपात पाहता येतो.

संध्याकाळचे ५ वाजत आलेले. थोडा नाश्ता केला. मनावरची ओझी हलकी केली. पाणी वाटल्यांत भरून घेतले. परतीचा प्रवास सुरू.

धीरसे चलो रे....

संध्याकाळी ७.३० वाजता पायथा गाठला.

नंदू झेडेच्या कुटुंबात मिसळलो .

विश्रांती घेऊन ताणून दिली. दि. ३१ डिसेंबर २००२ सकाळी

लवकर प्रातर्विधी आटोपला.

साबुदाण्याची खिचडी, चहा, नाश्ता
८.४० वाजता निघालो. पायी प्रवास सुरू.

५ कि. मी. अंतर कापले.

मग पुन्हा होडीने प्रवास सुरू

कुर्शीदला उतरून शेंडीपर्यंत पायी.

साधारण ९ कि. मी. अंतर जीपने.

१२.३० ला 'बारी' गावात पोहोचलो.

थोडे फ्रेश झालो. १ वाजता 'कळसूबाईवर चढाई सुरू

बरीच पायपीट झाली असल्याने आमच्यातील नवीन आणि अननुभवी माणसांसाठी बारीतील दोन मदतनीस घेतले.

त्यांच्या बरोबरीने, त्यांच्या साथीत गप्पा मारीत पदभ्रमण सुरूच ठेवले.

दुपारची वेळ असल्याने दमायला होत होते.

पुन्हा शिड्या ओढणे -कपारी ओलांडणे सुरूच

अजून किती अंतर राहिले रे बाबा? किती उंच आहे रे गड?

अजून किती शिड्या पार करायच्या आहेत? असे प्रश्न

हो हो ... आता थोडेच राहिलंय आलेच अशी आमची थातुरमातुर उत्तरं.

या जुगलबंदीत संध्याकाळी ६ वाजता शिखरावर पोहचलो.

गोड्या पाण्याची विहीर लागली. अधाशासारखे पाण्यावर तुटून पडलो.

फ्रीजच्या पाण्याने शरमेने मान खाली घालावी असे थंडगार पाणी.

तितकेच चवदार.

शिखर समोर उभे. आम्ही पायथ्याजवळ

मुक्कामाची तयारी सुरू केली. थंडी होती. सरपण गोळा केले.

स्वयंपाकाची सिद्धता केली.

३१ डिसेंबरचा सूर्यास्त आणि १ जानेवारीचा सूर्योदय

आम्ही महाराष्ट्राच्या एव्हेरेस्टवर.

चुलीवर भाकऱ्या तयार होत होत्या. ९.३० ला भरपेट जेवण झालं.

रात्रभर शेकोटी सोबतीला.

रात्री १२ वाजता 'हॅपी न्यू इयरच्या' शुभेच्छा दिल्या.

गुलाबजाम खाल्ले. काही जण गप्पा मारीत बसले. काही झोपी गेले.

सकाळी ७.१५ ला सूर्योदय झाला.

सुरेख केवळ अप्रतिम..
पाठी चंद्र, पुढे सूर्यबिंब

वातावरणात थंडी ..
रमणीय निसर्ग

क्या बात है। सिंपली मार्व्हलसनिःशब्द झालो.
ते दृश्य डोळ्यांत साठवून ठेवण्याचा प्रयत्न करीत होतो.
सूर्यबिंब चांगलेच वर आले.
आता ऊन जाणवायला लागले.
वातावरणातली थंडी कमी झाली.
चहा, नाश्ता करून शिखरावर गेलो.
कळसूबाईचे मंदीर शिखरावर आहे.
शिखराच्या ६०० स्के. फुट मंदिर आहे.
सतत घोंगावणारा वारा तुम्हाभोवती पिंगा घालीत असतो.
शिखराला १०.३० वाजता उतरण्यास सुरुवात केली.
दु. २.०० वाजता पायथा गाठला.
बारी गावात ग्रामस्थांच्या आग्रहाखातर चहा घेतला.
संध्याकाळी ५.३० वाजता इगतपुरी
तेथून लोकलने कल्याण. कल्याणहून 'कल्याण पुणे' रेल्वेने
(हुसेन सागर एक्सप्रेस) रात्री २.०० वाजता स्वस्थानी, स्वगृही
सुखरूप परत...

नंतरच्या ४-५ दिवसांत या पदभ्रमणाच्या आठवणी कुरवाळीत
होतो.

एक मस्त अनुभव. गच्च अनुभवण्यासारखा.

अरे हो

विसरलो

आमच्या 'कंपूत' कोण-कोण होते बरे?

हां!

श्री. संदीप पाटील (क्रिकेटर नव्हे), श्री. गोरे ए

श्री. जगताप के. एस. , श्री. आव्हाड व्ही. एल.

श्री. दीपक शहा, श्री. राहुल दत्तात्रय

श्री. लक्ष्मण अडागळे , श्री. कवडे सुरेश

सौ. सालुंके मंगला ,

आणि मी स्वतः आर पी ऊर्फ रवींद्र काळे

(सर्व मॉडर्न महाविद्यालय कर्मचारी)

★ ★

आपलं

शेषराव कुलकर्णी, पदव्युत्तर, वाणिज्य

आयुष्यातल्या प्रत्येक पायरीवर आपलं असं कुणीतरी

असावं, की ज्याला आपण आपलं म्हणावं ...

प्रवेशाच्या पायरीवर आशीर्वाद देणारं

प्रयत्नांना प्रोत्साहन देणारं

अडचणीत मार्ग दाखविणारं

कर्तृत्वाला दाद देणारं

जिंकल्यावर शाबासकी देणारं

यशाचं अभिनंदन करणारं

आनंदात सहभागी करणारं

दुःखात वाटेकरी होणारं

निसरड्याक्षणी सावरणारं

आयुष्यभर साथ करणारं

आणि

सरतेशेवटी.....

चितेवरती दोन अश्रू ढाळणारं

असं कुणीतरी असावं की ज्याला

आपण आपलं म्हणावं....

★ ★

निरोप

सीमा गायकवाड , ११ वी विज्ञान

आयुष्य घेऊन यायचं आहे जन्म घेताना

सुखदुःखं सहन करायची आहेत जीवन जगताना

माणुसकी जोडायची आहे जगात वावरताना

बरं-वाईट ऐकायचं आहे प्रसिद्धी मिळवताना

आठवणी ठेवायच्या आहेत वर्तमानकाळ सावरताना

सर्व काही इथंच ठेवायचे आहे जगाचा निरोप घेताना .

★ ★

हसा आणि दुःख विसरा

सविता दिवे, द्वितीय वर्ष वाणिज्य

‘प्रत्येक कळीत जागत असतो
निर्धार फूल होण्याचा
दिमाखाने दिसण्याचा अन्
सुगंधाने असण्याचा.’

कुसुमाग्रजांची ही कविता आठवली अन् मनात वाटलं,
प्रत्येकाने का जगू नये फुलांप्रमाणे.....

‘फुलांचं जीवन असतं दोन दिवसांचं
पण ध्यानीमनी उरतो त्यांचा सुगंध.’

फुलाप्रमाणे का जगू नये मनुष्याने ... आनंदाने आणि
उत्साहाने?

या धकाधकीच्या जीवनात प्रत्येकाला विरंगुळ्याचे,
विसाव्याचे क्षण हवेहवेसे वाटतात. हे विरंगुळ्याचे
अमृतसिंचनाचे काम करतो ‘विनोद’.

‘जीवन सुखदुःखाची जाळी,
त्यात अडकले मानव कोळी,
एकाने दुसऱ्यास गिळावे,
हाच जगाचा न्याय खरा.’

अर्थात, निराशा, अपमान, दारिद्र्य, दैन्य अशा अनंत दुःखांनी
भरलेल्या असाहाय जगात मनुष्याने जगायचे कसे? आणि
यातून सुटका होते ती फक्त तीन शब्दांनी ‘विनोद’.

दुःखाकडे गांभीर्याने पाहिले तर ती वाढतात आणि
खेळकरपणे पाहिले तर कमी होतात. दुःखाचे डोंगर
ओलांडल्यावरच सुखाचा डोंगर दिसतो. परंतु हे दुःखाचे डोंगर
हलके करण्यासाठी विनोदाची मोलाची मदत होते. नीरस
जीवनात नवरसाची कारंजी निर्माण करतात ते विनोद.

या धकाधकीच्या जीवनात काम करता करता जर
ताजेपणा टिकवायचा असेल तर विनोदी संवादाद्वारे आपण ताण
कमी करू शकतो. अर्थात दुःखाचे, यातनांचे निरसन करून
आनंद शतगुणित करण्याची अद्भुत किमया विनोदानेच शक्य
होते.

एखाद्या रागीट व्यक्तीपेक्षा विनोदी माणसाचे महत्त्व

केव्हाही जास्त असते. कारण हसतमुख, हसवणारी माणसे
सर्वानाच हवीहवीशी वाटतात. खरंच, विनोद ही जीवनातील
हिरवळ आहे.

विनोद हे एक प्रभावी अस्त्र आहे. कारण त्याच्या
मदतीने समाजातील अंधश्रद्धा, वाईट रूढी, यांचेही उच्चाटन
करता येते. इतकेच नव्हे; प्र. के. अत्रे, पु. ल. देशपांडे या
श्रेष्ठ साहित्यिकांनी त्यांच्या वाङ्मयाद्वारे दुःखमय जीवन सुसह्य
केले.

‘हसून हसून दुःखाचा विसर पाडणे’ हाच विनोदाचा
खरा हेतू आहे. सुख वाटल्याने ते द्विगुणित होते तर दुःख
वाटल्याने ते कमी होते. म्हणूनच सर्व औषधांमध्ये ‘हास्य’
हेच सर्वश्रेष्ठ औषध आहे.

‘औषधश्चापि सर्वेषु हास्य श्रेष्ठ वदन्ति।

स्वाधिनं सुलभचापि आरोग्यानंद वर्धनम्’ ॥

शेवटी, सांगायचा हेतू एकच ‘हसा आणि दुःख
विसरा’. इंग्रजीमध्ये एक वाक्य आहे.

‘Life is a chemistry,
filter your tears,
precipitate your sorrow,
you will get crystal of joy.’

अर्थात, जीवनात हास्य ही न संपणारी शिंदोरी
आहे. ती उपभोगा आणि जीवन सुखमय करा. खरंच,
विनोदाचे महत्त्व सांगताना केशवसुतांच्या कवितेत बदल करून
म्हणावेसे वाटते,

‘विनोदाला वगळा, गतप्रभ झणी होतील तारांगणे,
विनोदाला वगळा, विकेल कवडीमोलांवर हे जिणे.’

★★

सांगणं

श्वेता नाझरकर, प्रथम वर्ष वाणिज्य

एखादा पडला म्हणून पडणाऱ्याला हसू नये
बाकी हसतात म्हणून पडणाऱ्याने रडू नये ॥
एखाद्याच्या जीवनात वाईट कधी घडू नये
पण वाईट घडले, म्हणून त्याच्यासाठी रडू नये ॥
एखाद्याचे चांगले होतेय म्हणून कधी जळू नये
जळणाऱ्याला जळू घावे, त्याची काळजी करू नये ॥

★★

किरण बेदींची मुलाखत

अमृता संभूस, प्रथम वर्ष वाणिज्य

आखिल भारतीय विद्यार्थी परिषदेचे ३६वे महाराष्ट्र प्रदेश अधिवेशन यंदा २० वर्षांनंतर पुण्यात भरले होते. २३, २४, २५ डिसेंबर २००९ रोजी हे अधिवेशन मॉडर्न महाविद्यालय शिवाजीनगर पुणे ५ येथे पार पडले. अधिवेशनस्थळाला, 'स्वामी विवेकानंद नगर' असे नाव देण्यात आले होते. या अधिवेशनासाठी सुमारे २५०० विद्यार्थी महाराष्ट्र आणि गोवा प्रांतातून आले होते. अधिवेशनाच्या उद्घाटक म्हणून दिल्लीच्या पोलीस उपायुक्त माननीय किरण बेदी दिल्लीहून आल्या होत्या.

माननीय किरणजी बेदी या एक कर्तबगार आणि प्रबल स्त्रीशक्ती म्हणून 'आय डेअर' व 'नथिंग इज इम्पॉसिबल,' 'मजल दरमजल', या पुस्तकांतून जगपरिचीत आहेत. माननीय किरण बेदींचा जन्म ९ जून १९४९ रोजी अमृतसर येथे झाला. त्यांना आतापर्यंत राष्ट्रपतींकडून शौर्यपदक, अमली पदार्थ प्रतिबंध क्षेत्रात मोलाची कामगिरी केल्याबद्दल 'एशिया रीजन अवॉर्ड' १९९४ चे, 'रेमन मॅगसेसे अवॉर्ड फॉर गव्हर्नमेंट सर्व्हिस' असे अनेक सन्मान मिळाले. आखिल भारतीय विद्यार्थी परिषदेच्या अधिवेशनाच्या निमित्ताने खुद्द किरण बेदींशी हितगुज करण्याची संधी विद्यार्थ्यांना मिळाली होती. त्यांनी विद्यार्थ्यांचे पुढील शब्दांत कौतुक केले.

किरण बेदी: आज या कार्यक्रमातून मी प्रथमच एवढी विद्यार्थी ऊर्जा पाहिली आहे. आजचा विद्यार्थी हा भावी कर्तृत्व असतो. त्यामुळे विद्यार्थी जीवनातच त्याचे चरित्र निर्माण होणे आवश्यक आहे.

मी : किरणजी आपले आदरणीय स्थान कोण आहे?

किरण बेदी : आपण जेव्हा एखाद्या मूर्तीची पूजा करत असतो तेव्हा आपण त्यातील गुणांची पूजा करत असतो. आपले अनेक स्वातंत्र्यसैनिक, स्वामी विवेकानंद आणि माता सरस्वती हे माझे आदरस्थान ठरले आहेत. सरस्वती देवी ही शिक्षण आणि क्रियाशीलता यांचे प्रतीक आहे. तर स्वामी विवेकानंद त्याग, नैतिक मूल्ये आणि धाडस यांचे प्रतीक आहेत.

मी : विद्यार्थी जीवनात आपली भूमिका काय होती?

किरण बेदी : विद्यार्थी जीवनात असतानाच मी ठरवले होते की मला माझे स्वतःचे कर्तृत्व निर्माण करायचे आहे. विद्यार्थी मित्र हो, प्रत्येक गोष्टीसाठी ठराविक वेळ ठरलेली असते. त्या वेळात तीच गोष्ट करा. नाही तर भविष्यात तुम्हाला मागत भटकावे लागेल. म्हणजे मिळाले तर ठीक आहे नाही तर काहीच नाही.

मी : आपल्या कर्तृत्वामागे आपल्या आईवडिलांची भूमिका काय होती?

किरण बेदी : माझ्या आई-वडिलांच्या संस्कारांमुळेच आज मी घडले आहे. माझे वडील मला नेहमी सांगायचे, कधीही मागे फिरून बघू नकोस, तू स्वतःची शिक्षक हो. स्वतःचे मार्गदर्शन स्वतः कर.

मी : आपण 'इंडिया व्हिजन' या विश्वस्त नोंदणीकृत प्रतिष्ठानची स्थापना केलीत. याद्वारे कारागृह सुधारणा, अमली पदार्थ प्रतिबंध, स्त्रियांचे हक्क आणि अधिकार, मानसिक दुर्बलता आणि क्रीडावृद्धी या क्षेत्रात काम केले जाते. तसेच विहार तुरुंगातील चित्रही आपल्यामुळेच बदलले आहे. तर आजच्या सामाजिक स्थितीबद्दल आपले काय मत आहे?

किरण बेदी: आजही आपल्या देशात हुंडाबळी, भ्रष्टाचार, निरक्षरता यांचे प्रमाण मोठे आहे. हल्ली लोक शिक्षणाचा दुरुपयोग करतात. मुलांचे शिक्षण जेवढे अधिक तेवढा हुंडा अधिक. हुंडा घेऊ सुद्धा नका आणि हुंडा देऊ सुद्धा नका. निरक्षर लोकांना साक्षर करण्याचा प्रयत्न करा. तिहार कारागृहात आमचे कैदीच कैद्यांना शिकवत होते. जो ८ वी शिकला आहे तो तिसरी तरी शिकवू शकतो. जो १० वी तो ५ वी, जो १२ वी तो ८ वी, आणि जो पदवीधर आहे तो १० वी शिकवू शकतो. आमचे कैदी येताना अंगठा छाप होते. मात्र जाताना ते स्वतःचे नाव लिहून गेले.

मी : सध्या युद्ध सद्दश परिस्थिती असूनही आपले सरकार काहीच पावले उचलत नाही याबद्दल आपले काय मत आहे?

किरण बेदी : ज्या गोष्टी आपल्याला वर्तमानपत्रांतून समजतात किंवा दूरदर्शनवर दिसतात तेवढ्याच आपल्यापर्यंत पोहोचतात. आपल्याला सगळी माहिती कळत नाही आणि तेवढेच आपण खरे मानतो. याच्यामागेही कित्येक गोष्टी होत असतात.

मी : तुम्ही या भावी कर्तृत्वाला काय संदेश देऊ इच्छिता?

किरण बेदी : विद्यार्थी मित्र हो, या तुमच्या विद्यार्थी जीवनात अभ्यासाची मनापासून तपस्या करा. याचबरोबर राष्ट्रभक्ती सुद्धा महत्त्वाची आहे. आणि यातूनच तुमचे चरित्र निर्माण होईल. अखिल भारतीय विद्यार्थी परिषद हे राष्ट्रभक्तीसाठी अत्यंत उत्तम साधन आहे. तुम्ही स्पर्धात्मक खेळ खेळा. यातूनच आपली प्रतिकारक्षमता वाढते. आज मी जे काही आहे ते यामुळेच.

‘जय हिंद जय भारत.’

मी : किरणजी आपल्या या संदेशामुळे आजचा विद्यार्थी नक्कीच भावी कर्तृत्व बनेल आपल्या या मौल्यवान संदेशाबद्दल हार्दिक धन्यवाद!

आज आपल्या देशात किरणजी बेदी या तेजस्वी स्त्रीशक्ती म्हणून ओळखल्या जातात. मात्र सक्षम भारतासाठी अशा हजारो किरण बेदी बनण्याची आवश्यकता आहे. त्यासाठी आपण किरण बेदींच्याच भाषेत प्रतिज्ञा करूयात की, ‘हमे देश की पूंजी बनना है, बोझ नहीं बनना,’

★ ★

प्रेम

स्नेहल नाईक, प्रथम वर्ष वाणिज्य

प्रेम केलेच होते
तर घाबरलीस कशाला?
स्वप्ने तोडायचीच होती
तर लावलीस कशाला?
निराशा द्यायचीच होती
तर मग का लावलीस आशेला?
मागे बघायचेच होते
तर सोबत चाललीस कशाला?
अश्रू द्यायचेच होते
तर हसवलीस कशाला?
वचन मोडायचेच होते
तर ते दिलेस कशाला?
प्रेम करायचेच नव्हते
तरी जीवनात माझ्या आलीस कशाला?

★ ★

एकतर्फी प्रेम

अपर्णा बोरसे, द्वितीय वर्ष वाणिज्य

‘कळला नाही अजून ज्याला प्रेमाचा अर्थ
फुकट गमावू नये त्यांनी आपला वेळ व्यर्थ.’

युवावस्थेत जाताना

फसतात ती आकर्षणाला

कॉलेजमधील मुले आणि मुली

पाहतात स्वप्ने जीवनसाथीची

सर्व तत्त्वे सोडून तो समाजाची

बळी पडतात आकर्षणाची

करत असतो तो तिच्यावर जिवापाड प्रेम

मनात असतात भावी जीवनातील स्वप्नांचे खेळ

तिच्या सौंदर्यावर भारावून

जातो मर्यादांची रेषा ओलांडून

जोपर्यंत त्याला मिळत नाही प्रतिसाद

सुरूच असतात त्याचे वाद-विवाद

जेव्हा कळते त्याला तिचा होकार नाही

तेव्हा होते त्याच्या स्वप्नांची लाही लाही

विचारशक्ती खुंटते

सूडाची आग भडकते

एकतर्फी प्रेमाची विकृती निर्माण होते

नकारात्मक भूमिकेने जातो तो खचून

विचार करत असतो एकसारखा बसून

विरोधाच्या आगेत जातो तो संतापून

अमृता आणि नितासारख्या मुली जातात जगातून.

★ ★

अष्टपैलू व्यक्तिमत्त्वाचा पारसमणी - पु. ल. देशपांडे

उज्ज्वला कोळेकर, पदव्युत्तर कला, द्वितीय वर्ष

‘पुलस्पर्श होताच दुःखे पळाली,
नवा सूर, आनंदयात्रा मिळाली.
निराशेतुनी माणसे मुक्त झाली,
जगु लागली, हास्यगंगेत न्हाली.’

मंगेश पाडगावकरांच्या या पंक्तीतून पु. ल. देशपांडे यांच्या विशाल कार्याचे, व्यक्तिमत्त्वाचे दर्शन घडते.

पु. ल. देशपांडे म्हणजे आनंदाची उधळण करणारे हास्यकारंजी फुलवणारे जादूगारच. त्यांचे हृदय करुणा आणि प्रेम यांनी ओतप्रोत भरलेले होते. पु. ल. विषयी सर्वानाच ओढ, आदर, मैत्रीभाव वाटतो. ते मराठी समाजाचे सांस्कृतिक नेते होते. ते सौंदर्याचे आस्वादक होते. त्यांचा स्वभाव साधा, बालसुलभ, सरलमनस्कता, निर्मळ, अनौपचारिक प्रसन्न वृत्ती, वागणे-बोलणे अगदी साधे, राहणीमान साधे, मात्र विचारसरणी उच्च प्रतीची. ते रसिकांच्या हृदयाचा ठाव घेणारे साहित्यिक होते.

पु. ल. चे पूर्ण नाव पुरुषोत्तम लक्ष्मण देशपांडे. त्यांच्याबद्दल वाटणाऱ्या स्नेहामुळे सर्वजण त्यांना ‘पी. एल.’, ‘पु.ल.’ आणि ‘भाई’ म्हणत. मुंबईतील पार्ले येथील सोस्कृतिक वातावरणात त्यांचे व्यक्तिमत्त्व विकसित झाले. पार्ले टिळक विद्यालयात त्यांच्या कलागुणांना वाव मिळाला. ते बालवयातच कलेकडे वळले. ‘आजोबा हरले’ हे प्रहसन त्यांनी मॅट्रिकला असताना लिहिले.

पु. ल. पुस्तकप्रेमी असल्याने पुस्तके वाचण्याची त्यांना फार आवड होती. त्यासाठी त्यांनी पुस्तकांवर भरपूर पैसेही खर्च केले. रोज चार ओळी स्वतःकडून वाचल्या व लिहिल्या जाव्यात असा त्यांचा अट्टहास होता. विसाव्या शतकाचा पूर्वार्ध बालगंधर्वाचा होता तर उत्तरार्ध पु.ल. चा होता.

पु. ल. उच्चतर व्यक्तीपासून ते सर्वसामान्यांचे स्नेही होते. ते पाच मिनिटांचे भाषण असले तरी त्यासाठी भरपूर मेहनत घेत. ते कष्टात काटकसर करत नसत. उत्स्फूर्तता व यश प्राप्तीसाठी बेसुमार कष्ट उपसणे हे त्यांचे विशेष गुण.

स्वतःस पु. ल. परफॉर्मिंग आर्टिस्ट मानत. समोरच्यावर छाप टाकणे हाच कलावंताचा धर्म असतो, असे ते म्हणत. त्या दृष्टीने ते सतत प्रयत्नशील राहिले.

असे कोणतेच क्षेत्र नाही की ज्यात पु. ल. चा सहभाग नव्हता. प्रत्येक क्षेत्रात त्यांचे केवळ अस्तित्व नाही तर त्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाचा ठसा उमटला आहे. पु. ल. नी वक्ता, हार्मोनियमवादक, संगीतकार, अभिनेता, चित्रपटदिग्दर्शक, काव्यवाचक, साहित्यिक, लेखक म्हणून विविधांगी कार्य केले. अफाट लेखन केले. वर्तमानपत्रे, मासिके, दिवाळी अंकांतून अनेक लेख लिहिले. पु. ल. म्हणजे रंगमंचाचा प्राण होते. नाटक, दूरदर्शन, आकाशवाणी, कवितावाचन, सूत्रसंचालन, निवेदन करणारा हा कलाकार अद्भूत रसायन होते. त्यांनी प्रवासवर्णन, विडंबनपर लेखनही केले.

चार्ली चॅप्लिन व वॉल्ट डिस्ने हे पु. ल. पुढील आदर्श होते. मनुष्याच्या बोलण्यावर निर्बंध घालणारा माणुसकीचा शत्रू आहे असे त्यांना वाटते. पु. ल. चे शब्दांवर वर्चस्व व विलक्षण प्रेम होते. आपल्या उद्गाराने ते रसिकांचे हृदय हेलवून टाकत व त्यांना निखळ आनंदही देत. अलौकिक प्रतिभेने ते सर्वांचे लाडके बनले. शब्द लिहिणे, बोलणे तो सर्वार्थाने साभिनय रसिकापर्यंत पोचवणे ही विलक्षण कला त्यांना अवगत होती. १९५६ मध्ये आकाशवाणीच्या मुंबई केंद्रात ते नभोनाट्याचे निर्माते बनले.

पु. ल. व सुनीताबाईंनी बा. सी. मर्ढेकरांच्या काव्याचे वाचन केले. कलावंत व संगीतकार यांचा विलक्षण संगम त्यांच्या ठायी होता. त्यांनी दांभिकतेचा कडाडून विरोध केला. सद्गुणांचे मनापासून कौतुक केले. पु. ल. ना जन्मतःच मनोरंजनाचा वारसा प्राप्त होता. कलाकाराचे समाजाशी नाते असते असे ते मानत. आपल्या कलानिर्मितीतून केलेल्या कमाईचा मोठा वाटा त्यांनी सार्वजनिक संस्थांना दिला.

जीवनातील अडचणींकडे प्रसन्नपणे पाहण्याची दृष्टी त्यांनी प्रेक्षकांना दिली. पु. ल. म्हणत, ‘विनोद ही शैली नसून

वृत्ती आहे. ते जीवदान देणाऱ्या डॉक्टराचे शस्त्र आहे.' ते स्वतः आनंदी जीवन जगले व इतरांनाही आनंद दिला. त्यांनी स्वतःचे अनुभव लोकांसमोर मांडले.

पु. ल. देशपांडे यांना 'व्यक्ती व वल्ली' साठी साहित्य अकादमीचा पुरस्कार मिळाला. अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाचे अध्यक्ष एनसीपीएचे मानद संचालक होते. कालीदास सन्मान, महाराष्ट्र भूषण, पुण्यभूषण, जीवन गौरव पुरस्कार इत्यादी पुरस्कार व पद्मश्री, पद्मभूषण हे सन्मान मिळाले. पु. लं.च्या व्यक्तिमत्त्वाच्या परीसस्पशाने सामान्यांचे रूपांतर सुवर्णात झाले. ते साहित्यशास्त्राच्या स्तंभारतील कोहिनूर होते. मराठी माणसांच्या मनरूपी देव्हान्यात पु. ल. दैवत होते.

पु. लं. च्या साहित्याचा गौरव करताना कुसुमाग्रज म्हणतात, 'त्यांचे साहित्य म्हणजे फुलबाग, फुलबागेत प्रवेश करताना माणसाला आनंद होतो. परंतु पु. लं. च्या फुलबागेतील पायवाट जीवनातील कारुण्याकडे अलगद घेऊन जाते.'

पु. लं. नी अफाट साहित्यनिर्मिती केली. ती फुलराणी, तीन पैशाचा तमाशा, सुंदर मी होणार, अंमलदार, एक झुंज वाऱ्याशी अशा जागतिक कीर्तीच्या नाट्यकृती निर्माण केल्या. 'गुळाचा गणपती', 'जोहार मायबाप' या चित्रपटांतून भूमिका केल्या. विनोदी लेख, अपूर्वाई, पूर्वरंग, व्यंगचित्रे ही प्रवासवर्णने. व्यक्ती आणि वल्ली ही व्यक्तिचित्रण करणारी सुरेख कलाकृती निर्माण केली. 'नागीण' कथा तर 'एका कोळियाने' ही कादंबरी लिहिली. 'तुका म्हणे आता', 'वयम् मोठम् खोटम्', 'नवे गोकुळ', 'खोगीर भरती', 'नसती उठाठेव' इत्यादी साहित्य निर्माण करून मराठी साहित्याचे दालन समृद्ध केले.

पु. लं. सारखा मराठी साहित्यातील कोहिनूर अनंतरूपी सागरात विलीन झाला तरी साहित्याच्या रूपाने व आपल्या कार्याने त्यांचे तेज प्रत्येकास मार्गदर्शनपर ठरेल.

अशा थोर प्रेमळ साहित्यिकास, विनोदाच्या बादशहास व अष्टपैलू व्यक्तिमत्त्वास माझे शतकोटी प्रणाम.

'झाले बहु, आहेत बहु
होतिल बहु परि या सम हा !'

★★

भूकंप

मेघा कुलकर्णी, प्रथम वर्ष वाणिज्य

धरणीमाता आपल्यावर कोपली
अनेक गावे तिने उध्वस्त केली
भूकंपाचा तिने दिला एक तडाखा
निष्पाप जीवांना घेतले आपल्या मुखा
लहान मुले घाबरली, मोठी माणसे बाबरली
काही कळण्याच्या आतच सारी घरे कोसळली.

त्यातून ज्यांचे वाचले होते प्राण

त्यांना जगणे झाले हैराण

किल्लारीची आजी म्हणते

मला कोणीच नाही

सास्तूरमधील बाळ म्हणतो

मला आईच नाही

आजी हंबरडा फोडत म्हणते

मला का जगवलं?

आणि बाळ रडत म्हणतो

माझ्या आईला का नेलं?

हे सर्व पाहून डोळ्यांत येतं पाणी

भूमातेने आपल्यावर अशी का केली करणी ?

धरणीमाते, आमच्यावर अशी रागावू नकोस

अशी मोठी शिक्षा पुन्हा देऊ नकोस

★★

यशाच्या शिखरावरून

प्रा. राजीव कुलकर्णी (माहिती, संकलन व सादरीकरण)

विविध क्षेत्रामध्ये उज्ज्वल कामगिरी करणाऱ्या आमच्या महाविद्यालयातील काही विद्यार्थ्यांना या वर्षी एक प्रशस्ती दिली गेली. त्यांच्या उत्तरांमधून त्यांच्या यशाचे रहस्य, त्यांची स्वतःबद्दलची, महाविद्यालयाबद्दलची मते जाणून घ्यायचा प्रयत्न केला गेला. त्यांच्याकडून मिळालेल्या माहितीचे हे थोडक्यात संकलन.

क्रीडा क्षेत्रात अत्यंत उज्ज्वल कामगिरी केलेल्या आणि आपल्या यशांचे श्रेय महाविद्यालयामधील क्रीडा विभाग प्रमुखांना देणारा तुषार सुतार (द्वितीय वर्ष वाणिज्य) आशियाई खेळांमध्ये देशाचे प्रतिनिधित्व करण्याची महत्वाकांक्षा बाळगतो व त्याच बरोबर महाविद्यालयाने क्रीडापटूंना अधिक निधी व संधी उपलब्ध करून द्याव्यात अशी अपेक्षा व्यक्त करतो. आपल्या व्यक्तिमत्त्वामध्ये अधिक एकाग्रतेची आवश्यकता आहे असे तुषारला जाणवते.

दुसरा एक यशस्वी खेळाडू विद्यार्थी सचिन शिंदे (प्रथम वर्ष कला) स्वतःच्या खेळात आक्रमकतेचा अभाव असल्याचे मान्य करून महाविद्यालयाला चांगल्या व्हॉलिबॉल कोर्टची गरज असल्याचे नमूद करतो.

खेळात राज्याचे प्रतिनिधित्व केलेला निनाद खाडे (द्वितीय वर्ष वाणिज्य) आपल्या यशाचे श्रेय महाविद्यालयाबरोबरच स्वतःच्या आईवडिलांनाही देतो. कालिकत विद्यापीठाविरुद्धचा हरलेला अखेरचा सामना निनादच्या मनात अजूनही शल्य म्हणून टोचत आहे. नीता करपे (प्रथम वर्ष वाणिज्य) ही क्रीडापटू देशाचे प्रतिनिधित्व करण्याची आकांक्षा बाळगते. आणि खेळामुळे अभ्यासात पडलेल्या खंडासाठी मदत करणाऱ्या महाविद्यालयीन शिक्षकांचे आभार मानते व विजयी गोल करून महाविद्यालयाला जिंकून देणारा क्षण हा आपल्या क्रीडा जीवनातील एक सुवर्ण क्षण असल्याचे अभिमानाने सांगते.

आराधना सिंग (प्रथम वर्ष वाणिज्य) या क्रीडापटूने नेमबाजीसारख्या वेगळ्या क्रीडाप्रकारात प्राविण्य मिळविलेले आहे. तिला क्रीडासह सॉफ्टवेअर क्षेत्रातही नाव मिळवायचे

आहे. एका शिक्षकाने आपल्या जर्नलवर 'लेट सबमिशन' असा शेरा मारल्याची खंत आराधनाला वाटते असे तिने मनमोकळेपणाने लिहिलेले आहे.

पद्मिनी सोनावणे ही बारावीच्या परीक्षेत बोर्डात आलेली विद्यार्थिनी (प्रथम वर्ष वाणिज्य) सी. ए. होण्याची महत्वाकांक्षा बाळगून आपल्या यशाचे श्रेय निःसंदिग्धपणे आपले शिक्षक व आईवडिलांना देते. भाग्यश्री निंबाळकर (द्वितीय वर्ष वाणिज्य) ही क्रीडापटू विद्यार्थिनी हॉकीमध्ये भारताकडून खेळायची इच्छा बाळगते. व स्वतःच्या रागावर नियंत्रण करायचा प्रयत्न चालू असल्याची कबुली देते. महाविद्यालयाच्या मैदानाच्या स्थितीमध्ये सुधारणा झालेल्या बघण्याची भाग्यश्रीची इच्छा आहे. बारावी बोर्ड परीक्षा, शास्त्र शाखेत दुसरा क्रमांक मिळवणारा राजेंद्र शिंदे याने राष्ट्रीय प्रज्ञाशोध शिष्यवृत्तीही मिळविलेली आहे. राजेंद्र यास अभियंता बनावचे आहे. मॉडर्न महाविद्यालयाबद्दल तो आपली कृतज्ञता व्यक्त करतो.

या सर्व विद्यार्थ्यांना मॉडर्न महाविद्यालयातर्फे शुभेच्छा!

★ ★

अशी माणसं भेटावीत

शेषराव कुलकर्णी, पदव्युत्तर, वाणिज्य

अशी माणसं भेटावीत ,

माझ्यासवे हसणारी, माझ्यासंगे रडणारी, ॥१॥

अशी माणसं भेटावीत

निसरड्याक्षणी सावरणारी, संकटात धीर देणारी ॥२॥

अशी माणसं भेटावीत ,

निरपेक्ष प्रेम करणारी, मनापासून आशीर्वाद देणारी ॥३॥

अशी माणसं भेटावीत

उगवत्या सूर्यासारखी, नैराश्याने अंधारलेल्या

मनाला उजळून टाकणारी ॥४॥

अशी माणसं भेटावीत ,

देवघरातील नंदादीपासारखी, ज्ञानाचा प्रकाश देणारी ॥५॥

अशी माणसं भेटावीत

प्राजक्ताच्या फुलासारखी, आपला स्मृतिगंध सभोवती

दखळत ठेवणारी ॥६॥

★ ★

कुठल्यातरी वळणावर आयुष्यात

पल्लवी कुलकर्णी, तृतीय वर्ष कला

मिळतो एक निर्मळ झरा माणुसकीचा
ओढ असते ज्याची प्रत्येकाला
पडतो असाच वर्षाव प्रेमाचा
कुठल्यातरी वळणावर आयुष्यात
सावलीही सोडते आपली साथ
साथ असते दुःखाची
म्हणून लागते सुखाची आस
कुठल्यातरी वळणावर आयुष्यात
मिळतो एक निवारा
कधीतरी खरा होतो
मनातल्या स्वप्नांचा मनोरा
कुठल्यातरी वळणावर आयुष्यात
भेटते अशीच साथ
जिची असते प्रत्येकालाच
अगदी मनापासून आस

★ ★

बहर: रंजना शिंदे, द्वितीय वर्ष विज्ञान

नक्षत्रांच्या नवगभनि
अवघडली श्यामल माती
घननीळ घनाचे डोळे
सृष्टीच्या पदरावरती।
आयुष्य बुडावे इतके
जल तुडुंबलेले धरती
घनघोर बरसणे झाले
त्या तुफानलेल्या रात्री।
जन्माच्या जन्माआधी
जन्माशी जडली नाती
हा बहर न्याहळता
नयन तुप्त होती।
मातीत रुजू आलेल्या
बीजांना फुटली वाणी
झाडांनी खुशीत गावी
हिरव्या वंशांची गाणी।

★ ★

हा तिरंगा कोणाचा?

दिनेश मुळे, प्रथम वर्ष कला

हा तिरंगा कोणाचा?

माझा, तुमचा, सर्व भारतीयांचा

हिंदू-मुस्लिम-शीख अन् सर्व धर्मीयांचा.

हा तिरंगा कोणाचा?

हा तिरंगा भगतसिंग, लोकमान्य टिळकांसारख्या
महापुरुषांचा.

किरण बेदी, सचिन तेंडुलकर, विश्वनाथन आनंदसारख्या
नायकांचा.

हा तिरंगा कोणाचा?

भारताच्या सीमेचे व भारत मातेचे रक्षण करणाऱ्या जवानांचा

देशासाठी युद्धात प्राण देणाऱ्या वीरांचा.

हा तिरंगा कोणाचा?

गंगा, यमुना, गोदावरी वाहती ज्या देशात त्या देशाचा

शेतीने समृद्ध असलेल्या देशाचा

सुजलाम-सुफलाम भूमातेचा

हा तिरंगा कोणाचा?

खेड्याने वसलेल्या देशाचा

आणि खेड्यातील सर्वात गरीब कुटुंबांचा.

हा तिरंगा कोणाचा?

बहुमोल प्रेम-प्रतीकांच्या देशाचा

भव्य दिव्य वास्तूंचा

हा तिरंगा कोणाचा?

हा तिरंगा नक्कीच माझा व माझ्या भारताचा

हा तिरंगा नक्कीच माझ्या हृदयाचा, माझ्या जीवाचा.

★ ★

सांग प्रिये

केतन सोनवणे, द्वितीय वर्ष विज्ञान

सौंदर्य तुझे पाहून हे
मोहित होती हे सगळे
काय अशी तू केलीस जादू
सांग प्रिये मज सांग प्रिये
जागो-जागी पुष्पसडे
जेथे तुझे हे चरण पडे
का वृक्षांनाही हर्ष जडे
सांग प्रिये मज सांग प्रिये
मंजूळ कोमल स्वर हे तुझे
कानी जेव्हा माझ्या पडे
ऐकूनी मजला का तृप्ती मिळे
सांग प्रिये मज सांग प्रिये
नजर फिरवूनी गालात हसत
पाहूनी मजला तू शरमूनी जाते
का माझ्याशी तू अबोल राहते.
सांग प्रिये मज सांग प्रिये
माझ्या जीवनाची तू आहेस रचना
या निष्पुण मनाची तू ग कल्पना
पण याचा विसर तुला का ग पडे
सांग प्रिये मज सांग प्रिये

★★

आठवण

भाग्यश्री काजलकर

पावले राहत नाहीत	ते म्हणजे मनाचे नाते
पाण्यावर चालण्याने	पाण्याच्या स्पर्शासारखेच
पाऊलखुणा मिटून जातात	आपण नसतानाही
वाळूच्या विहिरीत	त्या जपून असतात
काहीच शाश्वत नसते	आपल्या हृदयात
या काल्पनिक दुनियेत	म्हणजे
कधीही न विसरता येणारे	आठवणींच्या स्वरूपात.
शाश्वत असतात	

★★

जोडीदार

सायली आठल्ये, ११ वी

आयुष्याच्या सोनेरी वळणावर,
जोडीदाराचीच साथ असते.
रुसवे-फुगवे होतातही,
पण तीच तर खरी गंमत असते ॥१॥
वर्ष सरतात तसं खरं तरं
एकमेकांवरच प्रेमही वाढायला हवं
शेवटी आपला जोडीदार आपणच निवडलाय,
हे आपलं आपल्यालाच कळायला हवं ॥२॥
कधी कधी समजूत घालणं,
खूप कठिण होऊन बसतं
मलाही पटतंय खरं तर ते
पण हेच तर खरं आयुष्य असतं ॥३॥
अनुभव, विश्वासाची शिदोरी,
दोघांनाही वाटून घ्यायची असते.
कारण शेवटी आयुष्याच्या सुखी संसाराची
गुरुकिल्ली तीच तर असते ॥४॥

★★

मन

दर्शनकुमार नेरकर, तृतीय वर्ष कला

मन
आठवणींचं आभाळ,
आसवांनी
कोसळणारं....
मन
आशा -आकांक्षांचं
घर,
नेहमीच तुटणारं.....
मन.
विचारांचं झाड,
वाढतच जाणारं.....
मन.....
स्वप्नांचं गाव,
एकटेपण हरवणारं.....
मन.....
मनाला तारणारं,
दोन मनं जोडणारं.....
मन..... ★★

निराळे प्रेम

अनुराधा झरेकर, द्वितीय वर्ष विज्ञान

प्रेमाच्या या आपुल्या तऱ्हाच निराळी,
नशीबही देते त्याला हुलकावणी
नजरे-नजरेतच चालते हे प्रेम,
सारा आहे हा नयनांचाच गेम.
तुझ्याकडे मी बघावे,
माझ्याकडे तू बघावे
लोकांनी आपल्याकडे बघावे
सारे हे संशयाचेच बहाणे
भेट आपुली होईल कधी?
नजरेतील प्रेम हे
वास्तव्यात उतरेल कधी?
वाट पाहते त्या क्षणाची
आशा आहे या मनाची
भेट आपुली व्हावी अशी
सदैव स्मरणात राहील जशी.

★★

“हे राम!”

दर्शनकुमार नेरकर, तृतीय वर्ष कला

हे राम! म्हणून
गांधी गेले
ते रामाला सोबत
घेऊनच!
उरल्यात त्या फक्त
काळ्या दगडावरच्या
रेखा.....
भारत-पाक सीमेच्या !
विशाल हिमालयाच्या !
गांधी परत आले तरी,
पुन्हा एक सेतू तो
बांधेल का?
पुन्हा एक शिखर बैठक
घेईल का ?
म्हणून,
म्हणून आज सारा
भारतच म्हणतोय
हे राम!
हे राम!
हे राम!

★★

कविमनाची व्यथा

शीतल कापरे,
तृतीय वर्ष कला

नदी काठावरुनी

हिरव्या वाटांवरुनी

चालता चालता थकले पाऊल

चेपलेल्या तृणाचीही त्याला नव्हती चाहूल ॥१॥

भिजली जरी गवताची पाती

रुक्ष होती त्याखालची माती

होती अशीच त्याच्या मनाची स्थिती ॥२॥

काठोकाठ भरलेला प्याला होता

पण तहान शमविणारा थेंब त्यात नव्हता ॥३॥

बहरलेला जरी होता बाग फुलांचा

भिंतीवरच्या फुलांचा सुगंध त्यात नव्हता ॥४॥

शब्दांचा खेळ तो खेळत होता

पण भावनांचा रिळ ही उलंगडत होता ॥५॥

जनांच्या वाहवांची जाणीव होती

पण आत्तांच्या अस्तित्वाची उणीव होती ॥६॥

त्याने कमावलेल्या शब्दांची यादी सर्वांनी पाहिली

पण गमावलेल्या त्याच्या विश्वाला

श्रद्धांजली कुणी नांही वाहिली ॥७॥

मैत्री

अश्विनी सकुंडे,
द्वितीय वर्ष विज्ञान

रानफुलासारखी वाऱ्यावर डोलते,

ती मैत्री।

दुःखापासून क्षितिजाइतकी दूर असते,

ती मैत्री।

विश्वासाच्या सुगंधाने दरवळते,

ती मैत्री।

पूजेच्या निर्मळ पाण्यासारखी असते,

ती मैत्री।

एकमेकांच्या आधाराने वर चढणारी वेल,

म्हणजे मैत्री।

बंद डोळ्यातील स्वप्नाप्रमाणे उमलते

ती मैत्री।

स्वार्थी जगाच्या चिखलात निःस्वार्थपणे

खुलणारे कमळ म्हणजे मैत्री।

एवढ्या सगळ्या व्याख्या करूनही अव्याख्येय असते

ती मैत्री।

सरूनही उरणारी प्रेमाची शिंदोरी

म्हणजे मैत्री।

खरंच नशिबवान असतो, ज्याला समजली ही मैत्री।

अशी जगावेगळी नाते सांगते

ही मैत्री।

मैत्री

रेवती बेल्लेकर,
द्वितीय वर्ष वाणिज्य

मैत्री ही एक नाजूक पालवी
विश्वासावर वाढत जावी
प्रेमाची त्यावर बरसात व्हावी
आनंदरूपी कळी त्यावर फुलावी
गूढ गुजगोष्टी आत लपावी
स्तब्ध मने ही शांत व्हावी
सतत तिची ओढ लागावी
मधुर फळे त्यावर असावी
क्षण एक ती सुखे द्यावी
स्वार्थरूपी काटे तिला नसावे
निष्पाप, मुलायम ती भासावी
अनंत सृष्टी तिच्यात सामावी
वाटतं मज जन्मभर ती टिकावी

★ ★

श्रावणमास

मनीषा साबळे,
११ वी वाणिज्य

आला बघा तो श्रावणमास
चहुकडे कसा पसरलाय मस्त सुवास
फुलांनी सजलेले कसे बगीचे
पसरलेत जिकडे तिकडे हिरवळीचे गालीचे
हिरवळीत बेभान होऊन नाचावे
बेधुंद होऊन श्रावणाचे गाणे गावे
खळखळतात कसे लहान नवे ते झरे

सुखवून जातात या श्रावणाचे वारे

फुलांवरुनी फिरतोय कसा तो भुंगा

जशी फुलपाखरे फुलांवरती घालावीत पिंगा

दाखवतेय कसे इंद्रधनू आपले ते रंग

जणू त्याने केलाय बरसणाऱ्या पावसाचा भंग

दिसतेय पहा कशी धरणी ती छान

जणू पांघरलीय तिने हिरवळीची शाल

★ ★

मृगजळामागे धावणे

भाग्यश्री काजलकर,
प्रथम वर्ष वाणिज्य

साहजिकच आहे वाळवंटात
कारण तेव्हा कधीही न पूर्ण होणारी
तृप्ती असते मनात.
पण सगळेच तारे सूर्य नसतात
सूर्य नसताना मात्र
तेच किमयांगार असतात.
जीवनाच्या अनुभवांना मनाची साथ
या साथीला ऋणानुबंधाची माळ,
या माळेत मैत्रीचे मोती
एकदा भेटले, तर जुळतात किती तरी नाती.
खूपजणांबद्दल हसू येतं
वागतात जेव्हा ते वेड्यासारखं, पण
दुसऱ्या क्षणीच असं वाटतं
माझ्यावरही हसत असतील लोक माझ्यासारखे.

★ ★

हिंदी विभाग

कुछ दूर हमारे साथ चलो

प्रणिता बुरबुरे, ११ वी विज्ञान

आज हमे मुडकर हमारे कल की ओर देखना चाहिए, जब हर शक्स का एक ही नारा था कि, 'हम ये करेंगे, हम वो करेंगे।' पर देखा जाएँ, तो क्या उन्होने अपने वो वादे पूरे किये जो हमसे किये थे? क्या उन्होने हमे वो दिया, जो हमारा हक है? नहीं! हमेशा छिनते आएँ है ये लोग हमसे। और हम खामोशीसे सहते आएँ है। यहाँ के भूखों गरीबों को किस हद तक ऊपर उठा सके है ये लोग? क्या हमने कभी ये सोचा है? नहीं..... नहीं और सिर्फ नहीं। ...क्यो? क्योंकि औरों के लिए सोचने की मानवता हमने बहोत पहले ही खो दी। 'हम मर्जे में जी रहें हे...दूसरो के बारे में क्यों सोचे?' यहाँ के गरिब की हालत चाहे कैसी भी हो वो, चाहे 'जीए' या 'मरे' इससे हमें क्या? हम तो जिंदगी का मजा लूटेंगे। ऐसी मानसिकता आज के हर व्यक्ति में नजर आती है।

सच तो ये है दोस्तों कि आज वो वक्त आ गया है, जब हमें अपनेही निगेबान में झाककर देखना चाहिए कि कही हम ही तो गलत नहीं? हमारे साथ जो हो रहा है, हमारे बाल बच्चो पर, भाई - बहनों पर जो गुजर रही है, कहीं उसके जिम्मेदार हम ही तो नहीं...?

शायद ये सोचने पर हमें पता चले कि, 'हाँ! काफी गलतियाँ हुई है हमारे हाथों।' पर ये गलतियाँ दुबारा नहीं दोहराई जाएंगी, अब हमें अपनी हर वो गलती सुधारनी है, जो हमने जाने-अनजाने में की हो। अब हमें लड़ना है। सच के लिए, शांति के लिए।

सोचिए। आज आप जिस आदमी पर पूरा भरोसा करके, उसके आजू बाजू घूम रहे हैं। क्या वो आदमी आपके भरोसे के काबिल है? जिसे आप एक होकर चुनाव में जितवा रहे हैं, क्या वही आदमी, कभी अपनी जीत हासिल करने के पश्चात, आपके दरवाजे पर 'हाथ जोडे' खडे रहा है? जवाब है -नहीं। आज अपनी कुर्सी हासिल करने के बाद उसे किसी साधारण व्यक्ति की जरूरत नहीं। उसका दर्द, उसकी तकलीफ जानने की कोई इच्छा नहीं.... आकांशा नहीं। परंतु अगले चुनाव में (५ साल बाद) जरूर आएगा उसी साधारण आदमी के पास, 'हाथ जोडे।'

आपके साथ कई बार ऐसा हुआ है। पर आप इस बार फिर उसी मतलबपरस्त इन्सान का मनःपूर्वक स्वागत करेंगे और फिरसे एक बार उसके पीछे दूम हिलाते नजर आएंगे। क्यो?पता नहीं....

कभी खुद अपने आपसे क्यों नहीं पुछते, कि आप क्या चाहते हैं और क्या हो रहा है? क्या ये ही सपना था आपका? आज की इस विषम परिस्थिति को देख, एक ही बात कही जा सकती है कि-

‘रोज जब रात को बारह का गजर होता है,
यातनाओं के अँधेरो से सफर होता है,
और, सौर के वास्ते सडको पे निकल आओ तो,
आकाश से पथराव का डर होता है।’

अरे उन महान हस्तियों से पूछना चाहूंगी मैं, कि क्या आपने गणेश की सुवर्ण मूर्ति को दूध से नहलाते वक्त उस अबोल बालक रोने की आवाज सुनी, जो अपनी माँ के पास भूख से बिलग रहा है? क्या आपने पीने के पानी पर मनचाहा 'कर' चढ़ाने से पहले, उस गरीब को देखा जो पहले ही पेट की भूख मिटाने के लिए तड़प रहा है और उसे आपके आभास्वरूप पानी की एक बूँद तक नसीब ना हुई हो? क्या आपने अपनी आलीशान 'कारों' में घूमते समय उस व्यक्ति को याद किया जो नंगे पाँव यहाँ से वहाँ भटक रहा हो? क्या उनकी चीखें सुनी जो जीते जी मर रहे हैं? अरे नहीं सुन सकेंगे आप, तब तक... जब तक उस वातानुकूलित कमरे में मुलायम गद्दे की कुर्सी पर कान बंद करके हर आदमी की तकलीफों को नजरअंदाज किए बैठे हैं। नहीं सुन सकेंगे ...तब तक जब तक आप पर नहीं बीतती। बड़ी सुनी-सुनाई सी कहावत है-

'जावे त्याच्या वंशा, तेव्हा कळे।'

जिसपर बीतती है, वही दर्द महसूस कर पाता है।

अरे! कुछ दूर हमारे साथ चलो चलो। उस गरीब के पास और बताओ उसकी पीड़ा का, उसकी परेशानी का हल। चलो वहाँ जहाँ ना खाने के लिए रोटी है, ना कपड़ा और ना सर छुपाने के लिए आसरा। चलो कुछ दूर मेरे साथ उस झोपड़ी में, जहाँ माँ अपने बच्चे को ना रोते देख सकती है, ना उसके मुझाएँ से चेहरे पर मुस्कुराहट ला सकती है। उस माँ की पीड़ा, उसका दर्द देखके शायद कोई पत्थरदिल इन्सान भी पिघल जाएँ।

आज भी आपको कोई ऐसी गली, ऐसा चौराहा नजर नहीं आएगा, जहाँ कोई बूढ़ा, कोई बच्चा जीवन से संघर्ष ना कर रहा हो। उसका संघर्ष भी उसे कब तक जीवित रखेगा... क्या कभी आपने अपनी हसती - खेलती जिंदगी से बाहर की दुनिया देखी है? कितना दर्द, कितनी कठिनाइयाँ, कितनी पीड़ा है दुनिया में। सब सहते हुए जीते जा रहे हैं लोग, क्यों?

क्योंकि 'आशा' है... उम्मीद है कोई तो हमें इस अधरे में रोशनी दिलाएगा। कोई तो हमें हमारा हक वापस देगा। कई वादे किए थे आपने आपके वादें किसी भी काम नहीं आएँ... जिन्हें मरना था, मर गएँ। जो जी रहे हैं, उन्हें अपने अलावा दूसरों की कोई परवाह नहीं। दुनियाँ भाग रही है, जीवन चल रहा है, पर उस गरीब की हालत वही है..... उसे आज भी रोटी, कपड़ा, मकान नसीब नहीं हुए। पर उसने 'आशा' नहीं छोड़ी, इसीलिए 'जी' रहा है।

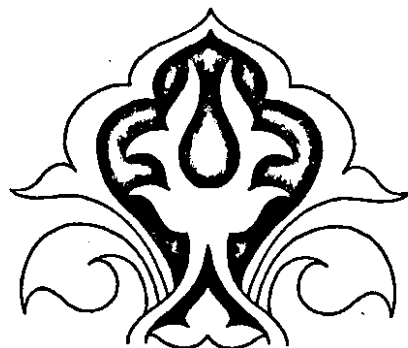
दोस्तों, जो हुआ सो हुआ। अब उस बीते हुए को बदलना नामुमकिन है। पर 'आनेवाला कल' हमारा है। इसे सँवारना सिर्फ हमारे हाथों में है। आज के ये छोटे छोटे हाथ कल का भविष्य है। तो क्यों ना हम सब साथ मिलकर अपना भविष्य उज्ज्वल बनाएँ। संसार में अपनी एक 'मिसाल' कायम करें। और ये 'प्रण' ले कि -

'कट गये सर हमारे, तो कुछ गम नहीं,

पर किसी भी किमत पर 'देश'का

सर नहीं झुकने देंगे।'

★ ★

यादों के सहारे

दर्शनकुमार नेरकर, तृतीय वर्ष कला

तुम्हे पाने की
चाह
अब भी जिंदा है....
तुम्हारी यादों के सहारे....
और
तुम्हारी खामोशी भी
अब गूँजने लगी है
हर पल ...
हर लम्हा....
दिल की हर आहट में,
तुम्हारी याद बनकर
क्योंकी,
तुम्हें पाने की
चाह
अब भी जिंदा है
तुम्हारी यादों के सहारे ।

★ ★

Rose Day

आश्विनी राणे, पदव्युत्तर विभाग

आज रोज़ डे है।
हर लडका, लडकी आज सुंदर दिख रही हैं।
हर एक के दिलों में उमंग है।
इसी माहोल को देखकर, हमे आपकी याद आयी।
सोचा, आपको एक गुलाब का फूल नहीं तो पंखुडी ही दें।
लेकिन, इसके उपरान्त आप हमें एक भारी थप्पड न दे दे।
अगर, आप एक थप्पड भी प्यार से देते, तो हम वो भी सह लेते।
क्यों कि आज रोज़ डे है।

★ ★

सच पुछो तो

दर्शनकुमार नेरकर, तृतीय वर्ष कला

कॉलेज -
स्वर्ग से सुंदर ।
प्रोफेसर -
सत्यम्-शिवम्-सुंदरम् ।
कॉलेज की लडकियाँ -
मेरा नाम चुन चुन चू ।
कॉलेज के लडके -
हम भी है जोश में।
कॉलेज की लायब्ररी -
आखियों के झरोखो से ।
कॉलेज कॅन्टीन -
चार आने की मुर्गी ,
बारा आने का मसाला ।
कॉलेज गॅदरिंग-
दिल चाहता है।
कॉलेज कॉम्पिटेशन -
जो जीता वही सिकंदर।
कॉलेज की परीक्षा -
खून पसीना ।
रिज़ल्ट-
कभी खुशी - कभी गम।
कॉलेज का जीवन -,
कभी अल्विदा ना करना ।

★ ★

‘दोस्ती’

विजय दाभाडे, पदव्युत्तर वाणिज्य

दोस्ती निभानी ना आती हो तो किया मत करो,
और अगर करनी हो तो तोड़ा मत करो।
यही एक रिश्ता है, जो भगवान ने नहीं बनाया,
इन्सान ने अपनी खुशी से, है इसे सजाया।
दोस्ती तोड़ना लगता है इन दुनियावालोंको अच्छा
पर क्या दोस्ती का धागा होता है इतना कच्चा?
मैं नहीं चाहता यह दिन किसीके जीवन में आये,
जो काँटे मुझे चुभे हैं, वो किसी और को न चुभ जाये।
जब उन्हें हमारी जरूरत थी, तो हमें साथ लिया
और हमारी बारी आयी, तो हाथ छोड़ दिया।
दोस्ती वह करे, जो अच्छा दोस्त बन सके,
अपने दोस्त के बुरे वक्त में उसका साथ दे सके।
वह दोस्त भी क्या, जो साथ निभा ना सके,
अपने स्वार्थ के लिए, दूसरों को इस्तेमाल करें।

★ ★

वात्रटिका

अभिजीत थिंगळे, तृतीय वर्ष कला

दिल में तेरी याद बस यूँ रह गई
इत्र जैसे उड़ गया खुशबू रहे गई।

याद तेरी इत्र से कुछ कम नहीं

दिल में यह बाकी हो तो कुछ गम नहीं।

★ ★

पतझड़

भाग्यश्री काजलकर, प्रथम वर्ष वाणिज्य

आसमान की तरफ देखकर
आँखें भर आ गईं
पतझड़ को गए जमाना हुआ
पर बरसात न हुई
बरसात अचानक आकर
सब कुछ ले गई
अपने अक्स की निशानी
बहारों का समों छोड़ गई
इस जहाँ को रास न आया
वो बहारों का खूबसूरत समों
शायद, इसीलिए सभी इंतजार
करते हैं पतझड़ का यहाँ।

★ ★

‘न कोई’

दर्शनकुमार नेरकर, तृतीय वर्ष कला

न कोई शिकवा न कोई शिकायत है,
इतिफाक ही जिंदगी का नाम है।
न कोई समझ, न कोई समझौता है,
सुख दुख ही जिंदगी का सफर है।
न कोई उमंग, न कोई तरंग है,
भूलभूलैया ही इसका नाम है।
न कोई मन, न कोई आशा है,
टूट जाये जो एकबार तो जुड़ना मुश्किल है।
न कोई राह, न कोई मंजिल है,
राही बनकर चलते रहो इतना बस आसान है।

★ ★

ऐसा भी एक वक्त था।

सायली आठल्ये, ११ वी वाणिज्य

ऐसा भी एक वक्त था
जब किसीका बुरा नहीं किया था,
और ना, ही किसीको दुखाया था हमने।
नसीब ने साथ छोड़ दिया था,
और जीवन जैसे डूब गया था गम में।
ऐसा भी एक वक्त था।
जब दुनिया की ठोकरें खायी थीं कभी
सब लोगों की मदद की थी
लेकिन उस वक्त बदल गये थे सभी।
ऐसा भी एक वक्त था,
जब हर रिश्ते का आदर किया था,
और जिम्मेदारी भी निभाई।
लेकिन उसके बदले में हर रिश्ते ने हमें,
दुनियादारी सिखाई।
आज भी वो सब याद है,
जब दुखोंभरा पल था।
जाने भी दो ये सब कुछ,
वो तो चीता हुआ कल था। ★ ★

परिवर्तन

विजय दाभाडे, पदव्युत्तर वाणिज्य

जो हुआ अच्छा हुआ,
जो हो रहा है, वह अच्छा हो रहा है।
जो होगा वह भी अच्छा होगा,
तुम्हारा क्या गया जो तुम रोते हो ?
तुम क्या लाये थे, जो तुमने खो दिया?
तुमने क्या पैदा किया था, जो नष्ट हो गया।
तुमने जो लिया यहीं से लिया।
जो दिया, यहीं पर दिया।
जो आज तुम्हारा है,
कल किसी और का था।
परसों किसी और का हो जाएगा।
परिवर्तन ही संसार का नियम है। ★ ★

दर्द ए दिल

सुभा सरकार, प्रथम वर्ष विज्ञान

छोटा सा दर्द है दिल के एक कोने में
बिछड़ते दिल ने जिसे दिया है।
गम का वो छोटा सा कतरा भी
ना ना करते, हमने जिसे पिया है।
थे अरमान हमारे फूल खिलाने के
प्यार के इस जहाँ में एक छोटासा गुलिस्तां बसाने के
फिर भी ना खिला फूल, बस काँटे खिलकर रह गयी
खुदा की कुदरत से सारी रंगत धुलकर रह गयी।
मजाक बना दिया गया हमको,
भूल हि गया कि मैं कौन हूँ।
सच्चाई ही तो जानना चाह रहा था,
कि रिश्ता तुम्हारा हमसे भी है।
क्या कसूर था इस दिल का
कि तुमने इसे धोखा दिया,
प्यार के इस बंधन को पहन
क्यों तुमने इसका मजाक किया।
रुलाकर चले गये,
इस प्यार को बदनाम कर,
अब इस बेनाम रिश्ते को कैसे निभाऊँ
तेरे बिना, तुझे छोड़कर।

★ ★

English Section

DO YOU HAVE A 100% ATTITUDE IN YOU ?

Prashant Pillai, T. Y. B. COM

If you've got to be a winner you've got to change your attitude. Think Positive.

There is a little difference between people; that little difference is attitude, but the big difference is whether it is positive or negative.

Attitudes are merely habits of mind that can be changed. They are the influences of past associations and experiences. Once we develop these habits, they envelope us.

People are always what they are because of their attitude and thoughts that engulf their mind. You can only be what your mental attitude allows you to be. If you continuously tell yourself that you are not good at doing something you will automatically restrict your capabilities. That psychological barrier will remain until your attitude changes. Attitudes and habits tend to go together; change one and you automatically change the other.

The importance of having a positive mental attitude is very well illustrated by the following story. The Municipal Corporation decided to construct a 55 kms. tunnel linking the northern part of the city to the southern part to ease the traffic congestion in that heavily traffic over populated city. Hence they called in for tenders and different construction companies bid for the contract. Whilst majority of the companies quoted in the region for 40-50 crores there was this company called Paresh & Mahesh Associates which quoted just 45 lakhs. Naturally the

corporation called them for technical discussions and on the appointed day, the two directors of the company stood before the panel of experts for the tunnel project.

During the interview they were asked the manpower of the company and the reply was, "Two people, Mahesh and Paresh." When asked about the modus operandi, the reply was "Mahesh started digging from the northern end and Paresh started digging from the southern end and when they met that would be the tunnel."

To which the corporation's most brilliant engineer asked "What if you don't meet in the middle, what happens then?" Paresh scratched his head and for a second and then replied (this is the very epitome of positive thinking). "Why you have two tunnels at the cost of one."

The above story, albeit in a light vein, perfectly demonstrates how your mind should be functioning. Paresh has his mind working positively and no wonder his company 'PMA' bagged the contract.

One of the biggest stumbling blocks to our progress is not the market, not lack of opportunities in the state of the country's economy-the major stumbling block is we. You have to decide whether you are a winner or a loser.

Losers usually live in the past or they live in the dreamland of future. Some typical loser sentences would start with; "If only ..."

or "Someday I will....." or "I'll get around to it.....". Losers dwell on the past or greatly into the future thereby expanding so much nervous energy that they invariably can't cope with the present.

The winner lives for today and makes the present work for him. Winners are ready to make the changes and solve problems. If a mistake is committed the winner will invariably say, "Next time I will not commit the same mistake" instead of, "If Only....."

THE PIGMENTATION EFFECT

Research experiments have shown that people both, under and over achieve, solely because of the instructor's expectations.

Example : A same age group and T.Q. level was divided into three groups with a teacher for each. The first teacher would continuously berate the children and keep telling that they were below average. And the other two remarked to their students that they were average and intelligent respectively. A uniform test proved that majority of the students had performed in accordance with what their teacher had described them to be.

THE PLACEBO EFFECT

In medical science it is a well known fact that one's mental attitude is a powerful factor in the healing process, best described with the group experience given below.

A group of people had a each headache. A very famous doctor gave them a capsule ensuring them of a very fast relief. It was found that 35% of the people felt better even though the capsule was dummy.

Just as positive thing gets positive results, negative thinking and expectations get negative results. Dr. Vincent Peale says that it is very difficult to just 'switch over' to positive thinking especially if you are habitually a negative thinker. It won't happen overnight. You need to work on yourself to think positively.

If we were to assign numbers to each alphabet, starting from A=1, B=2, till Z=26 and then substitute the values for the word ATTITUDE we get a total of 100.

A=1, T=20, I=9, T=20, T=20, U=21, D=4, E=5.

Therefore

100% efforts

100% planning

100% yourself

always gives you

100% success.

In conclusion let me share with you the following three gems of Zig Ziglar:

(a) Your attitude is more important than your aptitude.

(b) We can't tailor-make the situations of life, but we can tailor-make the attitude to fit them, before they arise.

(c) We can alter our lives by altering our attitudes.

★ ★

Students

Shweta Nazarkar, F. Y. B. Com.

Many students go to college to learn.

But some go there, with certain concern.

Some go to college to have a walk while others go there, only to talk,

Some go to college, to do their duty, But some go to college to show their beauty,

Some go to college to shine like pearls,

Still some go to there to look at girls.

Some go to college to play different games,

But for some,

'Going' & 'Not going' is the same.

★ ★

AN UNKNOWN TALE OF AN AFGHAN REFUGEE

Dhaval Kulkarni, T.Y.B. Com.

He was going on,
Searching for new horizons..
When, one night,
He dared to dream,
About his lost paradise,
Of burning bushes,
And molten rocks..
Of a culture lost,
A civilisation shamed,
He had visions of beastly massacres,
Enough to put the devil to shame
And of the acrid smell of burning bodies.
He dreamt of,
The veiled windows crying for the dead,
And orphaned children dying of hunger..
Of a clock turned back to the Stone Age,
By archaic laws and silly concepts of religion..
And of bearded gun men spewing fire,
And balls of fire dropping from the sky.
He saw flashes,
Of the trees which one sheltered him,
Now long uprooted..
He woke up,
From his nightmare,
With a cold sweat on him,
All to realize,
That he was far away from his motherland,
His condition was no better,
But, at least he was a free man,
[But, free to do What?]
Then, at daybreak,
He broke camp,
And kept walking,
On a road,
To a destination,
He did not know..

★★

Humorous Definitions

Vishwas Babre, T. Y. B. C. S.

- (1) Etc : A sign to make others believe that youknow more than you actually do.
- (2) Office : A place where you can actually relax after your strenuous home lie.
- (3) Committee : A group of Individuals who can do nothing individually and sit to decide that nothing can be done together.
- (4) Politician : One who shakes your hand before elections and your confidence after.
- (5) Smile: A curve that can set a lot of things straight.
- (6) Opportunist : A person who starts taking a bath if he accidentally falls into a river.
- (7) Diplomat : A person who tells you to go to hell in such a way that you actually look forward to the trip.
- (8) Miser : A person who lives a poor man to actually die rich.
- (9) Marriage : It's an agreement in which a man loses his bachelor degree and a woman gains her masters.
- (10) Father : A banker provided by Nature.
- (11) Criminal : A guy not different from the rest of us except that he gets caught.
- (12) Worry : Interest paid on trouble before it falls duty.
- (13) Boss : Someone who is early when you are late and late when you are early.
- (14) Philosopher : A fool who torments himself during life to be spoken of when he is dead.
- (15) Tears : A hydraulic force by which masculine power is defeated by feminine powers.
- (16) Experience : The name men give to their mistakes.
- (17) Atom Bomb : An invention to end all inventions.
- (18) Doctor : A person who kills your ills by pills and then kills you with his bills.

★★

Is It Necessary to Celebrate Friendship Day?

Manali Naik, F. Y. B. Com.

Friends are said to be the real companions of our life. They are always with us in joys and sorrows. So it is said that, 'A friend in need is a friend indeed'. 'A true friend never expects anything from us. He always thinks good about us. We feel guilty to do bad deeds in front of him. We don't get true friends by choice, it is part of our luck. To show affection to our true friend we don't need any special occasion. Every meeting with him is like a festival for us. But still to show our affection to our true friend we celebrate 'Friendship Day'!

'Friendship Day' is celebrated on the first Sunday of August. It is a day when we show our affection to our friend through, 'Friendship Band'. We tie this friendship band on our friend's wrist and wish him 'Happy friendship

Day.' But can our love be defined by such a small band? Is it necessary to celebrate Friendship Day?

Infact this way of showing affection has emerged from the western countries. In India there are so many examples of true friendship. Lord Shri Krishna and Arjuna, Lord Shri Krishna and Sudama are some examples of true friendship. In the battle of Kurukshetra, when Arjuna was confussed, 'Whether to fight or not his true friend Shri Krishna advised him to fight, if not, you will be killed. In the true friendship of Sudama's dry rice was a delicious dish of love for Krishna. But to show their affection they didn't need any special occasion.

'Friendship Day' has lost its value and has become more a way to show its status. It has become a medium of giving their messages.

What is not love but just an attraction and is not longlasting. And if their proposals are not accepted they become angry, which in future takes a turn towards violent activities.

Friendship Day celebration has become more a 'show' than a 'feeling'. This day has become just a day of enjoyment. It has lost its significance. We can show our love and affection by helping our friends in their difficulties and by sharing their sorrows.

This has even become a medium for making business with some companies making bands, greetings, cards and gifts. And when a relationship is surrounded by money and precious gifts, it loses it's value. This relationship is then full of selfish and mean mentality, which will be long lasting, so to maintain the importance of this relationship and preserve this feeling this auction of feeling should be stopped which is done in the form of 'FRIENDSHIP DAY.'

★ ★

Oh ! Artist

Kalyani Ratnaparkhi, MA English

Words are yours
but the description is mine
Flowers are yours
Still, the Fragrance is mine
Colours are yours
but the picture is mine
I know you are mad
but your madness is I
Every moment of your life is
inspired by me.
Because I am your soul
and Inspiration.

★ ★

THAT'S COLLEGE LIFE

Denny Cherian, F. Y. B. Com.

It was five a.m. in the morning. All my methods of going back to sleep proved extremely uncertain. But even while I slept, the thoughts had haunted me. Yes, it was the first day of college. I experienced a gurgling mixture of apprehension and excitement for a long time and how it seemed to be rising.

College was to start at 9 a.m. and I was waiting some time for what I considered to be an accurate moment to change into my first-day-of-college-experience. There were many things that I feared about college and one of them was being ragged. Oh, these seniors really know how to get a person mad! Many had advised me to be aware of girls! As I entered the college gate my eyes scanned everybody with suspicion and uncertainty. With deliberate steps I reached my class and found many more like me. I was overwhelmed with joy. Slowly and inadvertently I felt confidence. But not for long, our class-teacher called me up and introduced me to the class. She just said two words: "He's Nicky", when all of a sudden somebody managed to shout "But, Maam, he ain't here in the nick of time"! This remark was followed by a loud outburst of laughter. Oh, damn, these back benchers they always cause a lot of problems. I preferred the front bencher. The day soon passed, and I came back home and was immediately labelled 'A charged with enthusiasm and verve teenager"! Actually, before finishing this talk on the first day at college, I would like to convey this message, to all of you.

Life at home is known and is obvious to everyone. The rules and regulations, strains and restraints. do's and don't's. Who doesn't feel like breaking free of these things and

thoughts that surround us. Not always, atleast for once in a while, to fly high and feel totally free. Well, life at college helps you to bring a change about in daily life and brings joy and satisfaction and also the willpower to study. But, I assure all of you that, once you finish your college life, you can surely know how to lead a life just like a proper man or a woman. In fact, an ideal human being! ★★

"Back to one's Roots"

Neelam Gangawane, 11 th Science

Moonlight falls on broken window,
The walls look sloppy after heavy rains,
Life seems miserable, gloomy, sparkless, in vain
To a woman whose son is seven seas across
Old eyes bleed piteous years of dismay
Those very eyes that saw her child grow and play
Nights when tender voice of soft lullabies sang.
Among lost thoughts a telephone bell rang;
Across the line young hearty voice spoke,
Said "Hi Mom! don't forget please remember."
"I will be coming to meet you next year."
For now Mom, please send my birth certificate right away,
I'm applying for green and here
So what you say,
The wordly conversation doesn't last long
The sight of empty house brings tears to her eye,
At last moment, all hope dies;
"Please come back son, then a hoarse voice cries"!!
Why do son's away from their land go and live?
When their own motherland has so much to give!

★★

TERRORISM & COMMON MAN

Regina Rozario, 11 th Science

“Terror , terror has spread far and wide because of which everyone has gone to hide.

No one knows which place will face the next attack.

One will not be able to do anything but show his back. We must and we will in unity with the authorities teach them a lesson. As the common man should not suffer for any reason.

‘Terrorism’, hasn’t this word become quite popularised these days due to the recent terrorist attacks. One of the best examples and worst hit of the terrorists was the attack on the “Twin towers” in the U.S.A. Obviously it was a well planned attack. As Nastradamus predicted and so it was. ‘Two metal birds will kill twin brothers on the eleventh day of the ninth month.’

But has the common man not got to do anything with terrorism? Is he very much away from it? The answer is ‘No’. The common man has got to do something and he is responsible for these things in some way.

Who is a terrorist? Terrorist is not a terrorist from birth. But evil events, situations face a person to become wild and terrorize people. And then murders bombings become their daily affairs. They do so to fulfill their wishes from the authorities. So a terrorist was also a common man before. If one wishes one can make the earth heaven. If one can make the earth hell and a dwelling place for all evils. Such people get so much involved with evil deeds that even if they want to come out of it they cannot. And finally death and suffering of the people does not concern them in anyway. Such are terrorists. Emotions do not block their evil intentions. Because it is

emotions that have evoked such a ferocious fire of terrorism in them that urges them to kill anyone and any amount of innocent people for no reason.

Common man can even be affected due to terrorism. In places where terrorism is at its peak people live in constant fear of attacks. Terrorists also threaten them to help them. The common man with all tensions of society and family reluctantly agrees and commits an indirect crime by not informing the police. In such cases the police is urged to fire not only the terrorist but also innocent people. Here we cannot blame the police as they are on duty and the common man as he is threatened. This happens mostly in areas where terrorism is at its peak. In India it is present in a large proportion in Kashmir where cross terrorism is at its peak.

Lastly some people are not affected by terrorism directly but they suffer indirectly. They are not in actual and constant contact with terrorist activities but are indirectly affected by it. For example : When the terrorists attacked the World Trade Centre came to a standstill and emergency was declared. The standard of living became low. Export-import concerned sectors went in a huge loss. And the most dreadful aspect was that thousands of innocent people lost their lives. This attack did not cause only material loss but also the loss of so many lives and an emotional setback amongst friends and relatives increased. Nothing can replace death of the citizens who died.

It is only due to a handful of corrupt people that the whole world is getting corrupted. The seeds of corruption and terrorism have been sown in most of the places. The sense of security has diminished in the minds of people.

After the US attacks meticulous

investigation was carried out. It then came to light that Osama Bin Laden one of the most in human terrorists was responsible for this attack. He too confessed it in an audio-video tape. Even his associates did not know that it was a suicide bomber attack. In seconds the towers fell to ashes. The event was disastrous and terrible. The world was horrified and shocked and the terrorists were making merry. What sense of happiness did they get in the death of so many innocent people?

Nobody can determine now that when and which place will be the next victim. The investigation department authorities should work with meticulous skill dogged determination and international network of support and become the 'Terror of the Terrorists.' Terrorist should never be negotiated with. The only way to deal with them is to confront them and it really works. The authorities of all nations should co-operate for this purpose along with the people of all nations and demolish terrorism from its roots.

Terrorism is spreading like fire,

Causing most of the people on the earth to die.

Let's do something to save our motherland.

Let's do something hand in hand. And so we should be united and co-operate with the police and inform them. We should not live with the fear of terrorists but we should play the role of a responsible common man aware of his rights and duties.

I end with Michael Jackson's song whose chorus meaningfully says, 'Heal the world make it a better place for you and for me and the entire human race.'

Let us all make the world a better place to live in.

★ ★

TERRORISM

Mamta Sisdiys, S. Y. B. Com.

Day in and day out all hear, sensational news about acts of terrorism committed by terrorist or extremists of various times and shades of political opinion in India as well as in other parts of the world. It is a murder of an eminent politician, sometimes it is the kidnapping of an envoy. Sometimes it is the hostage of innocent persons by terrorists in order to blackmail a government to concede their just or unjust demands. Hijacking the aeroplanes threatening them to destinations of their choice by the terrorists and holding out to blow them up along with the passengers if their demands are not fulfilled within a certain time limit fixed by them, have now become common events. Reports are also heard of bomb explosions taking place in crowded places or near the residence of the politicians. Recently the Sept 11 attack on US tower broke the record of all terrorists attack. The terrorists indulge in these antisocial or anti-national activities in order to get the attention of the world community focused used on certain problems or to get their just or unjust demands conceded.

Whatever forms or whatever the geographical areas of the operation of terrorism is, it is beyond that terrorism has made our life unsafe and precarious. Whether we shall breathe the fresh air the next moment is uncertain. The terrorism is scourge to humanity. It should be curbed with a heavy hand. Strict laws must be enacted to punish the terrorist.

FRIEND

We need someone to share all things. We need someone to make us laugh and sing. A friend is one who can be trusted. Without a friend the iron is rusted. A friend comforts us in hours of trouble. With a friend our happiness is doubled. These are the reasons, why I believe that, "A Friend in need is a friend indeed."

★ ★

MAN AND HIS MORALS

Leena Phalak, T. Y. B. Com.

If man has been placed on the highest pedestal among all other living beings and is considered to be the best of creation, it is because of his high power of judgement and because of certain values which distinguish him from other species. Man can understand what is right and what is wrong and can determine his goal, plan his actions and judge his doings from a moral angle. He has certain attributes or is expected to have certain attributes which entitle him to be called 'The noblest of creation' whereas these qualities are missing in the beasts or the brutes.

Human values -Values that distinguish man from a beast or a devil .

A beast is barbarous; it never thinks of good of others. Brutes like the lion, the tiger or the wolf, prey upon others, or, in other words, inflict pain on them to satisfy their own hunger. They live by attacking, killing and shedding blood of fellow animals or humans. Man, on the other hand, is expected to live in this world in accordance with the rule.: "Live and Let Live." Far from trampling upon others' rights, he is supposed to be just and fair in his dealing with other people. Thus when a person behaves unfairly and cruelly towards others, he is considered by others to be devoid of humanity. This evidently means that good- will towards fellow beings, fair play, sympathy, non-violence and mercy or compassion are some of the essential human values or mortal values. Forgiveness is of course, a part of these for, without it, there can be no mercy which looking a little closely we come to the conclusion that 'compassion', 'sympathy', or 'consideration' for others comprehend many other human values or morals attributes such as tolerance, patience, etc,

for in the absence of these , there can be no compassion.

It is these qualities and such other values which distinguish man from others. It is humanity first and foremost, that differentiates a man from a demon or devil. A devil's behaviour towards others is arrogant and harmful. A demon does not know the value of tolerance, calmness, balance of mind, self-control and sweet words whereas, for a man, these are the basic values.

To end with , I would like to say that 'Be a man and not a demon'.

★★

Always Remember

Shweta Nazarkar, F. Y. B. Com

Money can buy you food,
but not digestion
Money can buy you books,
but not knowledge
Money can buy you cloth,
but not culture
Money can buy you a bed,
but not sleep
Money can buy you a pen,
but not words
Money can buy you gifts,
but not feeling
Money can buy you a house,
but not family
Money can buy you temples,
but not God.

★★

10 YEARS LATER

Dhaval Kulkarni

T. Y. B. Com.

It was raining cats and dogs.

"Damn" Ajit thought. "Damn the wheather, damn the bloody rascists who had the nerve to kill so many Dalits in cold-blood and damn the editor for sending me on this assignment."

Who would have imagined that it was a hot May morning at Aurangabad, situated in the very heartland of Maharashtra and Marathwada region and a few minutes ago, the sun was beating out mercilessly upon the scorched earth and now, it was raining cats and dogs.

He wiped the sweat on his brow and stepped onto the railway platform lugging his baggage. The overpowering stench of urine hit him the first time he stepped onto it.

The Indian Railways will never change, he thought.

He walked upto the Poona Mail waiting at the platform and checked the reservation chart for his reservation in the first class coupe compartment.

He glanced through the reservation chart and two names caught his eyes: A. J. Kamat and Unnati Virkar.

Unnati Virkar, the name struck a chord somewhere inside his mind opening a raw wound.

"Ohh....Come on!" He said, "Why would she come here? Must be someone else.."

He stepped into the compartment and almost tripped over a Railway employee who had bent over to clean away the water, which had collected in the gangway.

The compartment was empty.

"Bhaiyya, why is the compartment empty? I suppose the passengers should have

been at their seats by now. The train will leave in a few moments. Any problems?" He asked the railway employee. "Sir, haven't you heard? There is a derailment at Parali the rail traffic is held up. So, all the trains on that route are cancelled. A majority of passengers on this train arrive from Parali and the earlier stations. As they have not arrived, the train will be going with these empty seats."

"Nice. The Indian Railways will never change. I must write about it in the newspaper." He thought. He went to his coupe and arranged his luggage.

The chaiwala arrived with his fare. Ajit was reminded that he had not eaten well since last night.

He was going to order a 'chai' for himself when he remembered the previous day's revolting shots, of men, women and children killed mercilessly in cold-blood, of their decomposing bodies and flies settling on them and their wailing relatives and something hot and pungent welled up in his throat..

He politely refused the chaiwala and settled down. This was not his first experience with death. He was in this job for the past seven years with India's leading newspaper. He was quite a dare devil defying death to speak to Muslim rebels in Chechnya, Christian mercenaries in Nagaland and Kashmiri secessionists in Kashmir..

He had missed death by a whisker many a times. When a bomb exploded next to where he was standing near the Kashmir Vidhan Sabha in Srinagar, or when he was caught in a cross-fire between militants and army men in Baramulla and the latest, when a mortar shell exploded next to him when he was reporting in Chechnya. Everytime, he had escaped unhurt with the skin of his teeth. "Perhaps, God has something good in store

for me in the future” he used to tell of his friends.

But, this was too much for him to bear. To see the blood of innocents flow for no reason whatsoever. The very thought of the gory massacre made him feel like throwing up. Why do these people fight on the basis of caste and religion in the 21st century? Can't they see the larger problems assailing the nation? These were the questions troubling him. It was also the topic of his latest book 'India: A million mutinies.'

The ring of his cell phone broke his chain of thoughts. It was Mr. Kapoor, the Editor. After his usual enquiries, he asked Ajit to return to Mumbai for his next assignment with the present news item ready.

Ajit opened his bag, took out a Bertrand Russell book and buried his head into it... The rain had increased outside..

He sensed a female presence in the compartment but did not care to look up.

The train started with a jolt.

Ajit looked up and was startled, who was the lady sitting in front of him? Well, she looked like her in every inch..

No how could it be?

When last heard, she was in Pune..

Then how could it be?

He stared at her like a madman. His heart beating so wildly that he was afraid that she might hear it.. She looked up at him with her brown eyes and he could see a faint glint of recognition pass through them.

He lowered his eyes and she spoke probably with a great effort for the words came out in a matter.. "Excuse me, do you happen to be Ajit I mean Ajit Kamat?"

His heart leaped up with joy and a hundred butterflies fluttered inside him. Yes, she was the one! Reluctantly, the weight of the past bearing hard upon them, they entered into a

conversation.

What are you doing in Aurangabad? asked Ajit. Well, Gaurav works here at the Dunlop Factory, said Unnati.

Gaurav! The word changed Ajit's mood.

"How did I forget that she is married now? She is someone else's wife, I must maintain my distance" Ajit thought

But, Unnati spoke on..

And what are you doing here?

I am a Sub-Editor with "The Tribune". I am based at Mumbai.

"Yes, I remember your name in the paper. I really liked that bit about the Chechenyan terrorists. You write well."

"Thanks."

Deafening silence thereafter.

The noise of the raindrops on the train tops almost irritated Ajit. The rain had increased outside.

After five minutes of awkward silence.

"Did you come to Aurangabad on official work?"

"Yes, came to report on the Muhammadwadi massacre."

"And where are you going?"

"Mumbai"

"You?"

"My parents' place in Pune."

Some more deafening moments of silence..

"What does Gaurav do?"

Ajit saw a flood of emotions on Unnati's face. His journalistic instincts immediately told him something was wrong..

"I told you that he works at the Dunlop factory, didn't I?

There was a razor sharp edge to her voice that left him aback and stunned.

She too seemed surprised at her tone.

She tried to patch up things."

"He is an executive there."

"Any children?"

"None. And no regrets." She laughed.

"And you? Are you married?"

"Well, single and not looking."

They both laughed..

"Do you meet any of our old friends?"

"Yes, Ashutosh, Mukesh, Nitin and me are regularly in touch with each other. Whenever I am in Pune or they visit Mumbai, we catch up with each other. All of them are C.A.'s. I am the only odd man out. Ashutosh and Nitin run their own firms and Mukesh works in a MNC. I am regularly in touch with a few others of our classmates via e-mail. And are you in touch with anyone?"

"Yes I am in touch with Meena and Ragini. They are married. Ragini stays in Delhi and Meena in Mumbai."

"Oh is it? Please will you give me Meena's address? I will surely get in touch with her once I get to Mumbai."

"Sure, I have her address and contact number somewhere in my bag. I will have to search for it. It is O.k. If I give it to you later on?"

'Sure,' by all means"

The rain had subsided a bit.

"And how is life going on? How is Gaurav?"

Unnati looked down at the floor.

Ajit regretted asking that question. Had he touched a raw chord?

"I am leaving him, forever."

Ajit looked up startled .

"Wh...."

"He is an animal. I am going away forever to my parents. I regret the day I loved him."

Ajit was caught in a strange position. What was he supposed to say and do? He wished his Journalism training had prepared him for such strange situations."

"He has harassed me for ten long years. He has treated me like a slave. I never breathed a word about it to anyone not even my parents. You are the first one to know. He used to beat

me up for trifle reasons. By back and arms are full of sores. He used to get drunk every night and beat me with a whip. See.."

She raised her sleeve to show him the marks on her delicate arms.

"Why that ...!" Ajit turned crimson red with rage. He remembered the time he had trashed a boy for passing a comment on her. How he would have liked to lay his hands on Gaurav.. Yesterday, he crossed all limits when he tried to strangle me with a rope. I decided it was time enough and decided to leave him forever. I took the first train out of this place. I do not want to see his face again."

She was crying inconsolably ..

He put his arms around her.

"Do not cry Unnati or you will make me cry. Remember I am always here for you, come what may."

"Do you still love me"?

"Yes,' I loved you all my life."

"And have you forgiven me?"

"For what?"

"For rejecting you and opting for Gaurav." She said with sobs.

"Well, to be very true to you, I was never angry with you in the first place. I had made up my mind to wait for you. I have always loved you. I could not bring myself to marry any other girl."

"Ajit", "I wish I had loved you too. I regret my mistakes now."

"Well, please stop crying. Things will be O.k. now that I am here."

He wiped her tears off with his fingers.

The mobile was ringing. Must be Kapoor. He ignored the ring. I will call him later on, Ajit thought.

They held each other in an embrace.

The rain had stopped outside.

The sun was peering out of the clouds..

All was O.K with the world.

★★

“ALIENATION IN MODERN POETRY.”

Bhausahab Daundkar, T.Y.B.A.

A paper prepared for

The late Mrs. Veena Shan memorial paper reading competition,” Organised on 6th Feb. 2002 in Symbiosis Society’s College of Arts and Commerce.

Alienation In Modern Poetry.

Years ago the Elizabethan writer Fulke Greville and Lord Brooke, had projected an explicit condition of human situation.

Oh! Wearisome condition of humanity!
Both under one law, to another bound:
Vainly begot, and yet forbidden vanity;
Created sick, commanded to be sound;
What meaneth nature by these diverse laws?
Passion and reason, self division cause.

The two World Wars and anticipation of a more terrible third one make up the history of the modern age and the experience.

Many of the specters that have haunted the offspring of science, not merely new weapons of mass destruction but more insidious, everyday enemies of traditional order and security the decay of religious faith and of moral values the pre-dominance of purely naturalistic view of life and man. The mechanization of both external existence and the individual personality. The change from communal stability to the urban atomizing of society. By the 1920s these dislocating and dehumanizing forces gripped the serious writer. In the prevailing moral confusion he felt lonely and isolated from the society at large. These predicaments of modern man, his sense of loneliness and frustration is however better described in Eliot’s ‘Love song of J.

Alfred Prufrock 1918.”

A poem dealing with urban consciousness. Eliot in ‘Love song’ shows how sophistication of urban life subjects the individuals to cut and dried deformulations. His inability to communicate curbs the effective articulation of his split personality. There are no possible ways for him to escape. For Prufrock, to give expression to his inner life would be to risk the respect of psychic disintegration and to endanger his place in the accepted social order. Hence he becomes alienated, unable to give a voice to his own feelings, incapable in all ways to re-establish his identity.

Poetry is about life, death, love, hate, heaven, hell, immortality, joy, and pain but these things are everybody’s concern but the very way the ideas of death, love, hate find a place in the modern mind stripped of values is the case in point, everywhere it. Looks the same question, the same problem. We go neither forward nor back. We hardly know which way we are facing.

Language is like soil, however rich it is, subject to erosion and its fertility is constantly threatened by uses that exhaust its vitality. With such short-coming of language modern man even falls short of his minimum resource with words. He looks forward but there is no such language that can speak his thoughts. The inescapable tyranny of time and death housed modern man suffer the pain of loss, pain of frustration and failure dejected and rejected he looks for release and peace. A.E. Houseman puts in ‘question and answer’

"That is the land of lost content
I see it shining plain.
The happy highway where I went
and cannot come again."

In 'soliloquy,' the contemporary Scottish poet, Edwin Muir is true in his description of the downward slow past the watershed of the individual life.

"Oh the air is different on this side of the hill.
The sunset side And when I breathed it first.
I felt dismay so deep and yet so quiet.
It was silence rather a sea of silence.
This is my trouble, the common trouble."
Yeats did not dread death.

For he was convinced that death is nothing but passing from one form to another. It is a formal feeling which comes after great pain.

Man says Auden is "the only animal aware of look of finish." It is true that no age has ever been so self conscious as ours about its plight, or has analyzed, diagnosed and discussed itself so fully in part because it feels spiritually sick. This age is perpetually taking its own emotional pulse and temperature but the real existence of self knowledge and perception in the last half century is also a fact. William Empson has created this atmosphere bright very well in "Missing Oates," together with the sad recognition of how much the sense of withered emotions is the result of our own apathy: of things we have left undone, of experiences we have rejected of relationship we have rejected, or allowed to lapse. As he puts in his poem -

It is the poem you have lost ills -from missing dates, at which the heart expires, slowly the poison the whole blood stream fills. The waste remains, the waste remains and kills."

Even nature ceases to be a consoler to

man in his hours of frustration and loneliness. So extreme is his sense of alienation, his inability to let himself get soothed by the tender touch of nature, that for him. Nature is no longer a spirit through whose contemplation he can transcend earthly limitations. Rather, nature becomes a force, a process in whose loss he is caught, and which holds for him far more terrors than beauty.

The force that through the green fuse drives the flower.

Drives my green age that blast.

The roots of trees is my destroyer.
And I am dumb to tell the crooked rose.

My youth is bent by the same
"Wintry Fever."

Love forever has been a source of inspiration for poets. The eternalisation of love has come forth through the next line. "Love's not times fool." (Shakespeare's sonnet -116)

Undergoes a marked change in its presentation of modern mind's attitude towards love. Prufrock becomes totally nerve wrecked, fear stricken and indulges in the path of procrastination when he attempts a love proposal to a lady, he is afraid to confront his ownself and hence says,

"To lead you to and over-whelming question...

Oh! don't ask,"what is it?"

Let's go and make our visit."

Philip Larkin says, "I put my mouth, mouth which projects a totally different outlook towards love.

"I put my mouth

close to running water

Flow north, flow south,

It will not matter,

It is not love you will find."

Man how a fragment of dead culture

sees himself cut off from all streams he stands alone alienated from society, nature, entire humanity and even from his ownself. Reflection of all these is beautifully projected in the poems of Edward Thomas. He presents himself simply and honestly as a sad man. One who finds no particular welcome in the society of human beings and the system of life, who is so far from being well adjusted and happy that he hardly envisages the possibility. He is rather like a visitor from some other world, accidentally landed here and unable to go back home. Who contemplates without resentment and order of things in which he has no meaningful part, but which he does not seek to change.

A poem like "The long small Room" for instance, presents him as an uncomprehending spectator of the revolving machinery of life.

"Crawling crab like over the clean white page."

Resting a while age each morning on the pillow

Then one more starting to crawl on towards age.

The hundreds last leaves stream upon the window.

Keeping with the effect of alienation, forgetting the human mind we thus find the same effect has been created in the poetry of the modern times. The poet's destruction of traditional values and varieties has been driven back to the truth of concrete particulars and the data symbols of private experience. Hence the entire approach in modern poetry is one where the personal becomes the political.

★ ★

Personality Development

Chaitali Kolte, S. Y. B. Com

What lies behind us and what lies before us are tiny matters as compared to what lies within us.

A thought, very genuine and true to earth. What does man finally strive for? Does he want to conquer love or perhaps wealth or perhaps beauty? Does he want to gather intelligence or perhaps win over people?

Success! Yes love, beauty, brain, friends, happiness all come with success in life and so the final objective of man is to be successful in life. Now you would ask me how can one win over these? The answer is simple.

A good personality Amitabh Bacchan, Steffi Graf and a few others may be considered befitting examples.

A personality implies what we are. How we interact with the various situation and people we face everyday and how we project ourselves. Personality is a combination of characteristics or qualities that form an individual's distinctive character. Our very own persona is responsible for the people we have and for those we don't. A personality is like a colourful painting: one with many shades and shapes to it, one that keeps changing and evolving from time to time as the journey of life begins.

It has been universally accepted that the human personality is made up of 4 domains. One should aim at developing oneself in all these 4 domains. These 4 domains are-

1. Individual development
2. Professional development
3. Social development
4. Continuous learning .

Individual development

Traits that contribute towards

individual development are:

1. Observation: Learn the art of observing all that happens around you. Learn from the actions of great successful characters and then analyze yourself. Realize what you should do and what you shouldn't. Try to imbibe in yourself good qualities from others and neglect the bad characteristics.

2. A positive attitude: One shoe company sent its marketing personnel to Africa to explore the market for shoes there. When the person saw that no single person over there wore shoes, he was very disappointed and wrote to his company that there is absolutely no chance to sell shoes there. The company then sent another expert. When he saw that there is a big potential market for shoes there as nobody had any shoes there ...Failures and challenges can be stepping stones or stumbling blocks, it is the way you look at them. Do not be scared of adversities. The most insecure people are those who are playing it safe forever. When the going gets tough, the tough get going. Are you tough? If you are, you know that tough times don't last, tough people do.

3. Dare to dream: In this world, everything perishes and will perish, but ideals, ideas and dreams do not.

*Dream as when you dream, you aspire
when you aspire, you work towards your goal
When you work towards your goal you are
satisfied and you achieve success
When you achieve success, you get a good
night's sleep*

And when you get a good night's sleep, you dream.

Be a self-starter and a self-motivator. You like your car to start automatically. Do you like it being pushed every morning? So why should you expect someone else to keep

asking and reminding you to do your own jobs?

4. Deflate your ego: EGO- a small word with big consequences. In case of a fight or an argument try putting anger aside for a while and then think about the whole situation. What was the origin? Who's fault was it? You will realize that many a times it is a fault on the part of both the parties. Go right ahead and say sorry if you are wrong. If you are wrong admit it. To confess a fault freely is the next best thing to being innocent of it. If you are not wrong don't bash the opposite person with harsh words. After some time he or she is bound to come and say sorry. Remember, 'EGO' really stands for 'Edging God Out'. Try to be a bit more objective and look at things from other's point of view.

5. A smile on your face: A smiling face is liked by all. A smile costs nothing, but creates much. It enriches those who receive, without improving those who give. It creates happiness. It fosters goodwill in a business and is the countersign of good relations.

6. Confidence: Here confidence implies both confidence in self as well as in others. Every person has a potential hidden in him somewhere or the other. It is only a matter of tapping this hidden talent and utilizing it to the maximum benefit of all. No one can make you feel inferior without your own consent. Your face should radiate confidence. Being confident is simple. Just stop worrying about the end result. You know you will try and if nothing else you will at least have the satisfaction of trying.

Professional development

The second domain of personality development is professional development. It begins with

1. **Discipline:** Discipline is not doing extraordinary things, but it is doing ordinary things extraordinarily well through proper actions. It is an inner force that demands promptness, persistence and consistency. Discipline also implies mastering time management. It is also important to have a reasonable, workable plan of work, and a rational spur to it. This is the core and the crux of discipline.

2. **Hard work:** Success is a matter of opportunity but much more of concentration and perseverance. Great men who have achieved pinnacles of success were not freaks of nature. Success did not fall into their lap from heavens. They sweated for it. Tolstoy's name is often mentioned as a great writer but very few know that he wrote his manuscripts at least six times before sending them to the publisher. Hard work is the price of success. One should not only work hard but also be smart.

3. **Vision:** We must have a strong vision and positive beliefs that support that vision. If we don't, we will not only lose, we will be lost when difficulties arise. A clear vision is really just a picture of how things would be if everything were running as planned. The most powerful dream a person can have is a vision of perfection.

4. **Persistence of consistency :** A successful businessman named Henry Ford was once asked by a group of students, the secret of success "I jump and catch every opportunity that comes in life," said he. "And how do you know there is an opportunity?" For that, I keep jumping," he replied. Not only is an all-out effort necessary for success, it is also vital that

you keep the tempo and your drive impact till the goal has been achieved. Persistence is to character of a man what carbon is to steel.

Social domain

1. **Listen:** If God had wanted us to talk more than listen, he would have given us two mouths rather than two ears. When you are at the receiving end of an advice, make the most of it. Do not be disappointed if it is not the advice you wanted to hear. May be it is the one you need. Many receive advice, only the wise profit by it. When you brush aside someone's good idea, you kill a little of that person, too.

2. **Interpersonal relations:** Be happy dealing with people. So to yourself. "My popularity, my happiness and my income depend to no small extent upon my skill in dealing with people."

3. **Communication skills:** The way you express your thoughts to others reveals a great deal about you. A good speaker delivers his sentiments with accuracy, clarity, grace and fluency. Your body language also conveys as much as words do. eg. A confident person will tend to sit upright and make frequent and firm eye contact.

4. **Appearance :** Eat heartily to please yourself, but dress well to please yourself and others. A dress either adds to or depreciates your personality value. A good dressing sense is consciously or subconsciously appreciated by other people. You needn't necessarily wear clothes that are chic or costly, but they must be befitting the situation.

Apart from this, qualities like simplicity and respect do count a lot. It is very important that these traits are made a part of one's culture and not practiced

consciously every time. They have to be inculcated within oneself, so that they become very natural to one.

Continuous Learning

This is the fourth domain of personality, which pervades all the earlier three domains. Learning is a continuous process. This is the first time in the history of business that you can be great at what you are doing today and be out of business tomorrow. Constant change is a way of life. The only job security you have today is your commitment to continuous personal improvement. The only three things we can count on are death, taxes, and change. Since organizations are being bombarded with change, you would be wise to make learning a top priority and constantly strive to adapt to new circumstances.

Conclusion :

*“Set your standards high,
You deserve the best.
Try for what you want,
And never settle for less.”*

We are the students of this noble profession - the profession of chartered accountancy. This profession will pay us at the level at which we work. It demands us to think smart, look smart, target smart and focus smart. It demands us to work with head, heart above all with happiness.

*There is no excellence in this entire world
Which can be separated from right living .
Be an inspiring personality,
Be a good human being!*

★ ★

The Western Ghat: an Ecodevelopment approach

Ashwini Rane, M. Sc. I

The Western Ghats extending from river Tapi in the North to the Kanniyakumari in the South have played a most crucial role in the ecological balance of the country as well as in sustaining human and animal life in the country for the last several millennia.

The Western Ghats regulate the moisture Laden winds coming off the Arabian sea and receive in consequence heavy rainfall of 2000 or more a year. Due to this heavy rainfall the Western Ghats have a natural cover of various types of tropical forests: evergreen, semi-evergreen moist and dry deciduous. The Western Ghats harbour a rich variety of plants and animals.

The Western Ghats are the catchment area for all the east wardly flowing rivers like Godavari, Krishna and Kaveri. The forest cover in the Ghats plays a vital role in regulating the flow of these river systems and build the crucial under ground water table of the semi-arid Deccan plateau.

Unfortunately the faulty development strategy pursued over the last several decades has drastically destroyed the rich resource base of the Western Ghats. The Ghats no more harbour lavish fauna and flora. In fact in most parts the Ghats are only barren hills. A large number of plant and animal species have been lost for ever, several others are on the verge of extinction. Millions of tons of top fertile soil has been lost causing siltation of reservoirs and rivers. Due to massive deforestation the surface flow of water has accelerated thereby reducing the recharge of underground water table. This has seriously affected the productivity level of agriculture, horticulture and animal husbandry.

The worst sufferers of this ecological destruction are the inhabitants of the Western Ghats. All along the Ghats there is an acute shortage of drinking water, fuel and fodder. In certain parts of the Ghats this has led to mass migration of the people in cities like Mumbai, Pune, Kolhapur, etc. where they live in slums and work as labourers.

The need of the hour is to save the Ghats at all cost. Nothing should deter us in achieving this sacred goal. Such a gigantic task of reconstruction of the ecology of the Western Ghats cannot be achieved by a few persons alone. It needs involvement, participation and cooperation of people, voluntary organizations, academicians, planner and various governmental agencies.

To save the Western Ghats, planning was done from 1st November 1987 to February 5th 1988. The main objectives are:

1. To generate awareness among the people about ecology and related issues like denudation of forests, afforestation, preservation of wild life, natural resources.
2. To learn more facts about the nature and extent of ecological destruction of the Western Ghats.
3. To expose young Research scholars to the real field situations/problems, so that they could view the problems in wider societal perspective.
4. To bring together all the voluntary organisations working in this region to formulate some long term common ecological action programmes.
5. To start academic institutions including schools in the region to take up afforestation and other ecologically relevant programmes and
6. To create suitable environment for effective cooperation amongst voluntary organisations, government agencies, academicians and educational institutions in solving the ecological problems.

★ ★

THE VIEW OF THE HORIZON

Dhaval Kulkarni
T.Y.B. Com.

As the passion flows from their body,
And fires up the soul,
The sun casts his fiery golden rays upon them
And the clouds light up in their fire...
The earth is set ablaze by her desire
And the sky thirsts to come closer...
Their intertwine and lock themselves in their
arms
Making all time stop..
Their eager lips move together
And felling overflow in a passionate frenzy
As all nature watches with bated breath,
The sky kisses the earth..

THE VIEW OF THE HORIZON

As the passion flows from their body,
And fires up the soul,
The sun casts his fiery golden rays upon them
And the clouds light up in their fire...
The earth is set ablaze by her desire
And the sky thirsts to come closer...
Their intertwine and lock themselves in their
arms
Making all time stop..
Their eager lips move together
And felling overflow in a passionate frenzy
As all nature watches with bated breath,
The sky kisses the earth..

★ ★

A TOUCH OF FRIENDSHIP

M. Lohia

"One friend in lifetime is much, two are many, three are hardly possible." FRIENDSHIP... the word takes us back down memory lane and makes us sit up and think.

"How many friends do I really have?" Count and see. Count yourself among the lucky few if you can come up with even three names. But may be the word "FRIEND" needs to be specifically defined.

To be very specific I personally think friends are among life's greatest blessings. To me, a friend is a very special individual of tremendous understanding.

A person who shares my hopes and dreams, someone who patiently listens to all my plans and dreams. A true friend is the kind of person who can reassure me with just a smile as touch of the hand. When he or she is with me, everything seems brighter or life on the whole seems worthwhile.

A good friend is someone who tells me from the heart, "I know how you feel when I care."

"I care" -two small words but they mean so much. Caring is such an important part of life... but how many of us recognize and acknowledge it for its true worth.

Genuine caring will always result in oneness of mind and spirit, caring is not what brings two people together initially but it is what holds them together.

Unfortunately, friendship today has become more of convenience than anything else. Most people have the attitude of "I have really got him or her anything you want to know about him or her just ask me, this is not the way it should be between good friends. Don't take your friend for granted because the minute you do that your troubles start.

Ultimately things will reach a stage where you'll ask questions like "how come I am the one who's always dropping in or calling up?" So what!

Friendship is not a matter of being present with someone, it is a matter of being present to someone.

Write that letter make that telephone call ... so what if it isn't "your turn"!

Always remember that "a friend is not an object to be possessed but a subject to be cherished." If you are truly a friend's friend, your friend's friends will be your friends too! Friendship is like kindness... a little bit goes a long way !

You say

"But I am so busy working or studying as whatever, that I just don't get the time to see my friends."

Make the time...

Everyone has problems, but a friend is someone who listens with patience to our plans, hopes and dreams. This does not mean that we use a friend as a crutch. He or she is there to help you solve your problems not to solve them for you !

A good friend is always an inspiration to lead a good life. The Stock Market quotation on friendship - "The best stock I own are the "Bonds of Friendship" is appropriate and realistic in the over all content.

" Oh, you'll not be any poorer if you smile along the way.

And your lot will not be harder for the kindly things you say.

Don't imagine you are wasting time for others that you spend."

You can rise to wealth and glory still pause to be a FRIEND !

★★

SEBI & STOCK EXCHANGE REGULATION

Leena Phalak, T. Y. B. Com.

Regulation of stock exchange is carried out through a three tier regulatory structure comprising of:

- (A) Ministry of Finance (Mof)
- (B) Governing Board of Stock Exchange.
- (C) Securities and Exchange Board of India (SEBI)

(A) Ministry of Finance :

The ministry of finance through the stock exchange division administers the securities contract (Regulation) act. 1956 under the Securities Contract Rule Act.

The rules bye-laws and regulations of the stock exchange vest in the Ministry of Finance which has powers to nominate the presidents and vice presidents of the Stock Exchanges.

(B) Governing Board of Stock Exchange:

Consisting of elected members, directors, government nominees, public representatives and the executive director has substantial powers, including:

- 1. Overall control on the members
- 2. Their admissions and registration.
- 3. It also acts as a judge of disputes.
- 4. Imposition of regulation of the market.

(C) SEBI :

Why was the need felt?

The growth of Indian stock market especially during the decade of eighties necessitated creation of an independent regulatory agency. The SEBI was then set up in the year 1988 and was given statutory recognition in the year 1992 on the recommen-

dations of the Narasimham Committee.

What was the objective of SEBI?

SEBI was established to protect the interests of investors in securities and promote the development and regulation of securities market.

The Board consists of:

- 1. The chairman
- 2. Two members from government of India
- 3. Ministry of Law and Finance
- 4. One member from the RBI.
- 5. Two other members

The first chairman of SEBI was Mr. Ramkrishnan and at present the chairman is Mr. D. R. Mehta.

Salient features of SEBI Act:

- 1. The SEBI shall be a corporate body by the name having perpetual succession and a common seal.
- 2. The head office of the Board shall be at (Bombay) Mumbai.
- 3. The Board may establish offices at other places in India.
- 4. The chairman and the members of Board are appointed by the central government.

Functions of SEBI :

- 1. Regulating business in stock exchanges and any other securities market.
- 2. Registering and regulating the working of stock brokers, sub-brokers, share transfer agents, bankers to an issue, trustees of trust deeds registrars to an issue, merchant bankers, under-writers, portfolio managers, investment advisors and other intermediaries associated with securities markets.
- 3. Registering and regulating the working of depositories custodians of securities, FII's credit rating agencies.

4. Registering and regulating the working of venture capital funds and collective investment schemes including mutual funds.

5. Promoting and regulating self regulatory organisations.

6. Prohibiting fraudulent and unfair trade practices relating to securities market.

7. Promoting investors education and training intermediaries of securities market.

The Board conducts an enquiry of the securities market to protect the interests of the investors.

Powers of SEBI in Regulation to Stock Exchange :

1. Under section 4 :Power to grant recognition to a stock exchange.

2. Under section 5: Power to withdraw recognition granted to a stock exchange.

3. Sec. 6 : (1) : Power to call for periodical returns from stock exchange.

4. Sec. 6: (2) : Power to prescribe maintenance of certain documents by the stock exchange.

5. Sec. 6: (3) : Power to appoint any person to make inquiry into the affairs of governing body of any stock exchange.

6. Sec. 10 : Power to ammend bye-laws of the stock exchange.

7. Sec. 12 : Power to suspend business of a recognised stock exchange.

8. Sec. 13 : Power to declare contracts in notified area as illegal.

SEBI plays a very important role in the regulation of stock exchange. Moreover the scams which took place right from Harshad Mehta to Ketan Parekh necessitates SEBI to regulate stricter norms for better and proper regulation of stock exchange.

★ ★

An Aim

Pallavi Jawale, 11 th Science

An ideal life should not be mere living

An ideal life should have a non-terminating determination

of achieving an aim,

an aim to be thought,

an aim to be sought,

an aim to be reached,

an aim to be nurtured;

by a true heart

An aim succeeded is not an end;

it is but a start

a start that is sweet,

a start that gets sweeter, as you try;

a start which is true,

a start always new, till you try;

A start but, has an end;

an end that is sweet,

an end that is pleasant,

an end that gives alas

the real, sweet satisfaction,

satisfaction of having lived,

satisfaction of having succeeded,

satisfaction of having served,

all but to the true sense

The end of aimless life gives

pain of having to die;

but, the end of life, with an aim gives

joy of having lived

An ideal life thus knows

not to aim for life, but,

to live for aim!

★ ★

TERRORISM AND INDIA

Neha Naik, 11th Science

'11th September the World Trade Centre succumbs to the assault of the terrorists.' These head lines momentarily stopped the heart beats of the whole world and the problem of terrorism came in limelight. The whole world started thinking about terrorism as a serious threat to peace. After the WTC attack the relatively recent attack on the citadel of our democracy passed comparatively unnoticed. But, because of these incidents today, the whole world is thinking about the solutions to curb terrorism.

What is terrorism? Dictionary says 'Terrorism is a way to spread fear. But these are mild words. If one has to hear about terrorism, hear it from the people of India who have been silently sustaining the brutal attacks on Hindus and moderate Muslim families in Kashmir. Hear about the havoc of terrorism from the villages in Kashmir where death took its toll in the form of terrorists clad in the uniform of Indian soldiers. India has been facing the problem of terrorism since its independence.

Terrorism has two faces domestic terrorism and cross border terrorism. Domestic terrorism is that which happens inside the country and cross border terrorism is that which is spreading across the borders. India is facing domestic as well as cross border terrorism.

In order to curb terrorism it is necessary cut off its roots. Terrorism has so strong a hold on young minds that it is very difficult to eradicate it. The struggle of terrorism was waged perhaps in its bitterest form around the school at an early stage because this was the nursery where the seeds

had to be watered which were to spring up from the future generation. The tactical objective of the terrorists was and is the winning over of the child. Children at a tender age are brainwashed to believe that their salvation lies in indulging in the so called 'jihad.' Such madarsas which are chiefly present in Pakistan and Afghanistan breed a new kind of battle hardened young man ready to kill others, destroy property, cause havoc and if need be, give up his own life. But, the countries which are the breeding grounds of such madarsas trying to hide this hideous reality by claiming these institutions to be charity organisations providing free education, food and boarding to poor children.

Terrorism is like slow poisoning or like cancer. If not treated at the right time it may prove fatal. Today it has become necessary to check terrorism. India's policy for terrorism has so far been peaceful. Today it has become necessary for the government to make proper rules and regulations about checking terrorism. India has lost two of its Prime Ministers at the altar of terrorism. All these attacks illustrate the monumental failure of intelligence and security in our country. We ought to implement plans efficiently in order to fight such big problems like terrorism.

With the attack on our parliament we Indians for a moment became imbibed with the idea of war. Still at present some people think that war is the solution for terrorism. But if war is going to bring peace there then certain conditions must be laid down. There should be an all out war without any modesty of purpose. The enemy should be destroyed or brought to knees. There should be no compromise or half way agreements.

Personally, I feel that war is only a

superficial solution for a problem like terrorism. It is true that too much faith in peaceful ways is harmful for the welfare of a country, still violent ways can't bring peace when a problem like terrorism is concerned. These days, Osama Bin Laden has become a symbol of terrorism but punishing Osama is not the only solution for curbing terrorism. Instead of war, changing the outlook of the people is necessary. It is necessary to change the outlook of the people. i.e. violent ways to peaceful ways, it is necessary to imbibe in them that there are more serious problems to be solved. All these peaceful principles ought to be instilled in the minds of the people through education. It is here, that all the countries ought to lend a hand.

Lastly, I would like to say that as citizens of India all of us, should stand together to fight and solve the problems and to overcome all the difficulties. It is necessary that we support the efforts of the Government of India with the necessary legislation to eradicate terrorism.

★★

READ THIS

Shraddha Kulkarni, F.Y. B. Com

Education Knowledge is power gain it.
 Music is an art, Learn it.
 Sorrow is a part of life, Accept it.
 Happiness comes from others cheer, risk it.
 Bad habit ruins one's future, Get rid of it.
 Honesty is a good quality, Acquire it
 Friendship is a man made relationship,
 Preserve it.
 Love is a beautiful feeling, Cherish it.
 Character is destiny, Reach it.
 Nature is an unknown teacher, Admire it.
 Life is a beautiful gift of God,
 Appreciate and enjoy it.

★★

GLOBALISATION AND INDIAN INDUSTRY

Anand Pillay, T. Y. B. Com.

God created human beings to be loved and things to be used. The meaning of this statement is we all were created with some purpose. The purpose was to love each other to use things at our disposal and to live in harmony. To live in harmony presupposes justice and equality but unfortunately this purpose is not being fulfilled. In today's world we can in fact make a statement which is contrary to what I said in the beginning that in the modern world human beings are merely used and things are being loved. This is what is happening because of globalisation.

Globalisation has a wide spectrum of meaning. It signifies a process. A process that covers all aspects of human life political, economic, social and cultural. Today globalisation is understood more as economic process. Where economic activities of different nations of the world are tending to be linked up. It is not entirely a new phenomenon but has been evolving for past several years and is now gaining momentum day by day. The motive is to commercialise the whole universe. It is as vast as the globe itself. It is as old as the globe itself. So what is new? New are the markets, new are the business people, new are the standard of functioning.

Though Globalisation is a global phenomenon in this article I would like to present the positive impact, rather than the negative impact of Globalisation on our motherland. After becoming a republic in 1950. India opted for a socialist pattern of development based on mixed economy. The mixed economy was supposed to have good elements of both socialism and capitalism with

centralised planning and implementation. In 1980 India slowly began to deviate from this sort of economy yielding to the pressures from the International financial Institution and finally in July 1991 India decided to open its economy to the global market. The argument favouring globalisation was that opening up the economy would bring competition and it would help to improve the quality of goods and services. Another argument was in globalised economy all would have equal rights and chances and it is a free and fair arrangement. But the reality is just the opposite, only the rich and the middle class are being benefitted by the new economic reforms. Whereas the conditions of the poor and marginalised have further worsened.

To show what harm globalisation has done to our domestic industry. I would like to take the example of Pepsi's operation in India. Pepsi is a multinational company. It is more popularly known for manufacturing soft drinks. Earlier we had many Indian companies manufacturing soft drinks such as Gold. Spot, Thums up, Limca, etc. Prominent among them was Parle and its food product. Following the Parle products Pepsi took shelter in India promising to give employment to as many as 50,000 people and also to sell its product under an Indian name, but its promises are still in air. Today Pepsi is no longer a joint venture company taking full advantage of the liberalised policies. Pepsi has taken full control over the Pepsi Foods Ltd. Recently our government has also allowed Pepsi to set up a new company in India called Pepsi Co. India. Holdings Pvt. Ltd. The same thing has happened to our tea industry, soap industry and to the entire consumer and food industry. At

the same time we cannot deny the fact that globalisation has brought out the economic growth of our country to about 6-7% because of industrialisation. But at what cost!

The fact remains that the whole world can not be treated equally but that does not mean that the rich or the developed countries should discriminate or ill treat the developing and under developed countries. The gap between the rich and the poor is increasing not only among the individuals but also among the nations. To me it appears as if Globalisation works according to the law of the jungle which says: only the strongest and the fittest will survive. And if that is the law which is being implemented at the world economy level then a day will come when we will have only rich, people living in this world not because we will all become rich, but rather because the poor people will die and disappear from this world.

Finally to conclude I would say Globalisation in itself is good but the way in which it is being practised is bad. It's a challenge we cannot avoid so let us not be pessimistic or optimistic about it. Let us just be realistic about it and promote the positive aspects of Globalisation and control the negative ones. I know we cannot change it all of a sudden unless we take initiatives at the local levels and more upward. The political, educational and other systems have to be adapted to this need and the realisation or the networking of the actions should be first realised at the local level, followed by sectoral, territorial, national, regional and finally at the global levels.

★★

Should Shakespeare be a part of Compulsory English Course?

Varsha Aphale, M.A.

I believe that everybody has a goal in life. The individual then focuses his/her energies towards achieving this aim. Without a specific objective, a person may just drift in life haywire.

Similarly, each course has its objectives and the course content that is more or less suitable for offering opportunities to the students, to achieve these objectives.

However great, appealing, unforgettable the 'classics' such as that of the great Shakespeare may be, if they deviate the course from its objectives, these should not be incorporated in the compulsory English course.

The students will find it beneficial to develop their communication skills, which is one of the objectives, if they are trained to cope with distance communication such as telephonic conversation rather than interpreting the meaning of Shakespeare's plays in Today's World. Appropriate and skillful communication will always be of more advantage to the average Indian student.

The compulsory English Course is the foundation. It will help the students to progress in life and also enjoy Shakespeare in future. The aesthetic essence will be lost on weak efforts and weak base.

The C.E.C. (compulsory English course) also aims at preparing the students to respond to advertisements by interpreting, by evaluating and answering them. I wonder, how Shakespeare may be of use, to the average Indian student in transferring information from non-verbal presentation like charts, maps, tables etc. to verbal presentation and vice

versa!

Unsuitable course-content deviates one from achieving the focused objective.

Let us consider one more aim of C.E.C. It aims to enable the student to develop his language skills to a fair degree of proficiency.

We may fairly assume that all students of C. E. C. should acquire the skill of communication and confidence to speak and write correct, flawless 'contemporary variety' of English to begin with. This can be achieved by giving various exercises to students, relating to 'enriching vocabulary' and through prose and poetry which is palatable to the average Indian student. He needs to have a satisfactory command over the basic language skills, to enable him to do well in his career, job and social circle, as English has become 'Indispensable.'

The syllabus endeavours to meet the linguistic needs of the vocational as well as the academic stream.

But the settings of Shakespeare and prevailing conditions are quite different and do not match with today's wider world of work. It is difficult to understand and appreciate Shakespeare without understanding the 'history' of culture and language then prevalent.

Students come from various strata, background and spheres of the society, from areas rural and urban from English-medium and non-English medium schools. Those who have done 'Merchant of Venice' even at the school level while some who have not come

across English until they were in standard 5th.

It is a Herculean task to cater to the varying needs of a wide spectrum of students. It then becomes necessary to take into account the grasp, capacity and need of the average student and not only a limited few who have the linguistic skill or mastery over English is required to comprehend Shakespeare.

The language used in Shakespeare's plays is 'blank verse' which has become obsolete. Also the problem is created by the 'diachronic' variety of English i.e. changes within a particular language over a long course of time. With change in time the meanings, spellings and connotations of some words have changed. This also poses a difficulty for the teacher to explain in detail the meaning of each word that has transformed shades of meaning.

An example from 'Hamlet' In act IV/ scene VI the sailor, in reply to Horatio says, "A shall sir," Here by A it means 'He' that is God shall bless me too.

When students are being taught, at the C. E. C. level the use and omission of articles as to when to use and when to omit 'A,' they will no doubt be confused whether 'A' is supposed to mean "He' or 'God' as well.

Already we have students struggling to develop their language skills and they do not seem to make a very good job of it. Is it going to be of any help to burden them with one more style of English? The students who come from vernacular medium schools or rural areas are at a loss for no fault of theirs. They find Shakespeare 'tedious' and his language 'alien'.

The teacher is forced to go over the 'play' as quickly as possible because of the limited time made available. There are only four lectures a week each about 50 minutes

duration.

The students of C.E.C. may never bother to read Shakespeare on their own due to 'Blank Verse' i.e. the style of English used by him.

It is naturally a very difficult task for the teacher to cater to such students and expect creative answers and awareness from them.

When I had carried out a survey in our college on 'Should Shakespeare be a part of compulsory English Course?' Most of the students were of the opinion, that Shakespeare should be deleted. The reason commonly stated for this was the 'obsolete' 'blank verse' used in his plays was beyond 'liking' 'need' and 'comprehension' of the average student.

They did not see any relevance of Shakespeare's work to the career, the students planned for.

There is no doubt or denial that Shakespeare was 'myriad minded.' He possessed the 'power of pen' to captivate his readers and audience for centuries together. There is not an 'iota' of doubt that Shakespeare must be included in 'Optional /Special English' course, where there is ample scope and possibility of detailed study of Shakespeare.

The present situation is such that students find it difficult to cope with present day English. It is of prime importance to enrich student's vocabulary and develop their communication skills, which is precisely an objective of the compulsory English Course.

To quote from Dr. S.B. Gokhale's paper 'Teaching Shakespeare in India' -Ripeness is all.

He mentions that,

Shakespeare certainly has relevance to only an optional English Student, who plans

to undertake literary studies as a result of his motivation and conscious choice and who is interested in the 'artistic' use of the languages. Such a student has a satisfactory degree of competence in "routine" functional use of English. In other words, the student has to be 'mentally' and 'linguistically' equipped to undertake a specialist's interest in a literary work of art.'

The government has taken steps to begin English at the earlier school level. Maybe this will bring about a positive change in developing the linguistic competence and building a strong foundation of English. Then we can hope that even the average Indian student will be capable of enjoying Shakespeare for its 'artistic value' and not roll it into a paraphrased version for a good score at the examination.

Until then we have to be patient and pay heed to the opinion voiced by a majority of the students, that is, not to bring Shakespeare in a compulsory English class, but welcome him whole heartedly in the classes of optional 'special English where 'he' is the king.' ★ ★

A Long Path to Pass long **Regina Rozario, 11th Science**

Like the vast world below the sky,
I have a very long path to pass along.
Foes attack me with all their might,
And my friends are now there in sight.
I feel like a raindrop in the sky,
Knowing not when I may collapse and die.
Worries and troubles are all on my way.
I have nothing but anxiety with me to stay.
But like the vast world below the sky.
I have a very long path to pass along.
A very long path before I die.

★ ★

Lessons Of Life

Leena Phalak, T.Y.B. Com.

I feared being alone;
until I learned to like myself.
I feared success;
until I realized that I had to try in order to be
happy with myself.
I feared people's opinions;
until I learned that people would have opin-
ions about me anyway.
I feared rejection;
until I learned to have faith in myself.
I feared pain;
until I learned that it's necessary for growth.
I feared truth;
unless I saw the ugliness in lies.
I feared life;
unless I experienced it's beauty.
I feared destiny;
until I realized that I had the power to change
my life.
I feared love;
until it touched my heart, making the darkness
fade into endless sunny days.
I feared growing old;
until I realized that I gained wisdom every day.
I feared future;
until I realized that life just kept getting better.
I feared past;
until I realized that it could no longer hurt me.
I feared dark;
until I saw the beauty of the star light.
I feared the light;
until I learned that the truth would give me
strength.
I feared change;
until I saw that even the most beautiful
butterfly had to undergo a metamorphosis
before it could fly.

★ ★

“Wordsworth’s Theory of Poetic Diction As Expressed In his Preface To The Lyrical Ballads”

Papaer read at paper reading contest in Symbiosis College

Ulka Sansane, T.Y.B.A.

*“Enough of science and of art;
Close up these barren leaves;
Come forth, and bring with you a heart
That watches and receives.”*

At a time when the 18th Century writings were clothed in artificial, empty and historical diction, Wordsworth appeared on the scene. It was the period of Neo-classical poetry with Pope continuing to be the leading force. Wordsworth detested the vogue of poetic diction and what he started to do was to break a new ground, ushering in a revival of romanticism. Hence the immediate purpose of Wordsworth’s preface is to defend his poems against the charges of lowness and unpoetic excess that had been made against both their subjects and diction. Its wider intention is to relate poetry as closely as possible to common life, to remove it in the first place from the realm of fantasy, and in the second from that of polite or over sophistication. In doing so he thought to discard all together the dress of poetry-poetic diction, elaborate meters, finished literary styles and personification that is to say, Wordsworth sought to free poetry from the pressure of mechanical rules and canons, and that accounted for his holding a brief for the “language really used by men” to make this point clear, that the language of rustic people, the shephards, the peasants the wood-cutters, the leech gatherers ought to be the language of poetry, he advances some logic in support of his contentions.

In the first place, poetry cannot do without emotion. Even if poetry itself is not a

turning loose of emotion, it issues from emotions. It takes its origin from emotion recollected in tranquility and we should say, it appeals to the emotive aspect of the reader. As Wordsworth put in the preface of to the 1800 edition,..... “the feeling therein developed gives importance to the action and situation and not the action and situation to the feeling.”

In the second place, poetry seeks to capture the essence of truth. The country people are mostly honest and simple hearted. It was for this very basic reason that humble and rustic life was generally chosen, because in that condition, the essential passions of the heart find a better soil in which they can attain their maturity are less under restraint and speak a plainer and more emphatic language.

In the third place, while poetry aims at truth it cannot dispense with beauty. The country people live in close association with nature. Infact they breathe beauty, they live beauty. So when they speak beauty articulates itself.

Hence with all these in his mind, was created the Lyrical Ballads with a few other poems along with Coleridge in .

While coleridge attempted to naturalise the supernatural, Wordsworth, for his part, was ‘to give the charm of novelty to things of every day and to excite a feeling analogous to the supernatural, by awakeing the mind’s attention to the lethargy of custom, and directing it to the loveliness and the wonders of the world before us.’

The character and incidents were to be such as will be found in every village and its vicinity where there is a meditative and

feeling mind to seek after them, or to notice them, when they present themselves.

The poems 'The Idiot Boy', 'The Thorn', 'We are Seven', 'Goody Blake', and 'Hary Gill', 'Michael', 'The old Cumberland Beggar', 'The Female Vagrant', 'Simon Lee', 'The Last of the Flock', speak his attempt. Tintern Abbey the last poem to be the written of the original lyrical Ballads sums up Wordsworth's belief that he gained through years.

'Nature never did betray

The heart that loved her

Simplicity of style and language which characterizes his poetry. It brings about a revolution in poetic style unpressing a desire not only to write in a new way but find the appropriate idiom for a new apprehension of the truth. He directs our attention to these in the advertisement to the 1798 edition and defends it at length in the preface he wrote for the 1800 edition. As in 'The Female Vagrant' to maintain some degree of naturalism by allowing his rustic character free range over the felicities of his own language and by adopting to his purposes the elements of the basically simple poetic form, Wordsworth achieves something of the impersonal authenticity of the traditional Ballad.

One thing is clear, Wordsworth was not attempting dialect poetry. The poems in Lyrical Ballads do not try to capture the atmosphere or style of folk poetry. They use rather a selection of language really used by men' so as to avoid the literary and artificial language of the 18th century poetry and because this will bring them closer to human behaviour.

In psychological terms his attempt is derived from Hartly. He writes "was to make the incidents of common life interesting by tracing in them truly though not ostentatiously primary laws of our nature. Chiefly as far as regards the manner in which we associate ideas in a state of excitement."

Wordsworth's arguments sound attractive. However his arguments are thoroughly criticized by Coleridge.

First Coleridge objects to the expression a selection of language really used by men. According to him Wordsworth who seeks to free poetry from artificiality invites artificiality for when a language undergoes a process of selection, it presupposes another process of rejection. When selection and rejection operate the originality of the language is disturbed.

In the second place, Coleridge cannot agree with the idea that there can be any particular language 'really used by men. The language used by a category of people differs largely from the language current in a society of another category of people. The language of both a rustic and a town's man differs from person to person, class to class, place to place.

While Wordsworth condemns "Poetic diction" he accepts the use of meter in poetry "The point to note is that if the poetic diction is artificial, so too is meter. Moreover Wordsworth's assertion "There neither is, nor can be any essential difference between the language of prose and metrical composition" has been disagreed by Coleridge. Which he illustrates in 'Biographia Literaria'.

Lastly since the language of poetry ought to agree with the subject, concerned the subject dealing with the problem of a town man cannot but resort to the language of urbanity.

But even with such arguments posed against his poetry we undoubtedly own that it was Wordsworth who brought into the dry rhetorical canvas of the poetry of the time the naturalness and spontaneity that everybody longed for.

Believing with Aristotle that poetry is more philosophical than history..... "its object is truth not individual and local but general and operative Wordsworth successfully through his poetry brings out a rejection of the whole mind of man."

The poet writes under the restriction only namely that of the necessity of giving immediate pleasure to a human being possessed of that information which may be expected from him not as a lawyer a physician a mariner an astronomer or a natural philosopher, but as a man. Except this one restriction there is no object standing between the poet and the image of things.

★★

India Yesterday Was:

Shraddha Kulkarni, F. Y. B. Com.

A strong huge tree

with roots of: great historical epics

The trunk of: Various geographical conditions, natural resources and rich cultural heritage.

The branches of: Different religion customs, languages and festivals

The flowerings and fruits of: Unity

This tree could not be cut down even with a big and strong

British Axe

But India Today is :

A huge but weak tree

with roots of : Misery, poverty, Ignorance

The trunk of : unstable government, industrial, causing inequality

The Branches of: unemployment, illiteracy, population, explosion, inflation.

The flowering and fruits of: Crimes corruption uncultural economy walking of the unity.

This tree can be easily cut down by any axe (other country)

Hence

it is edchone's duty to take care

and make this tree strong and evergreen.

★★

IF 'THE TITANIC', THE MOVIE WAS MADE IN INDIA

Sonal Khinvasara, S. Y. B. Com.

1. There would be 10 times as many people on the ship.
2. There would be a song with Kate Winslet in a White dress, singing in the rain.
3. By the end of the movie the hero would find his long lost Mom, dad, sister & brother.
4. It would be a seven - and - half - hour movie with three intervals.
5. The Movie would be called "Pyar kiya to marna kya."
6. The hero, heroine, his mom, dad, sister and brother would float in the cold water for days and yet survive. The Villain would drown in the first drops of water.
7. The iceberg would be sent by the heroine's father to teach a lesson to the hero.
8. None of the women would float for long because of their saris.
9. The orchestra would sing a number of devotional songs and ring bells and a ray of light would come and transport the musicians to another ship.
10. And can you imagine how many times we would hear the word "BACHAHO".

An Adaptation from Internet ★★

VALUES

Bhagyashree Kajalkar, F. Y. B. Com

- Do more than exist - Live
- Do more than touch - Fool
- Do more than look - Observe
- Do more than read - absorb
- Do more than hear - Listen
- Do more than listen - Understand

Then only you can live a better life in the challenging world.

★★

The Crux Of Enmity

V. Chalasany, S. Y. B. C. S.

Did you hear something?
Asked Zainab with fear in her heart.
As the raging war
tore the town apart.
Ran with family and friends
To any place where they could escape.
From this place
Where blood and wound spread at every place.
Where men with ruthless hearts
Lead their swords to the dead.
Carrying her neighbour's son
With the vague belief that
Her very own was a victim of
Rage in the helter skelter race.
The sun claimed down
With tears shedding
From millions of eyes.
For those on the bedding
No place to go
No place to seek
For the lost no home to sleep.
Dawned the next morning
With bright blue sky
With the hope to lighten
The home which was darkened.
Fled Zainab with the little one
To her ancestor's lane.

Days passed and years flew
These were the days of dew
With wide-spread wings
The present of the future sings.
No sorrow to cry about
No danger to worry about
Only an enemy
who was once a neighbour of doubt.
In Zainab's arms grew the son
With many joys celebrated in tons
young was the man
With a lion's heart
And the bravery of which the nation sang.
Little did he know
About his native and his past fate.
Of the miracle done by the creator.
History repeated itself
With destruction and the death bell
Fought the young man
With bravery and valour.
For his land and his people
Many a strangers did he kill
Of the neighbours.
Of the enemy
Without the slightest idea in his mind.
That one among the hurdles
he gunned at
Was his father
From his own motherland.

★ ★

My HERO

Ankur Bhojane, F. Y. B. C. S.

When I was a little thing in your arms

did you feel the shackle?

When I clutched your finger with my chubby hands

Or did you just feel my baby breath?

I think you knew then

When I was a precious brat

did you feel the chain then?

As I bawled my head off in the movie theatre

Or did you just see I was hungry?

I think you knew then

When I came home bloodied

did you feel the tug?

As I beamed in delight for having earned my first bruise.

Or did your heart just reach out for my pain?

I think you knew then

When I experienced my first heart break.

did you remember your first crush?

As I looked myself in the room and ran away from the world.

Or did you just want to gather me in your arms?

I think you knew then

When I stood up and told you, you wouldn't understand

Did you despair for I was blind?

Or did you just step back and remember yourself?

I think you knew then

When I stayed away from home,

did you feel angry?

For the values I had not learnt?

Or I think you knew then did you just wait?

I think you knew then that you were bound to me for life

Father, I see you now

Mother, I see you now

It is not life that you have given me.

It is the lesson to love unconditionally that you have bequeathed.

You are the real hero of my life.

★ ★

THE ISRO STALL AT THE N C S C

Naidu, F.Y.Bsc

There was an exhibition, held on the MIT college grounds, to show the talent of brilliant students of India, aptly named the Whizkids India Expo. The exhibition was an eye opener which showed the awesome capabilities of the future scientists and inventors. The kids had designed and developed their own systems. The models they presented were beautifully conceived and made. There was a student who had made a solar water heater which heated water to 80°C and maintained it at that temperature for 3 days and it cost just Rs. 800-1200! There was a multipurpose bicycle on display. The children at the Expo were handling the crowd very well. It was confidence personified.

There were many stalls set up under the same roof by private and public organisations. The private sector was primarily represented by The Venkateshwara Hatcheries, Ravalgaon, Britania etc. There were many computer and software companies like Seed Infotech, Aptech and also Institution like DRDO (Defence Research and Development Organisation), DAE (Dept. of Atomic Energy), Dept of Science and Technology, BSNL(Bharat Sanchar Nigam Limited). The major draw was the stall set up by the Maharashtra Police which constituted

a stall displaying the communication system of the police. Another attraction was the Bomb disposal and arms exhibit. The arms exhibited the service revolvers, stenguns, sub machine guns, the AK47 rifles, drew crowds.

The ISRO also had a stall set up there. I was one of the staff at the ISRO stall. It was our duty, that is, me and my colleague Yashodhan Gokhale's duty to explain to the visitors the working of satellites, launches. The main aim was to increase awareness of ISRO and space technology in the masses. We interacted with people ensuring their questions and clearing whatever doubts the people had about space and space technology.

There were two huge models of the GSLV & PSLV adorning the entrance to our stall as you may well know they are ISRO'S' Major launchers today. There were many copper and brass models of our satellite series like the IRS and INSAT. It was fun explaining to the people the finer aspects of launchers and satellite systems. The main questions were about the orbits, orbit raising manoeuvres and soon he found difficulty in handling students who asked intelligent questions regarding fuelling, fuel-type, orbital velocities, transponder bands, range, swath etc. Many people asked

questions about missiles, defence systems too! Questions, which in our language are termed as sci-fi garbage. PAQ's well also asked question like can we photograph the numberplate of a car ? and when we answered in the negative, the person said, but it is possible. I saw the American satellite continuously beams picture of a person back to earth and when he sits in a car, the numberplate of the car is photographed! and he went on to say, if Americans can do it why can't we? It was really difficult to make him understand that ISRO is as good as if not better than the Americans in space technology and that even the Americans cannot do it.

The time spent at the stall was really nice. It was fun to solve the queries of people and clear their doubts for the exemplary work at the stalls. We were presented two momentous. One was a gold plated model (1:300 scale) of the PSLV & the other model of the IRS-ID satellite. It is really an achievement because the PSLV model is a gold plated model, the same type of model was presented to the Prime Minister, India Hon. Shri Atal Bihari Vajpayee. Sir told me that only 5000 such models were made and I got the 418th model.

The closing ceremony was on 31st December 2001. Dr. Raghunath Mashelkar was the chief guest. he visited our stall.

It was an enjoyable experience altogether.

★★

A Decade of Economic Liberalization in India

Dilip Balan,

T.Y.B.COM

"Liberalization means freeing of the economy".

The other day I read an article in Economic Times which said that "Now the Kanchi Shankaracharya has joined the anti-liberalisation bandwagon with the belief that liberalisation which was introduced in India by Shri. Manmohan Singh in July 1991 is having a disastrous impact on our economy."

Most of us would like to believe that the current process of liberalization is harming our economy because several small and medium scale factories are closing down due to cheaper imports of consumer goods. When the fact is that years of perfections offered by the Government of India, to these small factories have made these factories vulnerable to outside change and therefore incompetent.

Till 1990 we had kept our market closed to competition from abroad due to several reasons. One reason which continued to linger on was the fear of becoming continued once again.

During the earlier days information

moved at a snail pace but today information can reach any remote corner of this world in first a split of a second. This is what I call liberalization. When I say liberalization, I don't look at liberalization only in terms of an economy, don't look at liberalization only in terms of a country. Look at liberalization in terms of an individual because it is the individual who is getting affected. It is very sad that when we people should be talking about liberalization, globalization and like concepts, we are still talking about Swadeshi. We are still stuck in swadeshi. The promoters of swadeshi strongly believe that liberalization will not benefit the country that liberation will not benefit the consumers or economy in any possible way. Just merely to assume that liberalization will not benefit the country. Just merely to assume that liberalization will not benefit the economy or the consumer in any possible way is quite illogical you see because a very large section of the people favoured and were in favour of reforms which was brought in to some extent about to a very large extent through liberalization and liberalization alone. Provided the Government continues to talk to people, continues to interact with people in their language otherwise the pace of reforms will suffer and the entire country will continue to remain in object poverty which I as a citizen of this country do not want.

★★

GROUP DISCUSSION & INTERVIEWS

Dilip Balan
T.Y.B.Com

"Let him that would move the world first move himself"

- Socrates

Hi Friends,

Getting a call letter is set the end of the road converting the call is an achievement. In this article I have compiled a brief guideline and tips for you to prepare for group discussions and interviews. I sincerely hope that you will find these inputs most useful and informative.

A guide to group discussion : Main fears associated with GD's which students normally have are :-

1. Would I be able to express myself properly?
2. What is expected of me in a GD?
3. If I land up in a very strong group I may not get a chance to speak!
4. If I do not know anything about the topic?

Basically group discussions (GD) is an eliminations exercise

This means that they are going to select 'positive' personalities and reject 'negative' personalities. To crack your GD, all you have to do is to project a positive personality. The most important element of positive personality is leadership quality. The main attributes of a leader are

- * One who talks sense, comes out with original innovative ideas
- * One who is a good speaker as well as a good listener.

- * One who is convincing and back up his argument with factual evidence
- * A leader is not a policeman or a GD moderator who fines direction in a GD.

The key to success in a GD is

(a) Knowledge (b) Practice

Anyone preparing for a GD must have sufficient General Knowledge about current affairs. The only way you can improve it is by reading as much as possible.

DO'S AND DONT'S IN A GD :

1. Do not express an opinion or take a stand which you can set back up with factual evidence. Never change your stand and view point in a GD.
2. Do not panic on hearing the GD topic. Be calm and think clearly about the topic.
3. Never ask anyone else to speak.
4. Do not impose yourself as a leader, it does not step in to the shoes of a GD moderator.
5. Maintain an eye contact constantly with everyone in the group as a positive body language. Do not point your finger towards anyone.
6. Do not be melodramatic or 'Filmy' to gather attention, be sensible and sober.
7. Do not make fun or mocky to any participant in any way.
8. Do not mumble, speak loudly and clearly,
9. Do not lose your temper. Do not start shouting.
10. Do not look at the examiner. You need not prone your point to the examiner never object to or question the examiner.
11. Do not praise a participant too much Restrict your praises to 'Point well

taken,' 'Good Point ' etc.

12. Do not informal. This means, do not start using 'slang' or Hinglish (Hindi+English) or words like 'Yaar'
13. Do not waste the group's time by constantly repeating the same thing.
14. Pose that you are carefully listening to everyone. Do not start looking at the ceiling or outside the room, as if you are thinking deeply.
15. If you are asked to summarize the GD in the end, then only summarise, do not give any conclusion or enforce your view point.

EXAMPLE OF GD TOPICS ASKED IN THE POINT :

1. Consumerism :- A new dawn
2. The biggest form of power
3. Intrusion of the press in the prinatl affairs of the elite.
4. Human Rights violations:- the current status.
5. Managerial remuneration :- need for government control.
6. ISO 900° and Indian industry.
7. Double standards of west
8. Mother Teresa Vs Princess Diana,
9. Social security and India
10. Patriotism :-
11. European monetary
12. Is there anyone out there?
13. W 70 and dumping
14. Is India ready for uniform civil code?
15. Time to become micro?
16. Our deeds determine us as much as we determine our deeds.
17. Development Vs envoinrneatal concern
18. Autonomy to RBI-The Indian government migtmars.
19. The problem of brain-drain

PERSONAL INTERVIEWS

A guide to 'Personel interviews:

A personal interview (IT) is conducted by a panel of 2 to 6 interviewers. In contrast to a group discussion, personal interview is more personal in nature. Focus shifts from leadership quality to academic knowledge personal behaviour and individual presentation.

Basically there are four areas of which, one is a questionneering in an interview.

Academic knowledge :- One must have a sufficient knowledge of the subject in which one has done spealisation during one's graduation. One is expected to know much more than he is taught by his teachers. For a chemical engineer if a question on chemistry is asked, then 'I don't Know' or 'We were not taught' are fatal answers.

Extra curricular activities :- One must be able to show his strong interest in at least one or two extra-curricular activities. A sportsman has an advantage. Pune academics with no hobbies or extra curriculars activities may not be welcomed. An important point to note that if one mentions any extra curricular activity then one should name a vast and deep knowledge of that subject.

Personal Attributes :- This is probably the most difficult part to handle in an interview, but most easy to prepare. 'Introduce yourself' where would you be after 10 years? are general questions but need proper preparation, because at times candidates get puzzled.

Current affairs :- Of course last but not the least, one must have sufficient information about curreat affairs. One should not only have information, but also

understand and analyse the events.

Some general interview tips

1. Be smart and formally dressed.
2. Sit straight and have positive body language. Maintain constant eye contact with all the members.
3. Be honest.
4. Carry a folder of your certificates and other importants documents. Please do not keep this folder in your lap during the interview. Keep it an the floor or take your panel's permission to keep it on the table in front of you.
5. Be polite.
6. Be precise to the point and give specific answers. Do not make general statements. Back up your answer with examples.

Some general interview questions :-

1. What are your strengths and how can you prove them so.
 2. What are your weaknesses and how do you plan to iradicate them?
 3. How would you define job satisfaction, commitment standard of living?
 4. What are your long term goals and how do you plan to achieve them?
 5. What do you say about moral degradations in society flexibility of ethics!
 6. How have you been affected by your achievements and hobbies and so far?
- Norman Nincent Prarl in his book 'The power of positive thinking' and written. 'Trying means willing to keep at your problems until they are solved',
So 'Work hard' my dear friends and wish you all the best.
"Only those who risk going too far can possibly find out how far one can go."

★★

THE NATIONAL SCIENCE OLYMPIAD

Mrs. Prof. S.K. Barve
Chemistry Department

It is indeed an occasion of pride and happiness for all of us that two students from our college Mr. Dalal Onkar (XI,C) and Mr. Mitra Mohit (XI,C) are selected as among the top 500 students of XI standard from all over India in the 1st level of 4th National Science Olympiad (NSO) examination conducted by the Science Olympiad Foundation (SOF), New Delhi. This examination was held in our college on 1st Feb. 2002.

It was conducted for the first time in our college and I am happy to work as it's co-ordinator. Until September 2001 I was not knowing about SOF and its activities. In Oct. 2001 there was an advertisement in Times of India for the co-ordination of the NSO examination. With the prior permission and guidance from Prof. A. G. Gosavi (Principal), Prof. J. Chinchore (Vice Principal), Prof. R.G. Limaye (Head - Chemistry Department), I started the work. An overwhelming response of XI students received for an appeal made by Prof. Chinchore and the respective class advisors, was an enthusiastic aspect of the event. It was a tough job for we have to enroll the students and send their registration forms along with the examination fee Rs. 75/- to the SOF office New Delhi. Within one month, it would have not been possible without the timely help of the office staff Shri. Khopkar, Shri. Gore, Shri. Kale and Shri. Inamdar, Shri. Khole, Shri. Patekar (from Chemistry Department). Total 93 students enrolled for the examination, out of which 89 actually appeared. The pattern of the NSO was based on CBSE syllabus

and some questions were from the State Board syllabus. It was a 90 minutes test, with 75 multiple choice questions. The result of our students for the 1st level examination is 60% which I'm sure will ascend in multiple orders in future.

For the preparation of 1st level, books were made available to students from MCCG and college library. Thanks to Prof. D. L. Limaye M.C.C.G. - director and Mrs. M. Datre - Librarian and the library staff. In the first level examination, two students, namely, Onkar Dalal and Mohit Mitra of our college secured the position in first 500 ranking at National level. In state wise result, in Maharashtra, Onkar stood at 2nd and Mohit stood at 10th rank position. We are really proud of them. The IInd level examination is to be conducted on 13th May. The training is at BARC, Mumbai.

The Science Olympiad Foundation (SOF) conducts the olympiads in two levels all over India at the same time and date, for the students of 6th to 12th standard; apart from which it has been successful in achieving its goal as excellence in science among the school and Junior College level students through interactive seminars, workshops and monthly (news) publication.

SOF was founded in 1998 in New Delhi by academicians, scientists and media people. Uptill now three national science olympiad exams and one national cyber olympiad (NCO) was conducted. This was an opportunity to see where we stand at all India level and we've made it.

★★

Why Cry?

Abhijeet Thigale, T.Y. B. A.

Why Cry

If no one sees

Bruised eyes,

Or wet droplets silently falling,

Dampening cheeks?

Why Cry

If grief

has no purpose,

And your heart is heavy, bursting,

Your spirit vaporising?

Why Cry

Unless healing is

Inward,

Eternal, slowly liberating,

Softly soothing?

Why Cry

Friends

Have feelings,

Families weep, but clouds lift

And spring returns.

A RAY OF LIGHT

Poonam Prasad, F. Y. B. SC.

A ray of light

I hope for,

In the darkness of life.

A ray of light

I need,

To see the right

And proceed.

A ray of light

Of my imagination,

That, I know,

Will surely show me,

My destination.

A ray of light

I wish for,

In this long, lonely,

Moonless night.

A ray of light

I hope for,

In the darkness of life.

★ ★

★ ★

Recipe Of Friendship

Priyanka Kanchan, T. Y. B. Com.

Ingredients :

1. Two halves of pure loyalty
2. A dash of undiluted humour.
3. A sprinkle of surprises
4. Essence O' Trust
5. A touch of caring

Preparation Method :

First take the two halves and make a whole, now add a dash of undiluted humours, especially the kind that makes you ask for more. Next add hearty portions of Essence O' Trust, Cause to make a perfect base that is a must. A sprinkle of surprises will add to it a little spice. a touch of caring will make it, "Oh! So Nice." Now simmer it with the warmth you share, and a friendship that lasts forever, is prepared.

Savour To Your Heart's Content!!

★ ★

How Selfish I am!

Ujjwala More, T. Y. B. A.

I for me
Me for myself
Myself for you
You for me
Me for mine
Mine for the beloved
The beloved for marriage
Marriage for each other
Each other for destiny
Destiny for old age
Old age till end of life
End of life for eternal life
But in the End
How selfish am I!

★ ★

FREEDOM

Roopa Ganiger, 11th Science

FREEDOM is a sweet word to say,
But tough to gain.

Freedom fighters laid their lives
And gained freedom for others.

They knew the value of it,
So they struggled day and night.

Today, it is like a gift to us

Hardly anyone cares for it.

Careless attitude. leads to loss of freedom

Once again slavery would arrive,

But there would be no fighters.

So, care for it.

Try to preserve it.

So that each generation can have fruit of
freedom.

★ ★

A Joke

Politicians

A bus load of politicians was driving down the village road, when all of a sudden, the bus ran off the road and crashed into a tree in an old farmer's field.

The old farmer, after seeing what happened, went over to investigate. He then proceeded to dig a hole and bury the politicians.

A few days later, the local collector came out, saw the crashed bus, and asked the farmer where all the politicians had gone. The old farmer said he had buried them. The collector then asked the old farmer, "were they ALL dead?"

The old farmer replied, "well some of them said they weren't, but you know how politicians lie."

★ ★

वार्षिक अहवाल २००१-२००२

मॉडर्न कला, शास्त्र आणि वाणिज्य महाविद्यालय, शिवाजीनगर, पुणे ५

कनिष्ठ महाविद्यालय

(१९७६ साली) राष्ट्रीय शैक्षणिक आकृतिबंध (१०+२+३) अस्तित्वात आला. त्यानुसार + २ स्तर हा कनिष्ठ महाविद्यालयीन स्तराला शैक्षणिक वर्ष २००१-२००२ मध्ये २५ वर्षे पूर्ण होत आहेत. या रौप्यमहोत्सवी वर्षानिमित्त कनिष्ठ विभागातर्फे अनेक कार्यक्रम उपक्रम राबवले जाणार आहेत. नामवंतांची व्याख्याने, चर्चासत्रे, कार्यशाळा असे या उपक्रमांचे स्वरूप असणार आहे. या रौप्यमहोत्सवाचे आयोजन करण्यासाठी महाविद्यालयाने वरिष्ठ आणि कनिष्ठ विभागातील प्राध्यापकांची एक स्वतंत्र समिती स्थापन केलेली आहे.

समिती : प्रा. जगदीश चिंचोरे, उपप्राचार्य, कनिष्ठ विभाग

समिती सदस्य : प्रा. रेखा आगाशे, प्रा. राजीव कुलकर्णी, प्रा. मंगला शिंदे, प्रा. ए. व्ही. देशपांडे, प्रा. ए. ए. खंडागळे, प्रा. एम. एस. साळुंके, प्रा. व्ही. के. आठवले, प्रा. डॉ. ए. एम. भालेराव, श्री. व्ही. एल. आळ्ड - कार्यालयीन सदस्य

मा. प्राचार्य श्री. अ. गो. गोसावी सर यांच्या मार्गदर्शनाखाली ही समिती अनेक उपक्रम पूर्ण करणार आहे. कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या अंतर्गत व्यवस्थापनासाठी पुढील समित्यांची रचना केलेली आहे.

कनिष्ठ महाविद्यालय (अंतर्गत व्यवस्थापन) समिती :

अध्यक्ष - प्राचार्य अ. गो. गोसावी

सदस्य - प्रा. जगदीश चिंचोरे-उपप्राचार्य, पर्यवेक्षक प्रा. भालचंद्र भोमे, प्रा. विलास आल्हाट, प्रा. श्रीमती जयश्री कुलकर्णी, प्रा. सौ. कांचन राजाध्यक्ष, प्रा. सौ. मंगला शिंदे

अकरावी अंतिम निकाल समन्वय समिती :

अध्यक्ष - प्राचार्य श्री. अ. गो. गोसावी

कार्याध्यक्ष - पर्यवेक्षक प्रा. भालचंद्र भोमे

सल्लागार-उपप्राचार्य प्रा. जगदीश चिंचोरे, उपप्राचार्य प्रा. आर. जी. लिमये, उपप्राचार्य प्रा. यशवंत वाघमारे, उपप्राचार्य प्रा. जी. एम. बनसुडे

सदस्य : प्रा. सौ. कांचन राजाध्यक्ष, प्रा. सौ. सुनीता गोसावी, प्रा. सौ. अर्चना आपटे गौरवाचा आणि आनंदाचा क्षण

बारावी बोर्ड परीक्षा मार्च २००१ मध्ये कनिष्ठ महाविद्यालयातील शास्त्र आणि वाणिज्य शाखेतील विद्यार्थ्यांनी बोर्डाच्या गुणवत्ता यादीत मानाचे स्थान पटकावून स्वतःच्या आणि आपल्या महाविद्यालयाच्या शैक्षणिक लौकिकात भर घातली. अशा गुणवंत - यशवंत - कीर्तिवंत विद्यार्थ्यांचा सत्कार पुणे महानगरपालिकेचे आयुक्त मा. टी. सी. बेंजामिन यांच्या हस्ते करण्यात आला. या विद्यार्थ्यांचा आम्हाला अतिशय अभिमान वाटतो.

शिंदे रजेंद्र - शास्त्र शाखा, शास्त्र गुणवत्ता यादीत दुसरा, गणित १००/१००.

सेन सौम्यक - शास्त्र शाखा, शास्त्र गुणवत्ता यादीत आठवा.

देगांवकर सुमेध - शास्त्र शाखा, शास्त्र गुणवत्ता यादीत दहावा, फिजिक्स १००/१००

जोगळेकर जयेश - शास्त्र शाखा, शास्त्र गुणवत्ता यादीत अकरावा, फिजिक्स १००/१००

डोळे आशिष - शास्त्र शाखा, शास्त्र गुणवत्ता यादीत सोळावा, फिजिक्स १००/१००

कु. भवानी कृष्णन् - शास्त्र शाखा, शास्त्र गुणवत्ता व्होकेशनल यादीत चौदावी

कु. सोनावणे पद्मिनी - वाणिज्य शाखा, वाणिज्य गुणवत्ता यादीत अकरावी, गणित ९८/१००

चौधरी उमेश - शास्त्र शाखा, फिजिक्स १००/१००

नातू निलेश - शास्त्र शाखा, फिजिक्स १००/१००

विले दिनकर - शास्त्र शाखा, केमिस्ट्री १००/१००

आपले कर्तृत्ववान विद्यार्थी

सायली लिमये - अकरावी शास्त्र 'सी' - रीजनल मॅथ्स ऑलिंपियाड राज्यात चौथी, नॅशनल मॅथ्स ऑलिंपियाड - भारतात अकरावी, संगीत विशारद - गांधर्व महाविद्यालय - प्रथमा, प्रथम श्रेणी, महाविद्यालयांतर्गत संगीत स्पर्धा - उपशास्त्रीय संगीतात प्रथम.

मिलिंद खंदारे - अकरावी 'सी' - राष्ट्रीय प्रज्ञाशोध परीक्षा उत्तीर्ण - शिष्यवृत्ती.

सनी शेटी - अकरावी 'एफ' - रीजनल मॅथॅमेटिक्स ऑलिंपियाड १९ वा राष्ट्रीय प्रज्ञाशोध परीक्षा राज्यातील उत्तीर्ण यादीत

क्षितिजा देशपांडे - अकरावी शास्त्र 'सी' - महाराष्ट्र प्रज्ञा शोध परीक्षा राज्यात २३ वी, ऑल इंडिया कलर काँटेस्ट राज्यात ३ रा, मॅथ्स क्विझ, महाराष्ट्र गणित अध्यापक मंडळ - जिल्ह्यात १ ली, आंतरशालेय वक्तृत्व स्पर्धा - तिसरी, समर वर्कशॉप - आयोजक एक्स्प्लोरेटरी सहभाग, राष्ट्रीय प्रज्ञाशोध परीक्षा - शिष्यवृत्ती

अमेय परांजपे - अकरावी शास्त्र 'एफ' - गोएथ इन्स्टिट्यूटच्या भारतातील मॅक्सम्युलर भवनाने आयोजित केलेल्या निबंधस्पर्धेत यश - मुलाखतीसाठी ज्या चार विद्यार्थ्यांची निवड झाली त्यांतील एक अमेय - जर्मनीला जाण्यासाठी निवड. १ महिना जर्मनीत वास्तव्य.

सौदामिनी नाईक - अकरावी शास्त्र 'सी' - महाविद्यालयात 'बेस्ट स्टुडंट' म्हणून निवड.

गजानन नेरकर - महाविद्यालयांतर्गत वक्तृत्व स्पर्धेत सहभाग, वक्तृत्व स्पर्धेत प्राविण्य, स्टुडंट्स फाउंडेशन ऑफ इंडिया आयोजित निबंधस्पर्धेत प्रथम क्रमांक (राज्यस्तरीय)

ओंनकार दलाल आणि मोहित मित्रा - नॅशनल सायन्स

ऑलिंपियाड मध्ये पहिल्या ५०० विद्यार्थ्यांच्या चमूत त्यांनी यश मिळवून स्वतःचा दर्जा सिद्ध केला. राज्यस्तरीय निकालात ओंनकार दुसरा तर मोहित दहाव्या क्रमांकावर आहे. त्यांचे अभिनंदन.

या गुणवंत विद्यार्थ्यांव्यतिरिक्त अनेक विद्यार्थ्यांनी कला - क्रीडा प्रांतात अनेक पारितोषिके (वैयक्तिक व सांघिक) मिळवलेली आहेत. कला मंडळाच्या व क्रीडा विभागाच्या स्वतंत्र अहवालात आमच्या विद्यार्थी कलाकार व खेळाडू यांची अभिनंदनीय नोंद घेतलेली आहे. विद्यार्थ्यांच्या या यशाचे कौतुक करताना कनिष्ठ महाविद्यालयाला शिकवणाऱ्या प्राध्यापकांनीही विविध क्षेत्रात कौतुकास्पद कामगिरी बजावली आहे.

१. प्रा. मानसिंग सालुंके - भूगोल विभाग, राष्ट्रीय सेवा योजना (कनिष्ठ स्तर), सर्वोत्तम कार्यक्रमाधिकारी म्हणून महाराष्ट्र राज्याचा राज्यपुरस्कार, पाच हजार रु. रोख व सन्मानचिन्ह. मुंबई येथे झालेल्या समारंभात पुरस्कार प्रदान. मॉडर्न महाविद्यालय, शिवाजीनगर, पुणे ५ला 'सर्वोत्कृष्ट युनिट' म्हणून राष्ट्रीय सेवा योजनेचा राज्य पुरस्कार समारंभपूर्वक प्रदान करण्यात आला.

२. प्रा. सौ. कांचन राजाध्यक्ष - प्रो. ए. सो. द्वारा 'आदर्श शिक्षक पुरस्कार'

३. प्रा. दत्ता लिमये - प्रो. ए. सो. द्वारा 'आदर्श शिक्षक पुरस्कार'

४. प्रा. जगदीश विंचोरे - (उपप्राचार्य) बागलान रोटरी गौरव पुरस्कार.

५. प्रा. डॉ. सौ. स्वाती कर्वे - रविवार सकाळ मधील 'सप्तचिरंजीव' लेखमाला (कालखंड एप्रिल ते ऑगस्ट)

६. प्रा. भालचंद्र भोमे - कनिष्ठ महाविद्यालयाचे पर्यवेक्षक म्हणून नियुक्ती.

७. प्रा. पी. एम. सांबारे - आनंदपूरसाहिब (पंजाब) येथे राष्ट्रीय एकात्मता शिबिरासाठी दहा विद्यार्थ्यांच्या संघाचे समन्वयक.

८. प्रा. दत्ता लिमये व मा. मानसिंग सालुंके यांची

प्रो. ए. सो.च्या आजीव सदस्यपदी नियुक्ती झाली.

सर्व शिक्षकांचे आणि विद्यार्थ्यांचे मनःपूर्वक अभिनंदन !

कनिष्ठ महाविद्यालयाचे आणखी एक वैशिष्ट्य म्हणजे 'स्कॉलर बॅच उपक्रम'. गेली १०-१५ वर्षे हा उपक्रम सातत्याने राबवला जातो. बारावी शास्त्र आणि वाणिज्य शाखेतील गुणवंत विद्यार्थ्यांसाठी विशेष प्रयत्न करून त्यांना बारावी बोर्डाच्या परीक्षेत गुणवत्ताधारकत्वापर्यंत नेणे हे स्कॉलरबॅचचे उद्दिष्ट आहे. १५ किंवा २० एप्रिलपासून हे विशेष वर्ग सुरू होतात. प्राध्यापकवर्ग सुट्टीत सुद्धा या विद्यार्थ्यांना शिकवण्यात मग्न असतो.

२००१-२००२ या शैक्षणिक वर्षात बारावी शास्त्र आणि बारावी वाणिज्यसाठी असलेल्या स्कॉलर बॅचसाठी पुढील प्राध्यापकांनी विशेष श्रम घेतले.

बारावी शास्त्र स्कॉलर बॅच २००१ - २००२

प्रा. सौ. मंगला शिंदे - समन्वयक

प्रा. महेंद्र गोहेल - समन्वयक

उपप्राचार्य प्रा. आर. जी. लिमये, पर्यवेक्षक

प्रा. भालचंद्र भोमे, प्रा. दशपुत्रे, प्रा. जयश्री कुलकर्णी, प्रा. गोहेल, प्रा. कांचन राजाध्यक्ष, प्रा. सुजाता गायतोंडे, प्रा. मंगला शिंदे, प्रा. रंजना बुटाला, प्रा. डोईफोडे, प्रा. बीना मुत्तलगिरी, प्रा. रंजना देव, प्रा.सौ.अर्चना आपटे, प्रा. लिना पाटणकर, प्रा. इंगोले, प्रा. डाफ, प्रा. डॉ. मेधा सिधये, प्रा. अमृता सातभाई, प्रा. आर. व्ही. कुलकर्णी, प्रा. डॉ. स्वाती कर्वे, प्रा. सौ. विद्या शर्मा, प्रा. सौ. संजीवनी कुवळेकर, प्रा. सौ. गौरी चाफेकर, प्रा. खंडागळे, प्रा. डॉ. सुषमा यत्ते, प्रा. सौ. राठोड, प्रा. झगडे.

बारावी वाणिज्य स्कॉलरबॅच २००१-२००२

प्रा. जयंत जोर्वेकर, प्रा. राजीव कुलकर्णी, प्रा. डोईफोडे, प्रा. सौ. वीणा नरगुंद, प्रा. सौ. बीना मुत्तलगिरी, प्रा. सौ. रेखा आगाशे, प्रा. सौ. लीना पाटणकर, प्रा. सुधा दोनसळे - समन्वयक, प्रा. सौ. संजीवनी कुवळेकर, प्रा.सौ.घारपुरे, प्रा. सौ. विद्या शर्मा

या दोन्ही स्कॉलरबॅचच्या समन्वयकांनी मुलांकरिता पुढील विशेष कार्यक्रम आयोजित केले होते.

१. बारावीच्या गुणवत्ता यादीत आलेल्या विद्यार्थिनींचे अनुभवकथन.

२. मेडिकलला प्रवेश मिळालेल्या निखिल बेके या विद्यार्थ्याशी संवाद.

३. प्रा. सौ. आशा परुळेकर (मानसशास्त्र विभाग) यांचे प्रबोधनपर व्याख्यान.

४. प्राची देऊस्कर हिचे व्याख्यान.

५. पालक सभांचे आयोजन.

कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या एकूण कामकाजात प्राचार्य गोसावी सर यांचे मार्गदर्शन सतत लाभले. वरिष्ठ महाविद्यालयातील उपप्राचार्यांनी सुद्धा मनःपूर्वक प्रोत्साहन दिले. तसेच कार्यालयीन कर्मचारी, ग्रंथालयातील सर्वजण, शिपाई वर्ग, सर्व पालक, शिक्षक यांचे सदोदित सहकार्य लाभले.

सर्वांच्याबद्दल मनःपूर्वक कृतज्ञता!

स्नेहांकित

प्रा. भालचंद्र भोमे

पर्यवेक्षक

कनिष्ठ विभाग

प्रा. जगदीश चिंचोरे

उपप्राचार्य

कनिष्ठ विभाग

ENGLISH SECTION

The year 2001-2002 began with a bang with two Post-Graduate students, Ms. Anima Baishya and Mr. Thomas Dungalung securing a first class.

Come September and the department bid good-bye to Prof. V.G. Joshi a veteran teacher, Head of our department and Vice-Principal of the faculty of Arts.

Ms. S.G.Parab was appointed as the Head of the department from 1st September

2001.

We welcomed to the staff of our dept. (Sr.wing) Ms. Tuli Chatterjee, a Gold Medalist from the University of Burdwan and Mrs. Deepali Thakur from the University of Pune.

The Local inquiry Committee comprised Dr. Sushma Verma (Chairman) Dept. of History-University of Pune. Dr.Kumud Patil from K.T.H.M. College - Nasik, Dr.T.M.Khan - Poona College and Dr. A.D. Bandal Arts, Sc. Com. College Ozar, visited our College on Thursday, 1st November 2001. The cross-analysis made by the Committee revealed throughout the report the good standard maintained by our department. We emerged, successfully.

The accreditation by the staff of the department. Ms. S.G.Parab was a judge at the Inter-School Elocution, Festival 2001-02 held on Tuesday, 18th Sept. 2001, by Maeer's MIT New English School -Pune.

Ms. Parab was appointed as a judge for the contest named "Autograph for Nation" held by Chinmaya Yuvakendra held from 23rd July to 27th July 2001. She expressed her views regarding the competition on the Prize Distribution Day.

In the activity of the staff Academy, Ms. Parab presented a paper cum demonstration titled, "Grammaticality, Acceptability and Collocation" for the entire staff in Modern college on 2nd April 2002.

Mrs. Alka Kamble visited the Saraswati Vidya Union's Commerce College and delivered a lecture on "Oral Presentation". Mrs. Kamble attended the

NSS I-level National Training Programme, held in August 2001 conducted by Rajiv Gandhi Youth Development Institute - Shri Perumbudu-Chennai. Mr.P.M.Sambare was appointed as the N.S.S. Programme Officer. He also participated in the National Integration Camp at Anandpur Sahib, Dist. Ropar-Punjab as a team leader from 20-12-2001 to 29-12-2001. The topic of his Talk was "Environment".

Mrs. A. S. Alurkar presented a paper of Keshvsut at the National Seminar on "The Colomal Impact on Indian Literature" Organised by the Dept. of English, University of Mumbai in February 2002.

Mrs. D. S. Thakur Genducted in Dec. 2001 in Business Commuication.

Ms. T.Chatterjee received a scholarship for the M.Phil Course 2001-2002 from the University of Pune. She is selected by the Univ. of Pune for exchange programme, to the Univ. of Dresden-Germany. She received membership of Women's Studies Department Pune. She worked as an English teacher at the International Centre-Univ. of Pune.

Mrs.P.A.Likhite performed and conducted activities such as "Quiz" Language, Games, Presentations, Group discussions and "Case Study" in the SYBCS Classes.

Under the auspicious of the Post-Graduate Association, Our department felicitated Dr. S.B.Gokhale for being appointed as the Head of the Dept. of English-Univ. of Pune. He graced the occasion by delivering a lecture on "Oral

Presentation" with demonstrations. Highly appreciated by the entire gathering.

But the student's made the department Proud :

Our PG. Students Ms. Sadhana Rao and Ms. Anuja Deshpande qualified for the TEST conducted by the CIEFL Hyderabad - NELTS - National English Language Testing Service. Mrs. Varsha Aphale presented a paper titled 'Should Shakespeare be a part of compulsory English Courses ?' and Mrs. Swati Pandit presented a paper titled "The enrichment of Vocabulary" at the All India paper reading contest for Post-Graduate students in English, held at the Univ. of Pune on 7th and 8th March 2002.

The T.Y.B.A. special English students presented two papers.

(1) 'Alienation in modern Poetry' by Mr. Bhausaheb Daundkar.

(2) "Wordsworth's theory of Poetic Diction as expressed in his Preface to the lyrical ballads" by Ms. Ulka Sasane at the Late Mrs. Veena Shah Memorial Inter Collegiate Paper Reading Competition organized on 6th Feb. 2002 by Symbiosis College-Pune.

Mr. B. Daundkar and Ms. Asha Gundare participated in the 1st round of 'Conquest' an Inter-Collegiate English Literary and Language. Quiz, on 16th Feb-02 held by Fergusson College.

I wish to thank one and all for their work and co-operation.

PROF. S.G. PARAB
Head., Department of English

मानसशास्त्र विभाग

या वर्षी एकूण ४९ विद्यार्थ्यांनी मानसशास्त्र विषय विशेष स्तरावर अभ्यासण्यासाठी प्रवेश घेतला. या प्रत्येक विद्यार्थ्याची वर्गातील उपस्थिती, शैक्षणिक व अभ्यासेतर कार्यक्रमांमधील प्रगती, त्यांच्या अडीअडचणी याकडे विभागातील प्राध्यापकांनी विशेष लक्ष दिले.

शिक्षकांकडून मिळालेल्या या प्रोत्साहनामुळे विद्यार्थ्यांनी विविध क्षेत्रांत यश प्राप्त केले. कु. पंचफुला बाबर हिने एस. वाय., बी. ए. ला महाविद्यालयात प्रथम येण्याचा मान मिळवला. कु. संपदा ठाकूर हिने युवा सप्ताहानिमित्त महाविद्यालयाने घेतलेल्या विविध स्पर्धांमध्ये पारितोषिके मिळवली. कु. अनुराधा डुबल हिला भरतनाट्यम् नृत्यकलेसाठी फ्रान्स सरकारची शिष्यवृत्ती मिळाली व त्या संदर्भात चार महिन्यांसाठी युरोपच्या दौऱ्यावर जाऊन कार्यक्रम सादर करण्याची संधी मिळाली. रोहिदास चव्हाण या विद्यार्थ्याने 'मॉडर्न श्री' या शरीरसौष्ठव स्पर्धेत द्वितीय क्रमांक मिळवला.

विभागातील या गुणवान विद्यार्थ्यांचा आम्हाला सार्थ अभिमान आहे.

फर्ग्युसन महाविद्यालयाच्या मानसशास्त्र विभागाने ७ सप्टेंबर २००९ रोजी आयोजित केलेल्या 'सायकी यात्रा' या मनोविकृतीवरील भित्तिचित्रांच्या प्रदर्शनाला सुमारे ४० विद्यार्थ्यांनी भेट दिली. त्याच दिवशी अँफी थिएटरमध्ये आयोजित केलेल्या डॉ. चांदोरकर यांच्या व्याख्यानाचा लाभही विद्यार्थ्यांनी घेतला.

युवा सप्ताहानिमित्त १७ जानेवारी २००२ रोजी डॉ. मेधा कुमठेकर, एस.एन.डी.टी. महाविद्यालय पदव्युत्तर मानसशास्त्र विभागप्रमुख यांनी 'व्यक्तिमत्त्व विकास' या विषयावर एक कार्यशाळा घेतली. त्याचे आयोजन मानसशास्त्र विभागातर्फे करण्यात आले. या कार्यशाळेत सुमारे १५० विद्यार्थी सहभागी झाले होते. या कार्यशाळेत मेघाताईंनी व्यक्तिमत्त्व विकासाचे विविध पैलू उलगडून

दाखवले. 'किशोरवयीन विद्यार्थ्यांच्या समस्या' यावर विशेष भर दिला. वैवाहिक समायोजन कसे करावे याबद्दलही एका चाचणीच्या साहाय्याने मार्गदर्शन केले.

विभागीय ग्रंथालयातील अभ्यासेतर पुस्तके विद्यार्थ्यांनी आवर्जून वाचली व त्यावर शिक्षकांशी चर्चा केली.

मानसशास्त्रावर आधारित चित्रपट, टी. व्ही. सिरियल्स, वर्तमानपत्रांतील सदरे याबाबत विद्यार्थ्यांशी वारंवार चर्चा करून त्या कार्यक्रमातील शास्त्रीय माहितीची सत्यासत्यता पडताळून पाहिली. विद्यार्थ्यांनीही उत्साहाने या संदर्भातील कात्रणे जमवली.

मार्च महिन्यात तृतीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांनी प्रात्यक्षिकांचे सादरीकरण केले.

विभागातील प्राध्यापकांनीही विविध अभ्यासेतर उपक्रमांत सक्रिय भाग घेतला.

प्रा. आशा परुळेकर यांचे महाविद्यालयातील स्कॉलर बॅचसाठी अभ्यासकौशल्ये या विषयावर व्याख्यान झाले.

प्रा. विजया जगताप राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विविध कार्यक्रमांत सहभागी झाल्या.

'अपयशातून यशाकडे' या दैनिक सकाळने पुरस्कृत केलेल्या उपक्रमामध्ये प्रा. अमृता ओक सहभागी झाल्या. या उपक्रमांतर्गत १० वी व १२ वीच्या परीक्षेत अपयशी झालेल्या विद्यार्थ्यांना व त्यांच्या जालकांना विनामूल्य मार्गदर्शन करण्यात आले.

पुणे आकाशवाणीने प्रसारित केलेल्या 'उभारी' व 'सेतू' या कौटुंबिक समुदेशनावर आधारित कार्यक्रमांमध्ये प्रा. सौ. ओक यांच्या तीन मुलाखती प्रसारित झाल्या.

मरकळ येथील राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या शिबिरात प्रा. सौ. ओक यांनी 'ताण-व्यवस्थापन' या विषयावर व्याख्यान दिले.

कृषि-विद्यापीठातील संशोधन साहाय्यकांसाठी पुणे येथे आयोजित केलेल्या राष्ट्रीय प्रशिक्षण कार्यक्रमात प्रशिक्षणार्थींना मार्गदर्शन करण्यासाठी प्रा. सौ. ओक यांना आमंत्रित करण्यात आले. TAT ह्या प्रसिद्ध

मानसशास्त्रीय कसोटीबाबत त्यांनी मार्गदर्शन केले.

मानसशास्त्र विभागातर्फे चालवल्या जाणाऱ्या विद्यार्थी मार्गदर्शन केंद्राचा लाभ यंदाही बऱ्याच विद्यार्थ्यांनी घेतला.

वरील सर्व उपक्रमांमध्ये प्रा. सौ. आशा परुळेकर, प्रा. सौ. विजया जगताप, शिक्षकेतर कर्मचारी श्री. सुरेश जाधव, विद्यार्थी बाळू कुचेकर यांचे उत्तम सहकार्य लाभले.

प्रा. सौ. अमृता ओक
मानसशास्त्र विभागप्रमुख

भूगोलशास्त्र विभाग

महाविद्यालयाच्या सुरुवातीपासून सेवेत असलेले विभागप्रमुख डॉ. पद्माकर आपटे या वर्षी सेवानिवृत्त झाले. विभागप्रमुख पदाबरोबरच डॉ. आपटे यांनी उपप्राचार्य, प्राचार्य म्हणून कार्यभार सांभाळला होता. महाविद्यालयाच्या व विभागांच्या लौकिकात भर टाकणारे विविध उपक्रम त्यांनी कार्यरत केले. डॉ. आपटे यांना विभागातर्फे भावपूर्ण निरोप व शुभेच्छा देण्यात आल्या.

प्रा. मानसिंग साळुंके यांना रा. से. योजनेच्या विशेष कार्याबद्दल शासनातर्फे पुरस्कार प्रदान करण्यात आला. कनिष्ठ विभागातून पुरस्कार प्राप्त करणारे प्रा. साळुंके हे पहिले शिक्षक आहेत. या वर्षी त्यांनी नवोदय विद्यालय सातारा येथे विषयतज्ज्ञ म्हणून व्याख्यान व मार्गदर्शन केले.

औरंगाबाद येथे प्रा. साळुंके यांनी ५ दिवसांचे 'जलव्यवस्थापन व विकास' यावरील कार्यशाळेत कृतिशील सहभाग घेतला. तसेच मंचर महाविद्यालयात ११ वी, १२ वी साठी मार्गदर्शनपर व्याख्याने दिली. फुलगाव येथे रा. से. यो. चा तळ संपन्न केला.

प्रा. सौ. कुलकर्णी यांनी 'महिला सबलीकरण व सक्षमीकरण' याविषयीच्या अधिवेशनात खडकी महाविद्यालयात प्रतिनिधित्व केले.

अभ्यास सहल :

अभ्यासक्रमाचा भाग म्हणून या वर्षी कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या ग्रामीण सर्वेक्षण व अभ्याससहली पुढीलप्रमाणे आयोजित केल्या होत्या.

वर्ग	तुकडी	शाखा	ठिकाण	संयोजक/ मार्गदर्शक
११ वी	अ	कला	महड	प्रा. आल्हाट
११ वी	ब	विज्ञान	अलिबाग	प्रा. झगडे
१२ वी	अ	कला	मरकळ (खेड)	प्रा. साळुंके
१२ वी	ब	कला	महड	प्रा. आल्हाट
१२ वी	-	विज्ञान	सांगवी (बारामती)	प्रा. झगडे

प्रस्तुत अभ्याससहलीत ग्रामीण वस्त्यांचे भौगोलिक घटकांच्या (स्थान, भूरचना, हवामान, मृदा, वनस्पती) संदर्भात मानवी क्रियांचे भूदृश्य विस्तृतपणे अभ्यासण्यात आले. प्रा. राम झगडे यांनी वस्ती सर्वेक्षणासाठी भूगोल-शास्त्रीय दृष्ट्या प्रश्नावली तयार केली. याचा उपयोग विद्यार्थ्यांना क्षेत्रीय अभ्यासातील भौगोलिक मानवी अनुबंधाची उकल होण्यासाठी उपयुक्त ठरेल.

वरिष्ठ महाविद्यालयातील भूगोल विशेष विषय घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रात्यक्षिक अभ्यासक्रमाचा भाग म्हणून पुढीलप्रमाणे अभ्याससहलींचे आयोजन करण्यात आले.

वर्ग	शाखा	ठिकाण	मार्गदर्शक
द्वितीय वर्ष	कला	पाली, उन्हेरे मुरुड, राजापुरी	
तृतीय वर्ष	कला	अलिबाग उन्हेरे, पाली	प्रा. अहिरराव सौ. कुलकर्णी
द्वितीय वर्ष	विज्ञान	IMD	

या अभ्याससहलीत देश, घाटमाथा व कोकण या क्षेत्रातील भौगोलिक दृश्यांचे वैविध्य, त्यांची कारणमीमांसा व भूदृश्य यांचा विस्तृत अभ्यास करण्यात आला. सागरकिनारी लाटांचे कार्य (भरण, खनन, वहन), खडकांचे प्रकार, सागरी परीसंस्था; याबरोबरच मानवी वस्त्या, व्यवसाय यांच्यावरील भौगोलिक घटकांचा प्रभाव अभ्यासण्यात आला. अलिबाग, जंजिरा या सागरी दुर्गांचे वैशिष्ट्य अभ्यासण्यात आले.

I.M.D. उष्णदेशीय मौसमी हवामान विभागातील अभ्यासपूर्ण भेटीत हवामानशास्त्राचे महत्त्व, विभागाची उद्दिष्टे व कार्ये पाहण्यात आली. आधुनिक नकाशातंत्र, हवामान अंदाजाच्या नूतन पद्धती, आधुनिक तंत्रज्ञानाचा व संगणकाचा वापर याविषयी अभ्यास करण्यात आला.

पदव्युत्तर विभागाची अभ्याससहल माले (पौड) या गावी ग्रामीण सर्वेक्षणासाठी नेण्यात आली.

विभागातील परिचारक बबनराव पासलकर कालवश झाले. पासलकर यांनी महाविद्यालयाच्या विविध विभागांत स्वतःच्या कार्यनिष्ठेचा स्वतंत्र ठसा उमटवला होता. विभागातर्फे त्यांना भावपूर्ण श्रद्धांजली.

प्रा. बा. र. अहिरराव
भूगोल विभाग

DEPARTMENT OF ZOOLOGY

During this academic year the department carried out usual teaching and research activities along with the extension activities. The UGC IX Plan grants for the undergraduate and postgraduate wings helped in adding a large number of new books and equipment that have become valuable asset for the department. Up-to-date trinocular microscope, insect storage cabinets, electronic balances, are that added to the department.

All the teaching work was completed

during the scheduled time and students were exposed to some surprise tests as well as routine tests. Every attention was paid to the discipline among students as well as their attendance for lectures and practicals. Extra efforts were made to solve the university question papers and other difficulties of the students. Special sessions were conducted to teach the SY and TY students the conduct and procedure of the university practical examination. Students were oriented properly to face the viva voce examination at the time of practicals. Departmental library books were made available to the students for additional reading on the subjects. New discoveries were projected on the notice boards to make students aware of the advancement of science.

A Study Tour was organized for the students SY BSc to visit different Institutions such as Fishery Science, Vermiculture and Biological Pest Control of VSRI, Central Bee Research Institute, Government Poultry Farm and Government Sericulture Farm. Staff members A.M. Bhalerao, S.J. Thatte and B.T. Kalbage organised the tour.

A Study Tour for TY BSc students was organized to study coastal areas of Konkan. N.M. Naidu and J.K. Kadav participated in this tour.

Three International Experts visited Department of Zoology during the current year. Dr. David Gower and Dr. Mark Wilkinson (both from the Natural History Museum London and Dr. Richard Smith

(Asst. Director, BioNet International, UK) came specifically to observe the work going on in this Department. A possible co-operative research project is being prepared with The Natural History Museum, London, team.

Dr. H. V. Ghatge published nine papers in collaboration with his colleagues. These are -

(1) Borowiec L., Sachin Ranade, Nilesh Rane and H. V. Ghatge (2001). *Chiridopsis rubromaculata* n. Sp. from India and notes on its bionomy and immature stages (Coleoptera : Chrysomelidae : Cassidinae). **Genus** 12(3):361 - 371.

(2) Ghatge, H. V., Sachin Ranade, Abhay Soman, Rajpreet Kaur and Rahul Marathe (2001) First record of *Amorphoscelis annulicornis* Stahl (Insecta : Mantodea) From, Maharashtra **J. Bombay. nat. Hist. Soc.**, 98 (3): 476 - 479

(3) Ghatge, H. V., Sachin Ranade, Rajpreet Kaur and Rahul Marathe (2001) First report of *Hestiasula brunneriana* Saussure (Insecta : Mantodea) from Pune Maharashtra. **J. Bombay. nat. Hist. Soc.**, 98 (3): 473 - 476

(4) Ghatge H. V. and S. P. Ranade (2002). New locality records and additional comments on the life history stages of *Epistictina reicheana* (Guerin) (Coleoptera: Chrysomelidae: Cassidinae). **Zoos' Print Journal** 17 (3): 729 - 731

(5) Padhye A. D. and H. V. Ghatge (2002). An overview of amphibian fauna of Maharashtra State. **Zoos' Prin Journal**

17 (3): 735 - 740

(6) Rane N., Ranade S. and H. V. Ghate (2001). Notes on life history of *Conchyloctenia nigrovittata* (Boheman) (Coleoptera : Chrysomelidae : Cassidinae). *J. Bombay. nat. Hist. Soc.*, 98 (1) : 53-57

(7) Rane N., S. Ranade and H. V. Ghate (2001). Some observations on the biology of *notosacantha vicaria* (Spaeth) (Coleoptera : Chrysomelidae : Cassidinae). *Genus* : 11 (2): 197 - 204

(8) Swietojanska J., H. V. Ghate and R. Marathe (2001). *Notosacantha chandrapurensis* n. sp. from India (Coleoptera: Chrysomelidae:Cassidinae). *Genus* : 12 (4): 489 - 492

(9) Padhye A.D. M. Mahabaleshwarkar and H. V. Ghate (2002). An overview of Amphibian fauna of Pune District with special reference to their status in and around Pune City. *Zoos', Print Journal*: 17(4): 757 - 763.

UGC has sanctioned a minor research scheme on larvae of tortoise beetles of Rs. 45,000/- to Dr. Ghate. This is a two - year project and will continue up to 2004.

All valuable specimens of tortoise beetles are in the departmental collection, as the collection now hold some type material of great importance in taxonomy. Dr. Ghate has spent considerable time in making an up-to-date collection of local mantids as well. Sachin Ranade helped in this work while Nilesh Rane (PG Teacher) helped in tortoise beetle work.

Dr. Ghate was invited to attend and participated in the national Seminar on

"Information Technology and Biological Collections Management." The workshop was held in NCL under the auspices of DBT, Government of India. He participated in pre-workshop deliberations as well. Two other staff members, namely Dr. A.M. Bhalerao and Nilesh Rane also participated in this workshop.

Dr. Bhalerao presented a research paper titled, "Biodiversity of plant bugs in and around Pune Region." in collaboration with Shri Shubro Sen and J. F. Merem in the UGC sponsored National Symposium on 'Animal and Environment' held at Rajgurunagar College, Pune. About 30 different species of bugs have already been identified from Pune area and these properly preserved at the department. He also attended "National Symposium on Coping with Natural Hazards" at the University of Pune. (The deliberations of the symposium also included topics related to biological Sciences organized by National Academy of Sciences, Allahabad in collaboration with the various Pune University Department.); "Seminar on Health Behaviour" organized by Indian Association of Human Behaviour, Mumbai and Health Center, Pune Univesity.

Dr. Sushama Thatte completed her UGC Sponsored Minor Project in March 2002. The project dealt with adaptation of butterflies to the urban environments. The project surveyed food plants, larval development as influenced by availability of food plants and distribution of butterflies in the urban environments around Pune.

DEPARTMENT OF BOTANY

In the academic year 2001-2002, the University Grants Commission, New Delhi under the vocationalisation (career orientation) of education of the first degree level sanctioned the grant of Rs. nine lakhs to the Department of Botany for starting the vocational subject 'Biotechnology'. The course has been approved by the University of Pune and Government of Maharashtra.

The Programme Director is Principal A. G. Gosavi, the programme co-ordinator of the course is Prof. G. M. Bansude and the course co-ordinator is Dr. T. D. Nikam. The authorities of PES, Modern College, Pune - 5, Modern College Pune - 7, University of Pune and other reputed institutes in Pune have assured to give support to the present course. The main aim of this course is to get a knowledge of Biotechnology which will be applicable during national emergency and also to get jobs in the related fields of Biotechnology. At present, 45 students have been selected through entrance examination for F.Y. B.Sc.

The department has extended the service for demonstrating the tissue culture practicals for the S.Y. B.Sc. students of Modern College, Ganeshkhind, Pune - 7; Wadia College, Pune; Bharatiya Jain Sangh Tanas College, Wagholi; B. G. College, Sangvi and Postgraduate Department of Botany, P. V. P. College, Pravaranagar.

Activities carried out by and for the students

Students of F.Y. B.Sc., S.Y. B.Sc. and T.Y. B.Sc. Presented articles on different

aspects of Botany. These articles were displayed on the departmental notice board. Botanical excursion of S.Y. B.Sc.(B) was arranged to Panchagani and Mahabaleshwar on 12th Feb. 2002. For the students of T.Y. B.Sc. (Botany), botanical excursion was arranged to coastal regions of Maharashtra like Malwan, Amboil and Koyananagar from 16th to 20th January 2002. Students of M.Sc. had gone to Mahabaleshwar on 5th March, for collection of Plant specimens in addition, M.Sc. and T.Y. B.Sc. (Botany) students had gone to Dongarwadi, in rainy season, for collection of plant specimens. The students of T.Y. B.Sc. (Botany) and M.Sc. (Botany) were provided the facilities of Departmental Libraries. Students of M.Sc (Botany) and XIth did projects on various aspects of Botany.

Activities and achievements of the teachers

Mrs. N. M. Patil has been awarded Ph.D. degree by the University of Pune, in September - 2001 to her thesis titled, "Physiological Studies in Safflower (*Carthamus tinctorius* L.) cv. Bhima under Saline Conditions."

Dr. T. D. Nikam completed the course on 'Low Cost Multimedia Creations (LCMC)' conducted by P. E. Society's Modern Centre for Information Technology and Research, Pune under the authorization of C.Dac's Advanced Computing Training School, Pune during the period of April 2001 to July 2001.

Dr. R. S. Zunjarrao participated as resource person and delivered lectures on "Techniques and Applications of Plant Tissue Culture", under quality improvement programme, sponsored by University of

Pune, at Mahatma Phule Mahavidyalay, Pimpri, Pune - 7 on 14th February 2002 and at Shri. Shiv Chhatrapati College, Junnar on 11th March 2002.

Dr. T. D. Nikam participated as resource person for workshop on Restructuring of F.Y. B.Sc. Syllabus in Botany jointly organized by University of Pune and Department of Botany, Sharadabai Pawar Mahila Mahavidyalay, Malegaon Bk, Baramati, held on 16th and 17th February 2002.

Dr. Mrs. N. M. Patil attended the "workshop on Botanical excursions" organized by Department of Botany, Abasaheb Garware College, Pune - 9 on 23rd February 2002.

Dr. R. S. Zunjarrao participated in the workshop on restructuring of F.Y. B.Sc. syllabus in Botany at Sharadabai Pawar Mahila Mahavidyalay Malegaon Bk., Baramati on 16th and 17th February 2002.

Dr. T. D. Nikam participated as resource person for 'Seminar on Recent Advances in Biotechnology' held at Department of Botany, Dada Patil Mahavidyalaya, Karjat, Ahmednagar on 28th February 2002.

Dr. R. S. Zunjarrao conducted five batches of "Certificate Course in Plant Tissue Culture" at M.C.C.G., Pune - 5.

Dr. T. D. Nikam Delivered lecture on "Basic and Applied Aspects of Plant Tissue Culture" at B.G. College, Pune on 2nd March 2002. He also visited IARI, New Delhi for training on the cultivation and collection of blue, green algae.

Dr. K. R. Gandhe has been invited as resource person to deliver a lecture on, 'Role of Botanic Gardens in Germ Germplasm Conservation' under the Faculty Improvement programme by Shiv

Chhatrapati College, Junnar on 11th March 2002.

A research paper titled, 'The genus *Georgefischeria*, Tilletiaceae – a present status' of Dr. R. V. Gandhe has been selected in 'Frontiers in Microbial Biotechnology and plant pathology : Prof. S.M. Reddy Commemoration Volume, Jodhpur, an international publication.

Dr. K. R. Gandhe wrote a series popular articles on 'Plants in Various Seasons' under the title 'ऋतुरंग' in daily news paper 'सकाळ' Her article 'काँग्रेस गवताला, कैरीबॅगला आपले मित्र बनवा' has been selected in 'विद्यासंवर्धन' published by University of Pune, Pune - 7.

Research papers presented in Seminars and Symposia :

(i) Anish Kumar and R. B. Barmukh "Comparative Account of Physiological Changes induced by the foliar applications of GA_3 , IAA and H_2O_2 in *Vigna radiata* L." presented in the National Seminar on Recent Advances in Mycology, Plant Pathology and Biotechnology at PVP College, Pravaranagar, on 6th and 7th April 2001.

(ii) Anish Kumar, Patil V.A., Nikam T.D. 'In vitro studies in *Punarnava* (*Boerhaavia diffusa* Linn). A medicinal herb' presented at National Seminar on current trends in Plant Sciences organized by UGC and Department of Botany, University of Pune, Pune - 7. on 26th to 28th March 2002.

(iii) Bansude G.M., Nikam T.D. & Anish Kumar "Micropropagation of *Agave sisalana*" presented at the National Seminar on Recent Advances in Mycology, Plant Pathology and Biotechnology at PVP

College, Pravaranagar on 6th and 7th April 2001.

(iv) Patil V.A., Patu Khate and Nikam T.D. "In Vitro propagation of *Boerhaavia diffusa* Linn." presented at National Seminar on Recent Advances in Mycology, Plant Pathology and Biotechnology at PVP college, Pravaranagar on 6th and 7th April 2001.

(v) Shubhada Nagarkar, Kanchanganga Gandhe and Geof Bowkar presented a paper titled, 'Design and Implementation of Metadata for Indian Fungi (Heterobasidiomycetes) : Lessons from Library and Information Science Field' - presented at NII, Tokyo, Japan, October 22 to 26-2001.

(v) Nikam T.D., Bansude G.M., Anishkumar KC 'Effect of oxygen on *Trichodesmium erythaeum* (Ehr)" presented at National Seminar on Current Trends in Plant Sciences held at Department of Botany, University of Pune, Pune - 7 on 26th to 28th March - 2002.

(vi) Zunjarrao R. S. "Tissue culture of *Momordica dioica* Ro x 6" presented at National Seminar on current trends in plant sciences, organized by UGC and Department of Botany, University of Pune, Pune - 7 on 26th to 28th March - 2002.

(vii) Zunjarrao R. S. "Study of some commercial tissue culture laboratories with reference to problems faced and mistakes made by them in application of micropropagation technology" presented at National Seminar on current trends in plant sciences organized by UGC and Department of Botany, University of Pune, on 26th to 28th March 2002.

(viii) Dr. R. V. Gandhe and Dr. K. R. Gandhe actively participated in the

seminar, 'Emerging Technologies in life sciences' on 26th February 2002 conducted by Yashwantrao Mohite College, Pune.

(IX) R. V. Gandhe, Kanchanganga Gandhe and M. J. Desale published a research paper 'Achlya Dayali, a new water mould from the river Mutha' in Journal, Bombay Natural History society, Bombay, in August 2001.

(X) R. V. Gandhe and Kanchanganga Gandhe published a research paper 'Tilletia thirumalachari - a new species in Indian Phytopathology', New Delhi, December 2001.

Research Projects Sanctioned

(a) UGC has sanctioned Rs. 40,000/- to Dr. K. R. Gandhe for Minor Research project titled, 'Floristic Diversity of Sacred Groves in Northern Western Ghats.'

(b) UGC has sanctioned Rs. 46,000/- to Dr. T. D. Nikam for Minor Research project titled, 'Tissue Culture Studies in *Punnarnava* (*Boerhaavia diffusa* Linn) : production of secondary metabolites.

Other Research Activities

(a) The University of Pune has sanctioned the stipend of Rs. 1000/- per month to Miss Ravisha Sawant for doing research under the guidance of Dr. T. D. Nikam.

(b) Miss Aparna Watve and Mrs. Gauri Rane submitted the theses for Ph.D. Degree in the months of October 2001 and March 2002 respectively under the guidance of Dr. R. V. Gandhe.

(c) Miss Anagha Kurne registered her name for Ph.D. degree under the guidance of Dr. R. V. Gandhe on Aquatic Fungi.

Prof. G.M. Bansude
Head Dept. of Botany

CHEMISTRY DEPARTMENT

Chemistry Department has maintained the tradition of performing academic and complimentary activities. Staff members have worked for own progress and also for the progress of students and college.

Dr. Mrs. S. D. Jog was honoured as "Best Teacher Award" by chemical research society of India.

Dr.S.K.Ujalambkar has been appointed as NSS Co-ordinator for Pune district. He organized, "Environmental Camp" to give information about protection of environment to students. He was invited by several organizations for delivering lectures on NSS.

Mrs. S.D.Barve worked as co-ordinator for 4th National Science Olympiad. She also guided the students for competition. Two students secured rank at national level.

Prof. S.R.Adhav motivated and guided F.Y.BSc. students for chemical competitions, organised by Department of Chemistry, University of Pune. About 38 students appeared for examination and showed significant performance at the competition.

T.Y.BSc. students visited MAPROS food processing unit. They also visited CWPRS on open house day to get first hand information about various water and energy projects.

All staff members have contributed in executing academic programmes and other activities.

Prof R.G.Limaye
HOD. Chemistry

पदार्थविज्ञान विभाग

पदार्थविज्ञान विभागाने २००१-२००२ ह्या शैक्षणिक वर्षात अभ्यासक्रमाशिवाय विद्यार्थ्यांसाठी काही विशेष उपक्रम राबवले आणि विविध स्पर्धांमध्ये भाग घेण्यासाठी विभागातील प्राध्यापकांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

विद्यार्थ्यांसाठी राबवलेले उपक्रम -

- ◆ विभागीय ग्रंथालय
- ◆ अभ्यागतांची व्याख्याने
- ◆ बारावीतील विद्यार्थ्यांसाठी प्रात्यक्षिकांचे विशेष वर्ग
- ◆ एफ. वाय. व एस. वाय. बी.एस्सीच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रयोगपुस्तिका आणि शैक्षणिक सहली.

विशेष नोंदी -

प्रा. भोमे ह्यांची कनिष्ठ महाविद्यालयाचे पर्यवेक्षक म्हणून नेमणूक झाली.

१२ वी शास्त्र परीक्षेत पुढील विद्यार्थ्यांना पदार्थविज्ञान विषयात १००/१०० गुण मिळाले. १. सुमेध देगावकर, २. आशिष डोळे, ३. उमेश चौधरी, ४. उमेश नातू, ५. जयेश जोगळेकर

यू. जी. सी.च्या ९व्या फ्लॅनमध्ये घेतलेला ऑस्ट्रॉनॉमिकल टेलिस्कोप व कोसिपतर्फे मिळालेला हॅंडीकॅम ह्यांच्या साहाय्याने दिनांक २४ फेब्रुवारी रोजी शनि-चंद्राच्या पिधानयोगाचे प्रात्यक्षिक दाखवले. ह्या कार्यक्रमात मोठ्या संख्येने विद्यार्थी, प्राध्यापक व महाविद्यालयाच्या परिसरातील नागरिक सहभागी झाले होते. विशेष म्हणजे हा पिधानयोग बघण्यासाठी संस्थेचे अध्यक्ष डॉ. एकबोटे व त्यांचे नियामक मंडळातील सहकारीही हजर होते.

आमचे ज्येष्ठ सहकारी प्राध्यापक प्रा. श्री. न. भिडे जानेवारी २००२ मध्ये निवृत्त झाले. त्यांना विभागातर्फे निरोप देण्यात आला.

प्रा. सौ. अनुराधा कुलकर्णी
विभागप्रमुख

इलेक्ट्रॉनिक सायन्स विभाग

इलेक्ट्रॉनिक सायन्स विभागामध्ये कनिष्ठ विभाग ते पदव्युत्तर विभागापर्यंतचे अध्यापन, तसेच संशोधन केले जाते. याव्यतिरिक्त 'यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ' चा E.E.D.P. हा अभियांत्रिकी पदविका अभ्यासक्रम चालतो.

विद्यार्थ्यांसाठी चालवले जाणारे उपक्रम -

(१) तृतीय वर्ष (संगणक दुरुस्ती) या अभ्यासक्रमा अंतर्गत विद्यार्थ्यांना प्रत्यक्ष संगणक दुरुस्तीचा अनुभव देण्यासाठी पुण्यातील 'मार्केट नेटवर्क'चे श्री. राजेश वागळे व ITGI कंपनीचे शिबू नायर यांच्याकडे काम करण्याची संधी उपलब्ध करून देण्यात आली.

(२) दिधी येथील 'भगिनी निवेदिता प्रतिष्ठान' या संस्थेमधील संगणकाच्या दुरुस्तीची संधी उपलब्ध करून देण्यात आली.

(३) आपल्या महाविद्यालयातील सर्व संगणकांची देखभाल हेच विद्यार्थी विभागातील तज्ज्ञ प्राध्यापकांच्या मार्गदर्शनाखाली यशस्वीपणे करत असतात. या उपक्रमामध्ये संगणकशास्त्र विभागातील प्राध्यापक व कर्मचाऱ्यांचा मोलाचा सहभाग असतो.

शैक्षणिक भेट

या वर्षी ५ मार्च २००२ रोजी पुण्याजवळ खोडद येथील GMRT या रेडिओ टेलिस्कोप सेंटरला भेट दिली. तसेच या केंद्रामध्ये पदव्युत्तर विभागातील आपले ३ विद्यार्थी एक प्रकल्प करत आहेत. या विद्यार्थ्यांची कामाची आवड व प्रामाणिकपणा पाहून GMRT या केंद्राने त्यांना आर्थिक मदतही देऊ केली आहे.

विविध कार्यशाळांमधला विद्यार्थ्यांचा सहभाग -

१. इलेक्ट्रॉनिक सायन्स विभाग, पुणे विद्यापीठ आणि IEEE पुणे आयोजित 'मायक्रो इलेक्ट्रॉनिक्स' या विषयाच्या कार्यशाळेमध्ये तृतीय वर्ष व पदव्युत्तर विभागातील विद्यार्थी सहभागी झाले.

२. IAT पुणे आयोजित 'फायबर ऑप्टिक कम्युनिकेशन' या विषयाच्या कार्यशाळेमध्ये कु. दीपनवीता श्रोत्री ही विद्यार्थिनी सहभागी झाली होती. शास्त्र शाखेकडून येणारी ती एकमेव विद्यार्थिनी होती.

३. १५ दिवसांची विशेष कार्यशाळा "मार्केट नेटवर्क" व 'ITGI' या संगणक क्षेत्रातील संस्था मार्फत तृतीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी आयोजित करण्यात आली.

४. विद्यार्थ्यांची प्रात्यक्षिक परीक्षेची व तोंडी परीक्षेची तयारी होण्यासाठी सर्व विद्यार्थ्यांची विद्यापीठाप्रमाणे प्रात्यक्षिकांची सराव परीक्षा घेतली व त्यासंबंधी मार्गदर्शन केले.

व्याख्याने

विद्यार्थ्यांना महाविद्यालयाबाहेरील संबंधित विषयातील तज्ज्ञांचे मार्गदर्शन मिळावे म्हणून विविध शैक्षणिक संस्था, औद्योगिक संस्थांमधील तज्ज्ञ लोकांची व्याख्याने आयोजित करण्याचा उपक्रम आमच्या विभागामध्ये राबवण्यात आला.

१. श्री. जोरदार (GMRT पुणे) : रेडिओ कम्युनिकेशन

२. प्रा. ए. डी. शाळीग्राम (पुणे विद्यापीठ) : अँग्री इलेक्ट्रॉनिक्स

३. प्रा. जे. व्ही. खेडकर (विभागप्रमुख, फर्ग्युसन कॉलेज)

मॅथमॅटिकल ॲप्लिकेशन्स वरील सर्व व्याख्यानांना पदवीपूर्व व पदव्युत्तर विद्यार्थ्यांचा सहभाग मोठ्या प्रमाणात होता.

आपल्या महाविद्यालयाव्यतिरिक्त इतर शैक्षणिक संस्थांचा आपल्याकडील सहभाग वाढवण्याच्या दृष्टीनेही विभागामार्फत विशेष प्रयत्न केले जातात. याअंतर्गत या वर्षी पदव्युत्तर विभागातील आमचे विद्यार्थी शैलेश साखरे व आनंद बुद्धिकोट हे 'कमिन्स इंजिनिअरिंग कॉलेज' येथे 'मायक्रोकंट्रोलर'संबंधी प्रकल्प करत आहेत.

आपल्याच 'मॉडर्न इंजिनिअरिंग कॉलेज'मधील

इलेक्ट्रॉनिक्स विभागाशी विषयातील माहिती व ज्ञानाचे आदान-प्रदान चालू असते. विशेषतः आमच्या विभागातील प्रा. गायकवाड व इंजिनिअरिंग कॉलेजमधील प्रा. तातोस्कर 'मायक्रोकंट्रोलर' या विषयाबद्दल एकत्रित काम करत असतात.

विभागीय वाचनालय

विद्यार्थ्यांच्या सोयीसाठी विभागातील प्राध्यापकांनी मुख्य ग्रंथालयातून इलेक्ट्रॉनिक्स विषयाची पुस्तके, संदर्भग्रंथ, नियतकालिके विभागातच उपलब्ध करून दिलेली आहेत. अनेक प्राध्यापक स्वतःकडील विषयाशी संलग्न तसेच विषयाव्यतिरिक्त पुस्तके व नियतकालिके विद्यार्थ्यांसाठी विभागात आणून ठेवतात. प्रा. गायकवाड यांच्या मार्गदर्शनाखाली वाचनालयाचे संगणकीकरण करण्यात आले आहे. या वाचनालयामध्ये ४०० ते ४५० पुस्तके विद्यार्थ्यांसाठी उपलब्ध आहेत.

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठासाठीचे स्वतंत्र ग्रंथालयही आहे.

प्राध्यापकांची विशेष कामगिरी

ज्ञानदानाचे काम करत असतानाच समाजोपयोगी संशोधन करण्याचे कामही तितक्याच तळमळीने करण्यामध्ये आमच्या विभागातील शिक्षकवर्ग नेहमीच पुढाकार घेत असतो. त्यासंबंधी खालीलप्रमाणे माहिती देता येईल.

विभागप्रमुख डॉ. सी. सुलभा देउस्कर विद्यापीठ अनुदान आयोग अनुदानित 'टू प्रमोट द स्टुडंटस् टुवर्ड्स बेसिक सायन्सेस् - अ स्पेशल रेफरन्स टु बी. एस्सी (इलेक्ट्रॉनिक सायन्स) अँट मॉडर्न कॉलेज पुणे' या बृहत् प्रकल्पाचे अत्यंत महत्वाचे काम करत आहेत. याच प्रकल्पाअंतर्गत विविध कार्यशाळा, पालक-विद्यार्थी चर्चासत्रांचे आयोजन या वर्षी आपल्या महाविद्यालयामध्ये तसेच इतर शैक्षणिक संस्थांमध्ये करण्यात आले. त्याचा आढावा :

(१) इलेक्ट्रॉनिक सायन्स शिक्षकांसाठी एक

दिवसाची कार्यशाळा दि. १० ऑगस्ट २००१ रोजी आपल्या महाविद्यालयात आयोजित करण्यात आली.

(२) पालक - विद्यार्थी चर्चासत्र दि. १५-०९-०१, ३०-०९-०१, १४-१०-०१ रोजी हिंगणे खुर्द येथे घेण्यात आले.

(३) इलेक्ट्रॉनिक सायन्स शिक्षकांसाठी दि. २३-०९-०१ रोजी पूना कॉलेज येथे कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली होती.

(४) शालेय विद्यार्थ्यांसाठीची कार्यशाळा ०५-११ ते ०७-११-०१ रोजी 'भगिनी निवेदिता प्रतिष्ठान, दिघी' येथे घेण्यात आली.

कार्यशाळेसाठी ८ वी ते १० वी वयोगटातील विद्यार्थी उपस्थित होते. हे सर्व विद्यार्थी दिघी परिसरातील विविध शाळा मधून आले होते.

(५) बी. एस्सी. (इलेक्ट्रॉनिक्स) अभ्यासक्रमाच्या पुनःरचनेबाबत आबासाहेब गरवारे महाविद्यालय, पुणे येथे संबंधित शिक्षकांची कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली.

आमच्या विभागातील प्रा. चौधरी यांनी काही शोधनिबंध लिहून प्रसिद्ध केले. त्यासंबंधीची माहिती -

(१) प्रोजेक्ट अँट अंडरग्रेज्युएट लेव्हल, पूना कॉलेज येथे निबंधवाचन.

(२) डेव्हलपमेंट ऑफ सॉफ्टवेअर मॉडेल फॉर थर्मल कंडक्टिव्हिटी टू डेव्हलप सॉईल मॉईस्चर. IAPT च्या बुलेटिनमध्ये प्रसिद्ध झाला.

(३) तसेच IAPT आयोजित XVI नॅशनल कन्व्हेंशन यवतमाळ येथे निबंधवाचन.

(४) डेहराडून येथे नॅशनल सिम्पोजिअम ऑफ इन्स्ट्रुमेंटेशनमध्ये निबंधवाचन दि. ३१-१०-२००२

(५) जर्नल ऑफ इन्स्ट्रुमेंट सोसायटी ऑफ इंडिया-मध्ये शोधनिबंध प्रसिद्ध झाला.

आमच्या विभागातील प्रा. बी. बी. येनगे यांची आपल्या महाविद्यालयातील NSS विभागाचे कार्यक्रम

अधिकारी म्हणून निवड झाली. त्यांनी त्यासंबंधीचा ५ दिवसांचा कोर्स अहमदनगर येथे पूर्ण केला. तसेच महाविद्यालयाचे NSSचे १० दिवसांचे शिबिर मरकळ येथे यशस्वीपणे प्रा. येनगे यांच्या मार्गदर्शनाखाली पार पडले.

या वैयक्तिक कामगिरीबरोबरच शिक्षकांच्या ज्ञानवृद्धीसाठी आम्ही या वर्षी शिक्षकांसाठी दोन दिवसांचे संगणक दुरुस्तीसंबंधी एक शिबिर आयोजित केले. त्यासाठी संगणक क्षेत्रातील तज्ज्ञ श्री. शिबू नायर यांचे मोलाचे मार्गदर्शन लाभले.

प्रा. गायकवाड यांनी 'डिजिटल सिग्नल प्रोसेसिंग' या विषयाची PICT आयोजित १५ दिवसांची कार्यशाळा पूर्ण केली. तसेच IPAT यवतमाळ येथे 'ड्रीप इरिगेशन' संबंधी शोधनिबंध प्रसिद्ध केला. तसेच प्रा. चौधरी, प्रा. गायकवाड यांनी तृतीय वर्ष विज्ञान अभ्यासक्रम पुनः बांधणीसंबंधी कार्यशाळांमध्ये फर्ग्युसन महाविद्यालय, गरवारे महाविद्यालय येथे आपले विचार मांडले. विभागप्रमुख, डॉ. सौ. देउस्कर यांची इलेक्ट्रॉनिक्स व व्यावसायिक अभ्यासक्रमाच्या पुणे विद्यापीठाच्या तदर्थ मंडळावरती कुलगुरूंकडून नियुक्ती झाली.

पी. ई. सोसायटीच्या वतीने डॉ. सुलभा देउस्कर यांचा आदर्श शिक्षक म्हणून गौरव करण्यात आला, तसेच विविध वृत्तपत्रांमधून प्रसिद्ध झालेले त्यांचे शैक्षणिक लेख 'लोकसत्ता' वृत्तपत्रात प्रसिद्ध झाले. पुणे विद्यापीठाच्या 'विद्यासंवर्धन' या नियतकालिकामध्ये ह्या लेखांची २६८ लेखांमधून निवड झाली.

या वर्षी आम्ही आमच्या विभागामध्ये नव्याने बदलून आलेले प्रयोगशाळा साहाय्यक श्री. अंबेरे व श्री. कदम, श्री. लांबे, श्री. दळवी यांचे स्वागत केले.

मा. प्राचार्य गोसावी सरांचे वेळोवेळी मार्गदर्शन आणि सहकार्य लाभले.

डॉ. सौ. सुलभा देउस्कर
विभागप्रमुख

STATISTICS DEPARTMENT

Students' Activities

(1) Quiz Contest : Twenty students of S.Y.BSc. from our college participated in the quiz contest for the first round. The quiz contest was organised by Department of Statistics, University of Pune. Modern College Pune-5 was one of the centres where the quiz contest was held. The following three students were selected for the second round.

1. Mr. Khare S.R. 2. Miss. Tokekar S.S. 3. Miss. Jagtap S.V.

The second round was held at Department of Statistics, University of Pune on 10th February 2002. Miss. Tokekar S.S. won overall second prize as well as the first prize for essay writing competition.

2. Project Competition : T.Y.BSc students had completed three projects on various subjects. Among the three projects, the project by Miss. Sumedha Deo was submitted for intercollegiate project competition. Her project was selected for second round. She gave presentation of her project at Department of Statistics, University of Pune.

3. Personality Development Camp :

A three day camp for T.Y.BSc students from ten different colleges under University of Pune and post graduate students from Department of Statistics, University of Pune was organised. The camp was organised by Modern College, Statistics Department on behalf of Statistics Department, University of Pune. The camp was residential and it was arranged at village Khanapur on 13th to 15th January 2002. Our department took great initiative

in organising and conducting the camp. Four students of T.Y.BSc took part in this camp. The camp focused on the personality development for careers in statistics. The lectures of eminent personalities from all walks of life were organised. Applications of statistics in various field such as climatology, marketing, medical science, LIC, industry, Government and Non-Government agencies, computer software were discussed. Lectures on entrepreneurship, communication, interview technique, social issues, were organised. More over bird watching, forest density estimation, cultural programmes and visit to Panshet dam, star gazing activities were organised. The camp turned to be successful beyond our imagination. The participants expressed that they received broader perspective along with the knowledge about the applications of statistics in various fields.

4. Study Tour : We have organised a study tour of our science and commerce faculty students to the International Institute of Population Sciences. (IIPS) and IIT Pawai, Mumbai on 4th March 2002. At IIPS, the director himself gave the information about the courses and research work conducted by IIPS to the students. This information helped students gaining insight into the subject of vital statistics, they study. In IIT. Dr. Sabnis gave a powerpoint presentation about the courses at IIT for the students of statistics after their graduation.

5. Guest Lectures : Department has organised lectures by experts in various fields to enrich the knowledge of students.

(i) A lecture on 'Applications of

Statistics' by Dr.Shailaja Deshmukh, Reader, Department of Statistics University of Pune was arranged on 15th Sept. 2001.

(ii) Mr. Nandu Phadke, consulting statistician in industrial field, delivered a lecture on Industrial statistics. He also demonstrated the Statistical quality control gadgets to our S.Y.BSc and T.Y.BSc students.

(iii) Mr. Munot, Development officer of LIC delivered a lecture on the scope for statistics students in the field of actuvial science. All these lectures proved to be very informative and inspiring to the students.

ACTIVITIES OF STAFF

Workshop : Teachers in statistics Department attended one day workshop at Ahmednagar College, Ahmednagar on 24th February 2002. This workshop gave us an opportunity of interacting with teachers from other colleges, University and statisticians from Government, industry etc. Dr.(Mrs.) V.R.Prayag published research paper titled 'A multiple test for comparing two treatments with control : internal hypothesis approach in the Journal of Applied Statistics Vol.28, No.8, 2001, 991-1001.

Prof.P.G.Dixit delivered a lecture on 'Statistics for everyone' at Bharatiya Jain Sanghatna College Wagholi, Pune. He delivered lectures at N.S.S. Camps of various colleges on the topics 'N.S.S. and Social Commitment', 'Census 2001 and Population Statistics'.

P.G. DIXIT

Head, Statistics Department.

गणित विभाग

प्राध्यापकांचे यश

(१) गणित विभागप्रमुख सौ. प्रमिला चिकटे यांची विज्ञान विद्याशाखेवर (Science faculty) गणित अभ्यास मंडळातून निवड झाली. तसेच गणित विषयाच्या अभ्यासक्रमाच्या पुनर्रचना उपसमितीवरही त्यांची निवड झाली.

(२) प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीतर्फे कै. शंकरराव कानेटकर स्मृतिदिनी (२५ जानेवारी २००२) कनिष्ठ महाविद्यालयातील 'आदर्श शिक्षक' हा या वर्षीचा पुरस्कार सौ. कांचन राजाध्यक्ष यांना देण्यात आला.

(३) विद्यापीठाच्या प्रात्याक्षिक परीक्षेसाठी डॉ. निवेदिता महाजन यांनी या वर्षी Chairman व District Co-ordinator म्हणून काम केले.

विद्यार्थ्यांचे यश

१. कु. सायली लिमये ११ वी सी व कुमार सनी शेटी ११ वी एफ यांची State level Mathematics Olympiad च्या प्रशिक्षणासाठी निवड झाली.

२. कु. सायली लिमये ११ वी सी या विद्यार्थिनीची National level Olympiad training साठी निवड झाली.

३. बारावीच्या Scholar Batch मधील राजेंद्र शिंदे यास बारावीच्या परीक्षेत गणितात १०० पैकी १०० गुण मिळाले व त्याबद्दल बोर्डाचे गणित विषयाचे बक्षीस मिळाले.

४. प्रतुल गदगकर या विद्यार्थ्याची National Board of Higher Mathematics (NBHM) तर्फे गणित विषयाच्या प्रगत अभ्यासासाठी शिष्यवृत्तीकरता निवड झाली.

५. एस. वाय. बी.एस्सी (ए) मधील विद्यार्थी स्वानंद छरे व देवेंद्र शिरोळकर यांची Mathematical training and talent search programme मध्ये

(M.T.T.S.) I.I.T. (Powai) येथे सुट्टीतील गणित प्रशिक्षणासाठी निवड झाली.

विविध उपक्रम

१. कनिष्ठ विभागातील प्राध्यापकांनी इयत्ता ११ वीच्या (वाणिज्य) विद्यार्थ्यांसाठी Question Banks तयार केल्या. या Question Banks चे प्रकाशन माननीय प्राचार्य श्री. अ. गो. गोसावी यांच्या हस्ते करण्यात आले. त्यावेळी 'वाणिज्य शाखेतील गणित विषयाचे महत्त्व' या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शनपर त्यांचे भाषण झाले.

२. गणित विभागातील एक माजी विद्यार्थी सुनील काटे याचे एस. वाय. बी.एस्सी व टी. वाय. बी.एस्सी.च्या विद्यार्थ्यांसाठी 'करिअरसाठी गणित विषयाची निवड' या विषयावर मार्गदर्शनपर व्याख्यान झाले.

३. गणित विभागातर्फे दि. १८ व १९ फेब्रुवारी २००२ रोजी "Revision of Syllabi at F.Y. level" या विषयावर चर्चासत्र आयोजित केले होते. पुणे, नाशिक, नगर या जिल्ह्यांतून सुमारे ५५ प्राध्यापक या चर्चासत्रात सहभागी झाले होते. या चर्चासत्राचे उद्घाटन आपल्या संस्थेचे अध्यक्ष माननीय डॉ. एकवोटे यांच्या हस्ते करण्यात आले. चर्चासत्राचे प्रमुख पाहुणे, Dean of Science डॉ. एस. बी. निमसे हे होते, ते दोन्ही दिवस या चर्चासत्रात उपस्थित होते.

या चर्चासत्रात विषयतज्ज्ञ म्हणून डॉ. हेमंत भाटे, डॉ. एस. ए. कात्रे, डॉ. सौ. शिरवेंकर यांना आमंत्रित केले होते. सध्याच्या अभ्यासक्रमातील त्रुटी, हा अभ्यासक्रम शिकवताना येणाऱ्या अडचणी, काही नवीन Topics अभ्यासक्रमात आणण्याची आवश्यकता इत्यादी विषयावर या चर्चासत्रात प्राध्यापकांनी आपली मते मांडली. या चर्चासत्राच्या संचालिका म्हणून सौ. प्रमिला चिकटे यांनी काम केले. विविध सत्रांचे सूत्रसंचालन डॉ. सौ. निवेदिता महाजन यांनी केले.

या चर्चासत्रामध्ये या वर्षीचा विद्याव्यास पुरस्कार मिळवणारे भास्कराचार्य प्रतिष्ठानचे एक विश्वस्त एम. प्रकाश यांचा सत्कार करण्यात आला.

तसेच या चर्चासत्राच्या आरंभी आपल्या महाविद्यालयाचे संस्थापक, व एक ख्यातनाम गणित शिक्षक वि. त्र्यं. ताटके सर यांच्या जन्मशताब्दी वर्षाच्या निमित्ताने, त्यांचे पुण्यस्मरण करण्यात आले.

४. एफ. वाय. बी.एस्सी.च्या विद्यार्थ्यांसाठी U.G.C च्या IXth Plan मध्ये मंजूर झालेला Remedial Course प्रथम सत्रात घेण्यात आला.

५ शैक्षणिक सहल

टी. वाय. बी.एस्सी.च्या विद्यार्थ्यांची चिपळूण व कोयना येथे ऑक्टोबर २००९ मध्ये शैक्षणिक सहल आयोजित करण्यात आली होती. चिपळूण येथे आपला माजी विद्यार्थी श्रीराम दांडेकर चालवीत असलेल्या एका Mathematical Institute ला भेट दिली. तसेच कोयना योजनेला भेट दिली तेव्हा या योजनेच्या चौथ्या टप्प्यातील Lake tapping चे अत्याधुनिक तंत्रज्ञान तेथील इंजिनियर्सनी विद्यार्थ्यांना समजावून सांगितले.

सौ. प्रमिला चिकटे
गणित विभागप्रमुख

संगणकशास्त्र विभाग

संगणक शास्त्रातील प्राध्यापक विद्यार्थ्यांच्या उन्नतीसाठी विविध उपक्रम राबवतात. विद्यार्थ्यांसाठी राबवलेले विशेष कार्यक्रम -

- ◆ विभागीय ग्रंथालय
- ◆ साप्ताहिक चर्चासत्र
- ◆ वार्षिक सॉफ्टवेअर स्पर्धा
- ◆ अभ्यागतांची व्याख्याने
- ◆ इंडस्ट्रियल प्लेसमेंट कक्ष
- ◆ वातानुकूलित प्रात्यक्षिक कक्ष
- ◆ अभ्यासक्रमाप्रमाणे प्रात्यक्षिकांसाठी स्वतंत्र कक्ष
- ◆ इंटरनेटची सुविधा
- ◆ कॅम्पस मुलाखती

शिक्षक/कर्मचाऱ्यांची विशेष कामगिरी

प्रा. ए. व्ही. देशपांडे, प्रा. मनीषा जाधव, प्रा. शामकांत देशमुख, प्रा. ए. व्ही. साठे, श्री. समीर बडमनजी व विभागातील सर्व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांचा प्लेसमेंट कक्ष व कॅम्पस मुलाखती हे कार्यक्रम राबवण्यात सक्रिय सहभाग.

प्रा. पिकल शहा यांच्या अध्यक्षतेखाली प्रा. मराठे यांनी पुरस्कृत केलेले "R. M. Marathe Best Programmer Award 2001 - 2002" स्पर्धा विभागात संपन्न झाली. स्पर्धेचे पारितोषिक श्री. चंद्रकांत शिंदे (एम. सी. एस्. प्रथम वर्ष) यांस मिळाले.

श्री. समीर बडमनजी व प्रा. रघु विडप यांनी यंदाच्या वर्षी कॉम्प्युटर मेन्टेनन्सचे काम इलेक्ट्रॉनिक्स विभागातील विद्यार्थ्यांच्या मदतीने अल्प खर्चात केले.

इयत्ता ११ वी शास्त्र साठीच्या 'इन्फर्मेशन टेक्नॉलॉजी' या विषयासाठी प्रा. ए. व्ही. देशपांडे यांचे पुस्तक प्रकाशित झाले.

प्रा. मनीषा जाधव, प्रा. माधुरी घाणेकर व प्रा. शामकांत देशमुख यांचा बी.सी.एस. व एम.सी.एस. अभ्यासक्रमाविषयीच्या कार्यशाळेत सक्रिय सहभाग

प्रा. ए. व्ही. साठे. व प्रा. शामकांत देशमुख यांचा पुणे विद्यापीठातील संगणक शास्त्र विभाग व इन्फोसिस यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित "Software Engineering Practices in IT Industry" या कार्यशाळेत सक्रिय सहभाग.

इतर

श्री. अजित जोशी इंटेल कॉर्पोरेशन, अमेरिका यांचे 'न्यू ट्रेन्ड्स इन इन्फॉर्मेशन टेक्नॉलॉजी' या विषयावर व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते.

श्री. पिनाकी, रायटर, लंडन यांनी देखील इन्फॉर्मेशन टेक्नॉलॉजीबद्दल विद्यार्थ्यांस मार्गदर्शन केले.

यंदाच्या वर्षी महाविद्यालयातील पुढील विद्यार्थ्यांची उच्च शिक्षणासाठी निवड झाली.

(१) वीरेन्द्र मराठे (२) अतुल नुलकर

(३) निखिल क्षीरसागर (४) गौतम चौधरी

एम.सी.एस्.च्या द्वितीय वर्षातील चौथ्या सेमिस्टरमध्ये विद्यार्थ्यांनी कंपनीमध्ये पूर्णवेळ प्रोजेक्ट करावयाचे असते. या वर्षी पुढील नामांकित कंपन्यांनी आमच्या विद्यार्थ्यांची निवड केलीच; पण त्याचप्रमाणे त्यांना जूनपासून नोकरी देखील देऊ केली आहे. संगणकशास्त्र विभाग या कंपन्याचा आभारी आहे.

- ❖ Jopasana Software
- ❖ Nu-link (India) Pvt Ltd.
- ❖ Clover Technologies Pvt. Ltd.
- ❖ Sandvik Asia Ltd.
- ❖ Media Infotech
- ❖ University of Pune
- ❖ Concurd Software Sys. Pvt. Ltd.
- ❖ R and D (Engrs) Dighi
- ❖ GRG Solutions Pvt. Ltd.
- ❖ Datalink
- ❖ Tata Technologies
- ❖ Prism Infotech
- ❖ DRDO
- ❖ Planet GIS Solutions
- ❖ Emcure Infotech Ltd.
- ❖ Technologic
- ❖ Passion Infotech Pvt. Ltd.
- ❖ Aftech Infosys Ltd.
- ❖ Modular Infotech Pvt. Ltd.
- ❖ Info Dynamic Software Sys. Pvt. Ltd.
- ❖ Kelkar Consultants
- ❖ Digital Spice Studio Pvt. Ltd.
- ❖ BC Components Pvt. Ltd.
- ❖ Peocit technologies
- ❖ A to Z Computer Education
- ❖ East-West Freight Carriers Pvt. Ltd.
- ❖ Indico. Com Pvt. Ltd.
- ❖ Objectivity Consultants
- ❖ Alfa Laval
- ❖ Cognizent Tech Solution India Ltd.
- ❖ CMS Limited
- ❖ Kinetic Company Moter Ltd.
- ❖ Asset Link
- ❖ Cat Computer Pvt. Ltd.

ग्रंथालय

चालू शैक्षणिक वर्षात ३१ डिसेंबर २००९ पर्यंत ग्रंथालयात एकूण १९८५ नवीन पुस्तके विकत घेण्यात आली. आता ग्रंथालयातील पुस्तकांची एकूण संख्या ६५ हजार ७३३ इतकी झाली आहे.

महाविद्यालयातील विविध अभ्यासक्रमांशी संबंधित व इतर मिळून एकूण ८० मासिके ग्रंथालयात नियमित येतात. इंग्रजी, हिन्दी व मराठी मिळून एकूण १४ वर्तमानपत्रे ग्रंथालयात येतात. विद्यार्थी व प्राध्यापक यांना ती उपलब्ध करून देण्यात येतात.

जानेवारी २००२पासून मुख्य ग्रंथालय व वाचनकक्ष विभागाची वेळ वाढवण्यात आली असून आता सकाळी ८ ते संध्याकाळी ६ वाजेपर्यंत दोन्ही विभाग चालू असतात. परीक्षेच्या काळात विद्यार्थ्यांच्या सोयीसाठी मार्च, एप्रिल व मे हे तीन महिने ग्रंथालयाचा वाचनकक्ष रविवारी १० ते ५ या वेळेत सुरू ठेवण्यात येतो. त्यामुळे रविवारी सुट्टीच्या दिवशी विद्यार्थ्यांची अभ्यासाची सोय झालेली आहे.

दरवर्षीप्रमाणे या वर्षी दि. २३-१०-२००९ रोजी ग्रंथालयात मा. प्राचार्यांच्या हस्ते सरस्वती-पूजनाचा कार्यक्रम झाला. त्यानिमित्ताने ग्रंथालयात वर्षभरात घेतलेल्या नवीन पुस्तकांचे प्रदर्शन आयोजित करण्यात आले होते.

वेगवेगळ्या संस्था, विभाग व व्यक्तींकडून ग्रंथालयासाठी एकूण ४३३ पुस्तके भेट मिळाली. त्याची नोंद दाखलनोंद वहीत करून ग्रंथालयाच्या वापरात आणली. विशेष उल्लेखनीय बाब म्हणजे गाडगीळ प्रतिष्ठानतर्फे काकासाहेब गाडगीळ यांच्या विविध विषयांवरील लेखनाच्या २२ खंडांचा संच ग्रंथालयास भेटीदाखल मिळाला.

ग्रंथालयास पुढील व्यक्ती, संस्था यांच्याकडून भेटीदाखल पुस्तके मिळाली.

(१) प्रा. चिरपुटकर पी. एस्. (२) राजेन्द्रन (BCS Dept.) (३) प्राचार्य गोसावी ए. जी. (४) प्रा. सौ. कांबळे, व्ही. ए. (५) गणित विभाग (६) श्री पटवर्धन एस्. एन्. (७) प्रा. सौ. महाजनी (फर्ग्युसन महाविद्यालय) (८) श्री. मेहरुणकर व्ही. एस्.

या वर्षी ग्रंथालयातील साहाय्यक ग्रंथपाल श्री. चंद्रचूड ए. एस्. व कनिष्ठ ग्रंथालय साहाय्यक श्री पटवर्धन एस्. एन्. हे दोघे ३० वर्षांच्या प्रदीर्घ सेवेनंतर सेवानिवृत्त झाले.

ग्रंथालयातील ग्रंथालय परिचारक श्री. एस्. एम्. हजारें यांना डिसेंबर २००९ मध्ये ग्रंथालय लेखनिक या पदावर पदोन्नती मिळाली.

या वर्षात सत्र एक व सत्र दोनमध्ये ग्रंथालय समितीची प्रत्येकी एक सभा घेण्यात आली. समितीच्या शिफारशी मान्यतेसाठी मा. प्राचार्यांच्याकडे पाठवण्यात आल्या.

ग्रंथालयाच्या विद्यापीठ अनुदान आयोग पुस्तक पेढी (U.G.C.T.B.B.) योजनेअंतर्गत सर्व शाखांतील विद्यार्थ्यांनी या योजनेचा फायदा घेतला.

ग्रंथालयात आतापर्यंत सुमारे १० हजार पुस्तकांचे संगणकीकरण झाले असून पुढील काम वेगाने चालू आहे. विद्यापीठाच्या 'कमवा आणि शिका' योजने अंतर्गत या वर्षी ३ विद्यार्थी ग्रंथालयात पाठवण्यात आले. त्यांनी तालिकीकरणाची कार्ड्स, Index करणे, Write-off करायच्या पुस्तकांच्या याद्या तयार करणे इत्यादी ग्रंथालयातील कामात मदत केली.

सौ. माधुरी दातरे
ग्रंथपाल

PLANNING FORUM

Planning Forum is an association of the members of Department of Economics. The Head of the Department Dr. A.L. Pathre guides the association in its various academic and extra curricular activities. Conscious efforts have been made in encouraging the students and helping them in learning and understanding various aspects and issues related to Economics.

Activities of the Forum in the year 2001-2002

1. The formal inauguration of Planning Forum at the hands of Honourable Principal, Shri. A.G.Gosavi.
2. Economics Quiz for the students of Arts and Commerce was organized. Questions on economic theory, Indian economy, General Knowledge etc., were included in the quiz. Mrs Satam, and Mr. Abhay Shende were the organizing staff.

The students who won the First prize in the quiz competition are

1. Dhaval Kulkarni, T.Y.B.Com
2. Padmini Sonawane, F.Y.B.Com
3. Manisha Dorge, S.Y.B.A.

3. An Elocution Competition was organised for the students, sponsored by Seth Walchand Hirachand Trust, Forum of Free Enterprise, Mumbai. This activity is organized for the students so as to give them an opportunity to develop and activate their speaking skills. The prize winners are :-

1. Sajal S. Chavan, XI-C
2. Sarika S. More, XII-G
3. Anand Pillai, T.Y.Bcom-A
4. Leena Y. Phalak, T.Y.Bcom-A
5. Neha Naik, XI-C
6. Rupali Chaugule, S.Y.Com-D

4. A study tour was arranged for the students and teachers of economic department to Panchgani, Mahabaleshwar to learn about the processing units (Jam Factory) in those areas.

5. Guest lecture and lecture series were arranged for the students of banking and economics on relevant topics.

6. Prize distribution program was organized along with commerce association, and prizes were distributed to the students by Dr. A. L.Pathre, Head of the Department, Economics and Dr. Mrs. Dole.

Members of the Planning Forum :-

1. Prof. Mrs. Satam - Chairperson.
2. Mr. Abhay Shende - Member.
3. Mr. D. L. Limaye - Member
4. Mrs. S. A. Dhonsale - Member
5. Miss Leena Phalak - Students' Secretary.

SCIENCE ASSOCIATION

The Science Association activities began, this year, with the students' activity - science study circle. Mr. Sandeep Khomane, a student from F.Y.BSc Class, presented his topic on 'Lasers' before the student members in the presence of the subject expert. He explained it very thoroughly and neatly with the help of self

explanatory diagrams. Further it was followed by a lively discussion. Dr.C.K.Desai (Project Director Exploratory, Pune) worked as a subject expert.

The Science Association announced this year, the following activities for the students -

1. Wall Magazine
2. Question of a Week
3. Science Study Circle
4. Project Work
5. Science Quiz
6. Science Exhibition
7. Guest Lectures
8. Study Visits
9. Essay Competition
10. Development of experimental skills.

But the response from the students was very poor. However, a large number of students participated in National Children Science Congress. Mr. Naidu, a student from F.Y.BSc, was selected as the best volunteer. Near about ten students participated in the project competition organized by Rotary Club of Pune Metro. Out of these two of the projects won the consolation prizes as listed below.

1. 'Statistical Analysis of electronic circuits for Finding the Life Time of the Circuit.' by Miss. Swapna Shankarnarayan, T.Y.Bsc, Electronic Science

2. 'Study of Op-amp. Circuits Using Simulation in VB 6.0' by J.Meghan, T.Y.BSc Electronic Science.

-Vipula Abhyankar
Chairperson

POSTGRADUATE ASSOCIATION

Teacher members Prof. Sanjeevani Rahane, Prof. N. J. Kulkarni, Prof. Dr. Kanchan Gandhe, Prof. D. B. Gaikwad, Prof. C. S. Deshmukh, Prof. Madura Koranne, Prof. N. S. Rane, Prof. Subro Sen.

The Postgraduate Association aimed at helping the students build their career and allround development of their personality. Towards this end, following activities were organised.

Inauguration and guidance on career planning. The activities were inaugurated by Dr. C. M. Chitale - Registrar, University of Pune. He also guided the students about career planning.

Health is wealth : For creating awareness amongst the students about the need and importance of physical fitness a lecture was delivered by Prof. M. G. Patwardhan - Retired Principal of Chandrashekar Agashe College, Pune.

Effective Communication - Yashodhara Bhalerao (a freelance Trainer) conducted a workshop for developing communication skill amongst the students.

नाटक कसे पाहावे Prof. Dr. Madhav Vaze a noted film personality enlightened the students on various angles and aspects from which plays and dramas

can be comprehended.

The Art of Presentation - A lecture cum demonstration was given by Dr. S. B. Gokhale - Head Dept. of English-University of Pune. Dr. Gokhale was felicitated by the PG Association on his assuming charge as Head of Dept. of English, University of Pune.

PG Association also contributed its bit towards the Yuva Mahotsav organised by the College in January 2002. The Association organised three lectures for Yuva Mahotsav

(1) Vivekandanda and Today's Youth by Advocate Anjali Bhadale

(2) Dowry a social problem by Dr. Bharati Dole

(3) Terrorism and Today's Youth - by Dr. Shrikant Paranjpe, Prof. Dept. of Defence Studies - University of Pune.

The PG Association received excellent response from postgraduate students and co-operation from the staff members.

Bharati Dole
Chair person
(PG Association)

COMMERCE ASSOCIATION

The inauguration of the Commerce Association activities was held in August 2001 at the hands of Mr. Namdeo Gaware of NAMS International. Mr. Namdeo Gaware gave a lecture to enlighten the students on

the exports potential that India has. He gave indepth information regarding the pro's and con's of International Trade. His deliberation was extremely simple and very appealing to the students.

The Association conducted the activity of group discussion throughout the year where students met and under the guidance of Prof. Vijay Gaikwad discussed various aspects of their career, social and political issues etc.

This year various organisation approached us for campus interviews in commerce and industries like Transworld international, GE Capital, Pantagon etc. Many students benefitted from this activity.

The Association also arranged for students to view video tapes on Time management, Leadership by Field Marshal Manek Shaw.

An Audio Visual advertisement competition was organised where students participated very enthusiastically. 15 groups of students participated.

This year the College held a Youth Festival in the second week of January 2002 where various competitions like street play debate, Mendhi, Rangoli, salad decoration etc. were held. Commerce Association organised and conducted one of these competitions that is debate competition. The subject was 'Privatisation of Education is not in the interest of the society.'

The prize distribution function was organised jointly with planning forum, Dr. A. L. Pathare and Dr. Bharati Dole presided and gave up the prizes and certificates.

All the members of Commerce Association, Prof. A. V. Kamble, Prof. R. W. Kulkarni, Prof. Swati Ahiwale, Prof. Vijay Gaikwad, Prof. Sharmila Thakkar worked very hard and with a lot of interest. The guidance of other departmental colleagues, Principal A. G. Gosavi, Vice-principal Dr. Bharati Dole, Prof. Sanjiwani Rahane was always an inspiration in all our activities.

Jivita Gujar
Chair person

साहित्य संघटना

कला शाखेत शिकणाऱ्या विद्यार्थ्यांना अभ्यासेतर उपक्रमांत भाग घेण्यास संधी मिळावी, विविध विषयांतील तज्ज्ञ व्यक्तींची व्याख्याने ऐकण्याचा लाभ मिळावा व अशा कार्यक्रमांद्वारे त्यांच्या व्यक्तिमत्त्व विकासाच्या घडणीमध्ये हातभार लावावा या हेतूने महाविद्यालयातील साहित्य-संघटना कार्यरत असते.

यंदाच्या शैक्षणिक वर्षात हिंदी दिनानिमित्त प्रा. वाणी यांचे हिंदी भाषेचे महत्त्व सांगणारे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. या कार्यक्रमाच्या आयोजनात हिंदी विभागातील प्राध्यापक डोईफोडे व प्राध्यापक सूर्यवंशी यांचे उत्तम सहकार्य लाभले.

मराठी विभागातर्फे आशा कर्दले यांचे 'महानुभाव पंथाचे स्वरूप' या विषयावर व्याख्यान झाले.

डॉ. आनंद शिंदे यांचे 'विद्यार्थिनींचे आरोग्य' या विषयावर व्याख्यान झाले. 'नाते माय-लेकीचे' या प्रसंग नाट्याद्वारे सौ. विमल लिमये यांनी विद्यार्थ्यांचे

उद्बोधन केले.

या कार्यक्रमांमध्ये प्रा. डॉ. स्नेहल तावरे, डॉ. मधुरा कोरात्रे, प्रा. निशा भंडारी यांचे सहकार्य लाभले.

युवा सप्ताहानिमित्त समाजसुधारकांचे शैक्षणिक व सामाजिक विचार या विषयावर वक्तृत्व स्पर्धा आयोजित करण्यात आली. त्यात १२ विद्यार्थी सहभागी झाले. परीक्षणाचे काम प्रा. गीताराम गायकवाड व डॉ. स्नेहल तावरे यांनी केले. पुढील तीन विद्यार्थ्यांना पारितोषिके मिळाली.

(१) दीपाली कुलकर्णी - एम.ए. (इंग्रजी)

(२) काळुराम गोपाळे - एफ.वाय.बी.एस्सी

(३) राम पायाळ - एस.वाय.बी.ए.

वरील सर्व उपक्रमांमध्ये विद्यार्थी स्वयंसेवक तसेच कार्यालयीन कर्मचारी श्रीमती पाठक, शिक्षकेतर कर्मचारी श्री. सुरेश जाधव यांचे सहकार्य लाभले.

प्रा. सौ. अमृता ओक

अध्यक्ष, साहित्य संघटना

‘सर्वोत्कृष्ट विद्यार्थी’ निवड समिती

यंदाच्या शैक्षणिक वर्षासाठी या समितीचे काम पुढे दिलेल्या सदस्यांच्या सहकार्याने करण्यात आले.

१. श्री. लागू

४. श्री. छात्रा

२. डॉ. निकम

५. श्रीमती पाटणकर

३. श्री. कुलकर्णी

६. श्री. जोर्वेकर व

७. श्री. इनामदार

दरवर्षीप्रमाणे शैक्षणिक वर्षाच्या पहिल्या सत्रात समितीची सभा घेण्यात आली. या सभेमध्ये समितीच्या कामाचे स्वरूप व नियोजन याबाबत चर्चा होऊन वर्षभरातील कार्यक्रम निश्चित करण्यात आले.

यानंतरच्या सभामध्ये ठरल्याप्रमाणे सर्वोत्कृष्ट विद्यार्थ्यांची निवड करण्याच्या दृष्टीने निरनिराळ्या सूचना व संगणकीय पत्रके विद्यार्थ्यांच्या माहितीसाठी निरनिराळ्या विभागांच्या सूचनाफलकांवर लावण्यात आली. तसेच

काही विशिष्ट सूचना सकाळी किंवा दुपारी येणाऱ्या विद्यार्थ्यांच्या माहितीसाठी त्यांच्या वर्गांमध्येही पाठवण्याची व्यवस्था केली होती. कनिष्ठ व वरिष्ठ महाविद्यालयातील सर्व वर्गांच्या वर्ग सल्लागारांसाठीही अधिकाधिक विद्यार्थ्यांना यामध्ये सहभागी होण्यासाठी उत्तेजन द्यावे, या दृष्टीने सूचनापत्रक लावण्यात आले.

या सर्वांचा अपेक्षित असा परिणाम होऊन दोन्ही गटांतील विद्यार्थ्यांनी या निवडप्रक्रियेला मोठ्या संख्येने अर्ज भरून देऊन उत्तम प्रतिसाद दिला.

कनिष्ठ व वरिष्ठ महाविद्यालयातील सर्वोत्कृष्ट विद्यार्थ्यांच्या स्वतंत्र निवडीसाठी आलेल्या अर्जांची निर्धारित नियमांनुसार छाननी करण्यात आली. यामधून १७ कनिष्ठ गटातील विद्यार्थ्यांना व ९ वरिष्ठ गटातील विद्यार्थ्यांना मुलाखतीसाठी बोलवण्यात आले.

दि. २४ जानेवारी रोजी जिमखाना विभागामध्ये कनिष्ठ व वरिष्ठ महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांच्या स्वतंत्र मुलाखती घेण्यात आल्या. यासाठी समितीच्या सदस्यांबरोबरच उपप्राचार्य वाघमारे, उपप्राचार्य चिंचोरे, प्रा. लळे, प्रा. श्रीमती अभ्यंकर, प्रा. श्रीमती गोसावी, प्रा. श्रीमती गायतोंडे, प्रा. घैसास, प्रा. शेरीकर या सर्वांचे बहूमूल्य असे सहकार्य लाभले. तसेच जिमखाना विभागानेही मुलाखतीच्या व्यवस्थित आयोजनामध्ये उत्तम सहकार्य दिले. या सर्वांचे मनःपूर्वक आभार!

मुलाखती पुढील विद्यार्थ्यांची महाविद्यालयातील या शैक्षणिक वर्षातील सर्वोत्कृष्ट विद्यार्थी म्हणून सर्वानुमते निवड करून गौरवण्यात आले.

(१) सौदामिनी नाईक (११ वी, शास्त्र) कनिष्ठ महाविद्यालय.

(२) कांचन नारवे (तृतीय वर्ष, वाणिज्य) वरिष्ठ महाविद्यालय

वरील दोन्ही विद्यार्थिनींचे समितीतर्फे हार्दिक अभिनंदन व त्यांच्या भावी आयुष्यातील वाटचालीसाठी मनःपूर्वक शुभेच्छा !

डॉ. अ. मु. भालेराव

कार्याध्यक्ष, सर्वोत्कृष्ट विद्यार्थी समिती

कलामंडळ

कलामंडळ

मा. प्राचार्य अ. गो. गोसावी	: प्रेसिडेंट
प्रा. जयंत जोर्वेकर	: कार्याध्यक्ष
प्रा. डॉ. सौ. सुषमा जोग	: सदस्य
प्रा. सौ. कांचन राजाध्यक्ष	: सदस्य
प्रा. सौ. संजीवनी कुवळेकर	: सदस्य
प्रा. सौ. सुनीता गोसावी	: सदस्य
प्रा. सौ. नयना कुलकर्णी	: सदस्य
प्रा. सौ. निशा भंडारे	: सदस्य
प्रा. सौ. जीविता गुजर	: सदस्य
प्रा. राजीव कुलकर्णी	: सदस्य
प्रा. नरेंद्र नायडू	: सदस्य
प्रा. विनोद सूर्यवंशी	: सदस्य
प्रा. शाम देशमुख	: सदस्य
प्रा. डॉ. सौ. स्वाती कर्वे	: सदस्य
प्रा. सौ. अमृता सातभाई	: सदस्य
श्री. दीपक शहा	: कार्यालयीन कर्मचारी
सौ. स्वाती पटवर्धन	: कार्यालयीन कर्मचारी

प्रास्ताविक

गेल्या अनेक वर्षांपासून महाविद्यालयाच्या कलामंडळाने महाविद्यालयीन विश्वातील कला प्रांतात एक वैशिष्ट्यपूर्ण स्थान मिळवले आहे. अनेक सांघिक आणि वैयक्तिक पारितोषिके प्राप्त करून महाविद्यालयाच्या गुणी कलाकार विद्यार्थ्यांनी स्वतःच्या आणि महाविद्यालयाच्या नावलौकिकात भर घातली आहे. २००१-२००२ हे शैक्षणिक वर्षही याची परंपरा जपणारे ठरले आहे.

गौरवाचा सर्वोच्च क्षण

यंदाच्या भारत विकास परिषद आयोजित राष्ट्रीय समूहगान स्पर्धेत महाविद्यालयाच्या संघाने जिल्हा आणि राज्य स्तरावर प्रथम क्रमांक मिळवून अंतिम फेरीत प्रवेश

केला. मुंबई येथे झालेल्या राष्ट्रीय स्तरावरील अंतिम फेरीत संस्कृत गीत समूहगान स्पर्धेत भारतात आपल्या संघाला 'प्रथम क्रमांक' मिळाला, तर संस्कृतगीत समूहगान स्पर्धेत 'स्वातंत्र्यवीर सावरकरांचे 'ने मजसी ने परत मातृभूमीला' या गीताचे प्रा. डॉ. पळसुले, पुणे विद्यापीठ यांनी केलेले संस्कृत रूपांतर प्रा. सौ. विद्या शर्मा यांनी उपलब्ध करून दिले. या गीताला स्वरसाज प्रा. डॉ. सौ. सुषमा जोग यांनी चढवला. प्रादेशिक स्तरावर कविश्रेष्ठ कुसुमाग्रज यांची १९६५च्या भारत-पाक युद्धाच्या वेळी प्रसिद्ध झालेली 'बर्फाचे तट पेटूनी उठले सदन शिवाचे कोसळते' ही कविता प्रा. सौ. जोग यांच्या मार्गदर्शनाखाली मुलांनी सादर केली. या प्रसंगी प्रा. डॉ. सौ. मेधा सिधये, श्री. पटवर्धन (ग्रंथालय) यांचे खूप साहाय्य झाले.

या स्पर्धेत लागोपाठ दुसऱ्यांदा आपल्या संघाने राष्ट्रीय स्तरावर प्रथम क्रमांक मिळवला आहे. या संघातील विद्यार्थी पुढीलप्रमाणे -

कांचन नारवे	श्रद्धा पंडित	रेणुका शेवडे
प्रणाली जोर्वेकरे	प्रज्ञा वैद्य	वृंदा बेल्हेकर
गौरी अत्रे	कांचन धारगे	अमित दांडेकर

सिद्धा डोंगरे

मनोज चव्हाण - तबला साथ

केदार जोशी - ढोलक, डफ

ओंकार पाठक - हार्मोनियम

मार्गदर्शन व साहाय्य - दीप्ती घुगरी

मिलिंद देवस्थली

आनंद ठकार

❖ पुणे विद्यापीठ युवा महोत्सवात सहभागी झालेले कलामंडळाचे विद्यार्थी

वक्तृत्व स्पर्धा

दीपाली कुलकर्णी	: प्रथम क्रमांक
काळूराम गोपाळे	: द्वितीय क्रमांक
राम पायाळ	: तृतीय क्रमांक

मेंदी स्पर्धा

दिशा जोशी	: प्रथम क्रमांक
रूपाली चौगुले	: द्वितीय क्रमांक
सोनल खिवसरा	: तृतीय क्रमांक

पथनाट्य स्पर्धा

पवन कांबळे	: उत्तेजनार्थ
------------	---------------

व समूह

वादविवाद स्पर्धा

दीपाली कुलकर्णी	: प्रथम क्रमांक
संपदा ठाकूर	: द्वितीय क्रमांक
दिशा जोशी	: तृतीय क्रमांक

रांगोळी स्पर्धा

स्मिता थोरात	: प्रथम क्रमांक
नूतन माने	: द्वितीय क्रमांक
सोनल खिवसरा	: तृतीय क्रमांक

पोस्टर स्पर्धा

नूतन माने	: प्रथम क्रमांक
विजय ससाळे	: द्वितीय क्रमांक
मयूरा यादव	: तृतीय क्रमांक
अश्विनी राणे	विभागून

भावगीत गायन स्पर्धा

कांचन नारवे	: प्रथम क्रमांक
रेणुका शेवडे	: द्वितीय क्रमांक
अमित दांडेकर	विभागून
गौरी अत्रे	: तृतीय क्रमांक

काव्यवाचन स्पर्धा

रश्मी कालवाडिया	: प्रथम क्रमांक
संपदा ठाकूर	: द्वितीय क्रमांक
राम पायाळ	: तृतीय क्रमांक

वाद्यवादन स्पर्धा

मनोज चव्हाण	: प्रथम क्रमांक
-------------	-----------------

समूहगीत स्पर्धा

कांचन नारवे	: प्रथम क्रमांक
-------------	-----------------

(भारत विकास ग्रुप)

सेलड डेकोरेशन स्पर्धा

रूपाली चौगुले	: प्रथम क्रमांक
---------------	-----------------

स्वरमाधुरी आंतरमहाविद्यालयीन शास्त्रीय गायन स्पर्धा

कांचन नारवे	: उत्तेजनार्थ
-------------	---------------

मनोज चव्हाण	: तबला साथ
-------------	------------

कल्याणी करंडक आंतरमहाविद्यालयीन सुगम संगीत स्पर्धा

कांचन नारवे	: सहभाग
-------------	---------

श्रद्धा पंडित	: सहभाग
---------------	---------

रश्मी सरदेसाई	: सहभाग
---------------	---------

पुरुषोत्तम करंडक आंतरमहाविद्यालयीन एकांकिका स्पर्धा

या स्पर्धेत सौ. मंगला गोडबोले यांच्या 'श्रद्धांजली' या कथेचे प्रा. जयंत जोर्वेकर यांनी एकांकिकेत केलेले रूपांतर महाविद्यालयाने सादर केले. प्राथमिक फेरीत या एकांकिकेचा प्रयोग उत्तम झाला.

यातील विद्यार्थी कलाकार

श्रद्धा पंडित : दिग्दर्शक भूषण केळकर - संघप्रमुख
अतुल पवार गौरी चांदोरकर अश्विनी चिलेकर
मयुरेश गुपचूप अभिषेक जाधव संजय भडकमकर
अमोघ पंडित आनंद कानिटकर स्नेहा नेर्लेकर
मैत्रेयी बिनवाले

मॉम करंडक आंतरमहाविद्यालयीन द्वंद्वगीत स्पर्धा

यंदाच्या वर्षी १२ संघांनी या स्पर्धेत भाग घेतला. मॉडर्न महाविद्यालय आयोजित श्री. मोहनकुमार भंडारी, मॉम स्टुडिओ आयोजित स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ सुप्रसिद्ध गायक श्री. चंद्रशेखर गाडगीळ यांच्या हस्ते पार पडला. प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीच्या मॉडर्न महाविद्यालय, पुणे ५३ यांच्या संघाने यंदाचा मॉम करंडक पटकावला. महाविद्यालयाच्या संघाने प्रेक्षकांच्या पसंतीचे प्रथम पारितोषिक मिळवले. या स्पर्धेचे स्पध प्रमुख म्हणून प्रा. राजीव कुलकर्णी यांनी काम केले.

महाविद्यालयाच्या संघातील विद्यार्थी -

कांचन नारवे	श्रद्धा पंडित
-------------	---------------

रोमोलिना डे	रेणुका शेवडे
-------------	--------------

बारामती आणि मुंबई येथे झालेल्या आंतर-

महाविद्यालयीन वक्तृत्व आणि कथाकथन स्पर्धेत पुढील विद्यार्थ्यांनी भाग घेतला.

प्रसाद पसरणीकर यशवंती पाटील
प्राजक्ता इनामदार

महाविद्यालयांतर्गत नृत्यस्पर्धा (वैयक्तिक)

वरिष्ठ गट

स्वरूप घोरपडे : प्रथम क्रमांक
ज्योती थोरात : द्वितीय क्रमांक
पूर्वाश्री शर्मा : तृतीय क्रमांक
शीतल चोपडे विभागून
ज्योती लडकत : उत्तेजनार्थ

कनिष्ठ गट

ज्योती चांदेरे : प्रथम क्रमांक
विनया नायर विभागून
मानसी वाठारकर : द्वितीय क्रमांक
प्रणाली जोर्वेकर : तृतीय क्रमांक
वर्षा शेवाळे : उत्तेजनार्थ

(सांघिक)

मयूरी रानडे व कलाकार : प्रथम क्रमांक
शीतल चोपडे व कलाकार : द्वितीय क्रमांक
सुषमा पंचमुख व इतर : तृतीय क्रमांक
शीतल चोपडे व इतर (गोंधळ) विभागून
या स्पर्धेचे स्पर्धाप्रमुख म्हणून प्रा. नरेंद्र नायडू यांनी काम पाहिले.

महाविद्यालयांतर्गत संगीत स्पर्धा

हिंदी गीत (कनिष्ठ गट)

अश्विन जगदाळे : प्रथम क्रमांक
योगिनी खरपुडीकर : द्वितीय क्रमांक
रोमोलिना डे : विभागून

(वरिष्ठ गट)

अमित दांडेकर : प्रथम क्रमांक
अमित गोळे : द्वितीय क्रमांक
सॅमसन पायलो : तृतीय क्रमांक

मराठी गीत (कनिष्ठ गट)

प्रिया देशमुख : प्रथम क्रमांक
नेहा फाळके : द्वितीय क्रमांक
(वरिष्ठ गट)
अमित दांडेकर : प्रथम क्रमांक
कांचन नारवे : विभागून
आदित्य पोंक्षे : द्वितीय क्रमांक

उपशास्त्रीय गायन

(कनिष्ठ गट) सायली लिमये : प्रथम क्रमांक
(वरिष्ठ गट) कांचन नारवे : प्रथम क्रमांक
तालवाद्य
(कनिष्ठ गट) प्रशांत चोखर : प्रथम क्रमांक
(वरिष्ठ गट) मनोज चव्हाण : प्रथम क्रमांक
विवेक भालेराव : द्वितीय क्रमांक

स्वरवाद्य

(कनिष्ठ गट) अश्विन जगदाळे : प्रथम क्रमांक
(वरिष्ठ गट) अमेय मोडक : प्रथम क्रमांक
द्वंद्व गीत - अमेय मोडक, कांचन नारवे : प्रथम क्रमांक
समुहगीत - सिद्धा डोंगरे व इतर : प्रथम क्रमांक
अमृता संभूस व इतर : द्वितीय क्रमांक
प्रा. सौ. संजीवनी कुवळेकर यांनी स्पर्धाप्रमुख म्हणून काम पाहिले.

रिदम २००९-२००२, आयोजक संघेती इन्स्टिट्यूट पुणे - आंतरमहाविद्यालयीन नृत्यस्पर्धा - सांघिक द्वितीय क्रमांक - मयूरी रानडे व सहकारी

लायन्स क्लब, अहमदनगर आयोजित आंतरमहाविद्यालयीन सुगम संगीत स्पर्धा द्वितीय क्रमांक- कांचन नारवे, मनोज चव्हाण - तबला साथ

व्हर्ल्ड २००९-२००२ आंतरमहाविद्यालयीन विविध गुणदर्शन स्पर्धा - सहभाग

कांचन नारवे श्रद्धा पंडित रेणुका शेवडे
रश्मी सरदेसाई श्वेता पाटणकर प्रशांत जाधव
अमित दांडेकर पार्थ जोशी

ओंकार पाठक - हार्मोनियम

अमित पालांडे - गिटार

मनोज पार्ते - ड्रम, मनोज चव्हाण - तबला, कोंगो

प्रा. जीविता गुजर - स्पर्धाप्रमुख

आंतरमहाविद्यालयीन नृत्यस्पर्धा -

लोकनृत्य, वैयक्तिक, तृतीय क्रमांक (कडकलक्ष्मी) -

कुमार दर्शन नेरकर, स्पर्धाप्रमुख- प्रा. सौ. निशा भंडारे

वार्षिक स्नेहसंमेलन

कनिष्ठ गट

प्रथम क्रमांक जयदीप डोंगरे,
वर्गप्रतिनिधी, अकरावी-जी

वरिष्ठ गट

प्रथम क्रमांक गौरी चांदोरकर
वर्गप्रतिनिधी, एफ.वाय.बी.कॉम

कलामंडळाचा वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभ सुप्रसिद्ध अभिनेते, मराठी नाट्यचित्रपटसृष्टीतील दाम्पत्य, श्री. अविनाश नारकर व सौ. ऐश्वर्या नारकर यांच्या उपस्थितीत पार पडला. वर्षभरात अनेक स्पर्धांमध्ये चमकलेल्या विद्यार्थी कलाकारांना श्री. व सौ. नारकर यांच्या हस्ते पारितोषिके देण्यात आली. या प्रसंगी श्री. व सौ. नारकर यांची मुलाखत कार्याध्यक्ष प्रा. जयंत जोर्वेकर व प्रा. डॉ. सौ. स्वाती कर्वे यांनी घेतली. दीड तास हा पारितोषिक वितरणाचा कार्यक्रम अतिशय रंगला. श्री. अविनाश नारकर यांनी मुलांमध्ये मोकळेपणाने मिसळत सर्वांची मने जिंकून घेतली.

कलामंडळाच्या कार्यक्रमांना सन्माननीय प्राचार्य श्री. अ. गो. गोसावी सर, उपप्राचार्य प्रा. आर. जी. लिमये सर, उपप्राचार्य मा. डॉ. यशवंत वाघमारे सर, उपप्राचार्य (कनिष्ठ विभाग), प्रा. जगदीश चिंचोरे सर, प्रा. भोमे (पर्यवेक्षक क. म.) यांचे लाखमोलाचे मार्गदर्शन व सक्रिय सहकार्य मिळाले आहे. तसेच कलामंडळातील सर्व सदस्यांनी उत्तम साथ आणि सहकार्य दिले आहे. महाविद्यालयाच्या कार्यालयाचे रजिस्ट्रार श्री. एस. वाय. कुलकर्णी, ऑफिस सुपरिंटेंडेंट श्री. दिलीप खोपकर,

कार्यालयातील सर्व कर्मचारी, ग्रंथालयातील ग्रंथपाल सौ. दात्रे मॅडम, श्री. चंद्रचूड, श्री. पटवर्धन, श्री. कवडे व सर्व कर्मचारी, तसेच ज्यांचे श्रम मोलाचे असतात किंवा ज्यांच्या मदतीविना कोणताही कार्यक्रम होऊच शकत नाही असा सर्व शिपाईवर्ग, चतुर्थश्रेणी कर्मचारी.... या सर्वांचे सहकार्य मिळाले. महाविद्यालयात कलामंडळात नसलेल्या, परंतु कलामंडळावर प्रेम करणाऱ्या अनेक प्राध्यापकांचे सहकार्य सदोदित मिळाले आहे. प्रा. सुधीर वैशंपायन, डायरेक्टर, एम.सी.आय.टी.आर, प्रा. ए. व्ही. देशपांडे (संगणक विभाग), प्रा. साठे, गायकवाड, एम.सी.एम.चे विद्यार्थी, संगणक विभागातील प्राध्यापक, प्रा. दत्ता लिमये (जनता संपर्क अधिकारी प्रो.ए.सो.), प्रा. सौ. वीणा नरगुंद, प्रा. सौ. रेखा आगाशे, प्रा. गायतोंडे, स्टाफ रूममधील शिपाई अशा अनेकांचे सहकार्य लाभले आहे. अर्थात या सर्वांविषयी आभार असे कोरडे न म्हणता मनापासून कृतज्ञता व्यक्त करून मी त्यांच्या ऋणातच राहणे पसंत करतो.

धन्यवाद !

प्रा. जयंत जोर्वेकर

कार्याध्यक्ष, कलामंडळ

क्रीडा विभाग कनिष्ठ महाविद्यालय

जिल्हा परिषद पुणे - १ आयोजित बहुविध खेळ आंतरशालेय क्रीडास्पर्धा २००१-२००२ मध्ये महाविद्यालयातील २०० विद्यार्थी-विद्यार्थिनींनी भाग घेतला.

या स्पर्धांमध्ये नेहमीप्रमाणे बॉस्केटबॉल, फुटबॉल, व्हॉलिबॉल, कबड्डी, खो-खो, हॉकी, बुद्धिबळ, बॅडमिंटन, जलतरण व या वर्षी नव्याने अंतर्भूत झालेल्या रोलर स्केटिंगचा समावेश होता.

पुढील विद्यार्थ्यांनी यश संपादन करून महाविद्यालयाच्या नावलौकिकात भर टाकण्याची अभिनंदनीय व कौतुकास्पद कामगिरी केल्याबद्दल महाविद्यालयाची तर्फे सर्व खेळाडूंचे हार्दिक अभिनंदन !

अविनाश रेडके, इ. १२ वी कला-
आंतरशालेय ६५ किलो कुस्ती स्पर्धा
शहर पातळी - प्रथम क्रमांक
जिल्हा पातळी - प्रथम क्रमांक
विभागीय पातळी - प्रथम क्रमांक
राज्य पातळी - द्वितीय क्रमांक
वसन २०००-२००१च्या महाविद्यालयाचा 'उत्कृष्ट
खेळाडू' हा किताब संपादित खेळाडू.

सुबोध पाटील, इ. ११ वी कला
साऊथ आफ्रिका, फ्रान्स, तैवान, वैजाक येथे
झालेल्या रोलर स्केटिंग स्पर्धेत भारताकडून प्रतिनिधित्व
व ३ सुवर्णपदके, २ रौप्यपदके व १ ब्रॉन्झपदक विजेता.
अनेक स्पर्धांत सहभाग व बक्षिसे मिळविली.

प्रियांका पारसवार, इ. ११ वी वाणिज्य
आंतरशालेय स्पर्धामध्ये नव्याने समाविष्ट करण्यात
आलेल्या रोलर स्केटिंग स्पर्धेत आंतरशालेय जिल्हास्तरीय
गटत प्रथम क्रमांक. आंतरविभागीय स्पर्धेत प्रथम क्रमांक.
आंतरराज्य स्पर्धेत निवड व रौप्यपदकविजेता.

सिद्धार्थ खलटे, इ. ११ वी शास्त्र
४६व्या राष्ट्रीय शालेय खेळ स्पर्धेमध्ये दिल्ली येथे
झालेल्या आंतरराज्य शालेय बास्केटबॉल स्पर्धेसाठी महाराष्ट्र
राज्याच्या संघात निवड.

रश्मी जोशी, इ. १२ वी वाणिज्य
आंतरशालेय मलखांब (दोरीवरचा) जिल्हास्तरीय
स्पर्धेत प्रथम क्रमांक. आंतरविभागीय स्पर्धेत तृतीय
क्रमांक.

अमित नरगुंद, इ. १२ वी शास्त्र
आंतरशालेय शहरगट जलतरण स्पर्धेत व
जिल्हास्तरीय स्पर्धेत १०० मी. बटरफ्लाय प्रकारात
द्वितीय व १०० मी. बॅकस्ट्रोक स्पर्धेत प्रथम क्रमांक
मिळवला. विभागीय स्पर्धेतही दोन्ही प्रकारांत प्रथम
क्रमांक मिळवला.

इरॉल पटेल, इ. ११ वी वाणिज्य
आंतरशालेय (शहरगट) मैदानी स्पर्धेतील गोळाफेक

या प्रकारात प्रथम क्रमांक व जिल्हास्तरीय स्पर्धेसाठी
निवड.

अभिजीत सावंत, इ. ११ वी कॉमर्स
आंतरशालेय (शहर गट) मैदानी स्पर्धेतील ५००
मीटर धावणे तृतीय क्रमांक

मुलांच्या फुटबॉल संघाने व बॅडमिंटन मुलांच्या
संघाने आंतरशालेय जिल्हास्तरीय स्पर्धेत उपउपान्त्य
फेरीपर्यंत मजल मारली. गतविजेत्या व्हॉलिबॉल संघास
आंतरशालेय (शहरगटात) उपान्त्यफेरीत हार पत्करावी
लागली.

व्हॉलिबॉल संघामधील श्रीकांत सावंत या खेळाडूची
महाराष्ट्र राज्य संघाच्या निवड चाचणी स्पर्धेसाठी निवड
झाली.

सर्व खेळाडूंना पुढील भवितव्यासाठी हार्दिक शुभेच्छा!
मुलांचा खेळामधील सहभाग वाढण्यासाठी व
त्यांच्यात शारीरिक तंदुरुस्ती वाढण्यासाठी महाविद्यालयाच्या
वतीने विद्यार्थ्यांच्या सहकार्याने आंतरवर्गीय सांघिक व
वैयक्तिक खेळांच्या स्पर्धा घेण्यात आल्या.

कवडी
विजेता संघ, इ. १२ वी कला 'बी', अजित सरमाने
उपविजेता संघ, इ. ११ वी कला 'बी', शरद पवार
बास्केटबॉल

विजेता संघ, इ. ११ वी शास्त्र 'डी', शैलेश पाटील
उपविजेता संघ, इ. ११ वी शास्त्र 'आय' स्वनिर्
पवनीकर

व्हॉलिबॉल
विजेता संघ, इ. १२ वी कला 'बी', संदीप पवार
उपविजेता संघ, इ. १२ वी कला 'ए' अमृत चाहेर
वैयक्तिक खेळ

बुद्धिबळ
विजेता, इ. ११ वी शास्त्र 'सी', सागर सुतार
उपविजेता, इ. ११ वी शास्त्र 'सी', अपूर्व बर्वे
टेबल टेनिस

विजेता, इ. ११ वी शास्त्र 'ई', सागर ठुणावत

उपविजेता, इ. ११ वी वाणिज्य 'जे' गौरव साखला
बॅडमिंटन
एकेरी विजेता, इ. ११ वी शास्त्री 'ई' अश्विन बिडकर,
एकेरी उपविजेता व दुहेरी उपविजेता, इ. ११ वी
वाणिज्य 'जे' कौस्तुभ गिरी
दुहेरी विजेता, प्रशांत भिलारे व निनाद बागमर, ११ वी
वाणिज्य 'आय'
दुहेरी उपविजेता, रूपेश नामल, ११ वी वाणिज्य 'आय'
सर्वसाधारण नैपुण्यपद इ. १२ वी 'बी' या वर्गास
देण्यात आले.

इ. ११ वी व १२ वीच्या विद्यार्थ्यांच्या शारीरिक
शिक्षण कसोट्यांच्या सहामाही व वार्षिक अशा दोन
प्रकारे परीक्षा घेण्यात आल्या.

विविध खेळातील तज्ज्ञ, शिक्षक, मा. प्राचार्य, मा.
उपप्राचार्य, सहकारी शिक्षकवृंद, शिक्षकेतर कर्मचारी व
सेवकवर्ग यांचे विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन व प्रोत्साहन
मिळाल्यामुळे खेळाडूंना यश संपादन करण्यास उत्कृष्ट
मदत झाली. त्याबद्दल क्रीडा मंडळाच्या वतीने सर्वांचे
हार्दिक आभार!

प्रा. विनोद छात्रा व विजय शेरीकर
क्रीडाशिक्षक

क्रीडा जिमखाना वरिष्ठ विभाग

जुलै महिन्यात क्रीडा - प्रतिनिधी मंडळाची निवड
करण्यात आली. प्राचार्य गोसावी सर, कार्याध्यक्ष
श्री. लाळे सर, श्री. लागू सर, श्री. छात्रा सर, श्री.
शेरीकर सर यांच्या मार्गदर्शनाखाली क्रीडा विभागाच्या
कामाला सुरुवात झाली.

२००१-२००२ विद्यार्थी क्रीडा समिती

कबड्डी

श्री. श्रीधर शिर्के

एम.कॉम. I(C.S.R.)

हॉलिबॉल (मुली)

कु. मधुरा जोशी

द्वि.व. वाणिज्य (I.C.S.R.)

अॅथलेटिक्स

कु. पूनम राठोड

द्वि.व. वाणिज्य (LR.)

हॉकी

कु. स्मिता कारिवडेकर

द्वि.व. वाणिज्य (L.R.)

हॉलिबॉल (मुले)

श्री. सचिन होडगे

तृ.व. कला

बॅडमिंटन

श्री. धनंजय तोडमल

एम.ए.

फुटबॉल (मुले)

कु. सुधीर चिमटे

तृ.व. कला

फुटबॉल (मुली)

कु. सुप्रिया चव्हाण

द्वि.व. वाणिज्य

टेबल टेनिस

कु. भाग्यश्री निंबाळकर

द्वि.व. वाणिज्य

सायकलिंग

कु. प्रीतम साळकर

द्वि.व. वाणिज्य

रोईंग

कु. दीपाली सन्मुख

द्वि.व. वाणिज्य

मायनर गेम्स

कु. विजया मोगल

प्र.व. वाणिज्य

बॉक्सिंग

श्री. संदीप टेकावडे

द्वि.व. कला

♦ आंतरमहाविद्यालयीन स्पर्धांमधील कामगिरी

आंतरमहाविद्यालयीन क्रीडास्पर्धात सांघिक खेळांत
फुटबॉल, बास्केटबॉल, हॉलिबॉल, मैदानी स्पर्धा यांत
मुलांच्या व मुलींच्या संघाने भाग घेतला. हॉकी, हँडबॉल,
कबड्डी, बॅडमिंटन, टेबल टेनिस या खेळात विद्यार्थ्यांनी
भाग घेतला.

तसेच वैयक्तिक खेळ क्रॉसकंट्री, वजन उचलणे,
शरीरसौष्ठव, ज्यूदो, मुष्टियुद्ध, कुस्ती, जलतरण,

सायकलिंग, रायफल शूटिंग, रोईंग या खेळात विद्यार्थ्यांनी भाग घेतला. अशा एकूण बावीस विविध खेळांत खेळाडूंनी भाग घेतला.

आंतरमहाविद्यालयीन महिला फुटबॉल संघाने प्रथम सांघिक विजेतेपद जिंकून महाविद्यालयाला सुवर्णपदक मिळवून दिले. त्यामध्ये निता करपे, सुप्रिया, चव्हाण, भाग्यश्री निंबाळकर, स्मिता कारिवडेकर, विजया मोगल, मधुरा जोशी, पूनम राठोड, गायत्री आपटे, प्रीतम साळकर यांचा सहभाग होता.

बॅडमिंटन स्पर्धेत पुरुष संघाने सलग दुसऱ्या वर्षी सांघिक विजेतेपद जिंकून सुवर्णपदक मिळवले. यात निनाद खाडे, अभिजीत आयरकर, धनंजय तोडमल, श्रीधर शिर्के यांचा सहभाग होता.

व्हॉलीबॉल पुरुष संघाला या वर्षी आंतरमहाविद्यालयीन स्पर्धेत रौप्यपदकावर समाधान मानावे लागले.

मैदानी स्पर्धेत महाविद्यालयाच्या पुरुष संघाने सुवर्णपदक व महिला संघाने रौप्यपदक सतत दुसऱ्या वर्षी ११० गुणांनी सर्वसाधारण विजेतेपद मिळविले.

पुरुष संघातील कामगिरी :

हेमंत थोरात	१०० मी. धावणे	सुवर्णपदक
	२०० मी. धावणे	
तुषार सुतार	१०० मी. धावणे	रौप्यपदक
	२०० मी. धावणे	
विकास माळी	४०० मी. धावणे	सुवर्णपदक
	८०० मी. धावणे	रौप्यपदक
सचिन लवाटे	गोळाफेक	कांस्यपदक
	भालाफेक	सुवर्णपदक
संजय पाटील	५००० मी. धावणे	रौप्यपदक
	४×१०० मी. व ४×४०० मी. साखळी शर्यत	
	यामध्ये हेमंत थोरात, तुषार सुतार, विकास माळी, सचिन लवाटे, संजय पाटील यांनी भाग घेऊन सुवर्णपदक	

पटकावले.

महिला संघाची कामगिरी

पूनम राठोड	१०० मी. व	रौप्यपदक
	२०० मी. धावणे	
	लांब उडी	सुवर्णपदक
	ट्रिपल जंप	रौप्यपदक
विजया मोगल	४०० मी. धावणे	रौप्यपदक
भाग्यश्री निंबाळकर	८०० मी. धावणे	रौप्यपदक
दीपाली सन्मुख	५००० मी. धावणे	सुवर्णपदक
	४००×४ मी. साखळी स्पर्धेत पूनम राठोड, विजया मोगल, भाग्यश्री निंबाळकर, सुप्रिया चव्हाण, दिलीप सन्मुख यांनी भाग घेऊन सुवर्णपदक मिळवले.	

आंतरमहाविद्यालयीन कुस्ती स्पर्धेत प्रवीण पवार याने कांस्यपदक मिळवले.

ज्युदो स्पर्धेत ९० किलो वजन गटात वैभव ठेकणे याने रौप्यपदक तर ७० किलो वजन गटात गायत्री आपटे हिने रौप्यपदक मिळवले.

आंतरमहाविद्यालयीन शरीरसौष्ठव स्पर्धेत ७० किलो वजन गटात हर्षद गायकवाड याने रौप्यपदक तर ६५ किलो वजन गटात प्रमोद मालुसरे याने कांस्यपदक मिळवले.

आंतरविद्यापीठ सायकलिंग स्पर्धेत पुणे विद्यापीठ संघाला ३ सुवर्ण, १२ रौप्य व ४ कांस्यपदके मिळवण्यात आपल्या स्वप्नील जाधव, अभय वाघोलीकर, संजय पाटील व प्रीतम साळकर यांचा सिंहाचा वाटा आहे.

आंतरविद्यापीठ रोईंग स्पर्धेत कु. दीपाली सन्मुख हिने दोन रौप्यपदकांसह पुणे विद्यापीठाची मान उंचावली व आपल्या महाविद्यालयाची शान वाढविली.

आंतरविद्यापीठ बॅडमिंटन स्पर्धेत अभिजित आयरकर, निनाद काळे यांनी नेत्रदीपक खेळ करून पुणे विद्यापीठाला कांस्यपदक मिळवून दिले.

आपल्या महाविद्यालयातील पुढील विद्यार्थ्यांनी पुणे शहर विभागातून आंतरविभागीय स्पर्धा, पुणे विद्यापीठाकडून आंतरविद्यापीठ स्पर्धा, तसेच राष्ट्रीय स्पर्धेत भाग घेतला. त्यांचे हार्दिक अभिनंदन!

नाव	वर्ग	आंतरविभागीय	आंतरविद्यापीठ	राष्ट्रीय स्पर्धा
नीता करपे	प्र. वर्ष वाणिज्य	फुटबॉल	फुटबॉल	
विजया मोगल	प्र. वर्ष वाणिज्य	फुटबॉल/हॉकी	हॉकी	हॉकी
सप्रिया चव्हाण	द्वि. व. वाणिज्य		फुटबॉल/हॉकी	हॉकी
भाग्यश्री निंबाळकर	द्वि. व. वाणिज्य		हॉकी	हॉकी
स्मिता कारिवडेकर	द्वि. व. वाणिज्य		हॉकी	हॉकी
मधुरा जोशी	द्वि. व. वाणिज्य	व्हॉलिबॉल	व्हॉलिबॉल	
पूनम राठोड	द्वि. व. वाणिज्य	मैदानी स्पर्धा	मैदानी स्पर्धा	
प्रीतम साळकर	द्वि. व. वाणिज्य	सायकलिंग	सायकलिंग	
दीपाली सन्मुख	द्वि. व. वाणिज्य	रोइंग	रोइंग	रोइंग
हेमंत थोरात	द्वि. व. वाणिज्य	मैदानी स्पर्धा	मैदानी स्पर्धा	मैदानी स्पर्धा
तुषार सुतार	द्वि. व. वाणिज्य		मैदानी स्पर्धा	
विकास माळी	द्वि. व. वाणिज्य		मैदानी स्पर्धा	मैदानी स्पर्धा
सचिन लवाटे	द्वि. व. वाणिज्य		मैदानी स्पर्धा	
अभय वाघोलीकर	द्वि. व. वाणिज्य	सायकलिंग	सायकलिंग	सायकलिंग
निनाद खाडे	द्वि. व. वाणिज्य	बॅडमिंटन	बॅडमिंटन	बॅडमिंटन
स्वनिल जाधव	द्वि. व. वाणिज्य	सायकलिंग		सायकलिंग
आनंद किबीले	द्वि. व. वाणिज्य	मैदानी स्पर्धा	मैदानी स्पर्धा	मैदानी स्पर्धा
संजय पाटील	प्र. व. वाणिज्य	सायकलिंग	सायकलिंग	
अविनाश गायकवाड	प्र. व. संगणक	व्हॉलिबॉल	व्हॉलिबॉल	
वैभव ठेकणे	प्र. व. संगणक	ज्यूदो	ज्यूदो	
हर्षद गायकवाड	तृ. व. कला	शरीरसौष्ठव	शरीरसौष्ठव	शरीरसौष्ठव
मंदार थोरात	तृ. व. वाणिज्य	नेटबॉल		
प्रीतम खेडेकर	तृ. व. वाणिज्य	नेटबॉल		
संतोष पाचरणे	तृ. व. वाणिज्य	हॅंडबॉल	हॅंडबॉल	
स्मिता वाडेकर	एम. कॉम I	नेटबॉल	नेटबॉल	
सचिन होडगे	तृ. व. कला	व्हॉलिबॉल	व्हॉलिबॉल	
सचिन शिंदे	प्र. व. कला	व्हॉलिबॉल		
सचिन चव्हाण	प्र. व. शास्त्र			तायकोंदो
ग्रीष्मा मल्या	प्र. व. वाणिज्य			मैदानी स्पर्धा
आराधना सिंग	प्र. व. वाणिज्य			शूटिंग
अभिजित आयरेकर	एम.सी.एस.	बॅडमिंटन		मैदानी स्पर्धा
विठ्ठल राठोड	द्वि. व. वाणिज्य			मैदानी स्पर्धा
विलास राठोड	द्वि. व. वाणिज्य			सायकलिंग

३१ व्या राष्ट्रीय क्रीडास्पर्धा डिसेंबर २००१ मध्ये पंजाबमध्ये भरवण्यात आल्या. त्यांत आपल्या सहा खेळाडूंनी महाराष्ट्र राज्याकडून भाग घेतला.

विठ्ठल राठोड - मैदानी स्पर्धा, दीपाली सन्मुख - रोइंग, स्वप्निल जाधव, अभय वाघोलीकर व प्रीतम साळकर - सायकलिंग स्पर्धेत तर भाग्यश्री निंबाळकरने हॉकीमध्ये रौप्यपदक मिळवले.

क्रीडा पुरस्कार

सन २००१-२००२ वर्षासाठी 'कै. महाडकर' पुरस्कारासाठी कु. भाग्यश्री निंबाळकर हिची निवड झाली. आणि कै. रंगराव दाते पुरस्कारासाठी कु. सुप्रिया चव्हाण हिची निवड झाली.

श्री शिवछत्रपती पुरस्कार

आपले माजी विद्यार्थी, श्री. विशाल पवार, महाराष्ट्र राज्याचे सायकलपटू म्हणून शासनाने त्यांना १९९९-२००० या वर्षासाठी 'शिवछत्रपती पुरस्कार' देऊन गौरवले, तसेच श्री. मंगेश शिंगटे, तृ. वर्ष वाणिज्य, 'ताय-को-दो' मधील उत्कृष्ट कामगिरीबद्दल २०००-२००१ या वर्षासाठी 'श्री शिवछत्रपती पुरस्कार' देऊन प्रशंसनाने गौरवले. या विद्यार्थ्यांचा क्रीडा दिनी प्राचार्या श्रीमती नयना निमकर यांच्या हस्ते सत्कार करण्यात आला.

द्वितीय सत्रात आंतरवर्गीय क्रीडा सामने भरवण्यात आले. त्याचे निकाल पुढीलप्रमाणे -

आंतरवर्गीय क्रीडास्पर्धा २००१-२००२

बास्केटबॉल विजेता	तृ. वर्ष, वाणिज्य
उपविजेता	द्वि. वर्ष, वाणिज्य
कबड्डी विजेता	द्वि. वर्ष, कला
उपविजेता	तृ. वर्ष, वाणिज्य
व्हॉलिबॉल विजेता	प्र. वर्ष, कला
उपविजेता	प्र. वर्ष. संगणकशास्त्र
बुद्धिबळ विजेता	पराग जावळेकर
	प्र. वर्ष, वाणिज्य

उपविजेता ए. पी. थिंगळे
तृ. वर्ष, कला

टेबल टेनिस एकेरी (Single)

विजेता जनेश तुरल
तृ. वर्ष, संगणक शास्त्र

उपविजेता रजनीश शर्मा
तृ. वर्ष, संगणक शास्त्र

टेबल टेनिस दुहेरी (Doubles)

विजेता रजनीश शर्मा व जनेश तुरल
संगणक शास्त्र / तृ.व.सं. शास्त्र
उपविजेता मंदिर धोरात व सचिंद्र देशमुख
तृ. वर्ष, वाणिज्य

बॅडमिंटन एकेरी विजेता पराग जोशी

प्र. वर्ष वाणिज्य

उपविजेता रोहन मंत्री

प्र. वर्ष वाणिज्य

बॅडमिंटन दुहेरी विजेता श्रीधर शिर्के व धनंजय तोडमल
एम. कॉम

उपविजेता गोपालसिंग पटियाल व अतुल
वैद्य - तृ. वर्ष संगणक शास्त्र

शरीरसौष्टव 'मॉडर्न श्री'

तृतीय क्रमांक : विक्रमजीत निमल
द्वि. वर्ष, वाणिज्य

द्वितीय क्रमांक : रोहिदास चव्हाण
तृ. वर्ष, कला

प्रथम क्रमांक

प्रमोद मालुसरे यांस कै. वासुदेव बळवंत फडके पुरस्कार
२००१-२००२ चा 'मॉडर्न श्री'चा मानकरी

कु मधुरा जोशी प्रा. किरण लागू प्रा.टी.पी. लाळे
श्रीधर शिर्के
क्रीडा प्रतिनिधी क्रीडा संचालक कार्याध्यक्ष

राष्ट्रीय सेवा योजना कनिष्ठ महाविद्यालय

सन २००१-२००२ हे कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजनेचे सहावे वर्ष. यापूर्वी गेल्या पाच वर्षांमध्ये केलेल्या कामाची पावती म्हणूनच सन २०००-२००१ सालचा राज्यस्तरीय उत्कृष्ट महाविद्यालय पुरस्कार व उत्कृष्ट कार्यक्रम अधिकारी म्हणून राज्यशासनाने सन्मान केलेला आहे.

वर्षभरामध्ये अनेक कार्यक्रम घेतले, त्यापैकी ठळक कार्यक्रम पुढीलप्रमाणे -

कार्यक्रम अधिकाऱ्यांची कार्यशाळा - कनिष्ठ महाविद्यालयांत ही योजना सुरू झाल्यापासून महाविद्यालयांच्या पुढाकाराने पुणे विभागातील पुणे, अहमदनगर, सोलापूर, रायगड या जिल्ह्यातील कार्यक्रम अधिकाऱ्यांची कार्यशाळा घेतली जाते. या वर्षी ती १० सप्टेंबर रोजी आयोजित करण्यात आलेली होती. त्यासाठी मा. प्रकाश परब - साहाय्यक शिक्षण संचालक, पुणे विभाग, पुणे विद्यापीठाचे समन्वयक प्रा. बैरागी, महाराष्ट्र-गोवा प्रादेशिक कार्यालयातील श्री. गडवाल व श्री. विल्यम्स उपस्थित होते.

जागतिक साक्षरता दिनाच्या निमित्ताने महाविद्यालयाच्या परिसरातील बिल्डिंग कामगारांच्या मुलांसाठी कार्यात्मक साक्षरता कार्यक्रम राबवला. ९ सप्टेंबर रोजी मॅटल हॉस्पिटलच्या रिकाम्या जागेत वृक्षारोपण कार्यक्रम घेतला. शिक्षक दिनाच्या निमित्ताने ठळक महाविद्यालय पुणे ३० च्या प्राचार्या सौ. शुभदा दिवे यांचे मार्गदर्शन लाभले.

एड्स निर्मूलन व जाणीव जागृती - डॉ. साठे व सौ. मधु देशमुख यांच्या सहकार्याने 'आरोग्य शिक्षण' कार्यशाळा महाविद्यालयात आयोजित केली होती. विद्यार्थ्यांनी मोकळेपणाने अनेक प्रश्न विचारले. त्यांचे निराकरण केले गेले.

श्रमदान - ऑक्टोबर महिन्यामध्ये महाविद्यालयाच्या परिसरात श्रमदान घेतले, तसेच जंगली महाराज मंदीर परिसरातील गवत काढून परिसर स्वच्छ केला. खंडेनवमी पूजनासाठी प्राचार्य अ. गो. गोसावी, उपप्राचार्य प्रा. चिंचोरे, उपप्राचार्य डॉ. वाघमारे, उपप्राचार्य आर. जी. लिमये उपस्थित होते.

माजी विद्यार्थी मेळावा - राष्ट्रीय सेवा योजनेतील महाविद्यालयातील माजी विद्यार्थ्यांना एकत्र आणून त्यांचे एक शिबिर घेण्याचा मानस असून २६ जानेवारी, ३ फेब्रुवारी रोजी बैठका घेतल्या व ८ मार्च रोजी त्याचे स्वरूप निश्चित झाले. या कार्यक्रमास बालगंधर्व पोलिस चौकीच्या उपनिरीक्षक सौ. सातपुते उपस्थित होत्या. राष्ट्रीय सेवा योजनेतील विद्यार्थ्यांना पोलिसांसाठी कशाप्रकारे मदत करता येईल याचे मार्गदर्शन केले.

रक्तदान शिबिर - दरवर्षीप्रमाणे या वर्षी देखील रक्तदान शिबिराचे आयोजन केले होते. रक्तदात्यांची गटानुसार यादी करून गरजूंना रक्त मिळवण्यास मदत केली जाते. या वर्षी ७० प्राध्यापक व विद्यार्थ्यांनी रक्तदान केले.

अंधश्रद्धा निर्मूलन - महाराष्ट्रात अनेक ठिकाणी अंधश्रद्धा निर्मूलनाचे काम करणारे श्री. नरेंद्र दामोदकर यांना या वर्षी महाविद्यालयात निमंत्रित करण्यात आले होते. विद्यार्थ्यांना अत्यंत सोप्या पद्धतीने काम करण्याचे मार्गदर्शन केले. नौरौसजी वाडिया महाविद्यालयात २-३-४ फेब्रुवारी रोजी आयोजित केलेल्या कार्यशाळेमध्ये १५ विद्यार्थ्यांनी भाग घेतला. त्यामध्ये विस्तवावर चालणे, काच खाणे इ. प्रयोग त्यांनी स्वतः केले.

पल्स पोलिओ निर्मूलन मोहीम - यामध्ये ऑक्टोबर-डिसेंबर-जानेवारी या तिन्ही कार्यक्रमांत पोलिस हॉस्पिटलमध्ये ४० विद्यार्थ्यांनी मदत केली.

व्यवसाय मार्गदर्शन - बदलत्या काळाची गरज म्हणून दि. १८ व २० फेब्रुवारी रोजी व्यवसाय मार्गदर्शनाची कार्यशाळा आयोजित केली होती. त्यासाठी पूनम विचारे, रवींद्र शेळके, प्रवीण पोळ या माजी विद्यार्थ्यांनी मार्गदर्शन

केले. मुलाखती कशा द्याव्यात याविषयी प्रात्यक्षिके करून घेतली.

दि. २३ मार्च रोजी महाराष्ट्र उद्योजकता विकास केंद्राच्या समन्वयक सौ. जवळगीकर यांनी महाविद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. वेळेचे महत्त्व, साधनांची जुळवणी, मानसिकता इ. विषयी माहिती दिली. जगन्नाथ राठी व्होकेशनल सेंटरचे प्राचार्य इंगळे, तसेच प्रा. कुलकर्णी, प्रा. डोंगरे, प्रा. कपोले, श्री. परांजपे यांनी विविध व्यावसायिक शिक्षणाचे व्यवहारी महत्त्व स्पष्ट केले.

विशेष नोंदी - कै. बाळनाथ पाठक पारितोषिक - राष्ट्रीय सेवा योजना कनिष्ठ महाविद्यालय सर्वोत्कृष्ट विद्यार्थी संदीप साबळे (१२ वी कला) यास मिळाले.

कै. सदाशिव पांडुरंग साळुंके पारितोषिक राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या शिबिरातील सर्वोत्कृष्ट विद्यार्थी म्हणून प्रदीप गव्हाणे (११ वी कला) याला देण्यात आले.

राष्ट्रीय सेवा योजना राज्य शासन पुरस्कार कार्यक्रम

सन २०००-२००१ चा सर्वोत्कृष्ट कनिष्ठ महाविद्यालय व कार्यक्रम अधिकारी पुरस्कार दि. १० मार्च २००२ रोजी मुंबईमध्ये मा. मुख्य मंत्री विलासराव देशमुख, मा. उपमुख्य मंत्री छगन भुजबळ यांच्या उपस्थितीत मा. शिक्षणमंत्री दिलीप वळसेपाटील यांच्या हस्ते प्रदान करण्यात आला. उत्कृष्ट महाविद्यालयाचा पुरस्कार मा. प्राचार्य अ. गो. गोसावी यांनी स्वीकारला, तर उत्कृष्ट कार्यक्रम अधिकारी पुरस्कार प्रा. मानसिंग साळुंके यांनी स्वीकारला. या आनंदोत्सवात उपप्राचार्य प्रा. चिंचोरे, उपप्राचार्य डॉ. वाघमारे, उपप्राचार्य प्रा. आर. जी. लिमये, संख्याशास्त्र विभागप्रमुख प्रा. प्रकाश दीक्षित सहभागी झाले.

राष्ट्रीय एकात्मता शिबिर -आनंदपूरसाहिब (पंजाब)

गेल्या सहा वर्षांमध्ये राष्ट्रीय एकात्मता शिबिरात सहभागी होण्याची संधी महाविद्यालयाला लाभली. दि. २० डिसेंबर ते २८ डिसेंबर २००१ दरम्यान आनंदपूरसाहिब (पंजाब) येथे झालेल्या शिबिरात पुढील विद्यार्थ्यांना संधी मिळाली.

१. सुनिता साबळे	६. सचिन धुमाळ
२. अनिता रासकर	७. अलोक औंधकर
३. अश्विनी घळसासी	८. मंगेश भोसले
४. अदिती जोशी	९. प्रमोद कदम
५. प्राजक्ता इनामदार	१०. समीरण गायकवाड

संधाचे नेतृत्व कार्यक्रम अधिकारी प्रा. पोपटराव सांबारे यांनी केले. विविध राज्यांमधून आलेल्या विद्यार्थ्यांमध्ये महाराष्ट्राचे प्रतिनिधित्व करणाऱ्या आपल्या कनिष्ठ महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांनी भूपाळी, पोवाडा, लावणी, भक्तिगीते सादर करून दाद मिळवली. अशा शिबिरांमधून भाषिक, रूढी, परंपरा, आचारविचार, संस्कृती यांची देवाणघेवाण झाल्यामुळेच राष्ट्रीय एकात्मता होण्यास मदत होते. संधाने पंजाबी शेतकरी कुटुंबामध्ये राहून त्यांचे जीवन अनुभवले. भाक्रा-नानगल परिसर पाहण्याची दुर्मिळ संधी मिळाली. प्रा. सांबारे यांचे पर्यावरण विषयावर शिबिरात व्याख्यान झाले.

विशेष हिवाळी शिबिर - फुलगाव, ता. हवेली, जि. पुणे
या वर्षीचे विशेष हिवाळी शिबिर १५ ते २४ डिसेंबर २००१ दरम्यान फुलगाव या दत्तक गावी संपन्न झाले.

उद्घाटन - उद्घाटन समारंभासाठी मा. जी. के. म्हमाणे - साहाय्यक शिक्षण संचालक, उद्योगपती - मा. बी. बी. रायसोनी, सरपंच - विठ्ठलराव लचके, उपसरपंच - भानुदास साकोरे, मरकळचे उपसरपंच - राजाराम लोखंडे, संत तुकाराम स. साखर कारखान्याचे उपाध्यक्ष - अनिल लोखंडे, फुलगाव, मरकळ, तुळापूर गावचे ग्रामस्थ उपस्थित होते. पर्यवेक्षक प्रा. भोमें यांनी उपस्थितांचे स्वागत केले.

समारोप समारंभ - कार्यक्रमास मा. प्रकाश परब साहाय्यक शिक्षण संचालक, पुणे विभाग, प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीचे कार्याध्यक्ष डॉ. गजानन एकबोटे, उपप्राचार्य जगदीश चिंचारे, प्रा. वैशंपायन, डॉ. देशपांडे, सरपंच, उपसरपंच, शिक्षक, ग्रामस्थ, निमंत्रित, व्यावसायिक उपस्थित होते. ग्रामस्थांनी प्रमुख अतिथींचा फेटे बांधून सत्कार करून आपल्या भावना व्यक्त केल्या.

शिविरातील विविध उपक्रम

श्रमदान - श्रमदानातून ६०० फूट लांबीचे गटार फुलगाव येथे तयार केले. पेशवे घाट, महादेव घाट, शनिमंदिर परिसर काट्याकुट्यांनी वेढलेला होता तो साफ केला. ग्रामस्थांबरोबर गाडगेबाबा ग्राम अभियान स्वच्छता मोहिमेत भाग घेतला. हरि उद्धव धोत्रे विद्यालयाच्या टेकडीवर समतल टप्पे तयार करून ६०० खड्डे घेतले. मागील वर्षी याच परिसरात लावलेल्या झाडांची देखभाल केली.

व्याख्याने व कार्यशाळा

प्रा. नरेंद्र नायडू (युवकांच्या समस्या व जाणिवा)

प्रा. राम गायकवाड (ओळख 'स्व'ची)

प्रा. सचिन पाटील (व्यसनमुक्ती)

प्रा. वाल्मिक अहिरराव (ओझोन क्षयाची भयानकता)

मा. संभाजीराव पाटील (राष्ट्रीय सेवा योजनेतून व्यक्तिमत्त्व विकास)

डॉ. उजळंबकर (गणेशदर्शन)

श्री. शैलेश पवार (विषाणू - जिवाणू) इ. विषयांवर व्याख्याने झाली. डॉ. मानसी पवार यांनी गावातील बालवाडी ते इ. ४ थी पर्यंतच्या सुदृढ बालकांचे परीक्षण करून प्रथम, द्वितीय, तृतीय क्रमांक काढून त्यांना बक्षिसे दिली. अंधश्रद्धा व व्यसनाधीनता या विषयांवरील पथनाट्य सादरीकरणाचे प्रशिक्षण अभिजित देशमुख व श्रीनिवास पळे यांनी दिले. कु. सारिका सासवडे हिने वंचित विकास संस्थेच्या वतीने आयोजित वक्तृत्व स्पर्धा घेतली. त्यामध्ये ११ विद्यार्थ्यांनी भाग घेतला.

शेतकरी मेळावा - पशुसंवर्धन खात्याचे अधिकारी डॉ. देशपांडे, डॉ. भामरे हे शेतकरी मेळाव्यासाठी आलेले होते. त्यांनी दुग्धोत्पादन, कुक्कुटपालन, शेळीपालन या व्यवसायांची माहिती दिली. दूधउत्पादक विवेक आठवले यांचे सहकार्य लाभले.

महिला अर्थार्जन मार्गदर्शन - महिला उद्योग लिज्जत पाण्डचे मॅनेजर सुरेश कोते यांनी महिलांना मार्गदर्शन

केले. सणसवाडी येथील ससा डिटर्जंट कंपनीस ग्रामस्थ महिलांची भेट घडवून आणली. यापुढे व्यावसायिक सातत्य ठेवण्याचा ग्रामस्थांचा मनोदय आहे.

सांस्कृतिक कार्यक्रम

राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या माध्यमातून ग्रामस्थ महिलांना एकत्र आणून विधायक काम करता येते. शिविरस्थानी हळदी-कुंकु कार्यक्रम घेऊन चर्चा घडवून आणली. शिविरार्थी व ग्रामस्थांच्या सहभागातून सामाजिक प्रश्नांची जाणीव करणारे सांस्कृतिक कार्यक्रम सादर केले.

शिविरातून स्वावलंबन, नेतृत्व, काटकसर, समूहजीवन या गुणांचा विकास होतो याची अनुभूती नेहमीच येते.

आभार -

राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विविध कार्यक्रमांसाठी शिक्षण संचालक, उपसंचालक, साहाय्यक शिक्षण संचालकांचे नेहमीच सहकार्य लाभले. प्राचार्य अ. गो. गोसावी, उपप्राचार्य प्रा. चिंचोरे, उपप्राचार्य डॉ. वाघमारे, उपप्राचार्य आर. जी. लिमये, पर्यवेक्षक (क.म.) प्रा. भोमे, कार्यालयातील श्री. एस. वाय. कुलकर्णी, दिलीप खोपकर, सल्लागार प्रा. गीताराम गायकवाड, प्रा. दीक्षित, डॉ. उजळंबकर, प्रा. सौ. कांबळे, प्रा. येनगे यांचे सहकार्य लाभले. समितीमधील प्रा. गवळी, प्रा. डोईफोडे, प्रा. खंडाळे, प्रा. सौ. शिंदे, प्रा. सौ. बर्वे, प्रा. सौ. निघोट यांनी बहुमोल सहकार्य केले. सौ. मंगला सालुंके, सौ. अरुणा जाधव यांची शिविर काळात मदत झाली. राष्ट्रीय छात्रसेनेचे आल्हाट, डॉ. निकम यांचेही सहकार्य लाभले. म्हणूनच अनेक उपक्रम राबवता आले. सर्वांचे मनःपूर्वक आभार!

कार्यक्रम अधिकारी

प्रा. सौ. सुधा ढोनसळे

प्रा. सौ. वीणा नरगुंद

प्रा. पोपटराव सांबरे

प्रा. मानसिंग सालुंके

राष्ट्रीय सेवा योजना वरिष्ठ महाविद्यालय

विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण व व्यक्तिमत्त्व विकास यासाठी केंद्र सरकार ही योजना महाविद्यालयीन युवकांसाठी राबवत असते. शहरातील विद्यार्थ्यांना ग्रामीण भाग, कष्टकरी वर्ग यांच्या समस्या, राहणीमान समजून घेता यावे हाही या योजनेचा उद्देश आहे. याशिवाय निसर्ग व पर्यावरण याविषयी जाणीव-जागृती व्हावी हाही एक उद्देश आहे. हे सर्व उद्देश साध्य करण्यासाठी महाविद्यालयातून २०० स्वयंसेवकांची निवड केली जाते. ही निवड महाविद्यालयात ऑगस्टमध्ये पूर्ण होते व नियमित कार्यक्रमांची सुरुवात होते. या वर्षी महाविद्यालयाने पुढील नियमित कार्यक्रम आयोजित केले होते.

(१) दा. ब. कुलकर्णी यांचे 'हुंडा - एक सामाजिक समस्या' या विषयावर व्याख्यान.

(२) पुणे विद्यापीठ आयोजित 'पर्यावरण जागृती चळवळ' यामध्ये महाविद्यालयाचे ५० स्वयंसेवक सहभागी झाले होते.

(३) महाविद्यालय व परिसर स्वच्छतेसाठी स्वच्छता मोहीम राबवली यामध्ये १५० ते १६० स्वयंसेवकांनी हिरीरीने सहभाग घेतला.

(४) अंधश्रद्धा निर्मूलन समितीतर्फे या वर्षी 'गणपती दान करा व पर्यावरण वाचवा' अशी मोहीम हाती घेतली होती. या संदर्भात डॉ. नरेंद्र दाभोलकर व श्री. दीपक गिरमे यांचे व्याख्यान व त्यांच्या आवाहनानुसार स्वयंसेवक सहभागी झाले.

(५) दि. १५ ऑगस्ट रोजी 'लष्करातील सेवा-संधी' या विषयावर व्याख्यान आयोजित केले.

(६) दि. ५ सप्टेंबर शिक्षकदिनाचे औचित्य साधून श्रीमती शुभा दिघे यांच्या हस्ते उद्घाटन व त्यांचे

विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शनपर व्याख्यान.

(७) विद्यार्थ्यांना पर्यावरण जाणीव-जागृती व्हावी व निसर्गाचा आनंद लुटता यावा म्हणून वरसगावजवळ श्री. मिलिंद भिडे यांच्या सूर्य शिबिरास भेट.

(८) 'एकतर्फी प्रेम' या विषयावर चर्चासत्र आयोजित.

(९) राष्ट्रीय सेवा योजना हा दिवस या वर्षी आम्ही अपंगांसाठी काम करणाऱ्या अनुताई भागवत यांच्या 'आम्ही आनंदयात्री, संस्थेच्या मदतीने पोस्टर्स, प्रदर्शन व दुसऱ्या दिवशी काही अपंगांचे मनोगत; त्यांनी त्यांच्या अपंगत्वावर कशी मात केली' असे अनुभवकथन.

(१०) 'राष्ट्रीय साक्षरता दिवस' महाविद्यालयाकडून अभिनव उपक्रम सादर करून साजरा केला. या दिवशी महाविद्यालयाच्या परिसरात अडलेल्या बांधकाम कामगारांच्या मुलांसाठी स्वयंसेवकांनी साक्षरता वर्ग चालू केले. पुढे २ महिने काही स्वयंसेवकांनी उत्स्फूर्तपणे या वर्गाचे काम पाहिले. पण काही तांत्रिक अडचणीमुळे हे वर्ग पुढे चालवता आले नाहीत. पुढील वर्षी हा उपक्रम पूर्ण करण्याचा निर्धार आहे.

(११) या वर्षी ८ डिसेंबर ते १७ डिसेंबर विशेष हिवाळी शिबिराचे मरकळ येथे आयोजन केले होते. ८० विद्यार्थी स्वयंसेवकांनी भाग घेतला. या दरम्यान विविध विषयावर व्याख्याने, स्लाइड शो, पथनाट्य, स्पर्धा, विविध खेळ यांचे आयोजन केले होते. स्वयंसेवकांनी श्रमदानाने मरकळ येथील शाळेचा व गावातील रस्ता तयार केला.

(१२) दि. ३० जानेवारी म. गांधी पुण्यतिथीच्या निमित्ताने राजेश कुलकर्णी यांचे व्याख्यान. याशिवाय मा. प्राचार्य गोसावी सर यांनी स्वयंशिस्त या विषयावर मार्गदर्शन केले.

(१३) विशेष हिवाळी शिबिरातून आल्यानंतर विद्यार्थ्यांना त्यांच्या अभ्यासाकडे पूर्णवेळ लक्ष देणे

आवश्यक असते. त्यामुळे यानंतर कार्यक्रमाचे आयोजन करताना विशेष काळजी घ्यावी लागते.

(१४) विद्यार्थी स्वयंसेवकांनी महाविद्यालयाखेरीज इतर मोहिमांमध्ये भाग घेतला होता -

१. रोझ सोसायटीतर्फे आयोजित पुष्पप्रदर्शन - स्वयंसेवक म्हणून काम पाहिले.

२. पल्स पोलिओ मोहिमेत सहभाग

३. पुणे विद्यापीठ आयोजित संत गाडगेमहाराज स्वच्छता अभियान यामध्ये सहभाग.

४. शेतीविषयक प्रदर्शनामध्ये सहभाग.

५. जाणीव-जागृती मंच आयोजित 'लैंगिक शिक्षण' या विषयावर आयोजित व्याख्यानात दोन विद्यार्थिनींचा सहभाग.

६. पुणे विद्यापीठाच्या पदवीदान समारंभासाठी विद्यार्थ्यांनी स्वयंसेवक म्हणून भाग घेतला.

७. आगाखान पॅलेस या ठिकाणी 'स्त्रियांचे सशक्तीकरण कृतिसत्रात' सहभाग.

८. 'आपत्कालीन व्यवस्थापन' या विषयावर भारतीय जैन संघटना महाविद्यालय, वाघोली या ठिकाणी कृतिसत्र आयोजित केले होते. त्यामध्ये ३ विद्यार्थ्यांचा सहभाग.

९. भोर येथे अनंतराव थोपटे महाविद्यालयामध्ये या वर्षी १० दिवसांचे राष्ट्रीय एकात्मता शिबिर आयोजित केले होते. यामध्ये २ स्वयंसेवक सहभागी झाले.

(१५) विवेकानंद जयंतीनिमित्ताने (जानेवारी १२ ते १९) युवा सप्ताह आयोजित केला जातो. याचे उद्घाटन अॅड. अपर्णा भाडळे, विवेकानंद संस्था यांच्या हस्ते झाले, तर समारोप ज्येष्ठ संरक्षणतज्ज्ञ डॉ. श्रीकांत परांजपे यांचे 'आंतरराष्ट्रीय दहशतवाद' या विषयावर व्याख्यान आयोजित करून झाला.

या दरम्यान विविध स्पर्धांचे आयोजन केले गेले ते पुढीलप्रमाणे -

१. मेंदी स्पर्धा

२. रांगोळी स्पर्धा

३. सॅलड डेकोरेशन

४. वक्तृत्व व वादविवाद स्पर्धा

५. काव्यगायन, समूहगीत व राष्ट्रगीत गायन स्पर्धा.

सर्व स्पर्धकविजेत्यांना पारितोषिके देण्यात आली.

(१६) 'साथी' हा महाविद्यालयातील माजी राष्ट्रीय सेवा योजनेतील विद्यार्थ्यांचा गट सामाजिक कार्यक्रमांमध्ये सक्रिय आहे. या विद्यार्थ्यांचा दि. ८ मार्च २००२ रोजी मेळावा आयोजित केला होता. या समाजामध्ये भरीव काम करणाऱ्या महिलांचा सहभाग होता.

(१७) ७ फेब्रुवारी २००२ रोजी रक्तदान शिबिर आयोजित केले होते. या शिबिरात जवळजवळ ७० विद्यार्थी-विद्यार्थिनींनी उत्स्फूर्तपणे रक्तदान केले. विशेष म्हणजे विद्यार्थिनींचा सहभाग अधिक होता.

(१८) दि. २३ मार्च २००२ रोजी महाविद्यालयात स्वयंरोजगार शिबिर आयोजित करण्यासाठी महाराष्ट्र स्वयंरोजगार परिषद शिवाजीनगर पुणे व मॉडर्न महाविद्यालयाचे करिअर गायडन्स सेंटर यांची मदत लाभली.

(१९) ६ ऑगस्ट ते १० ऑगस्ट २००१ या दरम्यान प्रा. अलका कांबळे यांनी श्री पेरुम्बूदूर येथील राजीव गांधी युवा विकास संस्थेत I level प्रशिक्षण पूर्ण केले. पुणे विद्यापीठातून त्यांची निवड झाली होती.

(२०) हे सर्व कार्यक्रम यशस्वी करण्यासाठी सर्व समिती सदस्य, महाविद्यालयातील इतर सहकारी व प्राचार्य यांचे भरपूर सहकार्य लाभले.

प्रा. अलका कांबळे, प्रा. बी. बी. येनगे
कार्यक्रम अधिकारी

पारितोषिक वितरण समिती

अहवाल २००१ - २००२

समिती सदस्य

कार्याध्यक्ष : डॉ. सुषमा जोग

सदस्य : प्रा. संजीवनी कुवळेकर, प्रा. सुनीता गोसावी, प्रा. सुनीता निघोट, डॉ. नीता पाटील, प्रा. आर. एन. इंगोले, प्रा. ए. ए. खंडागळे, प्रा. एन. जे. कारेकर, प्रा. किरण लागू, प्रा. जे. जे. पवार, प्रा. यू. के. गवळी, प्रा. कांचन राजाध्यक्ष, प्रा. माधुरी घाणेकर, प्रा. पंकल शहा, श्री. आर. पी. काळे (कार्यालय), श्रीमती विदुला काळे (कार्यालय)

कामाचे स्वरूप

विविध प्रकारचे शैक्षणिक यश संपादन करणाऱ्या विद्यार्थ्यांचे समारंभपूर्वक कौतुक करून त्यांना प्रोत्साहन देण्यासाठी 'शैक्षणिक गुणवत्ता-दिन' समारंभाचे संयोजन करण्याची जबाबदारी पारितोषिक वितरण समितीवर सोपवलेली असते.

सन २००१-२००२ मधील कामकाजातील उल्लेखनीय बाबी : संगणकीकरण -

महाविद्यालयाच्या कार्यालयात १९९३-९४ मध्ये संगणक बसवल्यानंतर दोन-तीन वर्षांच्या कालावधीत प्रा. जगदीश चिंचोरे व श्री. आर. पी. काळे यांनी तब्बल उपलब्ध असलेल्या बक्षीस-ठेव पारितोषिकांची नोंद संगणकावर करून पारितोषिक वितरणाच्या कामात सुरळीतपणा आणला होता. त्यानंतर गतवर्षी डॉ. सुषमा जोग यांनी प्रा. पंकल शहा व प्रा. माधुरी घाणेकर यांच्या मदतीने गेल्या तीन वर्षांत सुरू झालेल्या ५० नवीन पारितोषिके / स्मृतिचिन्हे विषयक नोंद सुधारित सॉफ्टवेअरचा वापर करून संगणकावर केली होती. यंदा पारितोषिक वितरण समितीने एक महत्वाकांक्षी संगणकीय प्रकल्प हाती घेतला. समितीच्या परिपूर्ण कामकाजाचा अविभाज्य भाग असलेले विविध प्रकारचे 'रिपोर्ट्स' हे 'पारितोषकपात्र विद्यार्थ्यांची नावे' या माहितीचे संगणकीय

विश्लेषण करून मिळण्याच्या या प्रकल्पाचा मोठा भाग समिती सदस्या प्रा. पंकल शहा यांनी पूर्ण केलेला असून उर्वरित भाग पुढील वर्षी पूर्ण व्हावा अशी अपेक्षा आहे. नवीन पारितोषिके

आपल्या महाविद्यालयातील विविध अभ्यासक्रमांची व त्यानुसार विद्यार्थ्यांची वाढलेली संख्या विचारात घेता पारितोषिकांच्या संख्येत वाढ होण्याची खूपच आवश्यकता आहे हे जाणवून समितीने या दिशेने जे आव्हानात्मक प्रयत्न सतत गेली ४ वर्षे केले त्यांना यश येऊन जून १९९८ ते मे २००२ या तीन वर्षांमध्ये आपल्या विद्यार्थ्यांसाठी ३६ नवीन पारितोषिके, तसेच १२ स्मृतिचिन्हे, एक मानचिन्ह व एक फिर्ता पत्रिके नव्याने सुरू झाले. यामध्ये भर घडून आल्या आपल्या महाविद्यालयातील शिक्षक व कर्मचारी यांच्या उदार देणग्यांमधून ३ नवीन पारितोषिके सुरू झाली.

(१) गणित पारितोषिक : देणगीदार - प्रा. प्रमिला चिकटे, निकष - द्वि. व. शास्त्र परीक्षेत गणित विषयात सर्वाधिक गुण मिळवून याच महाविद्यालयात तृ. व. शास्त्र वर्गात प्रवेश.

(२) सदाशिव सालुंके पारितोषिक : देणगीदार - प्रा. मानसिंग सालुंके, निकष - राष्ट्रीय सेवा योजना - कनिष्ठ कक्ष - शिबिरात उत्कृष्ट काम.

(३) कै. कमलाबाई जगन्नाथ काळे पारितोषिक : देणगीदार - लिपिक श्रीमती विदुला काळे, निकष - वरिष्ठ कक्षातील हुशार व होतकरू विद्यार्थिनी / विद्यार्थी. शैक्षणिक गुणवत्ता दिन समारंभ

यंदाचा 'शैक्षणिक गुणवत्ता-दिन समारंभ' (Scholars' Day) मंगळवार दि. २९ जानेवारी २००२ रोजी संपन्न झाला. समारंभासाठी मुंबईमधील सी.बी.आय.च्या विशेष विभागाचे पोलीस अधीक्षक सदानंद दाते प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. मॉडर्न

महाविद्यालयाचेच माजी विद्यार्थी असलेल्या सदानंद दात्यांनी त्यांच्या जडणघडणीत या महाविद्यालयाचा महत्त्वाचा वाटा असल्याचे आवर्जून सांगितले. बी.कॉम. पदवी परीक्षेत आयपीएस या राष्ट्रीय स्तरावरच्या कठीण गणल्या जाणाऱ्या परीक्षा प्रथम प्रयत्नातच उत्तमप्रकारे उत्तीर्ण होऊन सदानंद दात्यांनी पोलीस खात्यात सेवा सुरू केली. आपल्या चोख कामाच्या आणि बुद्धिमत्तेच्या जोरावर ते तरुण वयातच उच्च पदावर पोहोचले. स्वतः निश्चित केलेल्या ध्येयानुसार ते smart पोलीस अधिकारी म्हणजेच simplicity, motivated, accessible, responsible आणि transparency या गुणांनी युक्त असे अधिकारी कसे बनले हे सांगताना त्यांनी आपल्या आगळ्या-वेगळ्या अनुभवांचे जे कथन केले त्यातून विद्यार्थ्यांना बहुमोल संदेश मिळाला. नैतिक उंची गाठलेल्या या कर्तृत्वसंपन्न माजी विद्यार्थ्यांची यशोगाथा ऐकून महाविद्यालयाचा सारा परिसरच जणू कृतार्थतेच्या भावनेने भारून गेल्यासारखा भासला.

कृतज्ञता

मा. प्राचार्य, मा. उपप्राचार्य व मा. पर्यवेक्षक यांच्या सक्रिय पाठिंब्यामुळे समितीचे काम नेटकेपणाने व्हावयास मोलाची मदत झाली. विविध विभागप्रमुख व समिती-प्रमुख यांचेही पूर्ण सहकार्य समितीला मिळाले. समितीच्या जिकिरीच्या कामाचा वाटा नियोजनानुसार बहुतांश सदस्यांनी तत्परतेने उचलला. त्यांच्या जोडीला विविध विभागांमधील प्राध्यापक (विशेष उल्लेखनीय म्हणजे प्रा. गौरी चाफेकर, प्रा. साठे व प्रा. मंगला शिंदे) आणि शिक्षकेतर कर्मचारी (विशेष उल्लेखनीय म्हणजे संगणकशास्त्र विभागातील श्री. समीर व श्री. गायकवाड तसेच रसायनशास्त्र विभागातील कर्मचारी) त्याचप्रमाणे कार्यालय अधीक्षक श्री. खोपकर व त्यांचे सहकारी आणि अनेक विद्यार्थी स्वयंसेवक यांच्या उत्स्फूर्त सहकार्याने समितीचे कामकाज सुकर झाले.

डॉ. सुषमा जोग
कार्याध्यक्ष

शैक्षणिक पारितोषिके २००१-२००२

१. बोरा मनाली	(i) ११वी शास्त्र - पी. ई. एस्. गर्ल्स हायस्कूल, पुणे-५, येथून शालान्त परीक्षा उत्तीर्ण होऊन मॉडर्न महाविद्यालयात प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थिनींमध्ये सर्वप्रथम	(i) कै. सीताबाई गोविंद निरगुडकर शिष्यवृत्ती
२. गुजर दीपाली	(i) ११वी शास्त्र - पी. ई. सोसायटीच्या शाळेतून शालान्त परीक्षा उत्तीर्ण होऊन मॉडर्न महाविद्यालयात प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांमध्ये सर्वप्रथम.	(i) द्वारिका संगमनेरकर पारितोषिक
३. चौधरी चेतन	(i) ११वी शास्त्र - मॉडर्न हासस्कूल-पुणे५, येथून शालान्त परीक्षा उत्तीर्ण होऊन मॉडर्न महाविद्यालयात प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांमध्ये सर्वप्रथम.	(i) कै. गोविंद निरगुडकर शिष्यवृत्ती
४. अस्थाना रिचा	(i) १२वी शास्त्र - ११ वी शास्त्र परीक्षेत सर्वप्रथम
(ii) ११ वी शास्त्र परीक्षेत 'पदार्थविज्ञान' विषयात सर्वाधिक गुण	(i) प्राध्यापक निधी पारितोषिक
(ii) द्वारकाबाई पारसनीस पारितोषिक.

५. काळे प्राची	(i) १२ वी वाणिज्य - ११वी वाणिज्य परीक्षेत सर्वाधिक गुण. (ii) ११वी वाणिज्य परीक्षेत बुक कीपिंग-अकौंटन्सी विषयात सर्वाधिक गुण.	(i) प्राध्यापक निधी पारितोषिक (ii) कै. प्रा. ज्योत्स्ना गोडबोले पारितोषिक
६. धोका पूजा	(i) १२ वी वाणिज्य, ११वी वाणिज्य परीक्षेत 'S.P.' विषयात सर्वाधिक गुण.	(i) गणेश धोंडोपंत नरगुंद पारितोषिक
७. चांदेरे मनीषा	(i) १२वी कला - ११वी कला परीक्षेत सर्वप्रथम.	(i) प्राध्यापक निधी पारितोषिक
८. शिंदे राजेंद्र	(i) उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षेत गुणवत्ता यादीत दुसरा क्रमांक (ii) उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षेत कला, विज्ञान व वाणिज्य शाखांमध्ये महाविद्यालयात सर्वप्रथम (iii) १२वी शास्त्र परीक्षेत महाविद्यालयात सर्वप्रथम (iv) १२वी शास्त्र परीक्षेत 'गणित' विषयात सर्वाधिक गुण (v) उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षेत 'गणित' विषयात सर्वाधिक १०० गुण. परीक्षामंडळाचे पारितोषिक (vi) १२ वी शास्त्र परीक्षेत CPM गटात सर्वाधिक गुण (vii) उच्च माध्यमिक परीक्षेत 'इंग्लिश' विषयात सर्वाधिक गुण	(i) कै. रावबहादुर दत्तात्रय बळवंत राजोपाध्ये पारि., (ii) प्राध्यापक निधी पारि., (iii) स्कॉलरबॅच पारि., (iv) कै. बाळकृष्ण सावळाराम रासने पारितोषिक (v) कै. यशवंत अनंतराव सुखथनकर पारि. (vi) स्कॉलरबॅच पारि., (vii) कै. प्रा. ए. पी. फडके पारि. (viii) कै. सौ. कमलाबाई पानसे पारि. (ix) कै. डी. के. अत्रे पारितोषिक विभागून, (x) स्कॉलरबॅच पारितोषिक. (i) स्कॉलरबॅच पारि. (ii) कै. डी. के. अत्रे पारि. विभागून (iii) रावबहादुर वागळे
९. जोगळेकर जयेश	(i) उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षेत गुणवत्ता यादीत ११ वा क्रमांक (ii) १२वी शास्त्र परीक्षेत 'पदार्थविज्ञान' विषयात सर्वाधिक १०० गुण, परीक्षा मंडळाचे पारि. (iii) १२ वी शास्त्र परीक्षेत CPM गटात सर्वाधिक गुण	(i) स्कॉलरबॅच पारि. (ii) कै. डी. के. अत्रे पारि. विभागून (iii) रावबहादुर वागळे

- (iv) १२ वी शास्त्र परीक्षेत सर्वाधिक गुण मिळवून
शायकीय अभियांत्रिकी महाविद्यालयात प्रवेश घेणारा
पी.ई. सोसायटीच्या शाळेचा विद्यार्थी.

स्मृती पारितोषक

१०. सेन सौम्यक (i) उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षेत गुणवत्ता
यादीत आठवा क्रमांक, १२वी शास्त्र परीक्षेत
'इलेक्ट्रॉनिक शास्त्र' विषयात सर्वाधिक गुण. (i) स्कॉलरबॅच पारितोषिक
११. देवगावकर सुमेध (i) उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षेत गुणवत्ता यादीत
१० वा क्रमांक (i) स्कॉलर बॅच पारि.
(ii) १२ वी शास्त्र परीक्षेत 'पदार्थ-विज्ञान' विषयात सर्वाधिक
१०० गुण, परीक्षामंडळाचे पारि. (ii) स्कॉलरबॅच पारि.
(iii) १२वी शास्त्र परीक्षेत 'संगणकशास्त्र' विषयात
सर्वाधिक गुण. विभागून (iii) पायलट ऑफिसर
(iv) NCL शाळेतून आलेल्या विद्यार्थ्यांमध्ये १२वी शास्त्र
परीक्षेत 'गणित' विषयात सर्वाधिक गुण कै. गणेश चंदिराम माटे
पारितोषिक
१२. भवानी कृष्णन् (i) उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षेत गुणवत्ता
यादीत १४ वा क्रमांक, (i) स्कॉलरबॅच पारि.
(ii) १२वी शास्त्र परीक्षेत 'जीवशास्त्र'
विषयात सर्वाधिक गुण (ii) कै. श्रीपाद मल्हार
जोशी पारितोषिक
(iii) उच्च माध्यमिक परीक्षेत 'जर्मन'
विषयात सर्वाधिक गुण (iii) स्कॉलर बॅच पारि.,
१३. डोळे आशिष (i) उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षेत गुणवत्ता
यादीत १६ वा क्रमांक, (i) स्कॉलर बॅच पारि.
(ii) १२वी शास्त्र परीक्षेत 'पदार्थविज्ञान' विषयात
सर्वाधिक १०० गुण परीक्षामंडळाचे पारि. विभागून
(iii) १२ वी शास्त्र परीक्षेत 'संगणकशास्त्र' विषयात
सर्वाधिक गुण (ii) स्कॉलर बॅच पारि.,
(i) स्कॉलर बॅच पारितोषिक
१४. चौधरी उमेश (i) ११वी शास्त्र परीक्षेत 'पदार्थविज्ञान'
विषयात सर्वाधिक १०० गुण, परीक्षामंडळाचे पारि.
१५. नातू नीलेश (i) १२वी शास्त्र परीक्षेत 'पदार्थविज्ञान' विषयात
सर्वाधिक १०० गुण, परीक्षामंडळाचे पारि.
१६. बिले दिनकर (i) १२वी शास्त्र परीक्षेत 'रसायनशास्त्र' विषयात
सर्वाधिक १०० गुण, परीक्षा मंडळाचे पारि. (i) स्कॉलरबॅच पारितोषिक

१७. घंटे सुवर्णा	(i) उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षेत 'मराठी' विषयात सर्वाधिक गुण	(i) स्कॉलर बॅच पारि. विभागून (ii) कै. गौरीबाई महादेव सिधये पारि. विभागून
१८. पाटील संदीप	(i) उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षेत 'मराठी' विषयात सर्वाधिक गुण	(i) स्कॉलर बॅच पारि. विभागून (ii) कै. गौरीबाई महादेव सिधये पारि. विभागून
१९. पोखरकर शीतल	(i) उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षेत 'मराठी' विषयात सर्वाधिक गुण	(i) स्कॉलर बॅच पारि. विभागून (ii) कै. गौरीबाई महादेव सिधये पारि. विभागून
२०. शेळके प्रसाद	(i) उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षेत 'मराठी' विषयात सर्वाधिक गुण	(i) स्कॉलर बॅच पारि. विभागून (ii) कै. गौरीबाई महादेव सिधये पारि. विभागून
२१. धर्मशाळे मेधा	(i) उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षेत 'भूगोल' विषयात सर्वाधिक गुण	(i) स्कॉलर बॅच, पारि. विभागून
२२. शेलार मोहिनी -	(i) उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षेत 'भूगोल' विषयात सर्वाधिक गुण	(i) स्कॉलरबॅच पारि. विभागून
२३. पवार स्नेहल -	(i) उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षेत 'हिंदी' विषयात सर्वाधिक गुण	(i) स्कॉलर बॅच पारि. विभागून
२४. कन्नडकर मानसी	(i) १२ वी शास्त्र परीक्षा उत्तीर्ण होऊन शासकीय व वैद्यकीय महाविद्यालयात सर्वाधिक गुणांनी प्रवेश घेणारी पी. ई. सोसायटीच्या शाळेची विद्यार्थिनी	(i) रावबहादुर वागळे स्मृती पारितोषिक
२५. सोनावणे पद्मिनी	(i) १२ वी वाणिज्य परीक्षेत गुणवत्ता यादीत ११ वा क्रमांक (ii) १२ वी वाणिज्य परीक्षेत महाविद्यालयात सर्वप्रथम (iii) १२ वी वाणिज्य परीक्षा येथून उत्तीर्ण होऊन पुढील शिक्षण याच महाविद्यालयात चालू ठेवणाऱ्या विद्यार्थ्यांमध्ये सर्वप्रथम (iv) १२ वी वाणिज्य परीक्षेत विद्यार्थिनींमध्ये सर्वप्रथम, (v) उच्च माध्यमिक परीक्षेत 'संस्कृत' विषयात सर्वाधिक गुण (vi) १२ वी वाणिज्य परीक्षेत 'गणित' विषयात सर्वाधिक ९८ गुण, परीक्षा मंडळाचे पारितोषिक	(i) प्राध्यापक निधी पारि. (i) कै. बाळकृष्ण सावळाराम रासने पारि. (i) कै. वासुदेवराव ताटके पारि. (i) कै. प्रा. ज्योत्स्ना गोडबोले पारि. (i) स्कॉलरबॅच पारि. (ii) कै. श्रीपाद मल्हार जोशी पारि., (i) स्कॉलर बॅच पारि. (ii) कै. प्रा. ए. पी. फडके पारि.

२६. जाधव रोहिणी	(v) १२ वी वाणिज्य परीक्षेत बुक कीपिंग अकौंटन्सी विषयात सर्वाधिक गुण,	(i) स्कॉलर बॅच पारि., (ii) कै. प्रा. ज्योत्स्ना गोडबोले पारितोषिक
२७. चव्हाण अमृता	(i) १२ वी वाणिज्य परीक्षेत 'S.P' विषयात सर्वाधिक गुण	(i) स्कॉलर बॅच पारि. विभागून
२८. मलकानी हेमा	(i) १२ वी वाणिज्य परीक्षेत 'S.P' विषयात सर्वाधिक गुण	(i) स्कॉलर बॅच पारि. विभागून
२९. कुलकर्णी श्रद्धा	(i) १२ वी वाणिज्य परीक्षेत 'O.C' विषयात सर्वाधिक गुण	(i) स्कॉलर बॅच पारि.
३०. मालपाणी सोनाली	(i) १२ वी उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षेत 'अर्थशास्त्र' विषयात सर्वाधिक गुण	(i) स्कॉलर बॅच पारि. (ii) प्रा. दत्ता लिमये पुरस्कृत पारि.
३१. मारणे विवेक	(i) १२ वी वाणिज्य परीक्षेत पुरुष विद्यार्थ्यांमध्ये सर्वप्रथम	(i) कै. प्राध्यापिका ज्योत्स्ना गोडबोले पारितोषिक
३२. पासलकर धनश्री	(i) १२ वी कला परीक्षेत सर्वप्रथम	(i) प्राध्यापक निधी पारि. कै. बाळकृष्ण सावळाराम रासने पारितोषिक
३३. शिंपी योगिता	(i) १२ वी कला परीक्षा येथून उत्तीर्ण होऊन याच महाविद्यालयात पुढील शिक्षण चालू ठेवणाऱ्या विद्यार्थ्यात सर्वप्रथम	(i) कै. वासुदेवराव ताटके पारि.
३४. टेंबे श्रद्धा	(i) १२ वी शास्त्र परीक्षा येथून उत्तीर्ण होऊन याच महाविद्यालयात पुढील शिक्षण चालू ठेवणाऱ्या विद्यार्थ्यात सर्वप्रथम	(i) कै. निर्मला एकनाथ पोतनीस पारि. (ii) कै. वासुदेवराव ताटके पारि.
३५. टोकेकर संहिता	(i) प्रथम वर्ष शास्त्र परीक्षेत महाविद्यालयात सर्वप्रथम (ii) प्रथम वर्ष शास्त्र परीक्षेत 'ए' गुपमध्ये सर्वप्रथम	(i) प्राध्यापक निधी पारि. (ii) नारायणराव भागवत पारि. विभागून
३६. रणदिवे सोनाली	(i) प्रथम वर्ष शास्त्र परीक्षेत 'बी' गुपमध्ये सर्वप्रथम	(i) नारायणराव भागवत पारि. विभागून
३७. शिरोळकर देवेंद्र	(i) प्र. व. शास्त्र परीक्षेत 'गणित' विषयात सर्वाधिक गुण	(i) सौ. लक्ष्मीबाई ताटके पारि.
३८. चिंधे आशा	(i) प्र. व. शास्त्र परीक्षेत 'रसायनशास्त्र' विषयात सर्वाधिक गुण,	(i) प्रा. डॉ. के. एस्. काळे पुरस्कृत पारितोषिक
३९. कोलते चैताली	(i) प्र. व. वाणिज्य परीक्षेत सर्वप्रथम	(i) प्राध्यापक निधी पारितोषिक
४०. कल्याणकर चैतन्य	(i) प्र. व. वाणिज्य परीक्षेत 'गणित' विषयात सर्वाधिक गुण	(i) विश्वनाथ माधव रायरीकर पारितोषिक

४१. पानसरे नीलिमा	(i) प्र. व. कला परीक्षेत सर्वप्रथम	(i) प्राध्यापक निधी पारितोषिक
४२. असवरे दीपाली	(i) प्र. व. कला परीक्षेत 'इंग्लिश' विषयात सर्वाधिक गुण मिळवून याच महाविद्यालयात 'इंग्लिश-स्पेशल'साठी द्वितीय वर्ष कला वर्गात प्रवेश	(i) कै. गोपाळ यशवंत परब पारितोषिक
४३. गावडे रूपाली	(i) द्वितीय वर्ष शास्त्र परीक्षेत सर्वप्रथम (ii) द्वि. व. शास्त्र परीक्षेत 'इलेक्ट्रॉनिक शास्त्र' विषयात सर्वाधिक गुण (iii) ११ वी शास्त्र ते द्वि. व. शास्त्र मॉडर्न महाविद्यालयात शिकून ५ व्या वर्षी येथेच तृतीय वर्ष शास्त्र वर्गात प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांमध्ये सर्वप्रथम	(i) प्राध्यापक निधी पारि., (ii) बाळकृष्ण सावळाराम रासने पारि., (iii) मातोश्री यशोदाबाई गाडगीळ पलुसकर शिष्यवृत्ती
४४. यादव सुनीता	(i) द्वि. व. शास्त्र परीक्षेत 'रसायनशास्त्र' विषयात सर्वाधिक गुण,	(i) सदाशिव विश्वनाथ जोग रसायनशास्त्र पारितोषिक
४५. थेटे माधवी	(i) द्वि. व. शास्त्र परीक्षेत 'संख्याशास्त्र' विषयात सर्वाधिक गुण	(i) कै. इंदिराबाई चिरपुटकर पारि.
४६. नाईक मिलन	(i) द्वि. व. शास्त्र परीक्षेत 'गणित' विषयात सर्वाधिक गुण	(i) प्रा. प्रमिला चिकटे पुरस्कृत पारितोषिक
४७. छत्रवाल महेंद्र	(i) द्वि. व. वाणिज्य परीक्षेत 'संख्याशास्त्र' विषयात सर्वाधिक गुण	(i) कै. इंदिराबाई चिरपुटकर पारि. विभागून
४८. देवाडे मिनीनाथ	(i) द्वि. व. वाणिज्य परीक्षेत 'संख्याशास्त्र' विषयात सर्वाधिक गुण	(i) कै. इंदिराबाई चिरपुटकर पारि. विभागून
४९. बाबर पंचफुला	(i) द्वि. व. कला परीक्षेत सर्वप्रथम	(i) प्राध्यापक निधी पारि.
५०. गुंडरे श्रीधर	(i) द्वि. व. कला परीक्षेत 'इतिहास-स्पेशल' विषयात सर्वाधिक गुणांनी याच महाविद्यालयात तृ. व. कला वर्गात प्रवेश	(i) कै. सुमित्राबाई हरिरामजी भिवगडे पारि.
५१. वाडेकर दत्तात्रय	(i) द्वि. व. कला परीक्षेत 'इतिहास-स्पेशल' विषयात विशेष प्रावीण्य	(i) कै. सुमित्राबाई हरिरामजी भिवगडे पारि.
५२. गदगकर प्रतुल	(i) तृ. व. शास्त्र परीक्षेत सर्वप्रथम (ii) तृ. व. शास्त्र (गणित) परीक्षेत महाविद्यालयात सर्वप्रथम	(i) महाविद्यालयाचे स्मृतिचिन्ह, (ii) प्राध्यापक निधी पारि. (iii) माजी विद्यार्थी पारि. (iv) वासुदेव वेंकटेश पंडित पारि. (v) कै. एस्. के. अरगडे पारितोषिक

५३. कस्तुरे मानसी (i) तृ. व. शास्त्र (पदार्थ-विज्ञान)
परीक्षेत महाविद्यालयात सर्वप्रथम (i) कै. प्रकाश भागवत पारि.,
(ii) कै. रविशंकर बाळकृष्ण रासने पारि.
५४. दासगुप्ता सुजया (i) तृ. व. (इलेक्ट्रॉनिक शास्त्र) परीक्षेत
महाविद्यालयात सर्वप्रथम (i) कै. बाळकृष्ण सावळाराम रासने पारि.
५५. भोर शुभांगी (i) तृ. व. शास्त्र (रसायनशास्त्र)
परीक्षेत महाविद्यालयात सर्वप्रथम (i) सदाशिव विश्वनाथ जोग रसायनशास्त्र पारि.
५६. शिंगटे संध्या (i) तृ. व. शास्त्र (रसायनशास्त्र)
परीक्षेत महाविद्यालयात सर्वप्रथम (i) प्राचार्य बी.व्ही. भिडे पारि.
(ii) कै. माई भिडे पारि.
५७. पांडे वैभव (i) तृ. व. शास्त्र (संख्याशास्त्र) परीक्षेत
महाविद्यालयात सर्वप्रथम (i) कै. निर्मल एकनाथ पोतनीस पारितोषिक
५८. भोसले उषा (i) तृ. व. शास्त्र (प्राणिशास्त्र) परीक्षेत
महाविद्यालयात सर्वप्रथम (i) प्रा. मोरा तेजा चौहान स्मृती प्राणिशास्त्र पारि.
५९. पोटे मधुरा (i) तृ. व. वाणिज्य परीक्षेत महाविद्यालयात सर्वप्रथम (i) महाविद्यालयाचे स्मृतिचिन्ह,
(ii) प्राध्यापक निधी पारि.
(iii) माजी विद्यार्थी पारि.
(iv) कै. वासुदेव वेंकटेश पंडित पारि.
(v) कै. निर्मल एकनाथ पोतनीस पारि.
(vi) त्रिंबक पुरुषोत्तम गोंधळेकर पारि.
६०. डाकलिया पंकज (i) तृ. व. वाणिज्य परीक्षेत
'अकौन्टन्सी व ऑडिटिंग' विषयात सर्वाधिक गुण, (i) मातोश्री मुळाबाई कर्नावट पारितोषिक
६१. सणस संतोष (i) तृ. व. वाणिज्य परीक्षेत
'अॅडव्हान्स्ड कॉस्टिंग' विषयात सर्वाधिक गुण (i) कै. बाळकृष्ण सावळाराम रासने पारितोषिक
६२. फडके विवेक (i) तृ. व. वाणिज्य परीक्षेत 'संख्याशास्त्र'
विषयात सर्वाधिक गुण (i) चंद्रकांत मोरेश्वर शिंदे पारि.
६३. धर्माधिकारी समता (i) तृ. व. वाणिज्य परीक्षेत 'मर्कटाईल लॉ'
विषयात सर्वाधिक गुण (i) कै. रविशंकर बाळकृष्ण रासने पारि.
६४. मालपाणी परेश (i) तृ. व. वाणिज्य परीक्षेत 'बँकिंग' विषयात
सर्वाधिक गुण (i) विश्वनाथ माधव रायरीकर बँकिंग पारि.
६५. जाधव रूपाली (i) तृ. व. कला परीक्षेत महाविद्यालयात सर्वप्रथम (i) महाविद्यालयाचे स्मृतिचिन्ह
(ii) प्राध्यापक निधी पारि.
(iii) माजी विद्यार्थी पारि.
(iv) कै. वासुदेव वेंकटेश पंडित पारितोषिक

६६. सैय्यद राबिया	(i) तृ. व. कला (स्पेशल-इंग्लिश) परीक्षेत महाविद्यालयात सर्वप्रथम	(i) कै. बाळकृष्ण सावळाराम रासने पारि.
६७. मरळे सुनीता	(i) तृ. व. कला (स्पेशल-मराठी) परीक्षेत महाविद्यालयात सर्वप्रथम	(i) कै. बाळनाथ शंकर पाठक पारितोषिक
६८. मोने मेघना	(i) M. Com. Part-I परीक्षेत महाविद्यालयात सर्वप्रथम	(i) प्राध्यापक निधी पारि.
६९. गोयल मीना	(i) M. Com. Part -II परीक्षेत महाविद्यालयात सर्वप्रथम	(i) महाविद्यालयाचे स्मृतिचिन्ह, प्राध्यापक निधी पारि.
७०. जनराव मनीषा	(i) M.A. (Part -II) परीक्षेत महाविद्यालयात सर्वप्रथम	(i) महाविद्यालयाचे स्मृतिचिन्ह
७१. मेढी अनसूया	(i) M.Sc. (Part-II) परीक्षेत महाविद्यालयात सर्वप्रथम	(i) महाविद्यालयाचे स्मृतिचिन्ह
७२. खान शगुप्ता	(i) M.Sc. Part -I (इलेक्ट्रॉनिक शास्त्र) परीक्षेत महाविद्यालयात सर्वप्रथम	(i) लक्ष्मण देऊस्कर पारि.
७३. मुणगेकर उपेंद्र	(i) M.Sc. Part-II (इलेक्ट्रॉनिक शास्त्र) परीक्षेत महाविद्यालयात सर्वप्रथम,	(i) लक्ष्मण देऊस्कर पारि.
७४. सायनी राजेश	(i) MCS Part -II परीक्षेत महाविद्यालयात सर्वप्रथम	(i) महाविद्यालयाचे स्मृतिचिन्ह
७५. पुरोहित केदार	(i) पी. ई. सोसायटीच्या शाळेतून शालांत परीक्षा व मॉडर्न महाविद्यालयातून १२ वी शास्त्र परीक्षा उत्तीर्ण होऊन अभियांत्रिकी अभ्यासक्रम उत्तमप्रकारे चालू ठेवणारा हुशार होतकरू विद्यार्थी	(i) कै. दत्तात्रय कृष्ण शेणोलीकर शिष्यवृत्ती (वर्ष तिसरे)
७६. पागार नीता	(i) १२ वी शास्त्र परीक्षा येथून उत्तीर्ण होऊन वैद्यकीय अभ्यासक्रम उत्तमप्रकारे चालू ठेवणारी हुशार व होतकरू विद्यार्थिनी	(i) कै. आनंदीबाई दत्तात्रय शेणोलीकर शिष्यवृत्ती (वर्ष ४ थे)
७७. दोशी सचिन (B.C.S)	(i) महाविद्यालयातील शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांच्या पाल्यांमध्ये सर्वाधिक गुण मिळवून पदवीपरीक्षा उत्तीर्ण	(i) कै. रविशंकर बाळकृष्ण रासने पारितोषिक
७८. कुलकर्णी अनघा (M.C.S.)	(i) महाविद्यालयातील शिक्षकांच्या पाल्यांमध्ये सर्वाधिक गुण मिळवून पदव्युत्तर पदवी परीक्षा उत्तीर्ण	(i) कै. रविशंकर बाळकृष्ण रासने पारि.
७९. शिंदे प्रवीण	(i) तृ. व. शास्त्र (इलेक्ट्रॉनिक शास्त्र) वर्गातील हुशार व होतकरू विद्यार्थी	(i) कै. देवकी यशवंत गंभीर पारि.

८०. राजत शरद (i) तृ. व. शास्त्र (रसायनशास्त्र) वर्गातील सर्वोत्तम विद्यार्थी (i) मालती मधुसूदन गोखले पारि.
८१. शिंदे चंद्रकांत (i) संगणकीय भाषेत सर्वोत्कृष्ट प्रोग्रॅम लिहिणारा (i) R.M. मराठे पारि.
- M.C.S Part -I विद्यार्थी म्हणून निवड
८२. फडताळे रवींद्र (i) तृ. व. शास्त्र (पदार्थविज्ञान) वर्गातून सर्वोत्कृष्ट प्रकल्प सादर करणारा विद्यार्थी (i) H. B. Joshi पारितोषिक
८३. स्वप्ना शंकरनारायण (i) तृ. व. शास्त्र (इलेक्ट्रॉनिक शास्त्र) वर्गातून सर्वोत्कृष्ट प्रकल्प सादर करणारी विद्यार्थिनी (i) अन्नपूर्णाबाई गोंधळेकर पारि.
८४. आंबेडे किशोर (i) महाविद्यालयाच्या कनिष्ठ कक्षातील अभ्यासू (i) सुवर्णमहोत्सव निधी पारि.
- (११वी शास्त्र) व होतकरू विद्यार्थी
८५. जोशी सुजाता (i) (द्वि. व. वाणिज्य) महाविद्यालयाच्या वरिष्ठ कक्षातील अभ्यासू व होतकरू विद्यार्थिनी (i) सुवर्णमहोत्सव निधी पारि.
८६. विधाते अपर्णा (i) द्वि. व. शास्त्र महाविद्यालयाच्या वरिष्ठ कक्षातील अभ्यास व होतकरू विद्यार्थिनी (i) कै. कमलाबाई जगन्नाथ काळे पारि.
८७. तांदळे रूपाली (i) १२ वी मधील अभ्यासू व होतकरू विद्यार्थिनी (i) कै. शंकर रामचंद्र कानिटकर पारि.
- (१२ वी शास्त्र)
८८. रासकर अनिता (i) १२ वी मधील अभ्यासू व होतकरू विद्यार्थिनी (i) कै. विष्णू त्र्यंबक ताटके पारि.
- (१२ वी कला)
८९. सावळे संदीप (i) राष्ट्रीय सेवा योजना कनिष्ठ कक्षात उत्कृष्ट काम करणारा विद्यार्थी (i) कै. बाळनाथ शंकर पाठक पारि.
९०. गव्हाणे प्रदीप (i) राष्ट्रीय सेवा योजना कनिष्ठ कक्षा-शिविरात उत्कृष्ट काम करणारा विद्यार्थी (i) कै. सदाशिव सालुंके पारि.
- (११ वी कला)
९१. कावळे गौरी (i) राष्ट्रीय सेवा योजना-वरिष्ठ कक्षात उत्कृष्ट काम करणारी होतकरू विद्यार्थिनी (i) कै. बापूराव काशिनाथ सातपुते पारि.
- (द्वि. व. कला)
९२. तावरे सुवर्णा - (i) राष्ट्रीय सेवा योजनेत दोन वर्षे उत्तम काम करणारी तृ. व. कला वर्गातील होतकरू विद्यार्थिनी (i) कै. शंकर शेलार सेवा पारि.
९३. पाटक ओंकार (i) राज्य व राष्ट्रीय स्तरावरील विजेत्या संघांना उत्कृष्ट संवादिनी-साथ (i) कै. पांडुरंग विष्णू महाडकर सांस्कृतिक पारि. (कनिष्ठ कक्ष)
- (११ वी शास्त्र)
९४. घोरपडे स्वरुपा (i) शास्त्रीय नृत्यप्रकारात महाविद्यालयीन व आंतरमहाविद्यालयीन स्तरावरील यश (i) कै. पांडुरंग विष्णू महाडकर सांस्कृतिक पारि. (वरिष्ठ कक्ष)
- (द्वि.व. वाणिज्य)
९५. रेडके अविनाश (i) आंतरशालेय विभागीय व राज्यस्तरीय कुस्तीस्पर्धांमध्ये विजेता (i) कै. पांडुरंग विष्णू महाडकर क्रीडा पारि. (कनिष्ठ कक्ष)
- (१२वी कला)
९६. निवाळकर भाग्यश्री (i) विद्यापीठ व राष्ट्रीय स्तरावर ४०० मी. ८०० मी. धावणे, (i) कै. पांडुरंग विष्णू महाडकर क्रीडा पारि. (वरिष्ठ कक्ष)

फुटबॉल व हॉकी या क्रीडाप्रकारांमध्ये
विजेतेपद व रौप्यपदक

१७. पाटील मिलिंद (i) शालांत परीक्षा व महाविद्यालयाची परीक्षा
(११वी शास्त्र) यांमध्ये उत्कृष्ट यश संपादन करणारा
अष्टपैलू विद्यार्थी,
१८. यादव योगेंद्रकुमार (i) द्वि. व. शास्त्र परीक्षेत 'पदार्थविज्ञान'
(तृ. व. शास्त्र) विषयात सर्वाधिक गुण, तृ. व. शास्त्र
(पदार्थविज्ञान) वर्गातील हुशार व होतकरू विद्यार्थी,
विज्ञान-संशोधिका' संस्थेच्या विज्ञान-प्रज्ञाशोध
परीक्षेद्वारा सायन्स प्रमोशन प्रोग्रॅमसाठी निवड
१९. कुवळेकर आदित्य (i) गणित ऑलिंपियाड स्पर्धापरीक्षेत
राष्ट्रीय स्तरावर यश,
१००. शेटी सनी (i) गणित ऑलिंपियाड स्पर्धापरीक्षेत
(११ वी शास्त्र) राष्ट्रीय स्तरावर यश,
१०१. देशपांडे क्षितिजा (i) राष्ट्रीय प्रज्ञाशोध शिष्यवृत्ती
(११ वी शास्त्र) मिळविणारी विद्यार्थिनी,
१०२. खंडारे मिलिंद (i) राष्ट्रीय प्रज्ञाशोध शिष्यवृत्ती
(११ वी शास्त्र) मिळविणारा विद्यार्थी,
१०३. लिमये सायली (i) गणित ऑलिंपियाड स्पर्धापरीक्षेत
(११वी शास्त्र) राष्ट्रीय स्तरावर यश,
१०४. वाली प्रिवांका (i) तृ. व. संगणकशास्त्र परीक्षेत
B.C.S. पुणे विद्यापीठात सर्वप्रथम,
१०५. नाईक सौदामिनी (i) (११ वी शास्त्र) राष्ट्रीय प्रज्ञाशोध शिष्यवृत्ती
मिळविणारी विद्यार्थिनी
(ii) सर्वोत्तम विद्यार्थी (कनिष्ठ कक्ष) म्हणून निवड
१०६. नारवे कांचन (i) द्वि. व. वाणिज्य परीक्षेत महाविद्यालयात
(तृ. व. वाणिज्य) सर्वप्रथम
'सर्वोत्तम विद्यार्थी (वरिष्ठ कक्ष)
म्हणून निवड शील्डची मानकरी
- (i) कै. पांडुरंग विष्णू महाडकर
शैक्षणिक पारि. (कनिष्ठ कक्ष)
- (i) कै. पांडुरंग विष्णू महाडकर
शैक्षणिक पारि. (वरिष्ठ कक्ष)
- (i) महाविद्यालयाचे स्मृतिचिन्ह
- (i) महाविद्यालयाचे स्मृतिचिन्ह
- (i) महाविद्यालयाचे स्मृतिचिन्ह
- (i) महाविद्यालयाचे स्मृतिचिन्ह
- (i) महाविद्यालयाचे स्मृतिचिन्ह
- (i) महाविद्यालयाचे 'सर्वोत्तम
पदवीधर' मानचिन्ह
(ii) प्राचार्य विश्वनाथ केशव जोग
'सर्वोत्तम पदवीधर' पुरस्कार
(iii) रविशंकर बाळकृष्ण रासने पारि.
- (i) महाविद्यालयाचे स्मृतिचिन्ह
(ii) महाविद्यालयाचा फिरता करंडक
(iii) महाविद्यालयाचे स्मृतिचिन्ह
(iv) कै. प्राध्यापिका ज्योत्स्ना
गोडबोले पारि.
- (i) प्राध्यापक निधी पारि.,
(ii) फिरता करंडक 'दामोदर'
(iii) महाविद्यालयाचे स्मृतिचिन्ह,
(iv) स्वातंत्र्यवीर विनायक दामोदर
सावरकर पुरस्काराची मानकरी

राष्ट्रीय छात्र सेना (एन.सी.सी.)

या शैक्षणिक वर्षात महाविद्यालयातील १२० विद्यार्थी आणि ३१ विद्यार्थिनी राष्ट्रीय छात्र सेनेच्या विविध युनिटस्मध्ये दाखल झाल्या होत्या. त्यांची युनिटनुसार विभागणी पुढीलप्रमाणे -

Name of NCC Unit	No. of Cadets
36 MAH BN NCC (Army)	53
3 MAH Naval Unit	42
3 MAH AIR SQN	30
2 MAH Girls BN (ARMY)	21
3 MAH ARMD SQN	03
1 MAH SIGNAL COY	02
	151

विशेष उल्लेखनीय

या वर्षीही राष्ट्रीय छात्रसेनेच्या महाराष्ट्र निर्देशालयाला प्रथम क्रमांक व प्राइम मिनिस्टर बॅनर माननीय पंतप्रधानांच्या हस्ते देण्यात आला. यात राष्ट्रीय छात्र सेनेने वर्षभरात केलेल्या उपक्रमांचे मूल्यमापन केले जाते. यामध्ये प्रजासत्ताक दिन शिबिराबरोबर, स्थलसैनिक, नौसैनिक व वायुसैनिक शिबिरांनाही विशेष महत्त्व असते. महाराष्ट्राला स्थलसैनिक शिबिरात सार्जंट विजय पाटील, (आर्मी), नौसैनिक शिबिरात लीडिंग कॅडेट प्रफुल्ल शेंडेला (नेव्हल) प्रथम क्रमांक मिळाला व वायुसैनिक शिबिरात सार्जंट प्रवीण सस्ते याला द्वितीय क्रमांक मिळाला. कॅडेट विशाल पाटील, कॅडेट स्वप्नील जगताप व कॅडेट दिपक फुलसुंदरचा शिबिरात (एअर) सहभाग.

सिनिअर अंडर ऑफिसर गोपलसिंग

पतियालयाची (आर्मी) मॉडर्न महाविद्यालयाचा विद्यापीठ प्रतिनिधी (UR) म्हणून निवड Pre - SSB प्रशिक्षण शिबिरासाठी (दिल्ली) निवड व सहभाग. ग्रुपस्तरावर ३६ महाराष्ट्र बटालियनचा उत्कृष्ट छात्र म्हणून निवड. एन.सी.सी. 'बी' सर्टिफिकेट परीक्षेत 'ए' ग्रेड व प्रथम क्रमांक.

सिनिअर अंडर ऑफिसर संग्राम शिंदे, सिनिअर अंडर ऑफिसर राकेशिंग तोमर व सार्जंट प्रवीण कदम (आर्मी) Officers Training Academy चेन्नईसाठी निवड व प्रशिक्षणात सहभागी. प्रशिक्षणानंतर संरक्षण दलात सहभागी होणार.

सार्जंट अमित बनारसे (आर्मी) व कॅडेट किरण करेस् (आर्मी) यांना मुख्यमंत्री शिष्यवृत्ती.

सार्जंट कॅप्टन जितु नायरची (नेव्हल) राज्यस्तरावरील Sea Training कॅम्पसाठी व राष्ट्रीय स्तरावरील Mountaineering camp शिलॉंगसाठी निवड व सहभाग

कॅडेट उत्तम शेळकेचा (आर्मी) श्रद्धांजली २००१' या राज्यस्तरीय सायकल एक्सपीडिशनसाठी निवड व सहभाग.

अंडर ऑफिसर (आर्मी) अभिजीत देशमुख वार्षिक प्रशिक्षण शिबिरात कॅम्प सिनिअर व उत्कृष्ट छात्र म्हणून निवड.

सार्जंट तेजस काटमची (आर्मी) राज्यस्तरापर्यंत फुटबॉल संघात निवड व सहभाग.

अंडर ऑफिसर सपना कदमची (आर्मी) राष्ट्रीय स्तरावरील Basic व Advance Leadership Camp साठी निवड व सहभाग.

कॅडेट विजयालक्ष्मी नन्नम व कॅडेट सुषमा राणाची राष्ट्रीय स्तरावरील Independence Day Sports Camp, Advance Leadership Camp व

Shooting Championship Camp साठी निवड व सहभाग.

देशात व पुण्यात प्रथमच भरलेल्या National Children Congress (27-31 December 2001) मध्ये कंपनी सार्जंट मेजर देवदत्त कुलकर्णी व अंडर ऑफिसर समीर पानसेच्या नेतृत्वात २७ छात्रांचा Student Escort Teacher म्हणून सहभाग. संयोजकां तर्फे छात्रांचे कौतुक व महाविद्यालयाचे आभार.

३६ महाराष्ट्र बटालियन (आर्मी)

३६ महाराष्ट्र बटालियनचे वार्षिक प्रशिक्षण शिबिर १६ मराठा लाईट इन्फंट्रीच्या प्रांगणात भरले होते. शिबिरात SUO अभिजीत देशमुखची कॅम्प सिनिअर म्हणून निवड झाली. CDT अनिल सहानी, CDT विक्रांत शिरोडकर, CDT अंकुश तोडकर, CDT समीर जाधव महाविद्यालयाला रोडरेसमध्ये द्वितीय स्थान प्राप्त करून देण्यात यशस्वी.

गुरखा रेजिमेंट (घोरपडी)च्या प्रांगणात झालेल्या एकत्रित वार्षिक प्रशिक्षण शिबिरात सार्जंट सचिन टापरेची ३६ महाराष्ट्र बटालियनचा सिनिअर म्हणून निवड. शिबिरात CDT संजय निकम, CDT अमोल पवार, CDT प्रथमेश थिटे यांना क्रॉसकंट्री स्पर्धेत सांघिक प्रथम क्रमांक.

अंडर ऑफिसर समीर पानसेची ग्रुपस्तरापर्यंत Independence Day Sports Camp साठी निवड. त्याने ३६ महाराष्ट्र बटालियन कॅम्प सिनिअर म्हणून जबाबदारी पार पाडली.

SUO रंजीत सोमवंशी व Sgt. सचिन टापरेची Pre-SSB कॅम्प दिल्लीसाठी निवड. शिबिरात संरक्षण मंत्र्यांसाठी दिल्या जाणाऱ्या Guard of Honour च्या संघात सहभाग. CDT राहुल कोंडेचा राष्ट्रीय स्तरावरील

दरभंगा (बिहार) येथील Basic Leadership Camp साठी CPL कृष्णा पिसाळ, CPL संदीप पाटील व CDT सचिन सोनवणेचा राष्ट्रीय एकात्मता शिबिरासाठी CDT अतुल राऊतची ग्रुपस्तरापर्यंत स्थल सैनिक शिबिरासाठी CDT शिरीष धारगळकर, CDT संतोष वडतीले व CDT सचिन दराडे यांची ग्रुपस्तरापर्यंत प्रजासत्ताक दिन कॅम्पसाठी निवड व सहभाग.

शेख कासीमची राज्यस्तरीय Army Attachment कॅम्पसाठी निवड व सहभाग.

CDT अमेय परब, CDT अमोल पवार, CDT विक्रांत शिरोडकर व CDT शिरीष धारगळकरची स्वातंत्र्य दिन, प्रजासत्ताक दिन, राष्ट्रीय छात्रसेना दिन व शैक्षणिक दिनासाठी पायलट म्हणून निवड व Best Pilot of the year चा सन्मान प्राप्त केला.

पुणे वुमेन्स कौन्सिलतर्फे पुणे विद्यापीठात झालेल्या पुष्प प्रदर्शनासाठी ३० छात्रांच्या स्वयंसेवक म्हणून सहभाग.

National Defence Academy (N.D.A.) च्या पासिंग आउट परेड विटनेससाठी २५ छात्रांचा सहभाग.

सदर्न कमांडच्या मुख्यालयात झालेल्या सेना दिवस व विजय दिवस परेडसाठी १५ छात्रांचा सहभाग.

एन.सी.सी. 'B' certificate व 'C' certificate परीक्षेचा निकाल १००%

एकत्रित वार्षिक प्रशिक्षण शिबिरासाठी लेफ्टनंट टी. डी. निकम यांची Training Officer म्हणून निवड. त्यांनी आर्मी विंगच्या छात्रांना मार्गदर्शन केले.

३ महाराष्ट्र नेक्ल युनिट

३ महाराष्ट्र नेक्ल युनिटचे वार्षिक प्रशिक्षण शिबिर १६ मराठा लाईट इन्फंट्रीच्या प्रांगणात भरले होते. शिबिरात झालेल्या बॉस्केटबॉल स्पर्धेत P.O. CDT मनीष अहीर, CDT धीरज गोसावी, CDT अभिमन्यु राऊत,

CDT गिरीश गाडे, CDT वीरेश गुजराथी, CDT चारुदत्त फुले, CDT मनप्रीत अहुजा व CDT संदीप गोसावी यांनी महाविद्यालयाला द्वितीय क्रमांक मिळवून दिला.

CDT दिगंबर वासकर, CDT सुमीत देवकर यांची प्रजासत्ताक दिन निवड, शिबिरासाठी ग्रुपस्तरापर्यंत निवड व सहभाग.

नेव्हल विंगच्या छात्रांना सब लेफ्टनंट ए. एम. व्हनकळस यांनी मार्गदर्शन केले.

३ महाराष्ट्र एअर स्क्वॉड्रन

३ महाराष्ट्र एअर स्क्वॉड्रन वार्षिक प्रशिक्षण शिबिर १६ मराठा लाईट इन्फंट्रीच्या प्रांगणात भरले होते. CDT संदीप रिठेची प्रजासत्ताक दिनी निवड शिबिराच्या चौथ्या स्तरापर्यंत निवड व सहभाग. CDT मुकुंद अतकर व गणेश चिरकेची राष्ट्रीय एकात्मता शिबिर, भुसावळ, CDT रवींद्र फडतरेची AIR Attachment Camp लोहगाव येथे निवड व सहभाग.

फ्लाइट लेफ्टनंट प्रा. व्ही. बी. आल्हाट यांची राष्ट्रीय एकात्मता शिबिर भुसावळ येथे निवड व सहभाग. शिबिरात त्यांचे उत्कृष्ट समन्वयक म्हणून कौतुक. त्यांनी एअर विंगच्या छात्रांना मार्गदर्शन केले.

२ महाराष्ट्र गर्ल्स बटालीयन

Sgt. प्रीती धुमाळ व Sgt. धनश्री मुनोतची एकत्रित वार्षिक प्रशिक्षण व प्रजासत्ताक दिन निवड. शिबिरासाठी CDT सुचित्रा नवले व CDT योगिनी देशपांडेची राज्यस्तरीय Hospital Attachment साठी निवड व सहभाग. या शिबिरात बटालीयनला द्वितीय क्रमांक मिळाला.

महाराष्ट्र सिग्नल कंपनीतर्फे Sgt. जिज्ञेश वाघ व CDT सचिन घाटगेची Army Attachment शिबिरासाठी निवड व सहभाग.

स्वातंत्र्य व प्रजासत्ताक दिनी प्राचार्य अ. गो. गोसावी यांनी छात्रांना मार्गदर्शन केले.

याही वर्ष राष्ट्रीय छात्रसेनेचे राष्ट्रीय सेवा योजनेबरोबर महाविद्यालयात रक्तदान शिबिर आयोजित केले होते. त्यात ३२ छात्रांनी रक्तदान केले.

महाविद्यालयात छात्रांचा वार्षिक स्नेहसंमेलन व मॉम करंडकसाठी स्वयंसेवक म्हणून सहभाग.

महाविद्यालयात राष्ट्रीय छात्रसेना दिवस साजरा करण्यात आला. या प्रसंगी चंद्रशेखर आगाशे कॉलेज, पुणेच्या प्राचार्या सौ. निमकर प्रमुख पाहुण्या होत्या व अध्यक्षस्थानी प्राचार्य अ. गो. गोसावी होते.

त्यांनी यशस्वी छात्रांचे कौतुक केले.

राष्ट्रीय छात्रसेनेच्या उपक्रमांना माननीय प्राचार्य, उपप्राचार्य, शिक्षक, कार्यालयीन कर्मचारी, सेवक, कमांडिंग ऑफिसर कर्नल डडवाल, सुभेदार मेजर मुन्नुस्वामी, सुभेदार रोशनसिंग व परेड इन्स्ट्रक्टर यांचे उत्तम सहकार्य लाभले. त्याबद्दल त्या सर्वांचे मनःपूर्वक आभार

लेफ्टनंट डॉ. टी. डी. निकम

ऑफिसर इनचार्ज

मराठी

मराठी विभागाने 'मराठी शुद्धलेखनातील महत्त्वाच्या जागा' या विषयावर शनिवार दि. १६ मार्च २००२ रोजी चर्चासत्र घेतले. चर्चासत्राच्या उद्घाटनप्रसंगी ज्येष्ठ भाषातज्ज्ञ डॉ. वा. के. लेले म्हणाले, "शुद्धलेखन हा विचारणीय व गंभीर विषय झाल्याचे काही पुस्तकांच्या वाचनानंतर जाणवते. विभक्तिप्रत्यय, रूपभंग, लिंगभेद यांची जाण हल्ली दिसून येत नाही. सदोष वाक्यरचना लोकांच्या अंगवळणी पडलेली दिसून येते. यावर उपाय म्हणजे व्याकरणाचा अभ्यास करणे आवश्यक आहे. शब्दकोश पाहण्याची सवय ठेवावी. निर्दोष व शुद्ध

ग्रंथांचे दक्षतेने व चिकित्सकपणे वाचन केल्यास लेखनाला उपकारक ठरते. रोज एक उतारा लिहून काढावा आणि स्वयंमूल्यांकन करावे. या गोष्टींचा उपयोग केल्यास शुद्धलेखनाचे कौशल्य सहजपणे हस्तगत करता येईल.”

डॉ. कल्याण काळे यांनी अध्यक्षीय समारोप केला. या चर्चासत्रामध्ये श्री. अरुण फडके यांनी शुद्धलेखनाचे चार तासांचे कृतिसत्र घेतले. प्रास्ताविक डॉ. स्नेहल तावरे यांनी केले आणि डॉ. मेधा सिधये यांनी आभार मानले. या चर्चासत्रासाठी पुणे, अहमदनगर आणि नाशिक येथील प्राध्यापक आवर्जून उपस्थित राहिले होते.

मराठी विभागाने या शैक्षणिक वर्षात पुढील कार्यक्रम आयोजित केले होते.

‘रोजच्या जीवनातील हास्यविनोद’ या विषयावर डॉ. पी. एन. कुंभारे यांचे व्याख्यान दि. १५ सप्टेंबर रोजी झाले. प्रास्ताविक डॉ. स्नेहल तावरे यांनी केले आणि आभार डॉ. मधुरा कोरात्रे यांनी मानले.

अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाच्या ग्रंथदिंडीचे १८ जानेवारी रोजी मराठी विभागातर्फे स्वागत करण्यात आले. प्राचार्य अ. गो. गोसावी यांनी ग्रंथदिंडीची पूजा केली.

‘महानुभाव वाङ्मयाचे स्वरूप’ या विषयावर प्रा. आशा कर्दळे यांचे व्याख्यान १ फेब्रुवारी २००२ रोजी आयोजित करण्यात आले. प्रास्ताविक डॉ. स्नेहल तावरे यांनी केले आणि आभार प्रा. निशा भंडारे यांनी मानले.

‘मायलेकी’ हा भावपूर्ण कार्यक्रम भारती पांडे, विमला गुप्ते, मृणालिनी चितळे, वाडकर यांनी दि. १५ फेब्रुवारी २००२ रोजी सादर केला.

‘विद्यार्थिनींचे आरोग्य’ या विषयावर डॉ. आनंद शिंदे यांचे पारदर्शिकांसह व्याख्यान झाले. विद्यार्थिनींची

उपस्थिती चांगली होती. डॉ. आनंद शिंदे यांनी त्यांचे शंकानिरसन केले. प्रास्ताविक डॉ. स्नेहल तावरे आणि आभार डॉ. मधुरा कोरात्रे यांनी मानले.

‘मी वाचलेले पुस्तक’ असा एक कार्यक्रम डॉ. कोरात्रे व प्रा. भंडारे यांनी आयोजित केला होता. यामध्ये विभागाच्या सतरा विद्यार्थ्यांनी आपला अभिप्राय व्यक्त केला. पहिल्या आलेल्या तीन विद्यार्थ्यांना डॉ. स्नेहल तावरे यांनी ‘मराठी शुद्धलेखन नियमावली’ हे पुस्तक दिले.

डॉ. मधुरा कोरात्रे यांनी लिहिलेले ‘स्त्री नाटककारांची नाटके’ हे पुस्तक प्रकाशित झाले. त्यांचे अभिनंदन !

दि. ८ मार्च २००२ रोजी जागतिक महिला दिनानिमित्ताने मराठा चेंबर ऑफ कॉमर्समध्ये युवा-भारती या संघटनेने ‘कर्तृत्ववान महिला’ म्हणून डॉ. स्नेहल तावरे यांचा प्रतिभा मोडक यांच्या हस्ते सत्कार केला.

अण्णाभाऊ साठे वक्तृत्वस्पर्धेच्या परीक्षक म्हणून फर्ग्युसन कॉलेजमध्ये डॉ. स्नेहल तावरे यांनी काम पाहिले.

भारतीय विद्याभवनच्या सरदार नातू प्रशालेवर सदस्य म्हणून डॉ. स्नेहल तावरे यांची निवड झाली.

स्थानिक चौकशी समिती, पुणे विद्यापीठ या समितीचे सदस्य म्हणून डॉ. स्नेहल तावरे यांनी चार महाविद्यालयांची पाहणी केली.

नागपूर विद्यापीठाच्या पीएच.डी. प्रबंधाचे परीक्षक म्हणून डॉ. स्नेहल तावरे यांची नेमणूक झाली.

डॉ. स्नेहल तावरे
मराठी विभाग प्रमुख

स्नेहसंमेलन

मुलांच्या सर्वांगीण विकासाचा एक भाग म्हणून स्नेहसंमेलनाची नितांत आवश्यकता असते. या संमेलनामधून त्यांच्यातील नेतृत्वगुण, संयोजन, कलाविष्कार इत्यादी अनेक गुणांना वाव मिळत राहतो. पुण्यातील आपले महाविद्यालय असे स्नेहसंमेलन आयोजित करते.

सर्व शिक्षक, कार्यालयीन कर्मचारी व शिक्षकेतर कर्मचारी या संमेलनाच्या कार्यक्रमात मनापासून भाग घेतात. व तेच आमचे बलस्थान आहे. दरवर्षीप्रमाणे यंदाही हे स्नेहसंमेलन २८-२९ डिसेंबर २००२ रोजी मोठ्या दिमाखात पार पडले.

या संमेलनासाठी संमेलन अध्यक्ष, उपाध्यक्ष हे नियुक्त केले जातात. या वर्षी डॉ. सुषमा थत्ते यांनी अध्यक्ष म्हणून तर प्रा. शरद पोखरकर व प्रा. दत्ता लिमये यांनी उपाध्यक्ष म्हणून काम पाहिले. प्राचार्य, उपप्राचार्य तसेच कनिष्ठ महाविद्यालयाचे पर्यवेक्षक यांच्या बहुमोल मार्गदर्शनामुळे स्नेहसंमेलनाच्या यशाची खात्री होती. विद्यार्थी आणि विद्यार्थिनी प्रतिनिधी यांनी इतर विद्यार्थ्यांबरोबर बहुमोल मदत केली. स्नेहसंमेलनाचे दोन प्रमुख कार्यक्रम असतात

१) वर्गवार विविध गुणदर्शन आणि २) अल्पोपहार

कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी विद्यार्थी आणि शिक्षक यांच्या विविध उपसमित्या नेमल्या जातात.

(१) अल्पोपहार समिती :

हे काम प्रा. अमृता ओक यांनी अतिशय जबाबदारीने हाताळले. सल्लागार म्हणून प्रा. विनिता कुलकर्णी यांनी काम पाहिले.

(२) विविध गुणदर्शन कार्यक्रम समिती :

समितीचे काम सौ. सुनिती गोसावी यांनी उत्तम प्रकारे सांभाळले. त्यांना प्रा. अमृता सातभाईचे सहकार्य लाभले.

प्राध्यापकांचा गट, शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांचा गट व विद्यार्थी आणि विद्यार्थिनींचा प्रतिनिधी गट यांनीही उत्तम सहकार्य केले.

अल्पोपहाराची जागा सजवणे, वर्गाची सजावट करणे ही कामे विद्यार्थ्यांनी प्राध्यापकांच्या मार्गदर्शनाखाली केली. जवळजवळ सर्व वर्गांनी या कार्यक्रमात भाग घेतला. या कार्यक्रमाचा दर्जा वाढवण्यासाठी त्याला स्पर्धात्मक स्वरूप देण्यात आले. यंदाच्या वर्षी ११ वी जी आणि एफ. वाय. बी. कॉम. बी या दोन वर्गांनी पारितोषिक पटकावले.

सर्व कार्यक्रम सुरळीतपणे पार पाडण्यासाठी समन्वय समितीचा मोठा वाटा असतो. याचे काम एन. सी. सी. चे अधिकारी प्रा. आल्हाट व डॉ. निकम आणि एन. सी. सी. व एन. एस. एस. च्या विद्यार्थी-विद्यार्थिनींनी चोख पार पाडले.

सर्व शिक्षकांचा, शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांचा सहभाग व ज्येष्ठ प्राध्यापकांचे मार्गदर्शन यांच्यामुळे आपले हे स्नेहसंमेलन उत्तम रीतीने संपन्न झाले.

डॉ. सुषमा थत्ते,
कार्याध्यक्ष

★ ★

सेवानिवृत्ती

शैक्षणिक वर्ष २००१ - २००२ मध्ये आपल्या महाविद्यालयातले काही ज्येष्ठ प्राध्यापक आणि शिक्षकेतर कर्मचारी निवृत्त झाले.

प्राध्यापक:

श्री. पद्माकर आपटे,

श्री. श्रीधर भिडे,

डॉ. माधवी मित्र,

प्रा. विजय जोशी,

डॉ. एन्.एफ. कर्नावट

शिक्षकेतर कर्मचारी:

श्री. ए. एस्. चंद्रचूड,

श्री. एस्. एन्. पटवर्धन,

श्री. डी. एस्. सोडकर.

ह्या प्राध्यापकांनी आणि शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांनी आपले अध्यापनाचे आणि विभागीय काम निरलसपणे, सचोटीने आणि चोखपणे पार पाडले. त्यांनी त्यांच्या अनुभवाचा आणि मार्गदर्शनाचा लाभ सर्वांना करून दिला होता. या सर्वांचीच उणीव आम्हा सर्वांना सतत जाणवणार आहे. त्यांनी घालून दिलेल्या वाटचालीवरच महाविद्यालयातील आत्ताचे प्राध्यापक आणि विद्यार्थी पुढे यशाचा मार्ग गाठतील यात शंकाच नाही. या आमच्या सेवानिवृत्त सहकाऱ्यांचे उर्वरित आयुष्य आरोग्यदायी, सुखसमृद्धीचे आणि आनंदाचे जावो ही सदिच्छा !

चुकीची दुरुस्ती

शैक्षणिक वर्ष २०००-२००१ च्या 'मॉडर्न' नियतकालिकात 'डॉ. स्टीफन हॉकिंग' यांच्यावरील लेख अनवधानाने हेमलता बलकवडे हिच्या नावावर प्रसिद्ध झाला होता. परंतु हा लेख अमृता सर्वज्ञ (१२वी वाणिज्य) ह्या विद्यार्थिनीने लिहिला होता. चुकीबद्दल दिलगिरी.

**राष्ट्रीय छात्र सेना व राष्ट्रीय सेवा योजना संयुक्तरीत्या आयोजित
रक्तदान शिबिर * ७ फेब्रुवारी २००२ * रक्तगट यादी**

A+ve

प्रा. बाळकृष्ण येनगे	३०५, अभिनंदन क्लासिक, कोथरुड, पुणे-३८.
प्रा. आल्हाट विलास भारती जीवन एम.	मॉडर्न कॉलेज, पुणे-५ २६/३०९, गंगाकुंज निगडी, पुणे-४४
काकडे संजय अलकुडे सचिन	S.२६, निगडी, पुणे-२६ बी/५२, पोलिस लाईन, पुणे-५
गायकवाड मयूरा	रायगड कॉलनी, लेन-१० कर्वेनगर, पुणे-५२
गुरव सचिन	B/17, पोलिस लाईन, पुणे-५
लुनावत आनंद	४/५३, कमला हौ. सो. चिंचवड, पुणे-३३
भुट्टोजने अंकुर	B/C/६/६०३, अजमेरा कॉ. भवानी पेठ, पुणे-४२
आठरे विक्रम	3, ज्ञानेश पार्क, नवी सांगवी, पुणे-२७
सोनावणे नितीन लवांडे मंगेश पी.	शितोळेनगर सांगवी-२७ सी/४२, चव्हाणनगर, पी- लेन, पाषाण रोड, पुणे
सोमवंशी रंजीत	सोमवंशी बाग, माणिक कॉ. चिंचवड-३३
वाळके वैशाली	S.no. ४६/९, वडगाव शेरी, पुणे-१४
क्षीरसागर जितेंद्र	१०४/७८, पोलिस लाईन, पुणे-५
शिंदे सचिन	कळस, माळवाडी दिधी कॅम्प, आळंदीरोड, पुणे-१५
परब अभिषेक	36/G, रास्ता पेठ,

ब्रम्हाबकर मनीष	पुणे-११ ७/३७२, LIG कॉलनी, गोखलेनगर-१६
टिंगरे प्रणिता राणा सुशिल	हिरामाणिक, भोसरी-१५ टी/३, एम.ई.एस. क्वार्टर्स-२०
देखणे केतकी	२९/२, एल.आय.जी. सेक्टर-२५, निगडी-४४

B+ve

प्रा. साळुंके मानसिंग	मॉडर्न कॉलेज, पुणे-५
प्रा. आपटे अर्चना	मॉडर्न कॉलेज, पुणे-५
इनामदार एस. एन.	मॉडर्न कॉलेज, पुणे-५
काळे आशिष	३१/३, एल.आय.जी. कॉ., निगडी, सेक्टर-२५
साळुंके महेंद्र	८, सावित्रीनगर, हिंगणे, पुणे-५१
गायकवाड पल्लवी बी.	खंडारे बिल्डिंग, कासारवाडी, पुणे-३८
कडू अमोल	सी/१३, ग्रीनपार्क, पिंपरी, पुणे-१८
कोर्या रणजित बी.	ए/१३, रॉयल आर्केड, औंध-७,
जाधव अभिषेक	२, कोहिनूर कॉर्नर, बाहू रोड, खराडी-३
अय्यर राजेश	३/३, सीता निवास, म्हसकर कॉ. तळेगांव
गुंजाळ संतोष	समिती हॉस्टेल, एफ. सी. रोड - ५
घोणे सचिन	सर्व्हे. नं. २५४, बाणेर पार्क डी.पी. रोड, पुणे.
यादव रुपेश	५२, यादववाडा, शिवाजीनगर, पुणे-५

कांबळे अशोक	डी-४, रांका रानकपूर नगरी, पिंपळे निलख-२७	ओव्हाळ मनोज	नवीन दत्तमंदिराजवळ, चंदननगर-१४
कुलकर्णी धवल एस.	ए/२/२८, गजलक्ष्मी सोसा. सहकारनगर, पुणे-९	गुंडारे उमेश	आळंदी देवाची.
खेराडे समीर	११७०/५, कर्णिक चेंबर, शिवाजीनगर, पुणे-५	साळुंके शैलेश	५०/१३, से. २१/एसी१०, यमुनानगर-४४
खंडेबहाड सुशिल	टी.आय.सी. १६, स्वराज्यनगर, लोणावळा.	धवन जितेंद्र	माधव केशव सोसा. फुगेवाडी-१२
कोंडे राहुल	दीपज्योती मधुबन, सांगवी, पुणे-२७	राठोड संदीप	३१२ पोलिस लाईन-५
देशमुख गौरी	२६०/७, ओंकार कॉ. श्रीनगर, पिंपरी-१७	कांबळे सरीपूट	आनंद नगर, चिंचवड स्टेशन, पुणे
सांगडे दिनेश -	आदर्शनगर, दिघी रोड, भोसरी-३१	जाधव संतोष	बी/७३, विद्यापीठ वसाहत
देशपांडे श्रीकृष्ण	पानभाई निवास, सुभाष रोड, डोंबिवली(वेस्ट)	शहा निलेश	बी-१४, शिवाजीनगर, पुणे-५
संगेवार अनिल	सद्गुरूनगर, पुणे-नाशिक रोड, भोसरी-३९	देसाई रीना	एफ/२, पोलिस लाईन-५
पाटील विजय	फ्लॅट नं. २१/बी, प्रयत्नशील, बिबवेवाडी-३७	जाधव वर्षा	५७/बी, बॉम्बे-पूना रोड, बोपोडी-३
भगवाल अभिषेक	बी/१२, आसावरी सोसा. आयडियल कॉ. कोथरुड	पोतदार क्रांती	२४/२२१, प्राधिकरण, निगडी-४४
तिवारी राकेश	वृंदावन कॉ. संदिपनगर, थेरगांव-३३		AB+ve
कुलकर्णी परीक्षित	C/o एस.आर. जोशी, डी, लीली पार्क, आनंदनगर-५	पारखी अभिजीत	ए/१९, भक्ती अवाल नानीक कॉ. चिंचवड, पुणे-३३
काटेकरी संजय	४०/१८५, पी.एम.सी. कॉ. जनवाडी-१६	मोरे अविनाश	२/१७, सूर्या टेरेस, सर्व्हे. नं. १९६, प्रतीकनगर, येरवडा -६
देशमुख अभिजीत	श्रीकृष्णनगर, आकुर्डी-३५	शेठिया आर्चीस	१०१/ विद्याश्री सोसा. भापकर पेट्रोल पंप, पुणे-९
शहा जयदीप २०/१२,	रेंज हिल, type III -२०,	डुंबरे कुंदन	९३/जनबजार, खडकी, पुणे-३
पारखे निवृत्ती	पुणे-५२	गात संकेत	२९८, जुनी पोलिस लाईन
चव्हाण सचिन	४८/१, आनंद पार्क, धानोरी रोड-१५	बाबर सविता	A-ve
		दास रोहन	कळस-विश्रांतवाडी-१५
			AB-ve
			२३/बी पटवर्धनबाग, एरंडवणे - ४

संयोजक

कार्यक्रमाधिकारी NSS : प्रा. बाळकृष्ण येनगे, प्रा. मानसिंग साळुंके
NCC अधिकारी : प्रा. डॉ. तुकाराम निकम, प्रा. विलास आल्हाट

गुणवंत विद्यार्थिनी प्रियांका वाली (तृतीय वर्ष, कॉम्प्युटर, पुणे विद्यापीठ, प्रथम क्रमांक)
हिचा सत्कार करताना प्रा. सदानंद दाते, समवेत प्राचार्य अनंत गोसावी आणि डॉ. सुपमा जोग

वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभ, विद्यार्थ्यांना पारितोषिक प्रदान करताना
श्री. अविनाश नारकर, ऐश्वर्या नारकर समवेत प्राचार्य अनंत गोसावी आणि प्रा. जयंत जोर्वेकर.

मा. दिलीप वळसे पाटील (उच्च व तंत्रशिक्षण मंत्री, महाराष्ट्र राज्य) यांच्या हस्ते राष्ट्रीय सेवा योजना + २ स्तर अंतर्गत 'उत्कृष्ट महाविद्यालय' ह्या राज्यस्तरीय पुरस्काराचे मानचिन्ह स्विकारताना प्राचार्य अनंत गोसावी.

मा. दिलीप वळसे पाटील (उच्च व तंत्रशिक्षण मंत्री, महाराष्ट्र राज्य) यांच्या हस्ते राष्ट्रीय सेवा योजना + २ स्तर अंतर्गत 'उत्कृष्ट कार्यक्रम अधिकारी' ह्या राज्यस्तरीय पुरस्काराचे मानचिन्ह स्विकारताना प्रा. मानसिंग साळुंके.